

DE
EFFECTIBVS

MAGICIS

LIBRI SEX

AC DE

NVCE MAGA

BENEVENTANA

LIBER VNICVS

AVCTORE

PETRO PIPERNO

BENEVENTANO

PROTOMEDICO

OPVS

*Astrologis, Philosophis, Medicis, Exorcistis,
Sacrarumque Litterarum*

DOCTORIBVS, STUDIO SIS.
iucundum, vtile, necessarium.

SVPERIORVM

LICENTIA

NEAP. Per Franciscum Hieronymum Colligni. M.DC.XLVII.

Expensis Ioan. Dominici Montanari.

Ta. 72/138

Digitized by Google

PRÆLVDIVM
DE DAEMONIBVS.

Quoniam scire est rem per causam cognoscere, necessarium putavi, antequam ad morborum magicorum cognitionem deueniam, horum causam primario efficientem patefacere, quæ cum sint Dæmones, ideo pro coronide de his sit.

De Existentiâ Damonum. CAP. I.

Propponendum prius est, Dæmones nihil aliud esse, quam Angelos malos; Vnde; vt eorum existentia magis patefiat de Angelis in communi; videndum, an dêtur. Deinde de Angelis malis; & vnde eorum malitia ortum habuit.

Et quidem quoad primum, certum est de fide dari quosdam superiores spiritus hominibus, qui Angeli appellantur non ex nomine naturæ, sed ex nomine officij, quod exercent, vt habetur ex Hebreo.

1. Omnes sunt administratorij spiritus, & in mysterium missi. Et quamuis Hebreorum Seducei hæretici ad eorum existentiam non cõsentiant, vt ex Luca act. 23. colligitur, quos deinde sequuti sunt Manichei, vt Theodoretus lib. 1. hæret. epist. & Aug. de hæres. hæresi 46. referunt, tamen vt hæretici non sunt audiendi, & optimè, & latè Epifanius 1. contra hæres. hæresi 74. confutat.

Dari ergo Angelos, quamuis naturali ratione de facto nec antiqui, nec moderni philosophi inuincibiliter probare possint; Non enim inuincibiliter probat Arist. existentiam Angelorum ex motu cœli 8. Phis. dicens, quod, cum cœlum non moueatur propria vi, ab alia extrinseca subsistentia moueri debet, qualis non est alia, quam Angelica; Potest enim dici, quod cum cœlum nullam habeat necessariam connexionem cum Angelo mouente, vel moueri à prima causa, vel à virtute intrinseca, seu propria forma cœli; si enim hæc virtus elementis, & mistis sublunariis conceditur, quare cœlo concedi non poterat? Nec

A iu

invincibiliter probat alij Doctores ex rationibus desumptis ex D. Tho:
tum ex multis locis; tum ex. 2. contra gent. c. 46. nempe, quod diuinam
bonitatem decet facere creaturas quam perfectissimas, ex illo vulga-
tissimo principio, quod modus operandi sequitur modum essendi, cum
ergo Deus sit primum ens per essentiam, debet etiam quantum potest
similem sibi producere effectum, cuiusmodi est Angelica natura. Non
inquam invincibiliter probat; tū quia sequeretur omnes effectus, quos
producit debere esse sibi similes, quantum potest, tū quia, cum An-
gelorum creatio nullam habeat cum causis naturalibus connexionem
(dependet. n. ex libera voluntate Dei, quæ non nisi per revelationem
sciri potest); Ergo nullis medijs naturalibus invincibiliter eius exi-
stentia sciri potest.

Neque enim obstat, quod Arist. 12. met. c. 7. & 8. v. cœli c. 9. Plato
lib. 10. de legibus & Mercurius Trimegistrus apud Lactantium. 2. di-
uin. instit. c. 5. naturam Angelicam cognoverint, non enim illa fuit
clara, sed obscura cognitio, nec invincibiliter eorum rationes, vt pro-
bauit, probant.

Ex sacris tamen literis; tum noni testamenti; tum ex concilijs, &
patribus satis latèque constat; Ex vet. test. litteris psal. 90. Angelis suis
mandauit de te & c. psal. 8. misisti eum paulo minus ab Angelis. 2.
Regum 19. Tu domine mi Rex sapiens es, vt Angeli Dei & c.

Ex noui testamenti Mat. 11. neque nubent, neque nubentur, sed
erunt sicut Angeli, & 26. & exhibebit mihi plusquam duodecim legio-
nes Angelorum. Ad Heb. 12. accessistis ad cœlestem Hierusalem, mul-
torum millium Angelorum. Ex concilio Niceno: factore cœli, &
terræ visibilium; & inuisibilium, sed clarius ex concil. Later. 2. c. fir-
miter de summo Trin. Creator omnium spiritualium, & corpora-
lium, qui vtramque de nihilo condidit creaturam, Angelicam, & hu-
manam.

Ex patribus Dionysius lib. de diu. nom. Athan. quest. ad Antiochum
Damas. lib. 2. c. 3. Hieron. ad epist. ad Ephes. Greg. 2. moral. c. 3. &
homel. 34. in Euang. Et denique Scolastici cuncti Mag. sent. 2. d. 2.
Alber. D. Tho. Schotus & c. vnica assertione Angelos existere con-
cordant.

C A P. I I. De essentia Angelorum

Visa Angelorum existentia, remanet nūc, vt eorum essentiam per-
quiramus, an scilicet sint corporei, vel incorporei, & spirituales.
Et quidem prima facile videntur esse corporei; tum quia in forma
corporea semper apparuerunt quibus apparuerunt, vt legitur 2. Tob.
12. quando Raphael apparuit ei in forma humanæ; & dixit se esse vnū
ex septem Angelis, qui stant ante Deum. Habraam, quando tres vidit,
& vnū adorauit, ad ostendendum mysterium Trinitatis. Tum quia
multi patres hoc dicere videntur, velut Aug. lib. 21. de ciuit. Dei c. 10.
& in

& in Enchiridion. c. 19. Idem videtur dicere D. Th. de malo q. 16. quæ est de Dæmonibus ar. 1. Bernar. c. 7. de cons. Orig. lib. 1. Perhier. in 1. roemio circa finem. Episcopus Thessalonicensis, cuius testimonium refertur in 7. Synodo ar. 5. Tertullianus lib. 2. contra Marcionem c. 8.

Sed his non obstantibus dicendum puto, quod quamvis non sit hæreticum dicere esse corporeos; tum propter tot patrum autoritates; tum quia non dum Ecclesia hoc declaravit. Nam quamvis concil. Later. sub Innocentio 3. & vt refertur in c. firmiter de sum. Trin. & fide carol. appellet naturam angelicam, naturam spiritualem, hoc non dicit ex instituto, decidendo hæc, quod est requisitum definiendi de fide, vt ait Valen. q. 2. punto 1. sed id obiter, & ex suppositione loquitur. Inquit .n. Bagnes, & Miranda in summis conciliorum, solum super hæc verba concilium definisse Deum esse Auctorem omnium corporalium, & spirituum, visibilibus, & invisibilibus, & Angelorum imagines esse venerandas, & ad huc sine esse dependendas. Tamen omnino esse spirituales, & totâ rationem corporis essentialiter excludere. Quod probatur, tum ex communi consensu Ecclesie, quæ plus quam quadragesis ab hinc annis communi Theologorum voce inoffenso pede defenditur; Tum ex concil. Lat. sup. allegato, quod quamvis ex instituto non loquatur, id tamen sentire videtur, cum dicat vnum esse omnium principium Deum, qui creator fuit visibiliu, & invisibiliu, spiritualiu & corporalium, qui varq; ab initio temporis condidit creaturam spiritualem, & corporalem, Angelicam, & mundanam, humanam vero esse spiritum, & corpore constitutam & c. ergo cum dicat Angelum esse creaturam spiritualem, omnem corporis rationem ab eo excludere videtur. Nam non alia ratione dicunt Theologi Deum, & animam rationalem excludere omnem rationem corporis, quia ex scripturis, spiritus esse legitur, de Deo Ioan. 4. spiritus est Deus. De anima rationali Eccles. 12. reuertatur palus in terram suam, & spiritus redeat ad Deum. Ioan. 19. in manus tuas Domine commendo spiritum meum. Ergo cum in scripturis etiam legatur Angelos esse spiritus psal. 103. qui facis Angelos tuos spiritus. Hebr. 1. omnes sunt administratorij spiritus, &c. concludendum est, ipsos quoque esse incorporeos.

Tum ex Patribus, Dionys. diu. nom. c. 4. cuius verba sunt hæc: Vt corpore, inquit, ac materia vacare intelliguntur, & vt mentes prestanti modo intelligunt. & deinde subdit esse speculû incorporeum perfectissimum Deum exprimentes, & c. 7. ait carere materia, & multitudine. 1. admissione, & de coeles. Hierar. c. 1. & 2. ait Angelos expertes esse materia, & sola mente concipi posse.

Idem sentiunt Ignatius in epist. ad Tullianos, Irenæus c. 54. & 55. Gregorius Nyssenus in lib. de orat. in illa verba: Fiat voluntas tua, Chrys. homil. 12. in genesisim, Leo epist. 91. c. 6. Cyril. lib. 4. & c.

Tum ex Doctoribus Molina a. 1. circa medium; Bagnes, q. 51. a. 1. conclus. 2. Vasq. disp. 178. c. 3. in fin. Val. disp. 4. q. 2. par. 1. §. 1.

Tum ratione, Nam certum est Angelos esse spiritus, superiores ho-

Preludium

minibus; iuxta illud psal. 8. minuísti eum paulominus ab Angelis, ergo perfectiorem modum essendi habent ab hominibus; sed modus essendi hominum est per corpus, & spiritum: ergo & modus essendi Angeli est per spiritum sine corpore. Nam cum Angelus sit creatura media inter Deum, & hominem, Deus est actus purus, excludens omnem compositionem tam physicam, quam methaphysicam, homo est actus compositus includens compositionem physicam, & methaphysicam, ergo Angelus cum sit media creatura inter Deum, & hominem, debet excludere esse purum, & compositionem physicam, & admittere solum compositionem methaphysicam, sed compositio methaphysica excludit omnem rationem corporis, ut patet ex metap. ergo Angelus debet excludere esse corpus, ergo est incorporeus. Vnde Plato lib. 25. de amore dixit, quod amor sit magnus, Dæmon mediū inter mortalem, & immortalem, ac subdit etenim omnis natura Dæmonum inter mortales Deosq; est media.

Ad argumenta, ac auctoritates Patrum, & Doctorum in contrarium Resp. & primo ad primum de apparentia Angelorum in forma corporum apparuerunt; in forma corporum conceditur; ergo sunt corporei, negatur consequentia. Nam cum Angelus sit spiritus habet dominium super omne corpus, & sic potest assumere, & formare sibi omne corpus, siue hominis ut legitur de Tob. siue Tauri ut contingit in Apulea in monte Gargano, siue aliorum animalium, prout ipsis placet, quæ omnia non sunt corpora propria per informationem cum anima, ut est in homine, sed totum per assistentiam, & ratio huius esse potest, quia quando Angelus apparet hominibus, debet se conformare cum natura hominum, & quia natura hominum est corporea, nam etiam si debeat animam spiritualem, eius tamen intelligentia cum sit alligata corpori, & in compositione, cum homo constet ex materia, & forma, ex corpore scilicet, & anima; & in operatione cum ex Arist. in lib. de anima oporteat intelligente phantasmata speculari, idcirco quando apparet illis, & in compositione, & in operatione illis conformatur, in compositione per assumptionem corporum, in operatione formando in illis modo nostro verba, sicut enim vox in homine formatur in organo, & fit per percussorem aeris ad asperam arteriam, ut ait Aristot. in log. de verbo; Ita Angelus in corpore assumpto per assistentiam in illo format organum, & percutit aerem, & more nostro loquitur. Ex tali igitur apparentia non arguitur Angelum esse corporeum.

Ad auctoritates autem Patrum, & Doctorum sup. cit. resp. vel sequutos fuisse opinionem illo tempore florentem, & idcirco dixit non esse hæreticum dictum, vel explicando, dixisse quidem esse corporeos hoc modo, vel esse corporeos. i. habere dominium super omne corpus, cum Angelus possit omne corpus assumere, vel esse corporeos non simpliciter, sed respectu ad Deum qui est actus purus: nam sicut nos solemus dicere, quod quando adest aliquis insigniter ductus, & alius datus, solentus inquam dicere, quod doctus est ignarus, non simpliciter,

CUM

cum simpliciter sit doctus, sed respectiue est ignarus, quia facta equiparantia cum insigniter docto, doctus dicitur ignarus; Sic nos dicimus, quod cum Deus sit actus purus omnem excludens compositionem, siue physicam ex materia, & forma, siue metaphysicam ex genere, & differentia, Angelus vero sit ens creatum, metaphysicam admittens compositionem, sine dubio respectu Dei non solum corporeos, sed si aliquid aliud de illo dici posset diceretur.

C A P. III. De existentia, & essentia Demonum.

Visa ergo existentia, & essentia Angelorum in communi, videndum est in specie de existentia, & essentia Demonum, ubi videndum est primo, an dentur Angeli mali, qui Demones appellantur. Et quia duplex est ratio illos inuestigandi, à priori altera, altera à posteriori. A priori quando res per sua principia cognoscuntur. A posteriori vero, quando cognoscuntur per suos effectus. Ad existentiam ergo Demonum probandam ratio à priori inuincibilis (sicut de Angelis in communi probauimus) dari non potest; Quia cum tam Angeli boni, quam mali creatio, quoad naturam immediate a Deo pendeat, non nisi per reuelationem, & scripturis sciri potest: & si ergo ratione à priori eius existentia probari non possit, à posteriori tamen euidentissima ratione probatur. Et quia rursus ratio à posteriori duplex est, intrinseca altera, quæ ex affectibus oritur, altera extrinseca, quæ habetur ex scripturis, idcirco utraque ratione Demonum existentiam tali pacto probamus. Et primo ratione à post. intrinseca.

Nam multos effectus superiores status naturæ alicuius videmus in his, qui cruciantur à Dæmonibus v.g. videmus multos, qui sunt ignari, & rudes in loquendo, & quando cruciantur à Dæmonibus, sepe prædicunt occulta, & secreta, quæ viribus naturæ cognosci non possunt, loquuntur. n. ignotis linguis, latina, græca, hebraica &c. ergo cum illi effectus non possint oriri à natura illius, qui cruciatur, debent oriri ab aliqua substantia intellectuali, secundum naturam superiorem, quæ sensu percipi non potest, quæ alia esse non potest, nisi Dæmon. Nam hoc non potest oriri ad hominem malenconico, ut vult Arist. sec. 30. plebematum, quia cum illi effectus sint in natura miri, impossibile est ab humore illo generari, cum tanta virtutis esse non possint. Neq; à prima causa, cum isti tales sæpè sepius ad praua opera excitentur, quorum auctor. nõ est Deus, cum sit summa bonitas; Neq; ab Angelis bonis, cum potius Angelis boni ad salutem illorum, quam ad ruinam tendant. Neq; ab animis separatis, quia cum sint eiusdem rationis cum animabus illorum, qui cruciantur, non possunt super illos dominium habere, ergo cum totum hoc ad nullam hanc causam reducat, non nisi ad Dæmones confugiendum esse puto.

Ratione verò extrinseca; Tum ex profanis; tum ex sacris literis. ex profanis Arist. 3. Reth. 18. de generat. animal. 1. & 3 de hist. animal. & multis plerisque in locis, & Hyppo. lib. de morb. virg. & lib. de mor-

do sacro. Immo, & alij profani, quando aliqua miracula videbant fieri à sanctis Dei, illa statim magicæ arti tribuebant, quæ ars, cum sit dæmoniacæ, & cognitionem illam haberent, necessario etiam Dæmonum cognitionem habere debebant, vt de hoc passim in sanctorum legendis legitur.

Ex sacris verò litteris multis, pletaque in locis habentur, sed breuitatis causa, hæc pauca adducam. Mat. 4. Ductus est Iesus à spiritu in desertum, vt tentaretur à Diabolo. 1. Petri. 1. Aduersarius vester Diabolus. Deut. 32. Immolauerunt Dæmonis, & non Deo. Iob 4. vbi dicitur Diabolum deambulasse terram. cum ergo his, & similibus locis Dæmonum existentia habeatur, si quis eos negaret, hæreticæ prauitatis notam non effugeret.

Maior autem difficultas est eorum essentiam indagare; nam quamuis sup. de Angelis in communi visum est, esse spiritus. Dæmones autem corporeos esse videntur, illosq; compositionem ex materia, & forma physica admittere. Nam vt refert Aug. 8. de ciuit. 4. Veteres Philosophi animalia rationalia diuidebant in Deos, Dæmones, & homines. Dijs cœlestia corporea, hominibus terrestria, Dæmonibus autem ærea tribuebant. Quod idem videtur affirmare Aristot. qui peratit, intelligentias mouentes cœlos esse incorporeas. Dæmones autem esse animalia ærea, vel ignea, vt patet ex 8. phil. 78. & 79. & 12. metaph. 4. 1. & 5. 1. quam opinionem Platonicam etiam esse idem August. 8. de ciuit. 14. & 15. affirmat.

Idem ex sacris scripturæ locis colligi videtur, vt ad Ephes. 1. Princeps aeris huius &c. ad Ephes. 2. contra spiritualia nequitie in cœlestibus, vbi colligit Caietanus Dæmones corpora habere ærea; secundum Principem n. (ait) potestatis aeris huius crediderim Dæmones esse spiritus æreos, & id consonare rationi. Sic etiam Dæmon vocatur Draco psal. Draco iste, quem formasti ad illudendum &c. vocatur leo 1. Petri 1. Aduersarius vester Diabolus, tanquam leo rugiens, vocatur, serpens, serpens antiquus &c. quæ omnia, cum sint nomina animalium, animalia esse videntur.

Ac tandem de illis dicitur Mat. 25. cruciari igne corporeo, & vt refert August. 21. de ciuit. c. 16. delectantur varijs rebus corporeis, & ab illis abhorrent, delectantur sono, odoribus sacrificiorum, aborgerent sale, sulphore &c. Quæ proprietates, cum conueniant propriè corporeis animalibus, corporea animalia Dæmones esse iudicandum videntur.

His tamen non obstantibus contrarium asserendum puto. Nam si Dæmones essent animalia. Vel essent animalia composita ex materia, & forma corporea, & extensa, vt sunt bruta, vel ex materia corporea, & extensa; forma verò spirituali, vt est homo, vel ex materia, & forma spirituali; Sed nullam horum compositionem admittere possunt; ergo neque animalia esse admittendum.

Non primum, quia cum Dæmones sint intelle. &ales & cœlestes

ni, ut ipsi Platonici, & alij Philosophi admittunt, utramque partem corpoream, & extensam admittere non possunt; quia ratio cognoscendi ex d. Th. pr. par. q. 14. a. 1. oritur ex immaterialitate, & spiritualitate; gradus enim immaterialitatis, est gradus, & mensura cognitionis, quod experientia ipsa patet. Videmus. n. quod, quo magis res est materialis, & insensibilis, eo minus est cognoscenda ut patet de lapide, & similibus, quia sunt omnino insensibilia, omnino etiam omnem gradum cognitionis excludunt; & sic passim inter animalia bruta, quae magis admittunt aliquem sensum, eo admittunt aliquam cognitionem, & de homine, quia admittit partem spiritualement, nempe animam, quam non admittunt alia bruta; idcirco omnium brutorum maiorem habet cognitionem, & de Deo, quia est summè spiritualis, est etiam summè intellectualis; ergo cum Demones sint intellectuales, et spirituales esse debent, ergo utramque partem corpoream, & extensam admittere non possunt.

Non secundam ut est homo; tum quia ut supra probavi de Angelis in communi, Dæmon quoad naturam est creatura media inter Deum, & hominem, ergo hominis compositionem admittere non potest; Tum quia illa materia esset radix extensionis corporeae, & consequenter redderet Dæmonem corporeum, hoc autem esse non potest, quia in tanta multitudine in corpora humana intrare non possent, cuius contrarium legitur Lucæ 8. ubi habetur in vno solo corpore legionem Dæmonum fuisse, quæ legio secundum Molinam plusquam sex milia sexcentos sexaginta sex Dæmones continet, quomodo autem tot corpora in tam parvo corpore, etiam si minima, ut arena maris penetrare possent? Tum quia, ut sic haberent organa, & sensum tactus; ergo corpus haberent mixtum ex primis qualitatibus, in quorum temperamento fundatur tactus; ergo corpus haberent alterabile, & corruptibile, quod nec philosophi, nec sacra scriptura admittunt, cum de illis legatur Mat. 15. Ite in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius: & in epist. B. Iudæ eccl. vinculis æternis sub caligine retentus. Tum quia, ut vult, philosophi cognitio materiae oritur ex transmutatione substantiali; ex tali enim transmutatione probantur dati tria principia, nempe materiam, formam, & privationem in eo composito, cum ergo in Dæmonibus nulla appareat talis transmutatio substantialis, neque ex materia, & forma compositio apparere debet.

Neque tertiam, nempe ex materia, & forma spirituali, tum quia, gratis fingitur, tum quia ad nihil deserviret; nam ex d. Th. 2. 2. ubi Caiet. omnis compositio est propter aliquam operationem. Ista autem compositio in Dæmone ad nullam operationem deserviret; non enim deserviret ad recipiendas species, ut est in homine, qui intelligit per species emendicatas ab objectis, eam ipsa intelligat res per species innatas, ut est commune Theologorum; neque ad recipiendam intellectionem, nam cum ipsa sit immansens, recipitur in ipso et intellectu, ut in principio à quo elicitur; neque ad recipiendum motum localem, nam cum Diabolus moveatur localiter Iob. 1. ubi dicitur, Diabolum

bolum deambulaſſe terram, in motu autem locali ex A rift. 2. met. c. 2. neceſſe eſt intelligere materiam in eo, in quo recipitur, ne mine enim materię intelligitur potentia ad ubi, quę in Dęmone conceditur, ergo nullo modo danda eſt talis compoſitio: ergo probatum remanet Dęmones nullo modo eſſe animalia.

Ad auctoꝛitates, & rationes in contrarium reſp. & primo ad illam A rift. & Platonis, de illis non eſſe curandum, nam cum vera cognitio Dęmonum maximę à principijs fidei oriatur, qua ipſi caruerint, eorum rationes in hac materia efficaciter non probant. Vel explicandos, eſſe, nō loquutos eſſe proprię, ſed improprię, nepe fieri animalia aerea, vel ignea per corpora aſſumpta, & non propria. Ad loca autem ſcripturarum reſp. ſcripturas loqui non quod Angelis ſint ſpiritus aerei, ſed quia habitant in aere: nam quando è cęlo per peccatum ceciderunt, in omnibus quatuor elementis, iuxta criminis grauitatem, remaſerunt; illi ergo qui remaſerunt in elemento ignis, vocantur ſpiritus ignei, illi qui in aere, ſpiritus aerei, qui in aqua ſpiritus aquei, & qui in terra ſpiritus terrei; Vnde clarę conſtat non ex natura, ſed ex habitatione nomen traxiſſe, ſicuti etiam dicuntur Satanas, .i. aduerſarius, quia ſemper paci aduerſatur, Dęmon. .i. periti, quia quantum naturaliter ſciri poteſt, ſciunt, & Diaboli, .i. deorſum fluentes, quia per peccatum eiecti fuerunt è cęlo, vt habet Iſid. lib. 8. etimol. c. 11.

Ad illud, quod cruciantur igne corporeo reſp. ex Auguſt. 21. de ciuit. c. 10. non cruciari ab igne, tanquam per virtutem naturalem, ſed vt inſtrumento, quod eleuatur à diuina potentia, per virtutem, ſeu potentiam obedientialem; ſicut. n. per potentiam obedientialem eleuatur aqua in ſacramento baptiſmi ad producendum gratiã in anima, ſic eleuatur ignis in Inferno ad cruciandos Dęmones, & animas damnatorum. Ad illud, quod delectentur rebus corporeis, reſp. ex eodem Aug. 22. de ciuit. c. 60. quod illis rebus non alliciuntur, vt animalia cibis, ſed vt ſpiritus mouentur ſignis.

Quibus omnibus præmiſſis Dęmonem deſcribendum puto; quod ſit ſpiritus intellectiuus, immundus, euiternus omnem rationem corporis, & phyſicam compoſitionem excludens.

Dicitur ſpiritus intellectiuus, loco generis, cum per hoc conueniat cum Angelis bonis, & animabus ſeparatis, & in conceptu ſubſtantię, & in conceptu intellectiui.

Dicitur immundus, ad differentiã Angelorum bonorum, qui propter perfeuerantiam bonorum gratię, dicuntur ſpiritus mundi.

Dicitur euiternus, quia fuit in tempore creatus, & ſemper durare debet.

Dicitur omnem rationem corporis, & phyſicam compoſitionem excludens ad differentiã brutorum animalium, & ad differentiã animę rationalis, quę quamuis ſeparata à corpore, & vnita cum illo diſcatur ſpiritus, tamen quia eſt compars illius, ſemper dicit ordinem ad illud.

Vnde

De Dæmonibus.

Vnde ex hoc colligitur, quod ex eo, quod est spiritus, esse subtilissimum, & velocissimum in agendo, & supra omne corpus dominium habere posse illud penetrare, & in variâ forma apparere.

Ex eo, quod est intellectiuis, scientiam naturalem non amisisse, habet. n. omnium naturalium perfectissimam cognitionem, est enim perfectissimus philosophus, Astrologus, Mathematicus, Medicus, &c. Omnium lapidum, herbarum, & animalium virtutem cognoscit. Vnde ex ingenij acumine, & subtilitate, applicando actius passiuus, herbarumque, lapidum, & animalium virtutem, mira in mundo operari potest, iuxta illud Iob, non est potestas super terram, quæ comparatur ei.

Ex eo, quod est euiternus, habet quod à causa naturali corrupti non potest; est tamen per absolutam Dei potentiam annihilabilis.

Ex eo, quod est immundus habet, vt non possit bene operari, sed illam scientiam, quam habet semper in eius inimicissimæ naturæ humanæ detrimentum, propter inuidiam illi conceptam, applicare, in qua malitia vnus est alio superior, iuxta illud ad Ephes. 6. aduersus Principes, & potestates, aduersus mundi Rectores.

Ex eo, quod excludit rationem corporis, & phisicam compositionem, sequitur, nullum laborem in operando sentire, nam icu oculi, seu mola temporis mundum totum & mare absque labore peragrarè potest, omniaque elementa perturbare.

Ex eo quod excludit compositionem phisicam, non excludit tamen metaphisicam, ex genere nempe & differentia, cum omnes conditiones, quæ ad metaphisicam, compositionem requiruntur, in Dæmone rependantur, quæ vt voluit phil. inter alias sunt istæ.

Prima, vt natura sit finita & creata, Dæmon autem est finitus, & creatus.

Secunda, vt ratio generica sit vniuoca, & talis est natura Dæmonis, nam tam boni quam mali Angeli in natura Angelica vniuocè conueniunt.

Tertia, vt in genere lateant æquiuationes, vult. n. Arist. vt genus sit contrahibile per differentias oppositas, quarum vna sit perfectior alia, & Dæmones, & Angeli boni, vt vult Aug. contra Priscilianistas ad Orosium c. 11. Nazian. 2. orat. 2. de Theol. & Crisost. homil. 4. in genesim sunt inæquales in perfectione, adeoque latent in illa ratione generica æquiuationes.

Ac tandè quartà vt differentia sint superadditæ generi, & hanc etiam habet, nam datur conceptus Angeli, & tales Angeli, Dæmonis in communi, & talis Dæmonis. Cum ergo natura Dæmonum habeat omnes conditiones, ad compositionem metaphisicam requisitas, iure illum admittere sequitur.

Quæ descriptionis explicatio confirmari potest per descriptionem D. Bonau. quam assert in compendio Teologiæ, quæ ita se habet. Dæmones sunt spiritus impuri, humani generis inimici, mente rationales

B

in

inæquicia subijta, cupidi nocendi, per superbiam tumidi, semper in fraude noui, immutant sensus, inquinant affectus, vigilantes turbant, dormientes per somnia inquietant, morbus inferunt, tempestates concitant, in luce Angelos se transformant, semper Infernum secum sumportant, in Idolis sibi cultum diuinum usurpant, super honos dominari appetunt, magicæ artes per eos fiunt, bonis ad exercitium dantur, sepep fini hominis insidiantur, &c.

Ex quibus verbis patet, quæta eorum malitia sit, & inimicitia contra genus humanum. Quare iure hic quæri potest, unde talis malitia, & contra genus humanum inimicitia ortum habuit.

Ad quod breuiter respondetur, huius quæsitæ decisionem pendere ab illo quæsi quam exagitant Teologi, quod nam fuerit motuum maiorum Angelorum, per quos à celo ceciderunt, & ipsam inimicitiam contra genus humanum contraxerunt. Quare ab re non erit, si aliqua de casu diaboli dicamus.

C. A. R. IIII. De casu Diaboli

EX Iacobo de Vallo explic. p. 681, hanc questionem difficultes esse habetur, eo quod Moyses nec scripsit, nec explicauit casum diaboli, eiusq; rationem assignat, quia enim scriptura diuina sit, via in Christum redemptorem, & quia solus homo redimendus erat, & non diabolus, quia eius voluntas post electionem remansit inflexibilis, vt definitur in c. 1. m. de Sum. iur. & de cath. & habetur ex illo Petri. 1. & ex Iuda in sac. canon. idcirco de illis, nec scripsit, nec explicauit.

Et si ergo ex eius scriptis eius casum non apparet, apparet autem in alijs, tum veteris, tum noui testamenti, tum etiam ex Gentilibus; ex Gentilibus memorat Cælius Rhodog. Homerum de Atecanete iugiter à celo lapsurum cognouisse; tum inter philosophos antiquos phersidem Pythagoræ doctorem casum huiusmodi quoque recitasse, quem Empedocles etiam significasse à Plutarco de senectute, idem Augustus scripsit.

Ex nouo testamenti Esai. 14. Quomodo cecidisti Lucifer, qui dicebas in corde tuo &c. & Ezech. 28. 20. Tu signaculum similitudinis pleaus sapientia, & perfectus in decore, & infra. perfectus in visis suis à diæ conditionis sue, donec iniqua est iniquitas in te, quæ verba, & si fuerint dicta, prima contra Regem Babilonis, secunda contra Regem Tyræ ad litteram tanquam de casu diaboli à spiritu Sancto intelliguntur non quidè per se, sed vt idem Val ait, per accidens.

Hæc se autem ex nouo testamenti literis clarus patet, si declaratur primo ex illo Ioa. 8. vbi de diabolo dicit, quod ab initio homicida fuit, & in veritate non stetit. Luc. 10. Videbam satanam sicut fulgur de celo cadentem Apoc. 1. 2. & draco pugnabat, & angelis eius, & non valuerunt, non, locus inceptus est, etiam amplius in celo, & processus est draco ille magnus serpens antiquus, qui vocatur diabolus, & serpens qui

qui sedecit vniuersum orbem. Ex quibus verbis colligitur vlt. bet D. Th. ar. 7. & videre est apud Tertullianum lib. i. contra Marcionem. c. 10. supremum Angelum cecidisse, magnamq; nutritum secum. Itaxilley dicit namq; illum fuisse principem Angelorum inter coelestes ordines eminentissimum. Idem habet Chrys. hom. de Adam, & Eva, & homil. de lapsu primi hominis. Aug. 17. de canes. ad lit. c. 19. & 26. Hier. in illud Tob. 4. ipse est initium viarum Dei. Vnde concludunt Patres cum D. Th. alios Angelos peccasse occasione illius, quod probat ex illo Apoc. 12. vbi dicitur, draco cauda sua tertiam partem stellarum traxisse, id est Angelorum, Et quamuis ista expositio sit incerta, cum quia non sit mentio de praelio Angelorum, sed de praelio draconis cum hominibus, cum quia alij exponit de Antichristo, qui in fine mundi deiciet tertiam partem hominum, qui propter doctrinam, & sanctitatem, tanquam stellae emicantes elucere dicuntur, quos tamen sua falsa doctrina, falsisque miraculis secum traher, tamen alij de casu diaboli cum suis angelis exponunt, sed in ista expositio videatur incerta, melius probari potest ex illo Matth. 25. Itē in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius, id est paratus est diabolo supremo peccanti, & Angelis eius sequacibus.

Hanc veritatem confirmat D. August. super Gen. & lib. 11. & 12. de Cinit. Mag. senten. 2. d. 7. Ait ergo Aug. diabolum cecidisse per peccatum superbiae, quae est appetitus propriae excellentiae, & peruersae aequalitatis, appetitus namque aequalitatem Dei, vt ex illo Esai. 47. habetur, Statuam solum in metum super astra caeli, & ero similis Altissimo, vbi exponens praedictus Iacobus de Val. ait diabolum non appetisse aequalitatem aequivalentiae, & commensurationis, quia illa ei erat impossibilis. Impossibile autem vt impossibile non poterat appetere, cum eius peccatum fuerit ex electione; sed secundum aequalitatem communicationis proprietatis, & perfectionis. (Scio hic esse multas Theologorum opiniones, quas breuissimis causa relinquo) sequitur ergo praedicti Val. expositione, ait diabolum in suo peccato hunc ordinem seruasse. Postquam enim creatus fuit, simul cum caelis, & e contra, Quia super omnes illas creaturas erat nobilior, (hoc enim sibi vult Lucifer, quasi luce plentis), considerando nobilitatem illam super omnes creaturas, seipsum cum sua delectatione amant, Imperiumque vniuersi appetiuit, & quia secundum nonnullorum grauium Theologorum opinionem, reuelatum ei fuit in illis Incarnationis Verbi, vbi natura humana, par naturam ipsi inferiorem per gratiam, & vniorem hypostatitatem debebat esse et superior, eamq; adorare, vidit sedem illam superiorem praeparatam pro Christo venturo, qui totius vniuersi Dominus futurus erat, & tunc peruerso appetitu pro se illam sedem appetiuit, vnde ex tali superbia odium, & inuidiam contra Christum venturum concepit, & sic dicitur Ios. 8. quod diabolus homicida fuit, quia nimirum per inuidiam mortem Christo futuro desiderabat, & eadem facta conuinatione cum alijs persuadebat illis, non bene iudicandum hominem natura ipsi inferiore,

ab ipsa esse adorandum, quare ex meritis naturæ præsumpsit sedem illā, in qua regnaturus erat Christus in contemptum Dei cōscendere, illamq. contra eius voluntatem vsurpare.

Ex alia verò parte Michael cum suis sequacibus obediens Deo, de cælo Luciferum superbum cum omnibus angelis sibi adherentibus deiecit, iuxta illud, & projectus est draco ille magnus &c. ante cuius deiectionem post eius creationem Thomistæ ponunt duo instantis, Scotistæ verò tres moras, vt ait Ananias lib. 7. N. D. Vnde ex hoc duæ Ciuitates ordinatæ fuerunt; Peſuerſa altera, & inobediens; Altera verò iusta, & obediens. Prima incepit ab amore sui vsque ad contemptum Dei; Secunda ab amore Dei, vsque ad contemptum sui, hæc constituit Ciuitatē Dei, illa constituit Ciuitatem diaboli, illa ad gloriam coronata, ista ad penas damnata. in qua tria præcipue scelera remanserunt; primo remansit obstinatio, quia post peccatum voluntas diaboli remansit inflexibilis, nec creatur, nec culpam suam cognoscendo. Secundo indelebilis inuidia, & odium contra Christum, & contra omnes hominēs, qui successiue illas eorum sedes per humilitatem possident, quas ipse per superbiam, & ingrati tudinem perdidit, & ideo creato homine in terrestri paradiso, statim ad tentandum illum descendit, semperque homines, vt sint Deo rebelles, & sibi peccatorum socios, tentat. Tertio appetitus dominandi, & sic ex inuidia Christi, semperq; vt ab hominibus adoretur, quærit, & hoc fuit, suum motium introducendi in orbe terrarum Idolatriam, superstitiones, & detestabiles ritus, semperq. homines ad artes magicas, sortilegia, & nefanda sacrilegia deducere nititur, & sic iniquitatem, quam in illo primo peccato contra Christum concepit iugiter parit.

Ex quibus verbis constat, dæmonem generis humani propter Christi inuidiam fortissimum inimicum esse, iuxta præallegatum Iob. 14. non est potestas, quæ comparetur ei, Dum ergo sit tam fortissimum, iure quæritur, an ista fortitudo in extollatur, vt per ipsam possit liberum hominis arbitrium cogere? Quæsit.

CAP. V. An demon possit liberum hominis arbitrium cogere?

AD maiorem huius quæsti elucidationem præmittendum puto ex Magist. sent. in 1. d. 25. libertatem hominis in nihil aliud consistere, quam in quadam differentia voluntatis respectu actus, seu operationis futuræ, quam ex imperio vult elicere, quod idem est, ac si dicamus, quod libertas est illa, quæ positis omnibus requisitis in actu primo ad operandum, potest homo operari, & non operari; Et quia homo dupliciter suos humanos actus potest elicere, quo ad specificationem nempe obiecti, & quo ad exercitium illius idcirco duplex est libertas; quoad specificationem altera, & est illa, per quam voluntas ita in vnum obiectum tendere potest, vt possit etiam in oppositum illius tendere, & hanc ordine ad obiectum malum, & bonum, non habuit Christus, quia hæc, vt inquit

quit Aug. non est perfectio, sed imperfectio libertatis altera quæ ad exercitium, & est illa, quando voluntas ita exercet actum secundum vt licet non possit exercere contrarium, possit tamè cessare ab illo; Quæ quidem libertas adhuc dupliciter subdistinguitur, in libertatem scilicet, quæ est formaliter in actu, & est illa quædo quis vult primario aliquem finem, & in libertatem quæ est causaliter in actu, & est illa, quando quis posito quod vult finem, vult necessario media, quæ necessitas non excludit libertatem, quia ex quo liberè vult, finem, per denominationem, & causalitatem illius, intelliguntur etiam liberè volita media. Quibus præmissis quæritur hic, an omnibus istis modis possit hominis liberum arbitrium cogi.

Circa hanc qu. quatuor reperio opiniones. Prima est Astrologorum dicitur, hominis liberum arbitrium ad bonum & malum corporum cœlestium influxu cogi posse, quare concludunt quod, quando vnus est liberalis, seruitialis potius pauper quam dives hoc totum habet, quia natus est sub sua planeta Iunę; Quod vnus sit eloquens, sub Mercurio, quod vnus sit musicus, lasciuus, &c. sub Venere. Quod vnus sit cõtemplatiuus, despiciens mundum ad officia, & dignitates fortunatus, sub Sole. Quod sit bellicosus, sub Marte; quod vnus sit affabilis, generosus, gratiosus, in rebus suis audax &c. sub Iouẽ. Quod vnus sit auarus; tristis, macer, pallidus, mendax, & falsus, sub Saturno.

Probant eorum intentum primo, quia experientia docet multos inclinatos ad vitia, à quibus se abstinere non possunt, & si ab eis quaras, quare à talibus non se abstinent, respondent non posse; quia ad talia à cœli constellationibus inclinantur, & coguntur.

Secundo, quia possunt dari lapides cogentes hominum voluntates. Ergo multo magis corpora cœlestia, quæ per influxum eorum dant talibus lapidibus virtutem, Probatum autem exemplo de Moyse, qui ducēs vxorem Ætiopissam in Ægyptum, Aaron, & Maria frater, & soror, eo quod matrimoniũ cū forensibus cõtraxerāt contra eũ turbati sunt, cū Moyses esset peritissimus Astrologus in duobus annulis duos lapides sculpsit, habentes virtutem, vnus memoriæ, & alius obliuionis; Annum memoriæ retinuit pro se; obliuionis verò dedit vxori, & sic se ad inuicem diuiserunt; ergo dari possunt, &c.

Secunda est dicentium cogi à Deo. Probant autem scriptura, primo per author. Ioa. 6. Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eum. Quare sic formatur ratio. Trahitur homo à Deo, ergo violentatur, ergo cogitur. Probatum consequentia. Tactus est motus violentus ex Arist. 3. phis. ergo si homo trahitur à Deo; ergo violentatur, & cogitur ab illo.

Confirmatur ex isto prou. 27. Cor Regis in manu Domini ad quodcumq; voluerit vertet illud. & Luca 14. dicitur compelle eos intrare.

Tertia est dicentium cogi à Tyrannis. Probant quia à subditis suis per vim tormentorum quidquid volunt, habent, non solum verbis, sed etiam factis; ergo illud, quod dicunt & faciunt non est liberum, sed

sed coactum, & non nisi à Tyrannis; ergo hominum voluntas à Tyrannis cogitur.

Quarta tandem, & vltima est dicentium cogi à demone, & sic videtur dicendum, dæmonem posse hominis liberum arbitrium cogere. Probatur primo ex scrip. Apoc. 12. Ve terræ & mari quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam. 1. para. 21. Confurrexit sathan contra Israel, & incitavit Dauid numerare populum. 1. Petri. Aduersarius vester diabolus &c.

Secundo ex Patribus Augu. 16. q. 2. c. vifis illis verbis. habet ille hostis antiquus mille nocendi modos. Damaf. 2. sent. Omnis malitia, & omnis immunditia a diabolo sunt excogitata. Beda super actus Apóst. Diabolus animam in affectum. n. alitiæ trahit. Dion. 4. c. de. diu. nom. Multitudo dæmonum est causa omnium malorum sibi, & alijs.

Tertio, ratione nam quotiescunq; homines faciunt aliquid grætie peccatum, naturaliter inclinatur ad dicendum, Diabolus fuit; ergo ex hoc colligendum est, eorum liberum arbitrium cogere; Probatur consequentia à pari, nam inter alias rationes, quas afferunt philosophi ad probandam immortalitatem animæ, est, quia naturaliter homo appetit immortalia, heroicæ enim faciunt actiones (ultra immortalium cogitationes) vt eorum nomina apud homines immortalia viuant; ergo eodem modo, quia naturaliter homines diabolum fuisse eorum peccatorum causam dicunt, naturaliter cognoscunt eorum liberum arbitrium cogere.

Quarto, tandem patet à post. nam certò constat per vim malefactorum homines cogi ad id, ad quod maleficia illa inclinant, per vim enim illorum coguntur homines ad morbos grauesque passiones: delirant enim, alij, alij ad amorem, alij ad odium, vsq; ad mortem non solum sui, sed etiam aliorum coguntur, vt fertur exemplum in lib. quod dicitur, Fortalitium fidei de casti, quod accidit in regno Galliar; Erat enim quidam Iudæus maleficus, qui cum esset amicus cuiusdam ministri iustitiæ, obtinuit ab eo cor hominis Christiani, quem exigente iustitia squartarar, deditque illud sibi vxori ad custodiendum, & mulier prudens, exigente illo Iudæo cor hominis, dedit ei cor porci, Iudæus autem credens se habere cor hominis, in quodam latissimo sepeliuit cor illud porci, in quo tempo paulo post venit multitudo magna porcorum, qui multo bellantes omnes se occiderunt. Iudæus captus à iustitia, dixit, quod idem euersisset inter homines, si illud cor hominis Christiani, ipi sepulcrum funder; Unde ait, idco hoc feci, quia demon me seduxit; ergo probatum remanet posse dæmonem hominis liberum arbitrium cogere.

His tamen non obstantibus, dicendum tamen est, liberum hominis arbitrium, sed voluntatem, nec à Deo (de potentia ordinaria) nec ab illa creatura nullo modo cogi posse.

Conclusio est de fide, & contrarium hæresis.

Probat, tum ex Genibus, tum ex scripturis, tum ex Consilijs, tum ex

ex Patribus, tum ratione.

Ex Gent. Arist. in 3. ethic. homo est principium suarum operationum, & in eodem loco, nos sumus domini nostrarum operationum. Tull. 2. Rhet. Voluntatem in omnibus spectare continet. Senec. ad Luc. omne peccatum actio voluntaria. Salust. in Jugur. Dux, atq; Imperator vitæ mortaliū animus est.

Ex scrip. Eccles. 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui, & c. 31. qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit. Psal. 118. anima mea in manibus meis semper.

Ex consil. ex consil. Senonensi in decreto fidei 15. illis verbis, Non tale huiusmodi trahentis Dei auxilium, cui resisti non possit. Ex concil. Trid. sess. 6. c. 5. loquens de gratia efficaci illis verbis, Quippe qui, & illam abijcere potest, & can. 4. Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari, assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, neque posse dissentire, si velit, anathema sit, ex concil. Aransic. can. 25. & c.

Ex Patribus, August. de spiritu, & lit. c. 34. In omnibus misericordia præueniet nos, consentire autem vocationi Dei, vel ea dissentire propria voluntatis est, & lib. 1. de gratia Christi, c. 14. quis autem non videt, & venire quenquam, & non venire arbitrio voluntatis? & lib. de eccl. dog. c. 2. Initium nostræ salutis Deo miserante habemus, ut acquiescamus, aut salutariter inspirati, nostræ potestatis est. & in 1. & 3. de lib. arb. Nulla alia re mens nostra fit forma libidinis, nisi propria voluntate, & 5. de ciuit. diu. c. 10. sunt nostræ voluntates in nobis, quæ ipsæ faciunt, quidquid volendo facimus, siue bonum, siue malum.

Ambros. 15. q. 1. c. Non est, quod nostram, cuiquam ascribamus, auctorem, nisi nostræ voluntati, Irenæus li. 4. c. 71. qui operantur bonum, gloriam, percipient, quoniam operati sunt, cum possent non operari. Clemens Pap. epist. 3. ante medium, Si quis, audiens sermonem, veri Professor, velit recipere, aut nolit, & amplectionis eius, habet in se potestatem liberi enim sumus arbitrij. Cyril. contra Iul. lib. 8. circa fin. Anselmus Damasc. & c.

Ex Scholasticis D. Th. p. 2. q. 19. ar. 4. illis verbis, Voluntas est actuum principium non determinatum ad vnum, sed indifferenter se habens ad multa, sic Deus ipsam mouet quod non ex necessitate ad vnum de reuoluntate, sed remanet motus eius contingens, & non necessarius, nisi in his ad quæ naturaliter mouetur & 2. 2. q. d. 28. q. 1. ar. 1. Non esset homo liber arbitrij, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret. Expensis in 2. d. 23. q. 2. Cong. 9. met. q. 17. Capiteol. in 2. d. 2. q. 1. a. 3. ad quartum Schoti contra 1. contra Ferr. 3. contra gen. c. 259. Sed euidentiam fiat, a. 2. Sed hoc dicitur. Sor. de natura, & grat. c. 11. & in fin. 4. sent. Appid. us. ar. 1. 8. sunt autem, Schorus in 2. d. 25. Suidem. Abulen. in c. 19. Mar. quæst. 175. Vega lib. 6. in Triden. c. 7. Corduba lib. 2. quæst. 53. dub. 10. respon. 5. Zumel. 1. par. q. 1. ar. 13. ad tertium ante secundum a. Bellar. 1. b. r. de

lib. 1. de gra. c. 12. & c.

Probatur tandem ratione. Primo directè. secūdo ex absurdis. Directè libertas (vt sup. dictum est) est illa, quæ positis omnibus requisitis ad operandū, potest homo operari, & non operari, velle, & nolle; Sed positis in homine omnibus requisitis ad operandum, potest operari, & non operari, potest enim currere, & non currere, velle, & nolle, moueri, & nō moueri, vt discurrenti patet; ergo homo est intrinsecè liber; ergo eius arbitrium cogi non potest.

Probatur ex absurdis, quia si homo non esset liberi arbitrij, ita ut eius libertas cogi posset; tolleretur ab eo omnis meriti ratio. Meritum enim, vt est commune Theologorum fundatur in libertate ex Clemen. Alexan. lib. 3. aduersus Iul. circa fin. Hilar. in 2. psal. illis verbis, quod nullum fructum, nullum honorem, nullum præmium voluntas mereretur propter opus bonum, si vis quædam voluntati conserua, .i. impressa, malum esse non sineret; Hoc autem est absurdum, immò hærefis magna Luteranorum; ergo &c.

Ad opiniones in contrarium respondetur, & primo ad Astrologos dicentes, liberum arbitrium cogi ab influxu corporū cœlestium, & pro solutione supponendum est ex Dionis. 4. de diu. nom. quod diuina prouidentia hunc ordinem in rerum natura posuit, vt inferiora regantur per superiora, & minus nobiliora per nobiliora, & non e contra, sic habet Arist. 1. met. à virtute superiori reguntur ista inferiora; homo ergo cum componatur ex corpore, & anima, vt ait Arist. 2. de anima, & 3. met. & Mag. in 2. d. 1. quoad corpus, quia secundum præsentem statum est mortale, corruptibile, & passibile est inferius, & ignobilius quolibet corpore cœlesti, quod est incorruptibile, & idè recipit ab illo influentiam, dispositionem, motum, ac variationem; Alioquin non posset saluari, cur ab illis influentijs tot infirmitates, & morbi in humanis corporibus oriuntur, cur in inuolutione lunæ lunatici fatuitant? certè ad illam rationem decurrendum est. Quoad animam verò quia est nobilior quolibet corpore cœlesti, cum anima sit intellectiua, cœlum verò minime, idè, quoad suas operationes, non potest illā necessitare, & quia actio libera est operatio animæ, excludens intrinsecè omnem rationem corporis ex Philos. 3. de anima, Virtus in intellectiua non alligatur organo corporali, ideo homo, quoad actiones liberas à corporum cœlestium influentijs cogi non potest, & ideo cōcludendum est non cogi eos ad liberas actiones, qui sub prædictis planetis nascuntur, sed tantum habere ad illas virtutes, sed vitia inclinationem quandam, ratione corporis, quod talem influentiam recipit, quare.

Respondetur ad illud, quod multi sunt vitiosi, & non possunt se ab illis vitijs abstinere, quia sunt sub tali planeta orti; falsissimum enim est quia & si habeant indirectè aliquam inclinationem ad illa, ratione influentiæ corporum, quia tamen sunt ratione præditi, possunt illa cohibere; iuxta illud Ptholomei in Centi. equio, Sapiens dominabitur astris. & S. Tho. in opus. 9. ex stellarum dispositione nulla necessitas inducitur homini ad

mini ad agendum, sed quædam inclinatio sola, quam sapientes modo-
tando refrenant. Et quamuis multis difficile videtur illa vitia posse
cohibere, hoc non oritur, vt inquit Albertus in 2. compen. c. 56. ex
sola constellatione, quia hanc superare possunt, & non adducit vim,
sed ex vna parte est mala constellatio, ex alia vero malas habitus, &
hic, cum conuertatur in naturam, illam maximam difficultatem in-
ducit.

Ad illud de lapidibus resp. Quod illi lapides Potuerunt habere ali-
quam inclinationem indirectè super Moysem, & vxorem suam, non
autem eos cogere.

Ad illud de Deo respondetur, Deum non cogere voluntatè, quia
illam creauit, & reliquit liberâ. Ad scripturas in contrarium responde-
tur ex Ricc. 4. d. 15. illa verba: Non intelligi de tractu violento, sed de
tractu per inclinationem voluntatis, quod idem est, ac si dicamus (tra-
xerit) id est suauiter alliciendo, vt colligitur ex Aug. homil. 26. illis ver-
bis, ramum viridem ostendis oui, & trahis illam, & poeta, trahit sua
quemque voluptyas; certum enim est tactum istû non esse per coactio-
nem, sed per allectionem; sicut enim per ramum viridem ita allicitur
ouis, vt non cogatur per illum, ita homo sic allicitur per ea, quæ in te-
rius ostenduntur à Deo, vt per illa non cogatur, & sic respondendû ad
alia, & similia scripturarum loca.

Ad illud de Tyrannis respondetur, quod quamuis possint cogere
sorpora, non possunt tamen cogere uoluntatem, possunt enim sub-
diti potius mori, quam uoluntatem eorum facere, vt patet de multis
Sanctis, qui potius propter Christi fidem, mortui sunt, quam contra-
rium facere.

Ad illud de dæmonibus respondetur negandum esse posse hominis
uoluntatem cogere. Ex illis autem scripturæ locis, & patribus, colligitur
tantum dæmonem esse fortissimû inimicum humanæ naturæ, nõ au-
tem humanam uoluntatem cogere. Nam quamuis eius potentia sit
magna super terram, vt supra probatum est ex illo Iob 41. Pijssimus
tamen Deus ipsam limitauit, vt ex illo Pauli 1. Corint. 10. satis constat
illis uerbis Fidelis Deus, qui non patietur uos tentari supra id, quod
potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis resiste-
re. Quam ueritatem confirmat D. Tho. 2. d. 87. a. 2. illis uerbis, Licet
dæmonis potentia sit maior potestate hominis, tamen, quoad aliquid
non est maior, scilicet quoad liberum arbitrium quod cogi non potest.

Ad rationem, quod naturaliter homines commisso peccato inclinan-
tur dicere, quod diabolus fuit, respondetur ex D. Th. 3. q. 80. ar. 3. 1.
par. q. 4. a. 4. 3. par. q. 8. ar. 3. Bonau. 2. d. 15. & Riccar. ibidem & c. quod
dupliciter aliquis potest esse causa alicuius rei: Vno modo, tanquam
causa directa, & principalis, vt quando quis immediate & sine alicuius
suasione v. g. furtum committit, tunc ille talis dicitur causa directa il-
lius furti; Alio modo, tanquam causa indirecta, & persuasivè, vt quâdo
quis præcipit, consulit, vel suadet, vt aliquis v. g. committat furtum, tûc
iste talis

C

iste talis non dicitur, causa directa illius furti, quia non ipse immediate facit furtum, sed dicitur causa indirecta illius furti, quia suadet, vel præcipit &c. tale furtum.

Hoc supposito respondetur in forma, Diabolus fuit causa directa, & principalis, & negatur. fuit causa indirecta, & persuasiva, & cōceditur. Et sic intelligendi etiam sunt Patres cum dicunt, quod dæmon est causa omnium malorum, & similia, intelligendi enim sunt quod sit causa indirecta, non autem directa. Quod ex eo patere potest, nam in actibus liberis, nihil potest esse causa directa alicuius actionis liberæ, nisi qui potest mouere voluntatem, voluntas autem hominis non nisi à duobus moueri potest; aut enim à semetipsa, aut à Deo; à Deo non potest moueri ad malum, cum sit summa bonitas, vt ex Aug. lib. 83, q. Deo auctore non fit homo deterior. Immo ex hoc apparet maxima hominum libertas, cum malum contra Dei voluntatē faciat, ergo cum non possit moueri ad malum à Deo, tanquam causa directa mouetur à se, & non à diabolo, vt ait Orig. illis verbis, quod si dæmonium non esset, adhuc homines haberent appetitū sibi, & venenorum, & Ber. serm. 21. super cant. Tolle propriam voluntatem, & non erit infernus.

Ad illud de maleficijs respondetur, neque per vim illorum hominū voluntates cogi, quod si aliquando contrarium videamus, vt per illa, alij ad amorem, alij ad odium, morbosq; inducantur; Hoc fit, si agitur de morbis vt ait Martinus lib. 3. pag. 10. quia est perfectissimus medicus, & cum omnium herbarum, lapidum, animaliumque cognitionem habeat per applicationem naturalium, naturalibus contrarijs potest illos inducere. Si de odio, quia vt supra dictum est habeat potestatem super omne corpus, potest mouere irascibilem; & sic confundendo sensus ad sui, aliorumq; odium mouere. & sic responderi potest ad exemplum de mago Iudæo. Si de amore, vel odio, (prout in intentione) cum hic agatur de libero arbitrio flectēdo maior est difficultas. Respondēdum tamen est, neque per illa maleficia liberum arbitrium cogi, quod si aliquando euenit, hoc non fit cogendo, sed persuadendo. Nocte enim dieque rem amatam, vel odiosam tentat, quoadusque suum præstet consensum, concupiscibile inflammationē, vel antidotis, simplicibusque naturalibus, vel per eius existentiam mouendo humores, irritando, & accendendo, vt ad suum trahat finem. Quod si deindē talibus venenis infecti abstinere non possunt, hoc ex malo habitu non ex coactione procedit.

Quod totum exemplo respond. Iustinæ, & Cypriani confirmatur. Cyprianus enim tempore, quo erat magus (postea. n. fuit martyr (cum Iustinianam Cristianam Virginem ardentem amaret (te desperata) eum cantionibus, ac veneficis ad eius libidinis assensum allicere conaretur, & cum neque hac via posset, Dæmonem consuluit qua nam, id re consequi posset. Cui dæmon respondit, uullam artem aduersus eos, qui vere Christum colerent illi processuram illis verbis. Ego non possum in hac re nisi tentationibus, & persuasionibus, cum Christi fides illis
-fortiter

fortiter resistant, proorsus inutilis remaneo.

Benè ergo responsum est nec posse hominum voluntates dæmonum cogere, nec malorum hominum directam causam esse, & cum sit per Christi potestatem vndique catenis victus, tanquam canis non mordere, sed latrare tantum valet. Hæc cum meo germano Sac. Theolog. imbuto D. Abb. Sanctæ Mariæ Attorū ac synod. Examinatore Ioanne Piperno nostro insti tutui tuę utilitati.

C A P. VI. De Damonum diuisione.

VT melius dæmonum, ac maleficiorum differentias cognoscamus liceat exarare scripta Trithemij lib. Quest. ad Max. Cæsq. 5. doctis, sicuti dæmones in potestate acumineq; supilitatis ad inuicem differunt, ita maleficiorum quoq; potestas non est in omnibus vna, sed in singulis, pro vt dæmonibus concurrunt natura supilioribus vel grossioribus diuersa. Multa .n. sunt genera dæmonum, & certis inter se gradibus distant ratione locorum, in quo cædentes à principio sunt detrusi.

Primum quidem genus dæmonum appellatur igneum, quod circa superiorem peruagatur aerem, nec vnquam ante Iudicij diem ad inferiora demergitur, sed continuo sub regionibus permanentes sub unariibus, nullum habent cum hominibus in terra commercium: ac subdit, nulla sunt eis cum maleficis consortia, quoniam cum demorentur in igne propter subtilitatem suam non possunt corpus grossum siue aerum induere, hoc mea ratione, fallitur, cum omnes dæmon sit spiritus subtilissimus, ergo non repugnat corpus assumere ac inuadere vt alij, hac sententia est Picus in frige. ni velis dicere non ita vt alij.

Secundum genus aereum dicitur, quod in aere errans nobis propinquo conmeratur: hi quidē possunt ad inferiora descendere, & assumptis de crassiore aete corporibus quandoq; hominibus apparere: aerea, permittente Deo, sæpius turbant, tonitrua & tempestate concitant, & omnes simul in perniciem humani generis, more hominum, affectionibus mouentur, passionum superbia maxime & inuidia, tangunturq; perturbationibus continuis, & nec solido vestiuntur corpore, nec vno consistunt loco, nec vnā omnes formam habent, sed plurimas easq; sæpius mutant secundum varietatē affectionum, quibus vel occurrunt maleficarū carminibus euocati, vel impulsī perturbatione ad nocendū, maleficæ horum dæmonum operatione suffultæ, tanto sunt ad maleficandum potentiores, quanto superiorem ex eorum ordine concurrentem fuerint asecutæ. S. Ambrosius dixit, plenus est mundus sanctarum virtutum, quia est plenus nequitiarum.

Tertium genus dæmonum terrestrium dicimus, ex his autem dæmonibus alij versantur in siluis, atq; nemoribus, qui venatoribus ponunt insidias, alij vero pabulis degunt in campos, qui nocte aberrare faciunt

Itinerantes: nonnulli demorantur in locis abditis atq; cauernis, reliqui cæteri minus furiosi demorari cum hominibus in obscuro delectantur. Ex his quidam gaudent solis illusionibus territate homines, alij prædictionibus futurorum in admirationem sui trahere cupiunt audientes: nonnulli vero ad hoc summo conatu laborant vt homines irrationabili furore turbatos, aut melanconia furentes terreat, lædant, vel occidant, quod experientia sapius factum agnouimus: hinc S. Chryost. 3. de proud. omni actione diabolica potentior est ad nocendum magnitudo mæroris, quia dæmon quoscunq; superat, per mærorem superat, eū si auferas nihil a dæmone lædi quisquā potuit. Hoc aut genus dæmonū raro est maleficis familiare propter inconstantiam, affectionem, & læuitatem, qua territare multos gaudent potius, quam vnus mulierculæ subesse imperio. Commorantur tamen interdum & pollicentur ventro, aut cristallo, siue speculis, & carminibus concitati responsa dant mulierculis, & si quis venturus in via eis maledixissent pronunciant. Et hoc maleficarum genus multum differt a reliquis, qui quod illæ maleficio reddunt infirmum, istæ curare pollicentur. Verum quia maleficio vt plurimum refellunt, maleficio earum accessus ab Ecclesia omnibus interdicitur Christianis.

Quartum genus dæmonum denominatur aquaticum, quoniam se humoribus immergens circa fluuios & lacus cohabitatur, ira plenum, turbatum, & inquietum, & fraudulentum, tempestatesq; mouens, vitamq; auferens in aquis, & dū apparet, fæmineo sexu vestit, nonnunquam vero cum hominibus loquitur, & varias ludificationes exercet, & hoc genus non consuevit cum maleficis habere commercium.

Quintum genus subterraneum dicitur quod in speluncis, & cauernis, montiumq; remotis concauitatibus demoratur, & isti dæmones afflictione sunt pessimi, eosq; inuadunt qui puteos, & metalla fodiunt, & qui thesauros in terra latentes quærunt, in perniciem humani generis paratissimi, hiatus efficiunt terræ, ventosq; flammiuomos suscitant, & fundamenta edificiorum concutiunt, noctibus aliquando demontibus turmatim egressi mirandas, stupendasq; in campis ducunt choreas, & quasi vnus Ducis metuentes imperium subito euanescent ad signum, & ad sua diuerticula reuertuntur, interdum nolarum inter eos auditur sonitus, & se nonnumquam spiritus hominum vitam defunctorum mentiuntur, nihil magis quærunt quam motum hominum & ad mirationem, vnde habemus compertum quod simplices homines quosdam nonnunquam in sua latibula montium duxerunt, stupenda mirantibus ostēdentes spectacula, & quasi Beatorum ibi sint mansiones amicos viuorum se mentiuntur. Ex his quoq; dæmonibus quidam incubones sunt thesaurorum quos auaritia mortalium in terra abscondit, & ne rursus in vsus perueniant hominum eos subducunt, furantur, & custodiunt, & quandoq; de loco ad locum transportant: & hoc genus dæmonum cum maleficis mulieribus nullum consuevit habere commercium (sed fallitur hic)

Sextum

Sextum genus dæmonum appellatur lucifugum quia nec diebus vaquam apparent, nec alio modo corpus assumere possunt quam de nocte. hoc est genus dæmonum inperscrutabile ac penitus tenebrorum, passionibus frigidis agitarum, malitiosum, inquietum, & perturbatum, & occurrentes homines violenter comprimit, nocturnis horis, sæpiusq; Deo permittente, aut flatu quosdam interficit, aut contactu, Maleficis non conuenit hoc genus dæmonum, neq; carminibus arctari potest, quia lucem fugit, & vocem hominum simulq; & omnem tumultum.

Aereum maxime ad maleficia seminarum consuevit occurrere, non est cæteris omnibus magis subtile & audacissimæ temeritatis.

Terrestrium quoque, nulli vt est dictum maleficis subserviunt, qui tamen inferiori gradu haberi maiora illa maleficia inducere non possunt.

Sed huuis viri discursus quamuis magna ex parte nou repugnat, in multis peccat, saltem propter verborum ambiguitatem, vt deum dicit, hoc genus dæmonum commercium nullum cum mulieribus maleficis habere consuevit, fateri nos decet dæmonum potentiam esse disparē, at permittente Deo omnes posse concurrere ad maleficia; Verum tamen apparentius est hoc genus dæmonum, vt plurimum, & secundum diuerso effectus, quam illud concurrere, sunt vero omnes ad damnum inferre parati.

Postremum Not. quod cum Angelorum diuisio sit assignata à Greg. in Moralib. in tres Hierarchias vel sacros principatus, & hierarchia omnis in tres ordines, vnde relucet mysterium trinitatis, ex vnitate enim Hierarchiæ inuenitur vnitas diuinæ essentiæ, & in tripartito ordine ostenditur trinitas personatum; & ipse quidem Deus Trinitas, quid omnia operatur in singulo diuidēs, In Seraphin charitas: in Cherubin veritas: in Thronis æquitas. In Dominationibus Maiestas: in Principatibus Principium: in Potestatibus potestas. In virtutibus virtus: in Archangelis lux: in Angelis pietas, ac in quolibet Angelo resulget vestigium Trinitatis, cum insint essentia, virtus seu potentia, & operatio & sic omnes Angeli benedicunt Dominum, Trinitatem, & vnitati insinuantes. S. Thom. p. p. per totum, & 2. d. q. 1. ait quod in quolibet dine sunt multi Angeli, & Angeli vnus ordinis non sunt equales; Ac in cap nouit in domo de primæ d. 2. Cassanæus, 3. par. 6. confid. Catalogi. G. M. in quolibet ordine sunt sex mille sexcentæ & sexaginta sex mansiones: in quolibet mentione possunt esse tot regna, tot ducatus, tot comitatus, tot nationes, tot prouinciæ, tot ciuitates, tot domus. Et in qualibet domo tot sedes, seu loca. N. 6666. Et in qualibet sede seu loco, de quo dicitur, nomina vestra scripta sunt in cælis, est anima, & quando omnia ea loca replebuntur (vt multi pij calculant) adueniet extremum iudicium, & in quarum qualibet constituit vnum Principem, & in primo isto ordine Seraphin constituit Luciferum, & in quolibet alio posuit alium tanquam capitaneum, qui quidem Lucifer suam pulchri-

pulchritudinem conspiciens superbiuit, & traxit secum de omnibus Hierarchij, & ordinibus seu choris, tertiam partem, seu numerum nobis infinitum, vt alibi dixi, ipseque, vt superior malique inuentor ad inferni imum pœnat, cum in quo quis peccat in eo torqueri debet gl. fin. in c. si quis 94 dist. & Bald. in conf. 237. vel quos simili culpa inquit, par etiam pœna constringat, iuxta Tex. in l. si quemquam, C. de epi. & cl.

His digressis concludamus maximi adiuuaminis esse, vt exorcista, sacro imperio suo cogendo aperiat cuius ordinis sint, vel sint daemones qui causare solent quomocunque affectione, vt deinde vtetur ultimo nostro monitorio in l. de cur diuin.

Illatio pia, nec remota pro immortalitate.

EX his probatis, probandisque suffocentur in aquis falsis sapientie, Venati male iuuenes, qui non Gentiles, non Hebrei, non Barbari, &c. sed tanquam bruta, epicureorum seu Atheorum sectantes sensum, animam nostram Dei imaginem & sp̄sam, Angelis similem, mortalem esse in hæresi manent, contra quos quia bene, & bellè irruit Philipp. Faber. Fauent. ideo superfluum rescribere iudicau.

LIBER PRIMVS, PETRI PIPERNI Beneuentani Prothomedici.

*De existentia Magorum, Magicarumq. affection. m.
scilicet morborum, electis, pulchrisque sententijs
munita. CAP. I.*

X sapissimis obseruationibus morborum magicorum, & in Ciuibus, & in exteris Beneuēti miris inspectis, summi Opificis, eiusque Athletæ Bartolomei gloria & honore, tum vtili communi, facilitatique, nec non vt posteri hæreditēt quod intellectus à Deo optimo maximo habuit, cum (vt docuit V. I. D. D. Ouidius de Amicis in pref. de iure emph. triste sit. decedere sine hærede) ideo deijs agere me pia facta impulerunt. Et quamuis qui hoc opus tractarunt sunt quidam, attamē ex obseruatis vel distincte tractationem hanc difficillimā in huiusmodi praxim nullum inuenio reduxisse. Medici enim cū versantur circa corpus à causis naturalibus mutatum, vel mutandam de origine transnaturæ ordine non curant, multique morbis remedijs nō cedentes, infani deserelinuntur, vel propter eorum visitādi fastidium vel ne doctorum gloria dedecorentur, ad mutandum aerem mittunt, qui medicamentis nostris antedæmoniā curare possent.

Dari vero hos morbos & si ex dæmonum existentia, naturaque iam supra probata clarum esset, tamen vt res locupletior, magisue particularis fiat.

Probatum, ac supposito quod dæmones, sint inclinati ad hominum danna & vt Symiæ valde appetere adorationes, hisque ad nutum quo ad motum localem, alterationem, & delusionē, corpora naturalia obediunt, quæ sapienter callent, omnes excitate posse immediatē, vel mediā tē certum est, qui cum sint cuncausati à malo magno appello magicos.

En ad probationes volunt primum locum etiam Poetæ, non dicam ambi-

ambitioso, ostentatores, callidos, vanos, fabulosos venerosque, contra quos malos irruit opusc. proprio Hieronymo, Sauonan.

Homerus in Od. si. cum sanguinem Vlissi incantatione restringit, & alibi, non proficitur artera veneficam? Virgilium mirum magum fuisse in Chronica Partenopensi Euangelistæ præsenzani legitimus; qui cap. 8. magica arte aurea fabricata musca putridum in bonum aerem transformasse ait. Ac omne genus muscarum de macellis, ad nutum Octauiani Augusti relegasse refert Felix Malleol. t. 2. de exor. 27. Tum eundem æris magine sub influxibus quibusdam planetarum compositam vento aprili fructus deuastati oppugnasse memorat. ille cap. 23. & de duobus capitibus pro viatorum omine in porta Nolana positus, de ouo ex-cantato in arce del ouo, & multas alias excitationes viro illo indignas, vt legere est apud Præsenzanum, quod confirmas Theoph. de compos. metall. de nola quadam sic memorat. Ita & non ægre persuadebimini Nola vergilij talem fuisse cuius ille pulsu adulteros & adulteras in Regis Arti aula qui erant adeo timore perciti, & percussi, vt costellata vertigine subito oborna non secus, ac fulmine acti de Ponte in flumen delabarentur, quod nolite autem putare hanc historiam, vt Fabellam narrari cum verissimè, ita acciderit.

Quod nimirum si de magica vi belle cecinerit in Pharmaceuda.

Verbenasque adole pinguen, & muscula thura coniugis, vt magicis sanos auertere sacris; experiat sensus.

Et 4. Aenid. vt alios communio res omitam locos.

*Hæ se carminibus promittit soluere mentes,
Quas velis, ast alijs duras immetere curas,
Sistere aquam fluuijs, & vertere sydera retro,
Nocturnosque ciet manes, mugire vi debis.
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornes.*
Prudent etiam de Mercurio scribens ait

*Murmure nam magico tenues excire figuras,
Atque sepulchrales scire incantare fauillas,
Vita idem spoliare alios ars noxia nouit.*
Porphyrus his versibus suam nigromantiam confirmat

*Cessa nunc tandem, & verbis iam parce reuictis,
Dare quietem soluens prisas cadensque figuras,
& remoue à membris, ao lintea dura resolue.*
Ouidius in Epist. Hypsiph.

*Deuouet absentes, simulara quæra fingit,
Et miserum tenues in iecur urget acus.*
Et 1. Eleg. de lena inter quæ.

*Hanc ego nocturnas versata per umbras
Suspicio, & plum a corpus amile regi.
Suspicio, & fama est, oculis quoque pupula duplex
Fulminat: & geminum lumen ab orbe venit.
Euocat antiquis prænos, atanoque se quæchria,*

De existentia mag. a. 57.

81

Et solidam longocarmine findi bunnun
Hac sibi prapofuit thalamos violare pudicos
Nec tamen eloquio lingua nocente caxat
Empedocles sic apud Lactium.
Pharmaca, quis pellas morboas lenesque senectaque
Percipies, qua cuncta tibi communico soli
Tum Princeps Iyræ latinæ Epod. ode 5.
Non vſitatis (rare) potionibus
O multa ſtecurum capia.
Ad me recurre: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, Maius infundam tibi
Faſtidenti poculum:
Priuſque celum ſedes inferiori mari.
Tellure porrecta ſuper:
Quam non amore ſic meo ſagros, vi
Bitumen atris ignibus.

Nec pigeat, quæ pulchra ſunt tranſcribere ex Lib. 1. de Sapientia ode 41.
Iefuitæ, Maſculi ad Del Rio.

Abominati damna venefici
Narra: ſub atra nocte volatiles
Sriges, & Harpyas nocentes
Vnguibus, & lamiarum amara.
Nomi cruoris guttura; proiudis
Sed tollis auctor ſemina ſurpina
malorum, ut execrata vota
Iudicio patuere riſu
Patrum ſeneco, deterioribus
Luſtare monſtris: non vigil Hercules
Decernit aque, non pudicus
Bellerophon, rapiduſque Perſeu.
Vs totus imo fundo Acheron furia?
Vl alta Auerna, inuiſaque Tanaca,
Laruaſque, & innanes Cyclopaſ
Prodiſ agens, lemureſque nigroſ
Fædum videri Moxipha, ſpiritu
Graues & hircos, oraquo Cerberi,
Matrique deteſtata chariſ
Et pueriſ ſimulacra Viſi:
Sen tu proteruum, ſen famulum genuſ,
Lares recenſeſ, ſpêtraque montiam
Simoſque Siluanos, timendum,
Panaque cornigarumque vulgus.
Vt horret artus hiſpida luſidas,

D

Et corna

Et torva vulcano Sago & tomantibus
 Hydri capillus implicata,
 Et magicam farina memora.
 Duplex ocellis pupula fulminat
 Fibrans natis ignibus: oncae
 Fatalis obtutus venisque
 Sulphureo granis oro nidor,
 Iam, iam sepulchris exuti impio
 Horrenda manes, exulans syga,
 Circum minaces ora hacten
 Pros ut stetit omne Ditis.
 Examen atri; tabida nescit lux
 Depasit amantes strenua luridos
 Furorque cadis sponte, & amens
 Scuties; furie ecce fata.
 Phibone dira Thessalis, vrbis
 Lymphata sensus; assilic, instit
 Empusa qualis exire abena
 Sanguinis it stiens paentes.
 Cursatus cunas, & miserat domos
 Incestat, artus pollice differens
 Molles adunco, perquo succos
 Tabificos tenuans medullas.
 Illam seuera frontis Evriamio,
 Illam gigantum monstra vivorum
 Stipantque Centauri bifarmes
 Et nocua comitantur umbra.
 Iam prompta tractat leua malas dapes
 Radice vulsa rupibus asperis
 Venena confunditque amara
 Nunc Styge, nunc graecotonea lerna
 Quod saua possint gramini collium,
 Torroque rhombo concitata licia
 Sat nouit, atrastique fruges
 Sanguineis rubuere guttis
 Aut illa amanti pocula misuit
 Circa Sardo murmure carminibus
 Marsis & excauata verbis,
 Aut animos inimicat iris.
 Picumque casta coniuge deripit
 Fastidiosum iam italiam ut ingo
 Diduxit infundisque tadis
 Inmemorem sine amore lathom.
 Item quis gemis cito tanguar amantibus
 An Iansenium? quis fuit ignea

Aestus medullis, atque venis?
 Quanta ear implicuit chimara?
 Squalent aenea conspice facia,
 Cera, laborantium miserabiles
 Forma, cruenta pallida ora
 Pestiferaque & laqueis revulsa.
 Nunc Jaua sacris temperat impijs
 Medea, & atra Gorgones abstinens
 Tandem furoris: namqua vindax
 Pana pede assequitur euaco
 Inquiri omnem materiam mali
 Index sacrorum, atque abdita callidus
 Vestigat, & eum sagaci
 Dira superstitio tenetur.
 Deuota fraudes expiat, expiat
 Flamma, & furentes Moleber odorant:
 Vasane inanes officina.
 Colchidos, atque Hecateia fana.

Mirandolanus in Hymnis de Cynope Mago, ita & Cynopè Magi
 confisum dispulit altæ mentis Ioannes, &c.
 Sed ne nimis molestus reprehēdar, taeco Ouidianos alios locos, vt in
 Metamorph. 14. in Epist. ad Tibull. i. eleg. & Propertium lib 1.
 eleg. 12. Lucanum lib. 6. Claud. lib. 2. Senecam, Petroniū, & alios.
 Tasso al lib. 2. del Goffredo parla de Ismeno.

Mentre il Tiranno s'apparechia à l'armi
 Soletto Ismeno vn di gli s'appresenta,
 Ismen che trar di sotto à i chiusi marmi
 Può corpo estinto, e far che spiri, e senta
 Ismen che al suon de mormoranti carmi
 Fin nella Regia sua Pluto spauenta,
 E i suoi demon ne gli impi officij impiega,
 Per come ferni li disfioglie, e lega.

E l'Anquillara di Medea

Normar, s'io voglio hor placò, hor rompo l'onde,
 Fò la terra muggir, tremar i monti,
 E facendo stupir l'istesso sponde
 Toruar fo i fiumi in in no i proprii fonti?

Lalli poi Poeta moderno nel Domitiano, all'Illustrissimo Monsignor
 Marco Antonio Cuccino Gou, in Beneuento.

E co i circoli suoi, co' suoi scongiuri,
 Il corso à i fiumi d'arrestar si vanta
 E di tenebre folte, e nemi oscuri
 La Luna, o'l Sole spauentofo auuanta

Seete la terra, in amar hoc i puri
 Fonti, conturba il Bioglio, arbori solent
 E fa ch' il grande inferno in terra s'arbori
 Al mormorar de suoi parenti carmi.

Noſter Poeta iurium D. Philoſoph. Thoel. Proton. Primic.
 D. Abb. Caſar Macchabeus Samniſis in ſuo Triumpho Samniſis.

Deſta gli ſpiriti il ſuon de gli aſprie armi
 Dentro ſtridendo a le carriere porte,
 Gridano rinforzando a l'armi a l'armi
 Per indurre a contrari horror di morte,
 L'Incantator dell' ombra in cerchio paroni
 A incrudelir ſi incontro a lor gli eſſorci,
 Nè per ſpauento, o per timor ſi accorra
 La turba di gran core a l' aſpra guerra.

Accedunt Hiſtorici, & Philoſophi aduſi ad confirmandam admitteri magos, veneficoſque inorbos, vt prætor Plinius lib. 8. & alibi Herodotus narrat lib. 2. de Amas Egyptorum Rege, qui Labdiceam recentem uxorem propter veneficium cognoſcere nõ potuit, vſque dũ carminibus fuiſt abſolutus, ac Varro li. 2. c. 53. eſſe veneficia voluit ad afflictares morbos curandos Caro ad oſſium diſlocationes, quam opinionem ſequuntur omnes Platonici, & horum Princeps in Continuo in 17. de legibus ait, bipertito generi humano venefici officium: Primo enim modo, corporibus corpora ſecundum naturam læduntur, deinde magicis veneficijs, & cantibus, modiſq; quibusdam peribadentur, ijs ſcilicet qui officere ſtudent, poſſe iſta ſequi ijs vero facile admodum ab illis veneficio lædi poſſe, ac de pena horum ſubdit.

Quando vero, quis, modo, inductionibus, cantibus, ſimilibuſque veneficijs ad nocendum paratus deprehenditur, ſi a tuſpe, aut prodigiotum interpres fit, occidatur, ſi vero non fuerit.

Ex Titoliui dec. 4. libro, pag. 291. Gaio Meno Prætor in iuſſu modo veneficos condemnatos fuiſſe 3000. & in lib. 2. veneficoſum 2000. necatos eſſe, apud vero Perſas horum pena eſt mors ex lapidibus ſuper caput.

Ariſt. 1. probl. libro. de demoniacis demoniis.

Probatum tertio medica ratione auctoritate: Occurrit primo Hippocratis locus lib. de morbo ſano, quem eſſe genuinum Hipp. (quidquid cornar) à Gal. 1. pron. lib. 1. & cap. 4. probare videtur, & ex verbis enim manifeſtum ſit daemones, & maleficos cognoſſiſſe, horum tamen facultatem ignorare, dum inquit, alia itaque dicentes, ac ex cogitant, amplius quid ſe ſcire ſimulant, & homines decipiunt, proponentes his luſtrationes, ac purificationes, cum verba ipſorum magna ex parte ſe ad Deum, ac daemoneſcit, nam cum daemoneſcit, eius effectus ſcilicet maleficos in conſequentiam affirmari cogitur.

Satan. n. vt hodie eſt, ſemper fuiſt à ſui caſus origine, & ſe ſimilibus.

incantatione ceremonijs voluptatis gaudio. gausus est d Subdit postea Hipp. Et plerumque morbo correptos sanguine; ita hinc sceleribus inquit natos, aut iniustos, aut ab hominibus in toxicatos, aut scelesti aliquid fatinus perpetratum, quos contraria his facere oportebat, sacrificare minarum, ac precari, & ad tepla progressos Dijs supplicare. Nunc vero horum quidem nihil faciunt, verum expiant, & alia expiamenta terra occultant; alia in mare proiciunt, alia ad montes deferunt, ubi nemo attingat, neque concitet.

Et obiter vult inquit in Hipp. prognos. i. scripserit medicis præceptum, ut si quid diuinum in morbis habetur, ipsius etiam addiscant providentiam. Et diuinam intelligi, non vt voluerunt comuniter per actus configurationum, vel per dies decretorios, sed vt nos alibi & Gregor. in Syntaxi lib. 2. c. 27. per Deum, vel demones, & ideo lib. de natura mulierum his morbis consultit curationem, ait maxime quidem numen in omnibus causa esse ad subdit, oportet taurum cum, qui hac re tractare velit, primum quidem vt Dijs orditi, &c. & in lib. de morbo sacro clara etiam probatur.

Galenum vero in multis locis mihi videor videre fuisse varium, vt nunc videat de ijs, nunc admiratur, nunc laudet, nunc amplectatur 6. de simp. medicap. 101. scribit ridiculum esse vocata pathopia medicamenta costringere, & vincere aduersarium; vt in iudicio nihil possit eloqui, aut gratia abortum facere; aut nunquam deinceps concipiat affluere Tum 2. ad gl. cap. 4. de schirro inquit, multæ enim partes iam plerumque curanturque, hac curandi via quæ sic venando fit, integrè sanatae sunt, ita vt incantationis similis res esse crederetur, ap. 3. lib. de med. pæ ad f. 189. Gal. adscripto docet ad veneficia, & præstigia Caridi, & latu Cunnij, & Zochij radicem ad tertiã partem decoq; & ex vino veterida, gestet & Glancum ossa, hæc. n. suffita demones abigunt, vt referretiam lib. 3. c. 101. & nos in hntidotis & 77. de mixt. part. vl. Epodesi incantationibus vti concludit, & de scorpione memorat ipse de simp. fact. de salina; & de Escora lapide ita etiam libet de incantatione, ad iurisdictione, suspensione, Galeno adscriptus, quæ & si timo tribuunt, tamè legitima apud Alex. Trall. lib. 9. c. 2. ab Aug. Fer. lib. 2. c. 2. de Hom. Med. cit. ita.

Honestum. n. est morbum vinocæ, & omni machina agris succurrere. Præterea etiam Galenus qui ne esse quidem incantationes putauit ex longo tempore; multoque vsu plurimum ipsas posse prehædit, Audi igitur verba ipsius, quæ de medicina Homerica citatione reliquit, habet autem ea in hunc modum. Nonnulli igitur putant quædam quædam animalium fabulis esse per similes, quemadmodum enim ego quoque diu ex istimaui; temporis autem progressu ab his, quæ euidenter apparent; profusus sum vim in ipsis esse, nam in percursis à Scorpione adiumentum sum expertus; nihil autem minus etiam in ossibus gutturi infixis, quæ incantatione statim expuebantur; ac multa præclara singulæ habent incantationes, cum ipsi singula consequuntur. Si igitur Gal. & alij pluresq; veterum testantur, quid prohibet nos quoque, quæ ex petentia cogno-

Virius, & quæ ab amicis sinceris accepimus hæc vobis communicare. Alex. hæc non memoro anulura pro calculo superstitiosum Galeni librum citans ad manus nostras non perventum.

Necne inferas per iam dicta haberi solum morborum magicorum curationem, non autem agentium affirmationem. Nam respondet demonum natura, quæ cum sit ad damnum inferendum, si admittis hæc arte auxiliâ dari talium morborum auctores, & causas fateri oportet.

Quod si horum explanationes, & dilucidationes non legis in gentibus Galeni Oceano; nimirum cū professus ille sit in æquâ Physicis, ærbusque medicis versantur agere, & hæc etiâ ratione tenere videtur animam esse mortalem dum suam essentiam constituit in temperantia quatuor qualitatum, vel corporum ex lib. quod animi mores, secutus Hipp. auctoritatem docentis, Epid. c. 5. quod hominis anima semper producitur usque ad mortem, sin autem igne, ex canduo erit simul cum morbo, & anima corpus depascitur, & 7. de usu par. de vit. resp. 5. de simpl. med. facul. animæ sub ætatem fatetur se ignorasse.

Adde, quod ille Moyse, Christi que a seclis reprehendebat, vt 2. de differ. puls. 4. quia leges habebant, nulla demonstratione constitutus, scus forsân lex sua demonstrabilior; erat? ac 3. eiusdem cap. 3. non reprehendit, vt se ðis obstinatissimos dum scribit citius enim Moyse, & Christi a seclis decedant de sua disciplina, quam qui se ðis sup. additi. quid mirum est si demoniacas causas humano generi præfextim Christi fidei imbutis adterfantes non explanaverit?

Trailliano adeo fuerunt amice Homericæ curationes, vt dixit, sine his medicus complementum artis attingere non potest: vide lib. 9. c. 4. lib. 12. c. 7. lib. 10. c. vlt. & lib. 11. vlt.

Hanc methodum sequitur. Etius plerisque locis, & lib. 8. c. 50. de deuoratis, spinis, aut ossibus superstitiosum scripsisse volunt. Dic egredere os, vel spina, vel festuca, quemadmodum Iesus, & cætera tæo curiosis.

Anicen. lib. 3. f. 1. tit. 4. c. 18. morbos esse à demonio credit; illosque non ex arte cum physicam doceat, & quibusdam medicorum visû est, quod melanconia contingat à demonio, eodem lib. f. 10. tit. 1. c. 4. patefecit spiritum sanguinis multiplicari in demoniacis, vt alibi uoluit dum melanconia sit adusta à bile permissionem esse demonis.

Isaac lib. 8. p. c. 29. & Nicol. Fl. c. proprio non agunt de maleficiis, qui cum suis vxoribus coirent, & Arn. Villanua scripsit remedia partim naturalia partim superstitiosa, & à sancta Romana Ecclesia interdicta: præfextim Libellus de sigillis.

Celius Rhodoginus lib. 9. antiq. lect. c. 23. nõ tantum maleficos morbos probare nititur, sed inventores multos effosus, & locos patefecit.

Marcellus emp. pro omni morbo ex maleficio, confessionem exponit Andriani, etsi in omni fere morbo Homericæ utatur curatione.

Mesues 3. de antid. 9. okû. conficit ex gagate p. magicis affectionibus.

Fernelius lib. de caus. morb. abditis plant. mentionat.

Amatus

Athenis *Luca* *compt. 6. Carat. 87. & Vuc Kerita corruptus lib. 2. c. 5. secretorum* *Codronchius* in suo libello.

Vallesius lib. de sacra phil. pag. 212. fusè probat dari hos orbes, inter quæ docet posse fieri vt demonis præsentia morbos excitet; neque quippiam in hac assertionem philosophorum placitis esse repugnans.

Forettus in suis obseruationibus multas historias recitat, vt alias citabimus ac plura, lib. 2. de incert. vrin. c. 3.

Antonius Sanctorellus phil. & med. & *Lector excellentiss.* in 2. lib. Antep. c. 4. ostendit hoc morbos probauit. *Arrard* euenisse subdit, nimirum cum horum non fuit obseruator, ac ad humanam eplamitatem demon operatur sæpe, vt illi apparent morbi ordinati. At *Bald. Rosseus* epif. med. 50. multas habet historias.

Sed Poetice, Historice, Philosophicæ, Medicæ rationes flent, cadantque dum in scanz ad nostram probandam opinionem, *Christiana fides* huiusmodi morbos, & magos statuens comparet; cedantque profanz diuisis litteris, eosdem mille in locis adpugnatis; quod *D. August. 10. de Ciuit. Dei 3. arguens* contra *Plat. & Porph.* iussit diuinæ auctoritati humana cedere infirmitas, verè testis proprio ore à quo discit sui nati, offertur mater pia *Ecclesia*, quæ non solum morbo maleficos asfirmat, verum essentias, signa, quibus dignosci possit maleficium à demomnico; curandi modos docet, vt videre est in *Romano Rituali*, à quo *Christiani Auctores, & Exorciste* exorcizandi normam, acceperunt & hæc sola satis esset, tamen, vt sacris litteris, & monis, & antiquis consensent.

Fuit præceptum in *Leg. voc. cap. 19. Leuit.* Non declinetis ad magos, nec ad Ariolos aliquid sciscitemini, vt polluamini per eos. *Ego Dominus, & cap. 20. Anima quæ declinauerit ad magos, & Ariolos, & fornicata fuerit tunc eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam, illam de medio populi sui, sanctificamini, & estote sancti, quia ego sanctus sum Dominus Deus.*

Adducunt auctoritatem *11. Exod. c. 2. maleficos non patiaris viuere, super terram, tamen* vt conat *Thomas Gram. consil. 5. num. 16. intendit homicidus præferrius, qui quæ fecerunt semper expectant iuxta. Tex in 1. 7. 21. C. de Epif. & in Apoc. Ecce post hæc vidi animas intersectorum clamantes, & dicentes, Vsq; quo Domine non das iudicium, & vindicas sanguinem nostrum de intersectoribus nostris, qui sunt in terris? & ne nimis protrahat, lege *Exod. cap. 7. & 8. & 22. Deuter. c. 18. 4. Reg. 1. & Iob. 2. diabolus percussit lobum à planta pedis, vsque ad venticem capitis.**

Et credo te *Legendas Sanctorum, & Pratum Floridum* legisse, qui plerique miracula exercentes à stultis gentilibus, vt magica arte induti habebantur, accusabanturq; ibi etiam multa morborum genera à demonibus excitata, à Sanctis detecta, & curata recitantur, & nos in posterum ex auctorit. *Euangelistarum, SS. Doctorum* plura magicorum morborum probabimus, & apud *Direktorium Inquisit. Hysmerici* sunt

summulæ litteræ Sum. Pont. contra maleficos pag. 60. licet. Apost.
 & nolo sub silentio velare tot, tantisque morbos excitatos homini-
 bus & Magis Zatees; & Arfafa; ab Apost. S. Mattheo patefactos, ac fa-
 mulari populis excitatos, in sept. huius vitæ, vide, vt omni tam, que au-
 dis in factis Evangelij.

De Quibusdam Maleficiorum Modis Notioribus

Petitioni Nobiliff. D. Ioannis Ametrani

R. A. P. V. Aug. D. Cap. II.

Nequè hic longior erò, adducam tantùm, quæ passim fieri solent
 ac legi; audiuique quorundam maleficarum confessione, vt tibi
 morem geram, alibi maiora.

Primum maleficium, quo se munire coguat, vel ad rapiendum, vel
 necandum, uel stupro, adultèrioque contaminandum, uel furto subtra-
 hendum, est soporiferu; Quod ex naturaliu soporiferorum applicatio-
 ne à dæmone doctissimo doctorum, uel eius propria industria, seu exi-
 stentia, carmine; uel certis ritibus, rebusque destinatis fieri possibile
 est. Ac in interrogatione facta Ianaræ, seu Iamæ Violantæ, in processu,
 pag. 10. de quadam pulvere somnifera, qua materia erat confectus.
 Respondit eâ optima Valeriana, & hisposimal mistus, quæ her-
 bas committas in tali quantitate in furno exicandas ponunt (sunt utas
 illis uerbis) atque ex his exiccatis puluerem conficiunt; quem si quis
 super dormientes proiecerit excitari nequeunt, donec, tenuitus flammæ
 aduenerit, ac interrogata, quare potius istis herbis, quam alijs? Respo-
 didit nescire, nisi quia experta fuit & nusquam fuit decepta.

Quare pondero, quod cum stirpes illæ nulla somnifica ui naturali-
 ter sint præditæ, dicendas ut signa e dæmone destinatas, Remigius lib.
 2. c. 3. refert ad somniferum fascinum strigos usurpare; cadaver abor-
 tionis egestum, resecto inde, una cum humere, costisque continentibus;
 dextro brachio in usum luminis, & ardere eius membri extremos di-
 gitos sulphurea, uel uiolacea flamma, tantisper dū perficiant, quod ce-
 pere & hac flamma extincta, tam integros, & liberos manere digitos
 quam si nullum lumini fomité præbuisent, idque confesso maleficos.
 Gueringæ 14. Kal. Ian. 1585. quo nigromantico maleficio, uti quoque
 solent fures, de hoc soporifero ueneno aperte, Grilland. q. 3. nu. 13.

Secundum est uel ad morbos, uel ad mortem, permittere Deo; Ad
 morbos, clarum est, & erit, cõfirmatque D. August. 10. de Ciuit. & serm.
 107. de tempore. lib. de diuin. dæmon. 6. Et consil. Constant. Trullo-
 can. 62. Ius Pontific. d. c. nec mirum; Leo X. de malef. & insant.
 in 7. Decret. S. Thom. p. p. q. 3. ar. 4. ad. 2. Fernel. de causis rerum abd.
 2. c. 16.

Historiæ extant millenæ, & nos multas obseruauimus. Narrat Vucca-
 herus,

scrotum? Historias verò si non falsæ, reduci ad Auctoris naturæ causam. Sed pergamus.

Septimo lac etiam exiccatur herbarum applicatione, vel verbis, tactuq; solo dæmoniæ, affirmat Sprenger. p. 1. q. 1. c. 14. & Grill. ita quædam veneficia sunt ad exiccandum totum lac vnus gregis, vel fecundi armenti vaccarum, adeò quod nil casei penitus reddant, quamuis antea maximam abundantiam reddidissent, & similiter abortiones totius gregis, vel armenti inducere possunt, pro vt alias vidi, & habui in factu Romæ, &c. & hodie hæc lactis exiccatio est ita nota, vt mulieres lactantes timeant, lac etiam pro remedio alicui impartiri, nec reducant ad dæmonis nequitiam, est in frequenti abusu altera vana observantia, nam vt infans ab esuptione auertens facilliter lac accipiat ab incognita nutrice huius lac proijcitur in eius anò murmurante non scribenda quædam verba.

Octauo possunt etiam ad hominum calamitatem venefici in hominum corpora, permittente Deo, immittere dæmones, clarificat historia Fernel. 2. de caus. rerum abdit. c. 16. & extant millena exempla. Quod maleficium appellatur deuouendi, habemus in 1. 3. sect. 7. Del Rio anno 1581. malefica Boyarana, quæ varij plures non vno modo, cuique dæmones immisit, quibus grauissimè diuexati fuere, in his filius, & filia illius fuerunt, quos nucibus alteri paratis, sed more puerili abliguritis ab ipsis, qui deferebant, singulos tribus dæmonibus possidendos mancipauit.

D. Hieronymus nobis præponit dæmonem à B. Hilarione eiectum, quem magus in virginem immiserat.

Sic affecti, vel dicuntur possessi, vel obsessi. Possessi appellantur, cum dæmon fit actu corporibus, vt erat in statuis idolorum, & non est necessaria vexatio.

Obsessi vero sunt cum necessaria vexatione, & inuasionem, ac rationalis animæ oppressionem ab intra, ac etiam aliquando ab extra corpus dæmonis, vel dæmonum, vel potentia actiua proxima, vel remota, vel virtuali.

At vbi illabantur toti ne corpori, an alicui parti? an animæ?

Explicatur dæmones, nec toti corpori, nec parti possunt intrare secundum essentias eorum, esse enim non possunt corporis partes, cum nulla sit proportio, neque illorum virtutes, cum sint à Deo, dum sequeretur duo spiritus esse, in eodem loco contra Theolog. Neque possunt ingredi animas, nam cum sint simplices hominum animæ, & incorporeæ, non habent dimensionem quantitatis; dum sequerentur duæ formæ in vno corpore informantes, vt probat D. Thom. & Sibill. 3. dec. Sunt ergo dæmones in corporum cavitatibus, vel in humoribus, seu vt dicit Cæsareus lib. 5. c. 15. dæmones non vniri animæ substantialiter, nec esse in ipsa anima (vt dixi) sed applicatione tantum, & oppressionem per energiam, seu animæ operationem adesse, & sic homini vniri, tamquam loco, & ei quasi illabi.

Solent simulare se esse animas defunctorum violenter ad falsam gentilium opinionem id credentium excitandam in animis christianis, vt huic mendacio fidem adhibeant.

Huic præposito petis, an sint adstricti dæmones ad corpora intrandum, & an ligentur in aliquo ente?

Salomon ità ò arctici manes, ò antarctici, cur tantæ naturæ nobilitate videntur

E tur

tur constringi specifico minerali? Nam de dæmonum ligamine in anulis, phialis, lapidibus, speculis, &c. vulgata est opinio, & plura extant exempla, ita vt in multis locis mercatores Tartari præsertim Anglici anulos dæmoniacos vendant. Sed nobilis vir Carolus de Lellis I.C. Acad. Infuriatus.

Petit, an sint verè ligati, vt constringentur à Magis, mihi ratio persuadere nõ potest. Cum enim sint spiritus liberi, & superbissimi, qui æternè potius cruciari volunt, quàm dicere miserere, peccauimus, & se Deo subicere, permittant ab homine ligari? Iamblicus quoque de myster. agnõuit dum ait 251. Porphirius quidem suspicatur Numina ad hæc trahi quadã inuocationis necessitate. Iamblicus negat necessitatem infetri ad homine, vel à mûdo Numinibus, quæ cum sint immaterialia non suscipiunt ordinem aduentitium aliunde te vera.

Dicamus cum Henrico de Assia in Genes. quod ille simulat se captum, vt te capiat, se victum, vt te vincat, se tuo imperio subditum, vt te sibi subdat, à te inclusum, vt contra te finaliter concludat, fingit se tua arte, vel imagini, vel lapidi alligatum, vt funibus peccatoribus peccatorum religatum ad Infernum te perducatur.

Seruant sæpe pacta, etsi dicantur patres mendacij, non coactè, sed vt auidi obsequiorum, adorationumque, vt symiæ Dei, ac vt eorum cultus, religionesque perseuerentur, & augeantur, lucrenturque.

Addo à Magis fabricari etiam statuas dæmone acceptante signo maleficij, vt de statua Simonis Ducis Bulgarum, cuius capite abscisso ex stomaci dolore, Simonem interiisse narrant, non scribo statuas alias antiquas, sciunt Astarot, & Berit. à S. Bartolomeo contracti, & muti: mea Vrbe supra portam cuiusdam. Cuius stabat statua facie non iucunda, cui inerat spiritus nequam, sæpe sæpius varijs terriculamentis, multiq; symptomatibus eius dominam affligens, quam ipse considerans, consului, vt illa vel transportaretur, vel frangeretur, quo facto, terriculamenta, & dolores cessarunt.

Aliud genus maleficiorum imaginum fabricatorium, quod fit scalpendo imaginem, vel ceream, vel plumbeam, aliaque materia, non vine illius, quem Magæ maleficiorum affecturæ sunt, ac acubus, vel spiculis, vel clauis, vel spinis, vel omnem, vel determinatam pungunt partem, vel igne liquant, vel confringunt, prout vel morbum, vel mortem adferre designant.

Huiusmodi imagines tres nos obseruauimus, vnam ad arduum in amore, secundam ad morbos particulares, & punctorios, vltimam ad mortem. Narrat Crespet. de odio Sathanico. cum Auenioni esset, parieti cultrum infixum vidisse, quo de sententia Iudicis excoxiatus fuerat quidam Magus, eo quod sic pungendo ceream imaginem, virum magnum quandam de medio sukulerat.

Amatorium maleficium omnium propter inimici domestici carni stimulum frequentissimum. Adeo vt fuerunt veteres in errorem ducti, etiam nolentes huiusmodi philtis in amorem posse pelli. Quod falsum probarunt Theologi, hisce enim philtis voluntas nullius cogi potest, ad quem non vult amandum, sed bene potest imaginatio perturbari, humores concitari, & totum corpus interius quasi accendi, ita vt quis dæmonum varijs tentationum illecebris interius certante celtro quodam libidinis vexetur, vt sic vehementer trahatur ad desiderium carnalis copulæ cum aliquo in genere, quod si tunc tēporis

poris maleficus amator accedat, & artibus, quibus solent mulierculæ capi, eam instantè vrgeat, vel dæmon de illo vno, tam assiduè memoriã, & phantasiã moueat, exhibendo speciem circumstantiarum, propter quas amore dignus videatur, & subtrahendo eas, quæ indignum redderent, faciliè fit vt in massam pda cadat, hæc probata snt in principio de libero arbitrio, & Grill. 2. de sort. 3.

Solèt philtre hæc vt plurimum, & animo, & corpori multum nocere, minus vero esse noxia, quæ non intus sumuntur, sed externè applicantur, vel si fiant per nudas incantationes, si per illigationes, aut extrinsecum contactum solent quoque corpori damna inferre, præsertim si venena mala misceantur, abutuntur enim scelestæ hæ mulierculæ externè oleis sacramentalibus, verbis infandis vngendo, tum pulueribus quibusdam scorpionum, hyrundinum, vel calamitæ quodam ritu dæmonico paratis.

Quæ etiam in potum, & cibum præberi solent, hinc vt plurimum valetudo debilitata nascitur, cum eorum ingredientia sint admodum periculosa, vt Auores mestrui, sperma, cerebri, felis, vel asinini pulli, virga lupi, uterus hyenæ, ossa rubetæ, remora, scinci, secundina, vel vestis cartilaginea puelli sic nati, magnes, pellicula, quæ reuellit a fronte pulli equini recens editi, cuius odor equas in furem redigit, ex Arist. 6. Hist. animal. 18. & colum. 6. hæc ex Plin. lib. 8. c. 42. & DelRio lib. 3.

Sunt quoque ijs in frequenti vsu omnia, quæ naturaliter vim habent venærem accendere, & stimulare, vt satyrion, virgæ tauri, testiculum vulpis, semen vrticæ, napi, arteticæ, cothurni, mentastri, apij, petroselini, piperis cucubæ, tum pyretum zedoaria, coctus, dulcis, galanga, ziziber, hermodactilus, dragagan- tum assatum, aconis, melleffa, nigella, gallia muscata, puluis grossæ corticis te- studinis, garioflata, cardui castaneorum, & his similia, virtute excitandi, & inflammandi, nec non iuuantia ad miseros maleficiatos, & frigidos solitis benedictionibus nostris.

Multa alia etiam scripsit Grilland. lib. 2. q. 3. quæ naturaliter nulla vi prædita sunt, sed dæmon his remedijs, seu signis fingit finem assequi, vt decipiant gentium opiniones, scilicet vim amatoriam consistere per se illis medicamentis, quæ veluti magnes attrahant animos ad amandum.

Antiquitas ad hoc maleficium solita erat vti lauro, bitumine, argilla, statuis cereis, ossibus oliuarum, &c. hinc Virgil.

*Daphnis me malus vrit, ego in Daphnido laurum
Limus, vt hic durefcit, & hac vt cera liquefcit, &c.*

In prophet. Baruch. c. 6. fit mentio amatorij maleficij, dum scribitur, *Mulier autem circumdata funibus in vijs sedent succendentes ossa oliuarum.*

Sæuum est hoc veneficium, prohibens discernere à noxio vile, à turpe pulchrum ab inhonesto honestum, ab amato dulce.

Si mundanus enim amor, vt symptoma deprauatæ imaginationis, & affectus quidam animi cum intensa cogitatione, & desiderio, & sollicitudine ad rem, alienam placidam obtinendam insanus, & atrox dicatur, quod Virgil.

*Et genus æquoreum, pecudes, plæque volucres
In furias, ignemque ruunt, amor omnibus idem.*

Et Plaut.omnia ferè symptomata scripsit,& nos cap.8.de Signis.

Laetor, crucior, agitor, stimolor, versor in amoris rota miser,

Ex animor, feror, differor, distrabor, diripior,

Ita nullam mentem animi habeo,

Vbi sum, ibi non sum, vbi non sum, ibi est animus.

Ouidius lib.2. de art.aman. descripsit incommoda.

Habet etiam vim obœcandi, dum:

Quisquis amet ranam, ranam putet esse Dianam.

Eò magis potens est magus duce diabolo.

Sub hoc maleficio additur illud inhærentiæ, quando scilicet, causa aliquom vituperandi, virile membrum, vt ita cum vase muliebri (non dico puerilis) glutinetur, agunt vt distrahi nequeat, ni maleficio dissoluto, refert Saxus Grammat. Mares in vrbe Karentina apud Ruganos cum fæminis in concubitum admittis, canum exemplo, cohæreere solebant, nec ab ipfis morando diuelli poterant: interdum vtriquè perticis ex diuerso appenfi inuitato nexu ridiculum populo spectaculum præbuerunt.

Vtinam in deſtrænatis omni vitio plenis venereis propter peccata id videretur, forsân luxuriæ voluntas fileret.

Sed quæ causa? præstigiôsa dæmonis ne, an naturalis? vt puta dæmonis artificio seminum inter se viscositate conglutinante introducta?

Maleficio etiam stimulant ad sectandum præposterum modum, & præter naturale vas mulieris, ita vt legitimum abhøreatur, & hoc veneficio affectum recolo quendam maritum, qui vxorem bestiali huiusmodi peccato cognoscere tantum poterat.

Patrant nefas veneficium sodomiticum inter mares, etsi hoc scelus ab ipso, vt dicunt, dæmone quoque abhominetur, ad animarum ruinam maiorem, libenter tamen concurrunt; excitando vt supra est scriptum.

Et sicut de amore dictum, ita immittere odium facilius possunt ex naturæ eorum inferendi mala, & noto dum dico ex natura eorum, non intelligere per naturam aliquod principium, sed voluntatem propriam dæmonum, cum ipsi creati sint à Deo vt boni, vt fusè probat D. Thom. p. 1. q. 63. art. 5.

Ac ceu animum, & corpus ad amorem, & odium, ita domus, palatia, & opida inflammare valent, vt æterni appareant ignis, admissa arte Medæ; Nicol. Remig. lib. 1. 13. scripsit Leherij, quædam Saga, cui nomen Iana nigra Armaturiana obnixè quiddam à Francisca Huyna contenderet, quod cum impetrare nequiret in desiderium vindictæ exarsit.

Possunt malefici grandines, & tempestates concitare, peste aerem inficere, cumque ad bonum applicatione naturalium reducere, fulmina super domus, homines, animalia fulminare vi dæmonum præsertim super inimicos.

Explicat Spreng. p. 2. q. 1. c. 15. & Io. Franc. Picus lib. 2. suæ strigis.

Seneca vt Philosophus negauit in 4. lib. q. nat. 6. aeris immutationem posse fieri à maleficio, cum nesciebat hunc agere ex vi pacti cum dæmone supposita Dei permissione.

Neque impugnas, quod cum omnia adscribantur Deo, ab ipso, non à dæmone sit aeris mutatio, cum scribatur in Deut. 32. & Sapien. 16.

Ego occidam, & ego viuere faciam, percutiam, & ego sanabo.

Nam

Nam verum est Deum hæc agere, vt causam efficientem vniuersalem principalem, & independentem: Creaturæ vero vt causæ efficientes, particulares, & dependentes.

Hipp. lib. de morbo sacro id affirmare videtur, dum inquit, si enim, & Lunam, & Solem obscurare, tempestatemque, ac serenitatem facere, pluias item & siccitates, & mare sterile; itemque terram, & alia huiusmodi omnia se seire, profitentur, siue ex sacrorum mysterijs, siue ex alia quadam professione, aut meditatione hanc potentiam iactent, qui talia studio iactant impij sanè mihi esse videntur.

Quare possunt adeò tenebras excitare, vt tutius furtum faciant nemine vidente, vt de Tartaris quibusdam hac arte imbutis recitat Marcus Polus de Asia. Pell. narrat Olaus lib. 3. venefici olim ventos venales mercatoribus exhibebant, tres nodos arte magica sacros offerentes, quorum primo solito, placidos ventos, secundo vehementiores, tertio vehementissimos sint habitari, ac Andreas Celsus. subdit eorum quidam hunc modum seruabat, in campis principem dæmonum inuocabat, orabatque, vt aliquem ex suis mitteret, qui destinatum à se percuteret fulmine, cui postea in biuio pullum nigrum immobilabat, & in aerem proiebat, quem cum postea dæmon assumpsisset procellam acerrimam concitabat cum fulmine.

Arnophis Aegiptius philosophus arte magica, & dæmonum præstigijs in aere se sublimabat; idem tempore M. Antonij Principis, quum Romanorum exercitus aquarum sitiret penuria, imbrem cum fulgure, & tonitru æstiuo tempore fertur suscitasse.

Accedunt ad hæc alia maleficiorum genera, vt puta Sagittaria, vel Balistaria, de quibus Spreng. p. 2. q. c. 16. ponit modos, quibus diabolicè ad spernendam Saluatoris nostri Crucis imaginem nefandè vtuntur, præsertim in Missa die Parasceues, & diabolus per hæc horrèda maleficia promittit sagittam se copulaturum, quo voluerit, etiam si cupiat auferre pilum tantum capitis: tum postea exclamat, quod magici sagittarij, & sclopettarij in principum aulis fouentur, Olaus lib. 3. 17. meminit alterius generis sagittariorum, nempe Lappones, & Finnos, de plumbo conficere iacula magica digiti longitudine, & ea per quæuis discita loca mittere in eos, de quibus vindictam expetunt, & hos ex oborto cato nomate in cruce, vel brachio intra triduum vehementia à doloris emori.

Subscribitur his armorum maleficium sequens, sunt enim malefici, qui per incantationes, & carmina sacrilega quæcumque arma incantare sciunt, vt eis nullo pacto nocere habeant; vnde nec etiam vulnerari possunt. Tum multi se iactant, breue sacrorum verborum contra inimicos, arma, ignem, aquam, &c. Quod etsi fieri, vel ferri seruatibus illis conditionibus à S. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. licitum esse videatur. Ego cum S. Chrysost. dicto sine portandò periculosum, credo, cum plerique ob hanc firmam, tutamque credulitatem ad rixas, ad iras, damnaque inferenda stimulentur.

Faciturnitatis maleficium frequens etiam est; quod non solum exercere solent malefici, vel magi in torturis, ne sua fateantur crimina; vt mali viri, ne confessi pœnam suorum peccatorum luant. Fieri solet tripliciter, vel somno, uel silentio, uel risu. Primo utuntur nanoticis pharmacis à peritissimo medico

Tar-

Tartareo inuentis, uel intra deuoratis, uel temporibus, lutura coronali, uel naricibus applicatis: quamuis opera dæmonis, ut plurimum induci uult Spin-
 ceus de Strig. c. 3. 1. cæu non esset perfectus indagator rerum naturalium po-
 tentium neruorum, origines obstruere, sensus stupefacere, sensationesque im-
 pedire; Non negatur tamen, posse dæmones id agere propria uirtute ui pacti,
 ut cineribus ex unguine infantulorum ante Baptismum necatorum, & Sprég,
 p. 3. q. 14. & 15. uel corpori alligatis membranulis cum certo caracterum ge-
 nere.

Hinc refert Grill. de tortura q. 4. reperi inter rei crines quandam paruam
 cedulam, hæc uerba continentem; † *Iesus autem transiens † per medium, &c.*
 quam illico abstuli ab eo, qui licet de illa sic ablata cōquereretur, nihilominus
 interpositus ad torturam, & eleuatus, nonnulla uerba submissa uoce murmu-
 rabat, quæ percipere non potui, nec confessus est, idem occurrit Hippolyto
 de Mar. in l. repet. in 4. col. ff. de quæst. & multa pergit eadem quæst. & in lib.
 2. q. 6. 7. & eadem quæst. 4. annotauit.

Ad auferendam malitiam huiusmodi malificorum: iubent criminalistæ, ut
 torquendus omni uelste spoliatur, capillis priuetur; etsi callidè operandum,
 etiam in ano, præputio, uulua, item in aurium, palatinariumquè clausura inda-
 gandum, an aliquid superstitiosi conseruetur. Tum ad potandum propinetur
 aqua lustralis, in qua sit macerata fuga dæmonum, uel herba paris, uel uerbena
 benedicta, colloque suspendetur agnus Dei, uel aliqua reliquia SS. uel scriben-
 da in carta benedicta nomina, seu attributa Dei lib. 5. de curat. Diu. 5. 36. ac ap-
 pendenda notata; uel unguendus oleo benedicto, §. 34. ibid.

Plura apud Mengum in fusti dæmonum 8. exorcif. contra maleficium taci-
 turnitatis uoluntariæ, ibi sunt uarij modi, & apud Grill. q. 4. ultimo.

Neque uelim adscribas omnem tormentorum tolerantiam ad huius artis
 malitiam; cum plerique ob innocentiam uigorante suo Angelo Custode ta-
 ceant; alij ob mortis, de decoris que timorem; ceteri ob corporis fortitudinem.

De Morborum Magicorum, seu Veneficorum Æthymologia, & Essentia.

Cap. 4.

IN lib. introd. 8. scribitur, causarum uero, & morborum notitia non minus,
 & ipsa desideratur, ut affectuum origines, quibus resistere conuenit intelli-
 gamus, idè dicimus, quod malefici morbi origo, & causa non penitus referen-
 da sit ad primæ nostræ matris peccatum, humanarum omnium calamitatum
 radicem; quas singulis diebus nullus est quin experiatur, cum ex Iob 14. *Homo
 natus est muliere breui uiuens tempore, repletus multis miserijs, qui quasi flor
 opreditur, & cogitatur, & fugit uelut umbra, ac nunquam in eodem statu per-
 manet.* Nequè ad medicam facultatem à Deo reuelatam, uel ipsi Adamo, uel
 Moyfi in Monte Sinai, sed ut ait, S. Isidorus 8. eth. 9. ad malorum spirituum
 traditionem, qui adoratione cupidi, ac imperandi auidi, Deique uoluntati
 oppugnandi, in toto terrarum orbe seminatunt magicarum artium uanitates,
 quarum primario fuerint inbuti Cham, Agonaces, Zerøastes, Zaratus, Zam-
 bolus, Hermippus, Tyridates Rex Armenia, & innumerabiles alij successi ad
 has scælestas artes, quibus Tartarei homines adeo morbos uirtute dæmonum

im-

immittunt ut propter horum magnitudinem, tum ratione essentia, causa, symptomatum, partium affectuum resistentia, medicorumque ignorantia malefici appellandi ueniunt, quod cit. Id. annuere uidetur, dum inquit malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur. Sin autem dicere uelis maleficus morbus, ceu male afficiat. uel malum facinus, aut ueneficus, quia ueneno quodam afficit, ingeniosum habeo, Sprenger. ethymologizat, male de fide sciens auctor maleficij.

Maleficium non fumimus nos pro peccato, neque pro signo illo superstitione magico, nempe ipsa factura, uel instrumento ut in posterum. Ita enim optimè definiuit DelRius, lib. 3. r. maleficium est magia species, qua quis ope dæmonum alteri dænum parat. Codronchius lib. 3. c. 1. de uenef. definiens magicum morbum, ait, ueneficium ergo, est praua quædam commutatio corporis uirtute dæmonis ex pacto cum homine inito, eiusdemque hominis ministerio ad improbam aliquam cupiditatem explendam, iusto semper, quamuis occulto permittente iudicio diuino facta.

Quæ etsi omnia amplecti uidentur, mihi tamen non quadrat, morbum defini hiri genericè per corporis commutationem, tum quia uidetur hæc potius actio transiens, quam positiua, seu permanens; tum etiam quoniam potest esse corporis commutatio ad prauos mores, siue ad prauos humores, corpus tamen permanere sanum, ut exempla in nobismet extant, in quibus gignuntur isti prauis humores, dicique stantes, quos postea ipsa natura uincit, & expellit, &c. & parcat mihi grauissimus Auctor, & si quis in huius uerba iurauit, si nouam definitionem istius morbi adduco, & est.

Morbus magicus, siue ueneficus, maleficusue, est cõstitutio præter naturam (seu sanitatis negationem appelles) facta à malefico, uel mago ex ui pacti initi cum dæmone ad corpori, & animæ dænum inferendum permissione diuina ad bonum.

Dicitur constitutio præter naturam, sub qua genericè includuntur omnes morbi, & à causis naturalibus manifestis, & occultis, uel spiritalibus.

Siue addidi, negationem sanitatis; quia sanitas est per rectam lineam morbo contraria.

Neque inferas, in sano corpore dantur morbi insensibiles ex 3. de temp. 4. & 2. de loc. aff. ac 2. p. d. 3. 2. qui quomodocumque sint, negant sanitatem, ergo mala positiua.

Argumentum uerum esse non nego philosophica ratione, immò Arist. idè semper laborare animal uoluit 7. ad Nicod. ult. sed medica penetratione falsa est argumentatio, cum naturales actiones, non impeditas, ac sensibilem lætationem, non imperceptibilem cogitet Medicus.

Facta à malefico; tamquam ab efficiente remoto, & sine quo non diceretur magicus morbus, licet enim ueneficus peculiari, uel naturali uirtute operari non possit, requiritur necessariò pro fabrica maleficij.

Neq; molestas quo modo dicitur necessarius, si dæmon test causa realis proxima efficiens, ipseque solus, Deo permittente, potens est ad morbos immittendum, ut mille exempla in sacris, ut Psal. 77. & in Iob.

Scio te scire ea affligendi genera, non appellari morbos magicos, sed specifice talem, uel talem affectionem: sicuti cum ab hominum uoto, uel bellico

instrumento manum alteri infertur, uel perimitur, malum illud nuncupatur; uel uulnus, uel homicidium, non maleficium proprie, &c. Vtitur creaturis ratione præditis, ut coadiutoribus ad augendam tartaream religionem ui similis.

Simile enim potius à simile, quàm dissimile flectitur; à turpi dæmone non ita hortaretur homo; utitur etiam ijs, ut maior iniuria creatori inferatur.

Vi pacti initi. Quoniam omnes magicæ operationes, uelut basi innituntur pacto per magos cum diabolo inito, ita ut dæmon operanti mago teneatur concurrere, uel implicite, uel explicitè, quod habetur, lib. 2. de Doct. Christ. S. August. 23. & apud Iaiam, c. 28. ij dicunt percussimus foedus cum morte, & cum Inferno fecimus pactum, quod obseruant sæpe inferi non coactè, at ut eorum cultus conseruetur.

Pactum igitur, uel est tacitum, uel expressum. Expressum tripliciter, uel solenniter, uel priuatè cum dæmone, aut cum eius ministro, uel procuratore. Solennis fit per præsentiam usibilem Cacodæmonis sub forma Regis, stipulante Notario, assistentibusque alijs magis, ac concurrentibus requisitis plurimis, quæ liceat narrare ex q. 7. Grillan. & in Curia Archiepisc. Beneuent. practicato plerumque examine, ut in processibus, ac à Io. Franc. Pico lib. 2. Strigis, lamia igitur illa cuncta recensuit sub spe remissionis. Dixit primò quod quando adducta fuit per illam eius magistram antè tribunal principis earum, qui est diabolus in formam Regis præsidens in folio maiestatis; instructa prius à magistra, quid factura erat, uenit, & oportuit primo abnegare baptismum, & omnia christianæ fidei documèta relinquere, deinde Ecclesiastica Sacramenta proijcere, pedibusque proprijs conculcare, & quod nefandius est proprijs excrementis conspurcare, Crucem, imagineq; B. semper Mariæ Virg. aliorumque Sanctorum; quamuis hæc vltima rarissimè inueni fieri coram eo; quidquid narret Picus cit. sed alibi postea, satis est quod ista promittant se facturas quam primum cedit occasio; deinde fecit obligationem per solennem stipulationem in manibus ipsius Principis, qua uouit, & promisit, quod perpetuò illi erit fidelis, & obediens; omnibusque eius mandatis parebit; deinde medio iureiurando tactis scripturis super quodam magno libro obscuras paginas continènte, super quodâ circulo in terra sculpto, præstitit homagium, siue perpetuum uassallagium, & quod nunquam redibit ad fidem Christi, nec diuina seruabit præcepta, sed solum ea, quæ per ipsum principem erunt decernenda; & quod perpetuis futuris temporibus erit obediens illi, & ueniet cõtinuè, cum uocata fuerit ad ludos, & ad congregationes nocturnas, & quæ in eis per alias mulieres fiunt, ipsa faciet, & quod etiam aderit sacrificijs illorum nocturnis, & solitas preces, & cultum adorationis præstabit; uota quæcunque, quæ ipsam præstare contingerit pro uiribus adimplebit; & quoscunque poterit alios ad eandem professionem adducet stupra, sacrilegia quoad posse procurantes.

E conuerso autem ipse Princeps egregia fronte promisit eidem mulieri sic præsentem præstare perpetuam felicitatem, gaudia immèsa, & uoluptates quascunque in hoc mundo habere desiderauerit, & demum post hanc uitam longam, longè maiora munera consequeretur, hæc Grill.

In nostræ Curie aumen examine addiderunt illæ interrogatæ, an sciebant se morituras? Affirmarunt. Tum quid futuræ essent earum animæ? Responderunt fata, ac dominium habituræ elementi aerei: quibus Inquisitor: nescitis uos
eterni

æterni ignis pœna condemnatas ? subdiderunt imò ad dominia , ad voluptates Princeps persuadebat . Misere , ac stultæ si non habet , quomodo dare queat ?

Concluderunt facta aliquo tempore professione , ac aliquando statim , in aliqua corporis parte sensibilem characterem , vt in fronte , in iugulo , sinistræ mammilla , &c. tamquam sui mancipij signum imprimit , videte quam impium obscœnum pactum .

Secunda species fit priuatè cum Dæmone præsertim sibi dato dicto Magistrello , eisdem verò conditionibus , ac sæpius proprii sanguinis inscriptione .

Tertia concluditur cum mago aliquo , vel venefica , tamquam procuratore , Dæmonis , cum multi reperiantur , vel timentes præsentiam Diaboli videre , vel ob alias causas , scilicet quia tot condiciones obseruare nolunt , vt venire ad concilia , &c.

Pactum verò tacitum adhuc duplex ; Primum quando quis sciens , ac volens superstitionis vtitur signis , quibus magi ab his acceptis , vel sermone , vel librorum lectione vti solent : graue , enim peccatum est scienter , vel directè , vel indirectè cum Dæmonibus societatem habere .

Neque mihi placet Martini Del Rij sententia lib. 2. q. 4. quod si quis remedium aliquod naturale ex magorum libris , vel sermonibus accepisset , & ab omni peccato foret alienus , licitè ille tali remedio vteretur ; Nam primo dat occasionem , vt periculo se submittat talium librorum lector . Secundo libri magici ab Ecclesia sunt interdicti , ijque habentur vt excommunicati , vt Grill. voluit ergo difficile est ab omni peccato esse alienum , quod id postulat .

Secundum pactum tacitum non ita graue , quando quis vtitur magicis signis bona fide acceptis à libris , cum non credat esse instituta à Dæmone , & contra fidem , nec libros , ac sermones habuerit pro malis , & quando admonitus fuerit , statim superstitionem relinquere , paruifacere paratus esset , in quo non cadit vilius pactum . At in primo casu per scientiam , & voluntatem malè agendi , etiam ob curiositatem est superstitio , vt sciunt Theologi , & sub his includitur pactum antiquum .

Quæ omnia pacta praua necessariò requiruntur ad maleficia congruenda , eaque esse scelestiora , ac difficilioris curationis , ad quæ concurrunt solenni pactum , ac potentior Dæmon ad stipulatus , non sic qui tacitam habent cum Dæmone professionem , licet ipsi quoque sua execrant maleficia , sed sunt , vt ait Grill. cap. excom. facies quidem habentes diuersas ; caudas verò ad inuicem colligatas .

At si quis fortè alicuius tartarei pacti imbutus ad nefandas leges adstringi putaretur , meam hanc consultationem amplectetur , omnia hæc pacta sua potestate posse frangi , & ad nihilum teneri sciat ; cum pacta non fiat mutua , sed improportionata , & quod Dæmon pollicetur satisfacere nequeat , saltem completè , Veni ergo ad penitentiam : Deus enim valdè misericors .

Ad corpori , & animæ damnum inferendum &c. Corporis scilicet maleficiati ; animæque maleficiantis . Vel dic , quod finis Dæmonum est etiam maleficiati animæ noxam inferre : vt de impatientia , de Dei iniustitia , de superbia , vt putat , quod talem dolorem non meretur , tentando . Finis ergo Diaboli est contradicitoriè oppositus fini diuino , qui est , vt omnes antecedente voluntate saluen-

F tur,

tur, gaudioque sempiterno impleantur: Sathenzæ è contra, vt omnes damnentur, & mœstissimis pœnis crucientur. Morbus igitur is semper tendit ad corporis damnum, & malum, l. eorum in princ. & l. mult. C. eo. tit. imò ad necem nisi debita remedia admittantur.

Permissione diuina ad bonum, nam vel magico morbo affectus est pius Iob: 1. Ioan. 19. & sic Deus pœnarum afflictione illius patientia eum perficit, maiusque præmium præparat, ac dicit ex Ioanne in Apoc. 3. *Dilexi te, quoniam seruasti verbum patientia mea.* Vel est impius, & sic affigitur, vel vt corrigatur, Isaia 48. 3, Reg. 11. vel vt detur locus iustitiæ Diuinæ, & Sancti Thom. 2. dist. 23. artic. 2. inquit sic Deus laudabilis apparet, cum per misericordiam parcat, & per iustitiam pœna afficit; & notò, quòd Deus non semper, nec sapissimè permittit, cum Dæmonis potentia, eius saluberrimo aduentu limitata, & restricta fuerit, ita vt non per hoc auferatur potentia Dæmonis, sed sunt interditi crebri actus; Permittit verò ne penitus auferatur libera voluntas tam Dæmonis, quàm eius ministri, cum ex D. Dionysio de D. nom. sapientia, seu prudentia Dei non destruat naturam, sed conseruat in suo esse, Dæmon verò Dei voluntatis gnarus aliter cogitans non ad bonum; sed conatur exsaturare, malitiam suam, & odium explere nocendo hominibus, & simul si queat in aliquam superstitionem illos pertrahere.

Grilli lib. 1. de sortil. 1. inspiciens ad agentem naturalem, scilicet ad maleficum, seu sortilegum, adducit hanc definitionem. Sortilegus propriè is est, qui diabolicam religionem professus est, & noxia quæq; superstitionosa, aut elusoria Dæmonis instructione componit. Ac addit sub verbo *noxia* continentur species amatoria, & venefica, vt infra sub verbo *elusoria* continetur diuinatoria, species, sub verbo *superstitiosa*, sortilegia, quæ fiunt ad sanandum maleficiatos.

Santorellus etiam Neapoli Lector Eruditissimus lib. 7. cap. 18. suæ aureæ Anteprex. definitionem morbi magici tradere tentauit: Morbus veneficus dicitur ille, qui vi Dæmonis ex pacto inito cum mago, magique opera inferitur, pulchra descriptio, at non essentialis, & conuertens definitio, vt ex dictis patet.

C A P. V. De Magicorum Morborum Diuisione.

Non solum veterum variæ fuerunt in assignando morbi diuisionem sententiæ, sed hodierna magis increuit differentia, ita vt nec Auctores eiusdem Ciuitatis, eiusdemque domus ambitione se consentiunt. Fateor scribenti facultatem esse liberam; est vero boni ciuis charitati adstringi, quod Cic. 9. ad Attic. annuere videtur, nihil viro bono, & quieto, & bono ciui magis conuenit, quàm abesse à ciuilibus controuersijs, cuius minimè appellandus est is, qui ciuitatem non defenderit, auxerit, idemque in Vatic. ait ciuis est is, qui patriam suam diligit, ac bonos omnes ciues saluos, incolumesque desiderat. ò tempora, o mores, nunc ille ciuis, qui sibi incumbit patriam spoliando, minuendoque, & si quis dignum aliquod facinus in publicum mittit, eius gloriam velare cogit, led quorsum hæc? hodierna occasio.

Morbi diuisio è communi opinione in tres differentias figuratur, vt ingeniosè defendit Franc. Ant. Caserta Med. oculat. Neap. in med. theor. 186. In partium

partium simularum intemperie, partium dissimularum, siue instrumentalium, seu organicarum aucta magnitudine præternaturam, vel diminuta; tum utriusque communi ut puta continui dissolutione.

Hæc tertia morbi diuisio venit negata ab Auerr. à Concil. Argent. &c. quibus subscriberem, nisi medicus essem, cuius morborum numerum potius auctum, quam diminutum proprium est optare; volo nunc potius cum Gal. varijs in locis errare, trinam allatam diuisionem, sectans videbo an magicus morbus pari similitudine diuidi possit.

Quod si morbi isti dantur, cum ex naturæ defectu à causis naturalibus fiant, facilius quidem est iudicare maleficos morbos admitti secundum varios modos, cum habeant originem mediata à spirituali causa supra naturæ ordinem varia callente, id non negant Grill. lib. 1. q. 3. auct. S. August. 8. cap. 19. & 10. de Ciuit. Dei libri mallei malef. Codronchius, & Fairus lib. 3. cap. 11. & alibi S. Th. p. 1. q. 111. art. 4. ad 2. & 3. explicat quod potentia Dæmonis non solum est causa trium morborum specierum supra allatorum, sed alterius præter communem modum, referam verba ipsius.

Ad secundum dicendum, quod per commotionem interiorum spirituum, & humorum potest Angelus aliquid operari ad immutandum actum potentie nutritiæ, & similiter potentie appetitiuæ, & sensitiuæ, & cuiuscumque potentie corporali organo retentis.

Ad tertium dicendum, quod præter ordinem totius creaturæ Angelus facere non potest, sed præter ordinem alicuius particularis naturæ facere potest cum tali ordine non subdatur, & sic quodam singulari modo potest sensum immutare præter modum communem, plura etiam probat Fernel. 2. de causarum abd. 16.

Huic proposito non parum fauet conclusio probata à delRio lib. 3. q. 4. §. 2. sic permittente Deo maleficijs suis sagæ complures mortales morbis grauissimis, vel morte afficiunt, exempla dedimus cap. huius lib. 2. & Menghus in comp. art. exor. lib. 2. c. 19. Auctores mall. varijs in locis.

Ad hanc probandam conclusionem adducit D. August. cit. tum cap. nec mirum §. mag. 26. q. 5. tum leges diuinas, & ciuiles, assertque multas historias, tum morborum magicorum, tum infantium mortuorum. Ac ipse adscriberem tres processus, si breuitas id mihi permitteret, sed breuem ad huius confirmationem vnum habui de Nobilia, & Violante maleficis, quæ confessæ sunt trescentum infantes necasse.

Confirmat id Godelm. lib. 1. de lamijs, præterito anno, inquit, Comes quidam Germaniæ octo veneficas Vulcano tradidit, quæ 140. infantes interfece- rant. anno 53. captæ sunt Berliæ duæ femina veneficæ, quæ glacies ad perdendas fruges perficere conatæ sunt, exq; mulieres rapuerunt furto alterius vicinæ mulieris infantulum, & ipsum dissectum coxerunt. Factum est diuinitus, vt mater quærens infantem interueniret, ibique ollam, & imposita amissi infantis membra videret. Captis itaque mulieribus, & in tortura examinatis, dixerunt, si processisset coctio tunc futura fuisset ingens glacies, ita vt omnes fruges perderentur. Narrat etiam lib. 7. Cosmog. 13. Theuetus. In oppido Guzola Africa Elizanam quandam spacio duorum annorum malis artibus plussquam octingentos homines interfecisse, idem scripsit Spreng. par. mallei

Cardan. lib. 1. 7. var. lec. 8. Grillan. loquens de pingued. pagan. lib. 2. q. 6. ad 10. subdit ex quarum tactu, aut aliorum cibo, vel potu in humanis, aut brutorum corporibus infinitæ causantur ægritudines, & morbi intrinseci; quandoque ex his prouenit lucis priuatio, quandoq; verò membri debilitatio, neruorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, stomachi, ventris, cordis, & iste sæpius cæteris euenit; quandoque rerum dolor intensus, aut alterius membri, & partis corporis: Quandoque verò prouenit febris, tussis, dæmentia, phthisis, hydrops, aut aliqua tumefactio carnis in corpore, siue apostema extrinsecus apparens; quandoque verò intrinsecè apud intestina aliquod apostema fit adeò terribile, & incurabile, quod nulla pars medicorum id sanare, & remouere potest, &c. vt dicemus, ac subdit, si igitur remedia huiusmodi non adsint corpus ipsum maleficiati paulatim consumitur vsquequo deuenit ad extremum vitæ, quandoque verò velocius occidunt, quando volunt inferre mortem absque remedio, adhibent venena atrociora, quæ vitam ipsam citius perimunt, quædam lac escicant, ac quædam abortum prouocant poculis: quædam impediunt in masculo, & in fæmina virtutem generatiuam, alij debitum vxori dare prohibent, vt exempla recitat. & nos superiori cap. scripsimus.

Sat nunc dixisse maleficos non solum omne genus morborum medicè vi Dæmonis occasiones esse; sed etiam aliorum morborum mirabilium, rerum multarum mirarum esse causas, vt historias plerasque narrat Del Rius, Franciscus Valesius c. 28. fac. philos. Ananias de Nat. Dæmon.

Et Nicolaus Faurellus (referente Vueckerio) ait, Diabolus enim morbos quamplurimos inferre potest, quorum nobis incomperta est ratio. Potest autem quod subtilis existens facillè corporis partes vniuersas peruadat, quas constringat, diuellat, aut aliter excruciet, viscerum quoque actiones ad vitam sustentandam necessarias inhibere potest, quia & tetro halitu, varijsque venenis nobis incognitis pulmones, aliasq; corporis partes inficere potest, vnde morbi præter naturalem modum exoriuntur.

Et in vita S. Simonis, & Iudæ legitur quomodo coram Rege Babylonæ Laroche, & Arphaxat malefici fuerunt constituti, qui ipsius Regis oratores, & rectores mutos, & claudos, atque cæcos effecerunt, & vitum, & gressum eisdem denuò rediderunt.

Tum in vita B. Angelæ, corporis sunt tormenta innumera à multis Dæmonibus multipliciter agitata &c. addit Sprenger. part. 2. Mall. q. 1. cap. 11. 12. morborum magicorum plerasque historias à quo modo maleficæ lepras excitarunt in quibusdam in mulum insufflando, de infirmitate habemus ex Luc. 13. de muliere detenta in infirmitate annos decem, & octo, à quo Dominus spiritum infirmitatis eiecit. Mattioli in præfat. in Dioscorid. non iniucundum narrat de quodam circumlatore exemplum vi, cuiusdam pulueris malefici morbum inferente.

Ad hæc adiungam exempla Euangelistarum, vt de Lycanthropia, seu lupina infania Luc. 8. de epilepsia Marc. 9. Matth. 17. de conuulsione spinæ dorsæ Luc. 13. de melancoia Saulis. 1. Reg. & in vita S. Marci quot morborum genera excitata ab illis duobus Magis Zaroes, & Arsafat leguntur?

Concludamus igitur maleficos non solum morbos ordinarios, vt puta in intemperie quomodo dolibet, in mala compositione, ac in soluta vnitare, sed mi-

ros,

ros; & in arte medica plerofque inuifos, ita vt Medici sæpè in iudicando decipiuntur, ac mederi nefciunt efficere poffe.

At quoniam vel morbi funt acuti, vel magni, vel paruī, & ordinarij, vel chronici: omitto contagiofos, vt de peste 1630. cum Dæmonis vi magus immittere potefit, fi enim habet potentiam in corpora tum humana, tum bruta immittendi, vel maleficio ligandi Diabolū, vt ea affigat: eò magis contagiofos morbos.

Quare ex obferuatis, & historijs, magicos morbos vniufcuiusque huiusmodi naturam fapere clarè probatur. Nam quatenus citò terminantur, magnasque moleftias habeant cum vitæ periculo, nuncupantur peracuti, vel acuti ratione termini, vt præter alios obferuauimus in vxore Domini grauiſſimi medici Io. Angeli Albini febre acuta ex maleficio citiſſimè interempta diſſoluta fine debitis ceremonijs cerea imagine inuenta acubus, ſpiculiſque, infixa.

Magni differunt ab acutis, nam etſi Gal. 2. aph. 23. dixerit, acuti morbi ceſſentur, qui & magni funt, & ad ſtatum celeriter perueniant, vnde fit, vt breui tempore magnas faciant mutationes, non tamen omnis magnus dicitur acutus, ſed & 4. met. 6. tripliciter, vel propter partis præexcellentiã, vel propter affectus magnitudinem, vel propter cacoethiam, annis præteritis incidit in manus noſtras iuuenis quidam Villæ S. Leuci, qui maleficio atrociter febribat, cum crebra reſpiratione, frequentatoque delirio, ac auram frigidam sæpèque capere optabat, & quod mirū, cum domeſticis miſcebat; cum medicorum, exorciftarumq; præſentia accendebatur, ita vt ſe præcipitabat, & niſi vinculis retinebatur, morſibus, dentibus ſtridentibus maximum damnum intuliſſet, tum aqua luſtrali, fuga Dæmonum, vel ruta benediſta, vel cereo benediſto ſolū viſis in latorem miro impetu, ac clamore irruerat, qui miſerandus, ceū Dæmonio obſeſſus, quatuor tantum dies vitaliter conſumpſit, num quis neger hunc non fuiſſe morbum magnum ratione triplicitatis?

De his, & alijs morbis cum millena extent exempla à te forſan lecta, vltèrius non me extendo.

Videatur nunc cur morbus magicus, maleficus appellatur in ſchola medicorum? malignus, ſeu maleficus variè explicatur. 1. epid. 2. 75. Gal. malignum appellat, qui cum læthalibus ſymptomatibus eſt coniunctus, & enumerat quamplura. At 3. de criſ. 4. malignum, benignumq; morbum ex ſubſequentibus ſymptomatibus agnoſcit. 1. prorrh. 14. morbos cacoethes inquit, ideſt malignos appellamus, quicūque quidem periculum minantur, ſpem tamen ſalutis non adimunt, quare variè loquitur Vallef. 4. met. 2. malignum ait morbum, in quo maior eſt caſus virtutis, quàm pro magnitudine affectus; nos verò malignum explicamus exèplo Hippocrate Pharifei, ſeu viri malefici, vel Palimpoli, vulgò *non te no fidare*, qui bonitatem ſimulans, aliud in corde, aliud in ore tenet, & aſſimilantur Lunæ radijs luminofis, pulchris, & ferè ſuis inuitantibus ſubhabitare, tamen ſunt improprii, vitæque aduerſantur, hinc Poeta.

Quale ſub incerta Luna ſub luce maligna.

Excellentiſ. D. omnium ſcientiarum ferè laureatus, & Neap. Phil. & Med. Lector Donatus Antonius Stella viperæ naturæ aſſimilabat, quæ retrocedendo

do fingit humilitatem, viliſcu fortiore vt ſuperbiat, quod dipinxit Hipp. 1. epid. 2. c. 25. proprium ſcribit eſt malignorum aliquantulum remitti, citòque rursus ex intermiſſione violentius inceſſere, hiftorijs confirmatur belle. 1. proret. 2. 27. multiſq; in locis epid. vt. 1. ſer. de duobus fratribus, tum ſec. 3. lib. 3. c. 5. & clarius in hiftoria Hermocratis, hic enim cum à principio igne correptus fuiſſet vſque ad diem vndecimum; graua omnia ſymptomata apparuerunt, & hoc ipſo die viſa ſunt omnia remiſſa eſſe, vt iam decimoquarto à febre liber apparuerit: poſt ſeptimum decimum redijt febris, vigefimo ſexto defunctus, Humor enim malignus cum creſcit in loco ignobiliore, nulla initio infert ſymptomata. At cum adactus vrget naturam, ad expulſionem detruditur ad aliquam nobiliorem partem, hinc fit cauſa inopinata mortis.

Quod ſi humor mala qualitate auctus, vel venenoſitate infectus huiuſmodi ſe gerat, quæ putas cauſare poſſe Dæmonis potentiam?

Dicitur vero maleficus non ſolum ex allatis medicorum placitis, at quoniam ipſe agens eſt cupidus homines ludendi, nocendique propriè proditor, qui ſæpè ſæpius ipſummet maleficum ad vitæ præcipitia callidè ducit, & tu miſer tantam fidem huic adhibes? neſcis ipſum ſemper palimpſolum proditorem? recordare noſtri primi parentis, cui promiſit ſi fructu illo Paradifi veſceretur, nequaquam morte periturus, ſed fore vt Deus; ſcis quod contra ſucceſſit?

Reſtaret vt maleficium diuiderem in tot ſpecies, quot humana ſunt capita (para excipio) eſtque dico familiare omnibus, non ſolum diuerſis coronis ſeptis, variaque ſceptra tenentibus, at hominum, mulierumque cunctis gradibus, ita vt alij afficiuntur maleficio ſuos ditandi; ſtirpem, gentilitias ad perpetuum honorem extollendi, alij maleficio imperandi, regnandi, dignitateſq; poſſidendi, alij belligerandi, victoriamq; reportandi; alij diuitiarum, alij lucri faciendi, alij æſtimationis, alij nobilitatis, ambitionis, alij ſcientiarum, ſanctitatum coloris, pulchri ingenij, alij fortitudinis, alij optimæ corporis valetudinis alij pulchritudinis, formoſitatis, amoris, amâdi, alij alio maleficio vtuntur. Quæ oia vtinâ à Chriſti fidei imbutorû cordibus abeſſent, & Dæmõ ea, prout occaſio, ac hominû proſtituta ſuggeritur, nequaquam fabricaret. In hoc enim differt id maleficium à ſupraſcripto, quod in illo requiritur magus, & Dæmon vi paſſi, in illo talis, vel talis homo recipiens, vel voluntariè, ac Dæmon excitans, & inflammas. Vnuſquiſque ergo propria vitia intueatur pondere, rectaque menſura menſuretur, ſeipſum corrigendo, ſi à ſuo maleficio abſolui cupiat.

C A P. V I. De Cauſis Magicorum Morborum.

DE cauſis tetigi ſupra in definitione, nunc rem luculentius explicemus, nam monebat Gal. p. ad Gl. P. vt optimè curetur, magnam vim habet, vt morbi cauſam inueniamus, quam reperiri in caſu noſtro difficillimum iudicant, cum non ſit ordinaria phyſica, ſed potius mirabilis; ac diuina nuncupanda ex Galen. 1. proret. 4. non enim ſimpliciter quæcumque cauſas incognitas, aut inopinabiles, diuina vocamus, ſed vbi mirabilia dumtaxat. Relicto ordine diuidendi cauſarum, alia procatartica, alia antecedens, alia coniuuncta, vel alia efficiens, materialis, formalis, & finalis, qui applicari poteſt

in hoc loco breuiorem sectabimur regulam ex Hipp. 2. de nat. hum. causa, alia interna, alia externa.

Causa interna, vel est efficiens conditionalis, vel proxima, vel remota, vel est materialis, conditionalis efficiens, siue permissua est Dei voluntas semper ad bonum, cum per misericordiam parcit, & per iustitiam pœna afficit; Ad diuinam enim providentiam spectat, vt vnumquodque in sua natura relinquatur, & in suis naturalibus operibus non impediatur, ideo permittit sæpè, vt alia agentia (Dæmones sunt voluntarij agentes) ex præscripto naturæ operari.

Efficiens interna proxima est Dæmon, vel immediatè, vel mediatè, immediatè vt dum agit virtute propria, vel simplicem, vel humoralem temperiem variando, humores mouendo, augendo, transportando ad alia membra, vel è loco ad locum, vel partes obstruendo, vitiando, dislocando; Vel continuum dissoluendo, prout inueniat magis patientem dispositum, licet enim ipse sine tali dispositione vi propria à Deo limitata, multa agere sit potens; tamen vt facilius fiat effectus, & vt videatur naturalis, vt medicos, aliosque decipiat huiusmodi dispositionem requirit, Valles. uerò aliter lib. de fac. phil. c. 28. considerans Dæmonem ut extrinsecus aduenientem ad corpus inhabitandum, morbosque inducendum, uoluit esse causam externam.

Mediatè, scilicet mediante auxilio rerum naturalium, nam cum ipse calleat omnia uenenorum genera ad malum optatum inferendum, illis à malefico uti solet, ut dum petit immittere profundum somnum, applicat temporibus, naribus, collo somnifera, ceu mandragoram, opium, iusquamum aconitum, solanum apium, &c. aut unguento redacta, &c. in quinta essentia, uel in spiritali substantia, qua sæpissimè, & frequentius utitur cum breuissimo tempore penetrando affectiones quascumque inducat. Possunt enim Dæmones, ut optimi chymici minimo interuallo substantiam spirituosam, veluti formam à crassitie materiæ purgatam separare, nam si seiciant Theophrastus, Quercet. Vueckerus, Crollius &c. soporifera, uel alia uenena ad minimum reducere; mira diligentia pollet Inferorum ciuis.

Causa efficiens interna remota est maleficus agens, non ex propria natura, seu ui temperamenti ad tale maleficium sine altera potentia apti causandum, sed auxilio, & posse Dæmonum, ipse enim etsi uideatur, ut intentionale agens, & uitiosum, necessariò tamen ad hoc ut sit maleficium eius concursus requiritur, ut forma; tum ut cultus, & lucrum Dæmonum conseruetur; tum ut dicatur potius à tali homine, quam à Dæmone esse factum formaliter.

Hinc tacitè negandum uenit non dari maleficium à uerborum, ut talium proprietate, à uisu, à tactu, à caracteribus, numeris, syderumque obseruationibus, & his similibus; sed à quæ cernuntur ex his, sunt per illa ut signa ratione pacti.

An uerò forti imaginatione malefici, uel maleficientis imprimentis causari possit maleficium multi affirmarunt, quos citat DelRius lib. 1. cap. 3. & ego à Theophrasto de uita longa 216. ita excipio non prætereundi morbi, qui proueniunt ex mentibus, & æstimatione propria, & imaginationibus alterius, & incarnatione, superstitione, & similibus, unde Poeta.

*Nos habitat, non tartara sed nec sidera Gall,
Spiritus in nobis qui viget, illa facit.*

Non

Non negantes magnam vim, ut naturalem imaginationi, à qua multa mira manasse narratur, & in morbis recipiendis, sanandis, ac in corporis potentiarum alteratione, &c. breuiter ab imaginatione tamquam agente naturali, & permanente nullum maleficium provenire posse dicemus. Nam posito, quod radij is i imaginati extramitterentur ad rem disunctam, suam tantum uirtutem imprimerent, quæ cum sit pura naturalis, nulla esset proportio, ut quod contra naturam est gigneretur, requiritur uerò praua malefici intentio, ut forma concomitanter.

¶ *¶* el loquimur de effectu imaginationis in proprio subiecto, ut dum quis mente apprehendit se maleficium esse affectum, & neque dicitur uerum maleficium, sed falsa imaginatio, plerique enim sic affecti inuenti sunt, ut nisi ex industria medici ingeniosi affirmantis, ac exorcismis, proprijsque remedijs stragemmaticè curati essent, usquedum in hæresi maleficiati permanerent, sed plura infra in cap. de curat. stratagem. ubi de ui imagin.

Ad internam etiam causam reducuntur tum interna quædam simplicia, & composita immissa a b ipso Cacodæmone ad nocendum in humana corpora, quando uult medijs naturalibus uti, ut sunt uenena multa officina Plutonis parata, aut redacta in aliqua forma, uel commestibili, uel potabili, uel cuaporabili, seu spirituosa.

Adde, quod illa, quæ euomunt, uel eiiciunt obseffi, aut magico morbo affecti, aliquando ut acus, spiculas, clauos, carbones, sulphur, imagines quascumque, capillos, unges, spherocoris omne genus, spinas, saxa, cultros, ligna, tum animalia, particulas carniū, uel monstrorum, cæteraque huiusmodi, hisce oculis uidi maleficiatos, qui euouerunt placentæ particulas, frumenti pasta, filorum nodos, mulseruntque crines, ferreumque clauum; Spreng. part. 2. Mall. quæst. 1. 13. Cesalpin. de inuestig. Dæmon. cap. 17. historias etiam narrant, & Forestus lib. 15. obser. med. 29. uomitum crinium conglomeratorum obseruauit, & in lib. 17. obs. 26. ita uidimus (inquit Alexander Bened. Veronensis lib. 11. cap. 7. mulieres duas, quæ acus pariter crinales, uetri frustra, capillosque, pusculos (ut nos quoque uidimus) uomitu reiecerunt: quarum altera, ut refert idem Benedic. exanimata interijt, altera tres ingentes caudæ caninæ arefactos nodos euomuit, qua ratione, aut quomodo prius ea hauserint ueneficia in dubio est: sic nos quoque uidimus pannum, clauos, ferramenta, &c. quæ omnia reducunt etiã ad internas causas. Sed postulabat D. Flavius Ventrilia nobilis vir, & famigerat. I. C. & Acad. Otios. Neap. quomodo illa intronituntur in corpora? & an sint realia, & uera, & apparentia? lis fuit inter aliquos.

Grillando, & Syluestro Prierato placuit uerè in corpora immitti à Dæmone, uel per anum, uel per osophagum speriendo in somnis, uel per alias cauities sine sensibili læsione, cū vim habeat id agere, in puluerem res illas prius reducendo, & deinde in corporibus eas uniendo ob imperium, quod habet in naturam, & res naturales.

Alij auctoritate medicorum contendunt naturaliter posse res illas generari in corpore, & Gal. 2. ad glau. & Aerium, & Boniuenum, & Io. Langium Trall. lib. 4. cap. 6. DelRius adducit, narratque historiam lib. 3. par. 36. Comitissæ filij, cui lacertulas fatis magnas in urina eiciebat. Potuit autem naturaliter, ex humorum corruptione, & rerum uitio.

At

At capillos, tophos, pilorum glomos in corporis cavitare, adiuuante naturaliter Dæmonum opera, & humoribus posse generari non est absurdum, exemplo quotidiano: forfices vero, acus, cultros, & huiusmodi metallica naturaliter inibi gignere posse persuadere non valeo.

Paracelso lib. de ocul. phil. cum Nicol. Remig. arrisit opinio hæc, nempe à Dæmone poros corporis extendi, per eos deinde duriora hæc, & maiora, inferi, & poros rursus concludi, quorum apertione iterata demum, quando Dæmoni videtur intrusa, expellantur. Adducit exemplum de fulmine, quod sine læsione poros vaginæ penetrat, laminamque gladij chalybeam liquescit.

Errant verò quia admittunt corporum penetrationem, cum pori illi sint ita angusti à diuino fabro fabricati, vt vix cogitare queant. Exemplum de fulmine est dispar, cum sit naturaliter ea vi præditum, vt duriora, ac resistentia consumat, mollia autem, & cedere facilia sine læsione transmittat.

Alij dicunt illas res posse esse veras, sed deo modo furtim, ac inuisibiliter motu illo vomitus Dæmonem ibi adducere ad ludendos Christianorum opinionem, & vt sua gesta mirabilia habeantur. Siccine tuit ille clausus ab obsessio eiectus in Templo Sancti Bartholomæi 1627. qui statim ab oculis populi euasit.

Multi affirmarunt eas esse res apparentes, & præstigiolas, idq; fieri eodem sine.

Nos igitur concludamus vtroque modo se res haberi potest, nempe vel Dæmon ea apparenter, & illusorie hominum intuitui offert, sicut post breue tempus resolutas, vel euanitas, vel in propriam naturam mutatas inspeximus sæpè sæpius; Vel citra fictionem res illæ per Dæmonem in os occulte ingeri, vnde mox eiciantur. Tum alijs corporeis partibus possunt etiam inferi, & includi, ac modus esset si profundo somno maleficiandum demergat, & doloris sensum eximat, tùm dextrè incidit membrum, materiamque duram imponendo, citò vulnus consolidet sine cicatricis vestigio, vt expertissimus chirurgus.

Dubitarunt multi de his operandi Dæmonum modis, quos vt actû possibiles probem, adducam aliqua mira naturæ opera.

Beniuenius cap. 20. de caus. morb. addit, & Forestus lib. citâdo infra, inquit mulierem quandam æneam acum deuorasse, quæ nulla inde noxa percepta integrum annum, ira vt erat sana p. remansit. Quo peractò cepit dolor satis acutus mulierem ipsam circa ventriculum vrgerè: cum remedia à diuersis medicis nihil proficerent, & sic annis iam decem tali dolore miseram vitam trahe-ret. Ecce acus illa terebrato ventriculo è paruo demissa foramine prosiliit. Quam cum Beniuenius vidit, & mulierem curauit, quæ paucis post diebus, vntate vulneris facta, in pristinam sanitatem restituta est.

Io. Langius lib. 2. epil. 40. refert ingynæcio Ducis Iuliacensis, virgo dum se se exornaret, perterrita ingemiscens, acus quinque, quæ in ore mordicus tenebat deglutit, & per vrinam illæsa eadem reddidit, idem Bened. Veron. lib. 2. cap. de Virgine Veneta, quæ acum crinale, qua citri capillorum intorquentur quatuor digitorum longitudine, quam obdormiscens in ore detentam deglutierat, de. imo tandem mense eminxisse, ex lib. 15. obseru. med.

Forelli 27. Arculanus cap. 57. ad Alm. narrat, & vidi semel, os acutum infixum in guttore exire per cutem exterius in fine duorum mensium, Iulianus medicus (ex Beniuen. cit.) vomitu frustum carnis ad parua pilæ magnitudinem, in quo vermis non secus, ac bruchus in fili, qua recludebatur, reiecit, & ad pristinam statim reuersus est valetudinem.

Ambrosius Paræus strenuissimus Chirurg. lib. 2. chyrurg. 17. meminit de studio, qui cum spicam germinis deglutiuisset, eaque in pulmonem per tracheam descendisset, natura illam transuersis pulmonum lobis illæsis, integris etiam costarum musculis, & quæ succingit eas, membrana incolumi, integram expulit. Tum de opilione, qui semipedalem cutellum, cui corneum erat manubrium crassitudinis pollicaris in fauces à prædonibus ore aperto adactum, sex solidos menses in corpore retinuit, & tandem nata in inguine vomica, inde chirurgus extraxit, nõ ne necessarium fuit per angustissimos meatus quosq; à faucibus in inguem cultrum peruenire?

Beneuenti habetur exemplum de spica frumenti deglutita, & rupto abscessu sub alis euulsa est, idem de pila plumbea tormenti sulphurei, quæ cum chirurgicæ manus industria minime extrahi potuisset in musculis natium, natura medicatrix supra genu rupto abscessu illam extraxit.

Sed quid memoro naturæ mira, præsertim in morbis superandis, eiciendoque superflua; nam dicebat Hipp. 6. de morb. vulg. sec. 5. inuenit natura ipsa sibi aggressiones, non ex præmeditato, & Gal. 7. aph. 54. & 6. de loc. aff. 4. naturam, quando ipsa robusta est, admirandas, & incogitabiles sibi vias parare, ac. 1. de Frac. 4. inquit quod natura quomodo agat ab humano ingenio inueniri non potest; ita vt in epid. dictum fuit siue naturæ ope nullum morbum vinci posse à Valles. quod purè falsum defendit morbus in compositione, & in numero, tantum artis ministerio sanatur.

Ex quibus si natura tot, & maiora mira facit, ita vt physico etiam impetrabilia videantur, num quot maiora operari potest Dæmon, qui superior naturæ corporeæ creatus est?

Addunt alij causæ externæ instrumenta ea, quibus ad iaculanda maleficia veneficæ vtuntur, vt sunt fila, ossa, vitrum, capilli, vngues, caligarum, vel vestium particulæ uestes, seu secundina infantium nefandè baptizata, clauis, acus, spiculæ, spinæ, legumina omnia, fructusque ficci, semina quarundam plantarum, frumentum, milleum, gallæ, & sæpe iuglandum nucum cortices, litpites, uel frustula, uel harum arborum frondes, aut radices, quæ omnia uel coniunctim, uel separatim in malefici compositione multoties obseruauimus, & urenda iussimus, atque hæc appetere Dæmonem iudico ob honorem, & memoriam suæ adorationis sub nocte maga Beneuentana, de qua alibi l. 6. obser.

Tum particulæ mortuorum, præcipuè repentina morte, uel laqueis suspensorum, aut obruncatorum, nec non auium rapacium, uel ferarum; ceu felium carniarum nigrorum hircorum, uerueum, serpentium, scorpionum, scarabeorum, ataneorum, uespertilionum, lucertarum bicaudatarum, cæterorumque animalium, quæ analogiam habent cum Diabolo, ossa, corda, hepata, & intestina, cæteræuè particulæ; tum radices [quædam uulgo *la concordia*, & *la discordia*, lapis calamita, funium suspensorum particulæ, plumæ artificio quodam insertæ, & cortices fabarum quadam pinguedine intinctæ, ut sæpe diligenter

ter vidimus, & quoadam hepar forma pyramidali reductum quadam nigra penna transfixum recenter obseruauimus in honesto viro Donato, Sionno nunc superstitite.

Extant etiam characteres quidam certis inflexibus, astrorum depicti, imagines, vel cereæ, vel plumbeæ, vel ligneæ, lignoque nucis, aut materia alia, nunc simplices, modo clauis, terebello, spiculis, acubus, spinis transfixæ, nunc sine brachio, vel manu, digito, pede, auribus, oculo; naso, &c. prout cogitat damnum inferre viperina malefica; ipsaque solent celari sub latere, vel cardine portis, vel sub culcitra, seu puluino, alioque abstruso loco. Er fa sta mihi mulier quædam est, quæ cum cor cereum intentione sui amantis fabricasset, ibique quendam clauum transfixerit marmore nefando, quando amantem ad se volare optabat, clauum illū marmore percutiebat, ita vt miser amans citò eam petere cogi sensiebat.

Abutuntur etiam quibusdam sacris ad spernendam fidem, credentes tunc maiorem honorem Dæmoni inferre, ad hoc vt effectus facilius perficiatur, tum semine humano, sanguine menstruo, cerebro murilegi, lacertæ, gatti, tum pilis hyenæ, lupi, pudendorum mulierum, stinco, hipponane, &c.

Quæ & similia etsi videantur connumerari inter causas externas, & internas, prout applicantur, cum in tantis magicis morbis obsessi afficiuntur, in quantum instrumentum maleficij permissit: Tamen eæ res cum naturaliter nil rauent ad maleficium, vel morbos magicos inferendum, dicuntur esse signa, & pacta facta inter Dæmonem, & magum: Seū sunt res quædam ad dandum illi his cerimonijs obsequium, & seruitutem, cuius est maximè auidus.

Sed quomodo à veneficis alliciuntur Dæmones rebus illis, cum non habeat sensitiuos appetitus delectandi, vel dolendi?

Respondet D. Thom. q. 115. art. 5. ad 3. 1. part. quod appetitus ij possunt inesse prout simplices actus voluntatis, & nulla alia inclinatione, aut eica alligantur, nisi signis, & vt conseruetur cultus eorum.

Petis secundo, est ne verum certis constellationibus fabricati maleficia?

Affirmat S. Thom. cit. duplici de causa. Primo; vt homines in errorem inducant, quod credant aliquod numen esse in stellis. Secundo, quia considerant illis constellationibus materiam corporalem esse magis dispositā ad effectum inducendum, & subdit, ideo veniunt de facili in augmento Lunæ; propterea quòd tunc cerebrum humanum augmentatur, & magis est dispositum ad recipiendum perturbationes illatas à Dæmonē.

Tertio subdis instrumenta illa magica, quæ inueniuntur in angulis aliquando domus sæpè in culcitrīs, arca, in lectuli puluinaribus, ceruicalibus, ac etiam in chlamide, alijsque vestimentis ægotantis consuere sine apertione, vllaque iactura?

Respondetur ea instrumenta, vel Dæmonum opera propria abscondi, vel vel de nocte venefica manu, aperiente, & consuente Diabolo.

At cur de nocte? an quia ad malum audaciores, cum sequuntur eorum ducem tenebrosū, qui lucem odit, tum mendacium cooperiant; qui malè agebe intendit lucem odit, & fugit.

Neque per id negatur inueniri operationes Dæmonum etiam de die, ideo dicitur in psalm. 90. *Non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à*

negotio preambulante in tenebris, ab incurfu, & Dæmonio meridiano.

Modum maleficiandi exprefsit Grill. q. 3. num. 13. dum ait, quando maleficiandum, ſive mafculus fit, ſive femina dormientem ſuis liquoribus, aquis, oleis, aut pinguedine, ſive alijs ſimilibus vnctionibus, plura, & diuerſa venena continentibus inungunt, quandoque femora, quandoque artum, aut caput, guttur, pectus, coſtas, ſeu aliam partem corporis perſonæ maleficiandæ, quæ ſic dormiens nihil ſentit, & eſt tanta vis, & potentia illius vnctionis, quod pauſatim durante calore ipſius dormientis ingreditur intus carnes, & vadit ad penetralia cordis, viſcerum maleficiati, vnde paulo poſt cauſantur ingentes dolores in corpore eius, cum primum ſcilicet maleficium, vel factura, vt dicunt, tangit inteſtina maleficiati, illinc ſuccedunt maximi vlulatus, & lamentationes tam crebræ, &c.

Quæ cum hæc Grill. penetrarem, in mentem mihi venit ad ternas cauſarum differentias vim Dæmonis perſtringere. Vel ille exiſtentialiter cauſat vexationes, vel languores, & dicitur cauſa interna proxima, & principalis; hæc vexatio. Vel ipſe excitatis, relictis que morbis, vt puta mota aliqua intemperie, vel fluente, fluxaque aliqua materia, aut diſſoluta aliqua vnitate, vel diſlocatis partibus non exiſtit, nuncupatur cauſa remota prin. ipalis, & poteſtatiue poteſt ingrediendo, & egrediendo renouere ſemper morbos permittente Deo. Vel viſ ſit venenis phyſicis ſimplicibus, vel compoſitis, quibus applicatis, vel intromiſſis cauſentur paſſiones, & dicitur cauſa externa, &c. ac illo initio præſens in ſuo effectu.

C A P. V I I. Qui coniecturandi ſunt eſſe magis diſpoſiti ad capeſſenda maleſia.

Diſciliſ coniectura ex imperſcrutabilitate ſecretorum Dei, & humanæ conſcientiæ: nam viros bonos, & malos hijs morbis vexatos vidimus, & hiftoriæ comprobant.

Ex alia autem parte diſcurrere poſſumus argumento à poſteriori. Cum enim Draconis ſectatores neminem nocere queant, niſi cui iuſtus Deus permiferit, & quantum permiferit; ideoque legitur inferi incolas veniam à Deo petere, cum nocere volebant, vt dum porcos ſubirent, à Chriſto D. N. veniam habuerunt; Matth. 8 dum Iobum affligeant, Deus permittit, Iob. 1. & 2. de Prophetis Acab. 3. Reg. 22.

Quare cum id à Deo ſemper ad bonum permittatur, nulli dubium eſt eos magis eſſe diſpoſitos ad morbos veneficos capeſſendos, cui propter peccata mortalia longinquior eſt, & non prohibens; Amicos enim ſuos defendit, ac ſi quid mali permittit, id amoris virtute agit, ad eis maiora præmia largiendum, quis contra te, ſi Deus eſt tecum, liberat eos de laqueo venantium, à lagittâ in die, & ab incurſu, & Dæmonio meridiano, dat virtutem potius conculcanti Leonem, & talem Draconem Pſalm. 90. quod fit, vel à Deo interius per gratiam, vel exterius per cuſtodiam Angelorum.

At cur inter complexionones, melanconici ſunt magis diſpoſiti ad huiusmodi maleficas affectiones?

Rationem reddunt propter ſimilitatem, quam cum Dæmone habet hu-

mor

magis iste, cum præteritis sit superbus, inuincibilis, & rebellis medicamentis; hinc Gal. 3. de loc. affect. 7. ait, ubi in ipso cerebri corpore melanconicus succus abundat, eam insaniam speciem, quam Græci vocant melanconiam efficit, quod fit, ut neque subito, neque affatim soluatur; tum est cognobilior magis fortis, amarior, obscurior, & aptior ad sæuiora symptomata mouendum, præsertim insaniam, & desperationem, quæ ab illo nequam maxime exoptatur, ita ut etiam medicè causare solet morbos, qui malefici iudicantur, ut hystoria millenæ extant de insanijs, de præti filijs in bouem apud Gal. de arrabile.

Et sepe in leui quærebant cornua fronte,

Omnia complectens falsis mugis ibus arua,

Sed distractantes collum submitta, p. aratro.

De lycantropia, seu lupina insaniam Arabibus Charrab. vnde Auic. lib. 3. F. 1. T. 4. 15. appellauit quandam maniam dæmoniacam, leoninam vel auinam, uel caninam, &c. monstrantem signa fere obsessi, Ouid. 1. Metamorph. sic deprimebat.

Territur ipse fugit, nactusque silentia raris

Exultat, frustra que loqui conatus ab ipso

Colligit or rabiem, solis que cupidinis cedis

Fitur in prædas, & nunc quoque sanguine gaudet,

In villos absumt vestes, in crura lacerti.

Fit Lupus &c.

quam melanconia refert Forestus lib. 10. obs. 19. auctoritate Vuerij, multi doctissimi uiri Medici decepti sunt ad affirmandum morbum esse dæmoniacum.

Sed quid tribuunt plerique uim succo melanconico, ceu æthereo, dum futura pronosticantur, dum latino idiomate indoctus aliquis loquatur, quæ ea encomia præbent, ut diuinatores, poetæ, Sibyllæ ab illo originem traxissent, quod Arist. probl. 30. sec. 1. Plato in Ione confirmarunt; tum Petrus Appon. in Arist. cit. & Cardanus ausi sunt ita scribere. Ego etiam audiu à fideli Medico, quod mulier quædam illitterata dum esset melanconica, latinum loquebatur congruum, quæ sanata euauit, & Forestus cit. de rustica indocta muliere hymnos, & cantiunculas latinas cantante. Guaynerius T. 15. cap. 4. narrat, ego Pinaroli quendam rusticum melanconicum uidi, qui semper Luna existente combusta, carmina componebat, & transacta combustione circa duos dies usque ad aliam combustionem uerbum unquam ullum litteraliter proferebat, & huc mihi nunquam literas didicisse aiebat, hoc quoque Centil. affirmat. & Arist. 30. probl. cit. sentire uidetur, dum inquit, Maracus cuius Syraculanus Poeta etiã præstantior erat, dum mente alienaretur.

Multi pie philosophantes prædicta omnia, & alia mira non ad ipsum melanconicum motum quomodo libet, sed ad Dæmonis industriam, & deceptionem, qui medicinis fingit credere, ut humoris melanconici in animis impijs falsam opinionem uerificet, & quamquam propter quandam similitudinem illum humorem assequitur, eò magis tamen id agit, ut illa sententia, mente concipiatur à malanconia: hinc ethimologiza maniam, ceu à manibus infernalibus.

Sed

Sed perscrutemur, an de prædictis miris assignari possit aliqua ratio ab hæc more melanconico excepta?

Aristot. ait sapientes omnes esse melanconicos, sed non è contra, & dedit exemplum de effectibus vini, & ebriorum.

Pro quo primo uariè speculatur Auicennistæ, ex Jacob. Forl. 3. Tech. q. 11. animam omnem intellectiuam cum omni scientia, quam numquam acquirere possit, creati, & vna non differre ab alia essentialiter perfectionis. Quare siquæ anima intellectiua perfectius intelligatur; vel operatur alia; id non prouenit ratione essentia diuersa, sed quia corporis temperaturam, & dispositionem, habet diuersam, vnde dum infunditur corpori omnium, quæ sciuerat obliuiscitur, & scire postea est quoddam remissio, vt Philosopho placuit.

Addunt secundo ex Astrologis, vt Ptolom. par. 1. Quatrip. quod in conjunctione animæ cum corpore præest stella vna, quæ non aliunde impedita insuit proprietates, quas in se habet, ac tunc perfectius cum anima est sensibus legatis, non solutis, cum tunc quodammodo agat sine forti resistentia.

Concludunt ferè contra libertatem.

Quare cum vi melanconia ligentur sensus, anima ipsa essentialiter docta, nota stellarum insipientijs, eo tempore dissoluta à sensibus, vt conditione prohibente, nimirum si diuinetur, si profundissime disputabitur, melanconia enim describitur ab Arist. 7. Ethic. 1. ferus, atque immanis mos, & inter homines raro, maximè verò inter barbaras nationes est. Fiunt autem quidam tales, & ob morbos, læsionisque principij, scilicet partis Principis, vbi est mens, & dependent omnes sensus.

Ad id confirmandum adducunt exempla de Adam primo Patre, cui fuit data dispositio pro somno, vt ligatis sensibus reuelationes diuinas melius reciperet, ex Sibill. p. D. c. 4. vnde petès, cur per somnium reuelationes potius insuuntur, quàm per vigiliam. Respondet, quia tunc anima est vnita, & ferè dissoluta, neque per vigiliam distracta.

Quo circa cum melanconici ferè sensibus priuentur, vt colligitur ex Arist. cit. imaginationes fortiter eis imprimuntur, ac à superiori influentia excitati, cum sensus sint ligati, ita vt dormiantur, nimirum erit, si anima natura sua sapiens, aliquando hoc modo dissoluta, ostendat suum proprium scire, vel poëticè, vel diuinatoriè, vel grammaticè, vel physicè, &c. plus enim valet natura doctrinans, quàm dolor ipse, & subdunt.

Neque valet illatio antequam fieret melanconia, erat ne anima illa ita sapiens?

Respondent, erat, sed non excitata influentia, neque ita præualebat propter multas corporeas sensationes, nam facta melanconia, sensus alligantur, & ita influentia magis insuit excitando.

Neque valet dicere anima illa deberet tunc ostendere suam sapientiã, quòd est recenter informata corpori. Nam tunc propter massam illam corpoream humidam retardatur, & pigrescit, &c.

Quæ falsa opinio, quia pulchrè, latè, & acriter reijcitur à Jacob. Forl. q. 11. Tech. & Phil. Fabro disp. 1. contra Atheos.

Respondentibus omnibus argumentis, superfluum puto ea hic repetere. Pueri sunt maleficijs subditi. Vel enim sunt sacra abluti, & sic beati moriuntur.

rimatur. Vel nō sunt baptizati, & ita grauius offenditur ab illis strigibus Deus, & Diabolo magis arridetur.

Cur verò striges hanc ætatem petunt?

Quoniam hæc ætas simplex imbecillior ad resistendum extat, incautior ad cavendum, impotens earum conatum deprehendere, reuelare, aut accusare. Tum quia ex hac ætate componunt vnguentum pro vñctione sagarum, tum etiam, quod ex his puerulorum partibus fabricabant instrumenta pro maleficijs.

Sunt etiam dispositi iuuenes, vel puellæ suis parentibus inobedientes, maledicti, ac ab his improbat, Dæmonioq. oblato, vt historiam iuuenis Terrecusij obseruo à patre suo propter inobedientiam Dæmoni sæpe oblato, quem varijs affectibus magicis affectum, nunc curare tento.

Petis si bonis, & malis viris nocere potentes sint, sunt ne his magicis morbis subiecti iudices, vel iustitiæ ministri?

Affirmat experientia, nam testem ocularem, & superstitem habeo Adm. R. Can. & Thesaurarium Basilicæ D. Paulum Ceppam meum Illustr. comp. qui cum in nostro Basil. Templo quatuor sagarum Arriani sententiã publicè promulgasset, de harum terractione, pœnitentiæ nocte superueniente ab inato Dæmone verberibus fuit percussus, ita vt aduentante mane e lectulo surgere non potuit, ac de totius corporis fractura immobilitate conqueretur, paucis diebus adhibitis medicis auxilijs, conualuit. Adde alium ita affectum clericum, qui vltimi supplicij sententiã, notificauit lamia Montis herculei stimmata simulantis. Auctor etiam Formijcar. lib. vltimo narrat historiam de Iudice Petro cum satellitibus maleficiato. Sprenges. etiam de carnifice solo anheliu strigis lepra infecto, tamen part. 2. qu. 1. sibi contradicit, excipiens tria hominum genera tuta à maleficijs, vt publici iustitiæ ministri, secundo, qui muniunt se ritibus Ecclesiæ, scilicet aqua benedicta, cereis bened. palmis, sale exorcizato, &c. tertij, qui per sanctos Angelos beneficiantur. Sed ex alia parte videntur minimè Iudices, & Iustitiæ ministri maleficijs esse subditi, cum repræsentent officium diuinæ Iustitiæ non permittentis. Ananias verò de natura Dæmon. restringit hoc priuilegium habere illos Iudices iustos, non quos auaritia excæcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas, vel vindictæ amor angit, qui curiositate adducti perperam multa designant. Addit Martinus, quod ipsimet Dæmones vilissima hæc sua mancipia ignibus tradi non modo non moleste ferant; sed frequenter etiam Iudicibus quasi in manum tradunt.

Cur igitur Iudici noceat, qui reum damnari, & occidi optauit? Habet verò nullus peculiare priuilegium, non offendi à Deo, cum ignoratur. Sed ne videretur plus posse Diabolus in suis ministris strigibus, quàm Deus in suis, qui sunt Iudices: ideo sæpe non permittit. Stent ergo Iudices iusto animo, ac sic paruificient eorum maleficiã, visus, tactus, verbaque superstitiosa, tamquam eis innoxia.

Ac mirari nō desino, cur Spreng. grauissimus vir in par. 3. mall. q. 15. moueat Iudices ne patiantur se maleficijs tangi super nudam iuncturam manuum, & brachiorum: quid? ob timorem veneni insipientis? & cæteræ partes nostri corporis delicatiores non subduntur illi? factæ sunt duæ lamie interrogatz, cur è carceribus fugam non arripiunt? an sic ocellis valeant aliquod maleficium peragere?

Re.

Respondere primo, quia Dæmon ianuas non aperit, ac neque recordantur alias euasisse: cur verò nescire, quamquam sint aliqua exempla.

Secundo maleficia posse fabricari etiam carceribus contra inimicos suos, & nocere aliquando, ut acceperunt ab antiquis harum professionum, at non semper concessum est à magistris suis. Est ne disposita ad capessenda maleficia ipsamet maleficia?

Affirmant exempla plerumque vi magorum inter ipsosmet pugnantium propter inuidiam Dæmonibus arte excitatam. Spreng. ut alios taceam, part. 2. q. 2. adducit exemplum de vetula maleficio necante iuenculam maleficam; Potest enim maga cum Dæmone maioris hierarchiæ fœdarata nocere fœderato mago inferioris ordinis diaboli, & libenter agunt propter animæ lucrum, tum pro superbia. Deus enim finit eos agere iuxta legem ordinariam quando ipse uult, unde hic magus non est virtute sua potentior altero; sed vi infera habitantis.

*CAP. VIII. De Signis Magicorum Morborum, seu Affectuum
atque Obsessorum.*

Curationem assequi posse sine morborum perfecta cognitione, nulli hippocratica doctrina induto dubium est, hinc scribitur 1. acut. 3. nam in primis quisnam sit morbus, dignoscere oportet deinde curationem ipse ita aggredi, & 2. met. 6. quom omnem morborum numerum methodo non inuenierit, hunc maximè in ipsis medendi methodi foris lapsurum, & 1. de san. T. 1. & lib. de parti. med. 7. explanatur impossibile esse affectum præter naturam, latentem curare, nisi & euidentiùs signis, quæ scilicet sensui obij. iuntur, in eius cognitionem prius deueniamus.

Signum fuit in lib. defn. med. definiti, quod est id, quod cognito aliud, quod ignotum nobis eratprehenditur, hinc medicina practica dicitur ars coniecturalis, cum indigeat signis ad occultarum affectionum, seu internorum morborum cognitionem. Quare maiorem signorum diligentia in magicis morbis cognitu difficillimis indigemus; cum speculandum sit de malo tegendo à callido Dæmone homini inimico illato.

Tum quia cum reperiantur morbi medici signa communia cum magicis affectibus habentes, ut legere est apud Hipp. de morb. mul. & virgin. in hystericis affectionibus, in epilepticis, apoplepticis, tetanis, alijsque conuulsionibus phreneticis, maniacis, stultitiæ, melanconijs, vel per essentiam, vel per consensum ex hippoeundrijs, alijsque morbis; idcirco difficillima redditur obseruatio signorum.

Prius animaduertere velim perpetuò non quia aliquid ex dicendis signis in aliquo egroto reperies, physicis non perscrutatis sine rectorum medicorum consilio, gratis decretare debes morbum illum esse magicum, ex malo enim decerere falsa sit in agris morborum impressio, suspiciones, scandala, grauiaq; peccata exoriantur, & sæpe sæpius ignarus ille affirmans erit tantorum malorum causa: magicis occurrentibus postea, fides interdicitur.

Et quoniam signa sunt in multiplici differentia, ut quædam subbria, insubria, & neutra, & quædam dignostica, agnostica, & commemoratiua, & que-

quædam antecedentia, assidentia, & pategnomonica. At omnia signa sumuntur à causis prægressis, à morbo producto, & ab ijs, quæ necessariò morbum subsequuntur, vt actiones læsæ, excreta, & retenta, qualitatesque mutaræ, & hæc tria sectabimur. Nec mirari non possum aliquos Scriptores nobilissimam, ac vtilissimam hanc de signis materiam sicco pede pertransisse.

A causis igitur prægressis habentur signa de morbo magico, vt si forsan lis, vel rixa mota fuit cum suspecta venefica: si ea minata esset de morbo inferendo, vt ira obcæcatæ solent vetulæ.

Maleficium verò per interius comprehendi potest, si quid ab aliquo manducatum, vel potatum sit oblatum, vel donatum, vel paratum ab aliqua; si in edendo animaduertisset de aliquo, vel puluere, vel liquore misto, si inter edendum aliquis timor per ossa cucurrisset, vel gustu mali aliquid saporis, vel nimis dulcis, vel stomachosi, aut aliquid aliud obseruatum esset, si in somnis aliqua velut umbra obumbrasset, si niger canis, vel coruus, vel felis, vel buso per os, vel nares visa essent, ceu ingredi, & terrorem inferre, si per intestina, per ventrem, per artus tunc sensissent flatus, vel spiritus, aut sicuti serpentes vagantes, doloremq; inferentes, historias recitat Fernel. 2. de abd. caus. 16.

Externè verò, & difficilioris coniecturæ à prægressis, vt si super egrediens aliquem locum sensus obtusus, vel citò ceu à fulgore ossa, & nerui fracta percipisset, vel mæstus fiat, ac paucat.

A morbo producto accipiuntur multa signa, vt videantur symptomata, & res præter communem naturæ ordinem sine causa manifesta, ceu si non respondeant morbi essentia, pro quibus sapientes, & medici ipsi in praxi periti ad effectus cognitionem hæsitent, tùm adhibitis plerisq; ritè remedijs non solum affectus ille minuat, profligaturq; ac magis exacerbetur in diebus; augetur, hic applicari potest sententia Gal. 1. epid. 3. T. 1. malignus morbus est cum omnibus diligenter administratis nihilo mitior sit. Tùm obseruatur sine aliquando humorum signo atrocissimæ affectiones cum leuissimis doloribus nullas seruantes certas periodos, vel saltem inconstantes, & deteriores potius in diebus decretorijs, & id fit vt à nobis credatur morbum esse ordinariè malignum. cum Gal. 1. epid. 1. T. 25. scripserit proprium malignorum morborum est deteriores fieri in diebus decretorijs.

Aliqui supirijs luctuosus cum tremore, mærore, sine causa corripiuntur. Alij cibos reuouunt, appetitusque deijcitur, ventriculumque habentes ponderosum, etiam post medicas euacuationes. Alij habent os adstrictum, vt deglutire minime queant, & sensuunt ceu rana, vermes, formicas, aut serpentes, in stomacho. Alij per oesophagum rem quandam ascendere, & descendere obseruauimus, medicis iudicantibus esse flatum crassum. Aliqui punctionibus in cordis regione cruciantur, ita vt laniari asserant, circa collum aliquando, & arteriæ, & circa frontem, & supercilia pulsare deprehendunt, vt cernimus in vxore. M. Archangeli nunc sanitati restituta. Alij renum dolore, tunc acerbissimis inferioris ventris torsionibus affliguntur. Aliqui circa articulos spiritus quosdam sensunt, & sæpe flatum quandam permeantem per ventrem, vel frigidissimum, vel igneum infestantem percipiunt. Aliqui particulas corporis, vel fractas, vel nexibus ligatas habere videntur. Alij sudoribus fætidis, & sine tollerantia circa noctem etiam frigidissimam leuiter, & particulatiter

H scatu.

featurium. Paulus Grill. hæc enarrata enarrauit lib. 2. quæst. 6. ad 10. & nos de mag. morb. diuis.

Solet verò vt plurimum obseruari corporis emaciatio cum virium imbecillitate, & languore, mentisque alienatione, ac stupiditate, vt longitudine affectionum ægri cruciati facilius desperentur. Tum deliria melancolica, meræ deperditio, diuersæ insanix, vt exempla extant apud Amatium, Forestum, Fernel. Guayner. Eugenium, & antiquius apud Auic. lib. 3. F. 1. T. 4. 36. vbi de Dæmonio, & melanc. nat.

Addo motus conuulsuos varios; oculi inspici solent, vel pupilla adstricti, vel transparentes, variisque coloribus aliquando tincti, vel videntes nebulam, aliaque spectra, & inter motus conuulsuos dictos apoplexia, epilepsia, oris tortura.

Febres, quas obseruari visum est, nullam habent determinatam speciem, ac à medicis eorum motus admirationem adducunt, cutis vt plurimum in his fit icteritia, & maculata.

Alijs veneris impotentia sine causa manifesta, vel præcedens nota contingit, vt vidi in tribus iuuenibus robustis, ac sagacibus, vnus per duos menses, alter per 15. dies, & tertius per annum maleficiati fuerunt. Tum isti vt notauit Augenius cap. 5. lib. 10. epist. cum coire volunt, vel virga non erigitur, uel erecta semen emittere non potest, quamuis titillata, & sæpe maleficiati nudi cum nudis nulla præcedente fatigatione toti in sudorem prorumpunt.

Alij ualde odio persecuti sunt uxores, & e contra, ita ut longè præsentiebant eorum aduentum, & gressus, ut exemplum infra.

Multi amore uruntur, ut amentes, non amantes appareant, ordinarium amoris ordinem excedentem, diu durantem, nam Plautus sic depinxit amantem.

Lactor, crucior, agitor, simulor, uertor in amoris rota miser.

Exanimor, feror, differer, distrabor, diripior, ita nullam mentem nisi mi habeo.

Vbi sum, ibi non sum, ubi non sum ibi est animus.

quàm maiora symptomata ardentiori igne potest excitare igneus Tartari habitator?

Dentes aliæ adeo claudunt, ut nulla ui humana possint aperiri, præsertim cum medicamenta contra maleficia offeruntur, ut nobis sæpissime euenit, & Moniales Celentix ita adstringebant dentes, ut exorcismis non iuuantibus cogebamur ad S. Bartholomæi sepulchrum conducere, cuius precibus, & meritis cito obediebant.

Aliæ semetipsas percutiunt uerberis, caleisque mori appetentes, sæpe sonolentia corripuntur, & si interrogatæ, uel iracundè respondent, uel gratis, aliquando imitari delectantur animalium uoces, & sonus, & cantus. Sunt aliquæ semper canere cupientes, cantuque respondentes, & in cachinnum dissoluentes.

A Dæmonis existentia obsidente, uel producente magicum morbum sunt signa ferè infallibilia, cum Ecclesiam adire recusant, aqua lustrali nolunt se muniri, imo cum asperguntur, horrent, conuelluntur, faciem sacerdotis, uel pij viri nolunt intueri, ac cum opponitur in sacrificio Missæ hostia sacra, vel im-

imponitur agnus cereus benedictus, vel aliqua reliquia SS. vel carta benedicta cum nominibus Dei, vel aliquod simplex herbarum, vt ruta, hypericum, iringus, herba paris, vel compositum nostrum benedictum, vel argentum viuum, aliudque sacrum; cruciantur, stare loco nesciunt, aut oculorum album mutatur varijs modis, vel graue pondus, vel lignum, vel gelu, vel formicare, aut obdormescere partem persentiunt, aut tremunt; eisdem fere effectus causat manus sacra Sacerdotis, cor, vel caput superposita, vel benedictio, aut applicatio vnguenti, vel olei contra hos morbos; recusant etiam dicere Psalmum *Miserere mei, &c. Qui habitat, &c. aut Euangel. S. Ioan. In Principio, &c.* sunt aliqui exorcismi, qui dum leguntur obsessi conturbantur, guttur, vel venter inflatur, cor constringitur, ac palpitat, & quando Dæmon est in aliqua parte sentitur, sicut piscis, vel formica, & cætera quàm plura possunt causare signa Potissimum verò est, quando illitteratæ personæ idiotæ loquuntur congruenter, vel latinè, vel græcè, vel alia lingua, quam nunquam didicerint.

Sammarinus 1. part. sacerdot. cap. 3. addit his dictis, quod si quis non potest continuare esum carnis hædiæ per triginta dies, talis iudicatur dæmoniacus, ac ridiculum est, nam hoc signum valet ad detegendam epilepticam affectionem, nõ alios morbos magicos ex Martino, sed dicta in epilogum reducamus ad septem signa. Primum cum remedia ritè propinata non iuuant ex interna malitia Dæmonis. Secundum cum appareant symptomata impropotionata, & extrema, cum diabolus aufugiat mediocritatem. Tertium cum odio habentur verba sacra, & sacratæ res. Quartum dum extra ordinarium vsum delirent, freneticent, tum quiescent indicantes in persona tertia loqui. Quintum quando vtuntur varijs loquelis, nec regioni, consuetudini, nec professioni maleficiati correspondentibus. Sextum dum vaticinantur de incognitis rebus, ac de rebus longè factis sine sensu visus prognosticantur, secretaque manifestantes. Septimum cum de repente corripiantur morbo, vel symptomate aliquo vt animi defectu, seu lipothymia, syncope, cordis palpitatione, tremore, epilepsia, casuq; alio, ac breuiter simplici, piq; oratione sanantur.

Nam hæc reduci non possunt ad medicos morbos, cum omnis scientia, ars omnis suam habeat proportionem, suumque ordinem, suasque regulas, sicuti etiam obseruatur in magistra natura semper suo vnico modo operante. Quare si forte inspicere mus terram se se mouere, Solem, Lunamque obfirmari à cursu, non ne confiteri cogere mus ea minime naturalia esse, sed miraculosa? Parimodo dicendum, cum obseruantur signa dicta, quæ reduci non possunt ad causas medicas, scilicet ad humorem melancolicum, aut ad retentas aliquas euacuationes, venenumque aliquod, vel extra, vel intra corpus genitum, corruptumque semen, vel mestruium, ex quibus symptomata, ac phrenetici effectus, non diu durantes indifferenter irruunt in omnes, & non potius in Sacerdotem, piunq; virum, ac sacra, vt passim obseruatur.

Et veluti dicta iam causare posse sæua symptomata non negandum, ita sæuiora posse excitate malorum Auctorem, vt superiorem, & separatam substantiam est affirmandum, qui vt vacillent homines, vt eius nequitia non pateant, confundit signa sua cum naturalibus.

Neque velim credas pro morbo magico omnia dicta signa esse obseruanda, sed sufficiunt ex enarratis aliqua essentialia, pro vt species maleficij toto;

vel alicui membro noxam afferit.

Difficillima censentur signa quando Dæmon maleficio immisus immiscet se ali. ui substantiæ immundæ aliunde in corpus ægri intromissæ, vel ex eius proprijs humoribus genitæ.

C A P. I X. De generis Dæmonum cognitione.

Quoniam genus, & ordines Dæmonum morbos, vel vexationes causantium multum conducit agnoscere, ad hoc, vt vel subiecti, scilicet humoris prædominantis nobis cognitio patefiet (elementis enim humores correspondent vbi isti residere solent) vel ordines, vt cogitando de eorum sede dominata ab aliquo Sancto, vel à possidentium Angelorum choro exoremus auxilium, idcirco ne sæpe repetam, quod scripsi, oculatus accipiat coniecturam ab huius operis præludio cap. vltimo, & lib. vltimo, capite vltimo.

C A P. X. De Signis Recuperatæ Sanitatis.

Solent reduci ad hæc. Vt quando est coactus Dæmon post exitum ab exorcista inditium illud assignatum manifestet, sicut lumina extinguere, nolas sonare, rumpere vitra, &c. exemplo Marci cap. 5. Secundo egreditur malignus spiritus ex ore, narice, aure, ano, præputij orificio, ad similitudinem flammæ, vel frigidissimorum ventorum, aut animalium, vt ranarum, serpentium, scorpionum, &c. ex Apoc. cap. 16. *Vidi de ore Draconis, & de ore bestia, & de ore pseudo propheta spiritus tres immundos exire in modum ranarum.* Tertio vel exiliunt statim, aut gradatim euanescent, prout fides patientis adiuuat, aut curantis gratia aspirat, ex Cypriano T. 4. de Van. Idol. 4. aliquando per intestina descendunt, veluti pilæ usque ad extra anum. Quinto cum uomitu deiiciunt tum pessimos, ac discoloros humores, tum capillos, ossa, clavos, spinas, &c. maiora, ut obseruatur. Sexto relinquunt languentes languidos, exanimos, & ceu mortuos, ex Marc. 9. *Solet obseruari ante exitum violentus, & fortius vexatum, sacerdotes, domus perturbate.* Sed hæc signa in dæmonibus tanquam callidis, falsitatis auctoribus, professoribusque perpetuo uera esse nequeunt: dicuntur tamen uerioris obseruationis, ac addunt si magis correpti morbis, functiones omnes naturales exerceant, si exonorati tanquam à sarcena relinquuntur, ac cum quadam lætitia, si petunt res factas adire, delectanturq; precibus, concionibus, pijsq; discursis, & historijs, mentes suas semper ad Deum, prognosticon certum uolunt recuperatæ sanitatis.

C A P. X I. De Magicorum Morborum, seu Affectionum Præfatio.

In præfagiendo mihi uideor uidere medicum Iudicis officium gerere, qui sententiam iustam proferre nequit, ni prius Actoris, & Rei penitauerit rationes. Vtitur enim medicus eo Iudicis officio, quod præcipue uersatur in Arte gymnastica, ut dum præliantes, uel luctantes inspexerit alterum altero uiri;

niribus, uel huiusmodi arte maiorem uictoriam reportaturum iudicans; ideo Gal. in lib. de const. A. M. c. bello significauit, inquit, Medicus quippe his duobus; morbo inquam, & naturæ colluctantibus animum semper intendit, atque dum discernit quodnam horum robustius sit; primum quidem secum de salute hominis, aut interitu præfagium depromit; deinde uerò quo alterum altero fortius esse nouit, cum & illius præfinitum tempus agnoscit. Quocirca Medicus totam suam præfagationem collocare debet in oculatissimo cogitando, obseruando luctam inter naturam cum suis facultatibus, & morbum cum suis symptomatibus, ueluti ad expugnandam aliquam ciuitatem (quæ dicitur nostri, corporis fabrica) Ducibus, & militibus munitam, ab aliquo Duce, uel Ducibus, scilicet morbis, & symptomatibus. Hanc picturam depictam perlegere potes in tabula Gal. 6. epid. c. 5. T. 2.

Ac cæu in luctantibus sæpe sæpius fit fallax prognosticum de uictoria parata, non tam obliuiscitoris robur, quam pro incogitata artis athleticæ maistris, ita aliquando euenire in morbis palimpolis; simulantibus initio, aut augmento abesse robur, cum postea improuise colligantur sese ad ruinam, uel utrunque simul singentes incogitam uictoriam reportant. Quæ cum minime ritè etiam ab oculatissimo uiro obseruari possunt, cum omnis hominem mendax, iudiciaque Dei imperferutabilia, ideo sæpe oriuntur in medica præfatione mendacia.

Quæ cum plura falsa obseruantur in medicina; quanto falsiora, & magis irrita prognostica seripias in dæmoniis morbis? non solum quia transcendunt ordinem naturæ, at quodiam fruitur suo modo falsi auctor, ut aberramus. Videt ergo morbo magico monialam corruptam, cui pharmacum ante dæmoniacum propinatum sine fatali uisus pulsibus uestigijs, gelidis, liquidisque corporis extremis, spiramine crebro, ut assistentibus peritis Medicis eam iam morituram pronunciatum fuit; cum deinde appensis super eam sacris quibusdam Amuletis, pioque nostro exorcista oratis uerbis lustrali aqua aspersa, uirtus occultata apparuit; & eam naturam spiratu calor natius reuocatur. Quid prognostici profers in fortibus apoplepticis magicis paulò post tempore ueræ sanitati restituti? cum soluere apoplexiam fortem impossibile. Quid in febribus nullam periodum seruantibus malignisque? Quid in cæteris miris alijs, quæ breuitate omitto?

Ex S. Thom. & S. Bonau. in 4. dist. 34. prognosticatur, morbos magicos esse incurabiles, ex eo quia morbi isti cum sint à Dæmone, à Medico directè curari nequeunt, cum remedium non sit ei notum. Vel si daretur nota aliqua curatio, esset ab ipsismet maleficus. Sed hæc est prohibita, & illicita Christiano, neque ex more dæmonum confidendum, nam ait Hider. in Form. cap. 6. quia eorundem inuocatione posteriora nonnunquam peiora prioribus sunt, ut in exemplo deducit S. Gregor. 1. Dialog.

Vel datur ab Ecclesia exorcismis, & isti tantum, cum sint instituti principaliter contra uexationes, infestationes dæmonum, nec ualent ad reprimendum dæmones semper, quoad omnes molestias corporales, hoc Dei iudicio exigente, ideo morbi magici sunt difficillimi, & grauissimi ad suscipiendam curationem, præsertim cum sint causati uel ab applicatione rerum uenenosarum, uel à potestate diaboli excitatis iam malis, sine deinde actuali sua existentia

(ideo-

(ideoque semper utimur alexipharmacis, ac antedæmoniis medicamentis.)

Obsessi verò facilius curantur exorcismis, ieiunio, & oratione, exorantibus sanctis illis, quibus datum fuit in vita diabolos expellere, ac qui super cælestes sedes talium inferorum vexantium regnant.

His etiam facile eiiciuntur maligni spiritus ignobiliores, aerei, igneique, quam aquei, & terrestres, nec non nobilioris ordinis facilius in subiecto sanguineo biliofoque, nec ita criminis maculato, quam in stemmatico, melancholico peccatis imbuto.

De morbo magico item prognosticandum, quod quando non patefunt, vel applicatis remedijs ritè adhibitis non sanantur, esse insanabiles, ita permittente Deo, ex Nider. è contra cum nostris remedijs minorari, cedi, patefieri videas, tum malefica instrumenta euomi, vel deijci, aut externa inuenta sint, & adusta, languores, doloresque cessarunt, de salute est pronuncianum.

Quod si in acutis non dantur certæ prognosticationes ad salutem. Veriori argumento dicendum in magicis ex dæmonum confusione, inuidiave non posse aliquid certi à Medico prognosticari. At si discurrere vélimus, quod inferi, cum sint superioris ordinis naturæ nostræ victores potius, quam victos in bello coniecturandum fore à vero non multum aberraremus.

Gratia tamen diuina, ac vi diui influxus hominibus robura ministrantur, ut resistendo, patiendoque vincant, ideoque fidei spe desperandum non est sed sicuti morbis cacoethicis remedijs non admittitur spes salutis; eo magis virtute nostræ viæ fidei robore Domini Nostri Iesu Christi Passionis, qui defectibus perfectionem morbis omnibus curationem, tum inferorum confusione superbiz, pœnitentiaque, naturalibus quibusdam medicamentis subiecit, exorcisticis, medicisque, nunc dicendis medicis fore recuperandam sanitatem confidendum est.

Equiti e Sedili Cap. Neap. R. A. P. V. Aud. D.

Yetustæ tuæ Nobilitati semotus aliquando ab vtrisque armis Imp. Caroli, vt magis cunctis scientijs Deo similis hæc etiam sis quæ si pauca ab animo magno perlibare conuenit, Auctorem adferuas inter seruos . Vale.

LIBER SECVNDVS

De Magicorum Morborum Curatione.

Apparent rari nantes in gurgite vasto, equidem ita rari, vt nullum huic usq; scriptorem inueni, qui huiusmodi magicorum morborum curationem tali methodo medica diuiserit, decueritque . Nos igitur vt communi vtilitati morem geramus, breui, faciliq; ordine, vtiliora, ac curiosiora tum à nobis scripta, & obseruata elegendus.

Et quoniam omnis recta curatio ex præsentia indicationis sumitur, sicuti præseruatio ex causis, quod 12. met. 2. Gal. reliquit, dicens, monstratum enim est ex morbis ipsis curationis indicationem præsentari, velut ex causis ipsis prouidentiam, hinc 1. acut. 1. 3. replicat intellige autem in præsentiarum curationem sublationem morbi, non eam quidem quæ adhuc fit, sed quæ iam facta sit. Præsens indicatio horum morborum curationis sumitur ex materia, & idea morbi per contraria si volumus methodo vt, 6. met. quare cum non sanemus morbum in comuni, sed vt ait Gal. 2. met. 6. totidem sunt morborum medendi rationes, quot sunt idæ morborum, idcirco supposita morbi idea, quod consistat in lædendo occultis nobis rebus, quibus etiam noxa inducitur, uel propria ui, uel uirtute dæmonum, uel naturalibus applicatis, semper tamen nobis incognita existunt, insurgit indicatio auferendi talem laesionem ex ui occulta remedijs, quæ cum reducantur ad tria, ut puta ad superstiosa, ad diuina, & ad naturalia, seorsim de his agemus.

C A P. I. De Remedijs Superstitiosis Cognoscendis, & Euitandis.

Quàm uana sint remedia, quæ à ueneficis, superstiosisq; mulierculis affectantur. eorum nominum significatio, ac definitio demonstrat, nunquid ueneficium sonat, quàm ueneno inficiens? quid maleficium, quàm maleficius? quid superstitio, quàm superflua obseruatio, quæ describitur quod fit uera religio falsi cultus.

Attamen adeo pullularunt, fidesque adhibetur, ut in omnibus fere morbis primatum obtinent, curationisque termini gloriam potentia, nec solum à uentis cordi habentur, sed plerique docti à uera doctrina declinantes hunc curandi modum amplexi sunt: persuadentes his quasi omnes corporis affectiones debellari, ut Dardanus exercebat, hinc cantus.

At si

At si nulla valet medicina repellere morbum, Dardaniæ veniant artes!

Non vt commendat aspera medicorum schola, scilicet non horrida medicina, non fatigante, extenuanteque diæta, non dolorem inferente phlebotomia, non vrente igne, nec vulnerante ferro, at dulcibus medicaminibus, cæterisque compositis, verbis placidis, characteribus innoxijis, siderumq. horarum, motum, ac locorum obseruatione.

Posse verò medicos quoque morbos curare maleficos suadet ratio, medicus enim doctissimus est dæmon, at hostis, cui omnis corporea moles subijcitur, quid mirum si omnia morborum genera vi pacti illis annuentibus sanet?

Licere iniquè probarunt aliqui, Alex. Trall. lib. 9. cap. 7. docuit quod honestum sit morbum vincere, & omni machina ægris succurrere, vt homo conseruetur. Theophrastus Parac. acutissimè philosophans à vera deuiauit philosophia, dum probare nititur, morbos maleficos, & quoscumque difficultius curatu magico, & superstitioso opere curare medicis licere, vt probat. lib. de morb. cad. & lib. de vita longa 216. subdit non prætereundi morbi, qui proueniunt ex mentibus, & æstimatione propria ex imaginationibus alterius, ex incantatione, ex superstitione, & similibus, lib. verò de hyperphis morb. medicum docet curare morbos occultos, nempe vt fabricet imaginem ceream similem ægro in suo nomine forti imaginatione, deinde magicis precantiunculis, quæ non scribo, partem, in qua est læsio, adsumat, & comburat, vel si est in toto, totum illud comburat medicus, & liberabit ægrum, lib. verò de longa vita, ad dissoluenda maleficia fieri iubet imaginem similem suspecti malefici, & comburat. Et extant apud ipsum duo Hexagoni (quos citat Marc.) vnum inscriptum Adonai, alteri Iehoua, vel Tetragrammaton, quibus certo modo præbitis, omnem magicum morbum pelli iactat, imò lib. de morbo cad. impie contendit nil referre, an Deus, vel Angelus, vel diabolus, mundus spiritus, vel immundus ægro opem ferat, modo curetur æger, abutiturque testimonio illo Sacræ Script. *Salutem ex inimicis nostris.*

Et de hyperphis. repetit qua ratione, & quomodo morbis magico artificio inflictis succurrendum sit, scitu est necessarium omnibus medicis, qui perfecti cupiunt esse.

De tali autem curatione, nec Auicenna, nec Galenus scripserunt, aut sciuerunt quicquam. Non enim in Academijs omnis dicitur ars, ideo oportet medicum quandoque accedere ad oppugnantes vetulas, sagas, zigenopes, rusticos, & circumforaneos die Zambrecher, & ex ipsis artem ipsam addiscere qui plus sciunt de istis rebus, quam omnes Academiæ professores, & quamquam hæc rideant Academiæ professores, tu vtere illis in forti imaginatione, & experieris effectum.

Sed contra si imaginatio operatur, non ne præstat eam adhibere remedijs sumptis, quæ vel ars medicorum, vel vsus Ecclesiæ approbavit?

Non sanæ mentis respondet, si quispiam præter naturali morbo, vel dolore per incantationem detineatur, illi nullum naturale remedium proderit, sed magicum remedium esse oportet, quo morbus tollatur, quali introductus est.

Hoc infert, quia homo impius Ecclesiæ, scilicet remedia supernaturalia,

repu-

repudiabat, quæ nos vt Catholici recipimus; non quia nihil profant physica (auare probabimus infra) ideo ad dæmoniaca confugere debemus?

Alij ad maleficos morbos extirpandos obferuant Galli cantus, eoque tempore medicamenta propinant, ferunt enim quia dæmones, striges fugantur cantum illum audiendo, destrui etiam maleficia, de quo Animalī abundè Optim. Leg. Doct. Flavius Ventrilia om̄ib. Italiæ Lyceis vn̄icè acceptus, ſūmoq; ſuo cū honore illis notus, mihi cariſſ. in quadā Orat. Academica.

Sed cur, an quia myſteria magna Tartarei memorant, vt puta Domini- cam Refurrectionem, Petri pœnitentias, vel futuras populorum preces, vel quia lucem odit, & fugit cum

Lumina nocte canit prædicens impiger Aleſ.

Aliqui pro certo tenent ſi quid precario, vel furto de maleficij domu acceperis, veneficium ceſſaturum, quod impium, & falſum eſt.

Adducunt aliam ſuperſtitionem veneficium ſanari liquefacto plumbo, verbis quibuſdam, vt de mercatore ſcripſit Codronc. lib. 2. 2.

Vtebatur antiquitas ad magicas artes deſtruedas lotio humano, vt Paſcaſius Syracuſanus credidit de Virgine S. Lucia, & B. Althelmus in martyrio S. Chryſanti memorat, ſed milites magicis putates præſtigijſ geſtum potentiffimis illum perfundunt lotij odoribus, quibus cuncta arbitrantur Chal- dæorum, & Hierophantorum phantaſmata, ſimulque Ariolorum magarum machinas euaneſcere, miſeri ſcilicet his perterreatur, & fugetur, quem non pudet pigetque in fatore cadauerum, aliorumque excrementorum, & libi- dinum ſtercoribus volitari?

Huius ſuperſtitionis ſunt multa loca Plinij, vt lib. 20. cap. 16. maleficia, ambigi tactis poſtibus ſanguine meſtruo, lapideque amianto, & idem lib. 30. de felle canis nigræ, & 28. c. 8. de ſanguine hyenæ, vel attri canis, tum de mandragore, & baaras effuſione, & de innumeris alijs in lib. 6. q. 1. de exemplis ſuperſtitioſarum curat. apud Martin.

Quæ etſi videātur naturali virtute prædita, ſunt ſuperſtitionem ſciantia.

Neque valdè mireris, quod cur plerique Medici Philoſophi curioſitate, non ratione inducti his remedijs vſi ſunt, & iactantur, vt Trallian. Aetius, Celius Aurel. Prifcian. fere totius libri capite Marcelli, Cardanus, Meſues, Arnaldus, Sauanarola, Nicol. Florent. alijsque.

Forſan vt multa, ſcire exiſtimentur? aut vt om̄ibus mortem gererent?

Superſtitio eſt, vt eorum, qui putabant contra ſterilitatis maleficiũ, vel odij inter cõiuges prodeſſe, ſi quis nidum auium inueniens caperet matrẽ iſtam cum pullis, &c.

Arnald. de remedijs contra mal. 226. poſuit multas ſuperſtitiones. Si fiat maleficium contra ſponſum, & ſponſam virgines, vt ſponſus ſponſam carnaliter cognoscere non poſſit, ſuſcipe vn̄am parapiſidem, vel vn̄am taceam, in cuius medio ſcribas in quatuor certis lateribus verba quædam, & in circuitu taceæ interius ſcribas Euangelium, tum ſcribere in certis lateribus Tetragrammaton, &c.

Tum dare hoſtiam non conſecratam, vel amigdalas ter ſectas, terq; ſcrip- tas, vt Chriſtus natus, &c. vel In principio erat Verbum, &c. quæ etſi ſint nomi- na Dei, melius eſt corde teneri, quam ore dgeri, vt multa ſolent offerri in febribus tertianis, quartanis, &c.

I

In

In morbo isterico sanando vidi, ac increpauit vetularum abusus, iubebāt, vt æger transiret quibusdam verbis, & transiret ter in orbiculo salicis more catulorum, nebulonum, & similia.

Alter modus Beneuenti notior, at nunc non ita frequentatus in curanda quartana, vel quotidiana, vel tertiana, opus erat, vt febre tali affectus ab vna Urbis Porta exiret, retrò minimè respiciens, & cætera ad Portam calcariæ nuper ab Illustrissimo Episcopo Grauin. Archafo Riccio decoratam.

Et in sanando panaricio morbo arquato, bienis scirro, spinamque aliquã euellendo dæmoniackè etiam obseruant, volunt vt sambucus Aurora Sole nascente salutetur, &c. alijsque impijs verbis, alia vana operando.

Vtuntur communium etiam in morborum curatione falsæ imbuti religionis verbis, vel scriptis, vel prolatis.

Infiltrando enim sanguinem imperant, sanguis stã in te come Christo, &c.

Item locum ex quo defluit digito medicinali tanges, & sæpius repetèdo dices, focnon, &c.

Addit Marcellus multa vana, vt ad aurem eiusdem partis, de qua per na rem sanguis fluit dici oportet ter nouies *σοροναμ*, &c. item scribes in charta virgine, &c. ♀ A ♀ E ♀ N, &c. pergit vltimo radicem cannabis brachio dextro ligato, si totum brachium cinxeris de ipsa radice, melius erit, sin vero partem habueris, collo suspende, &c. quamuis fortasse hoc tribui posset occulte virtuti naturalis radicis herbæ, at in profluuio muliebri addidit superstitionem, dum ait, stupidus in monte ibat, stupidus stupuit, &c. ac de illa si cycuma, cucuma, &c.

Et erat vir quidam Hispanus, qui sola nominis, & cognominis inscriptione patientis sanitatem affirmabat verborum quorundam mixture.

Vtebatur alter sacrorum verborum benedictionibus, & imperio, quem monitum cum fecerim de peccato mortali, vt pius ab incæpto desistit, imperare enim, & benedicere proprium est Sacerdotis.

Neque mihi arridet modus extrahendi fatum, vel facilem partum reddendi descriptus in Mesue in cap. proprio in vno cippo de vitro scribatur exterius Psalmus Miserere mei, vsq; ad versic. &c. & detur ad potandum ei tota, &c. item in aure dextra ipsius dicantur hæc verba, Memor esto, &c. & subdit, mea sententia vanius, scribatur, Dixit Dominus Domino meo, vsq; ad Tecum in principium inclusuè in charta, &c. cætera omitto, suspèdatur ad collum parturientis, &c.

Vt tibi legenti ridendi antiquorum vanitates præponam, adduco quod scripsit Marcel. cap. 21. relinquendo aliqua tamquam profanissima, & quæ initiat, Ad corcum carmen in lamella stagnæ scribes, pergit. Item aliud carmen, Corce, corcedo, &c. pastores te inuenerunt, sine manibus collegerunt, &c. Tres virgines in medio mari mensam marmoream, &c. sic numquã sciat illa, &c.

Ad vuluæ dolorem non sine cachianno leguntur superstiosè curationes duæ.

Ad faucium omnes affectus per multas etiam decantant obseruationes vanas, inter quas cum in anginosa affectione medicus vna vteretur, hanc repugnare factis iuribus conuinci, noluit ita describitur non credendum.

Remediũ valdè certũ, & vtile faucium doloribus sic scribas in charta hæc

Εἶδον τριμερῆ χρυσεου τοανδρον, & reliqua.

Quam chartam in phaniceo obuolutam lino colligabis colloque fufpēdes, meminerifque vt mundus hæc facias.

Eodem ordinē extant multa vana, nulliq; rationi innixa ad fauces fiquid inhæferit.

In arcendis anginofis, & pleufiticis morbis funt vulgò magnæ æftimationis quidam, qui fuper locum affectum murmurant verba, vt dicunt effe Orationes S. Leuci, vel S. Blafij fignis crucis benedicendo, & de Ananifapta contra peftem, ex Malleol. 1 ro.

Suntque multi, & Hispani, & Itali iactantes petijs benedictis, vel aqua huiusmodi vulnera fanare etiam periculofa, & quia hunc modum minimè fuperftitiofum effe contendunt, ideo adducam fcripta à Del Rio lib. 3. q. 4. 5. vt res clarior oftendatur.

Huc referendæ funt innumeræ orationum formæ, quibus vulgò vulnera fanantur, vel morbi curantur, vel infortunia arcentur, quale illud, de quo Burchard. ibid. v. collegifti, collegifti herbas medicinales cum alijs incarnationibus cum fymbolo, &c. Est & alia in vfu inter Hispanos milites, quæ quidem falutares, vt ferunt fanctè viuentes, & omnes gratis curâtes cum fola impositione linteorum, & certorum recitatione verborum vtuntur formula fuit Hispanica, fed reddam latinè ex Del Rio cit. fup. Per Chriftrum, & cum Chrifto, &c. vetita.

De hac formula mota fuit Ipris anno fuperiore quæftio, maximè quia nullum naturale medicamentum accedebat. Reuerendifsimus Epifcopus Iprenfis Simonius, & Confiliarij eius totam curationem hanc iudicarunt fuperftitiofam, & illicitâ, & prohibuere ne quis ea vteretur. Multis hæc damnatio dura vifa.

Sed immeritò, nam hic effectus expectatur à Deo per modum miraculi, fed miracula fic affiduè, & quafi ex confuetudine pofcere eff Deum tentare. Deinde Sancti viri ad miracula edenda non funt vfi certis, & quafi conceptis verborum formulis, fed modo fic modo aliter prout Spiritus factus fuggerebat. Tum qui donum fanationum à Deo acceperunt illi, numquam accipiunt cum conditione, vt talibus, vel talibus vtantur verbis, fed tales cõmentitiæ formulæ funt indicia pacti faltem latentis.

Nec licet priuatis comminifci formulas, quas nec facræ litteræ, nec Ecclefiafticus vfus approbavit, qualis eff ifta, quæ licetiofè abutitur, & deprauat multò facrofanti Miffæ facrificij verba, etiam ipfius Canonis, præterea petit effectum fibi concedere per vim prædictorum verborum, quæ vis non ad vulnerum corporis confolidationem, fed ad panis, ac vini tranfubftantiationem à Saluatore noftro directè fuit, &c. hæc Martinus contra fupradictâ formulam, quæ prima facie pia, & licita videtur. Eia ergo fi hæc vetita, vt illicita, quid de alijs maiori verborum miffione, mutatione, crucium ceremonijs, quæ exercentur fentiendum?

Athenienfes quoque Gentiles odio habuerunt verbis medelam, vnde (ex Vairo. 2. de fâc.) cum in Achaia quandam mulierem effe Atheniefem cognouiffent, quæ verbis medebatur, eam lapidibus obruendam dederunt, afferentes non verbis, fed lapidibus, herbis, animalibus Deos immortales fanandi vim dediffe.

Alij se iactant multos morbos maleficos curare figuris, literis, vel caracteribus quibusdam impressis, vt lapidibus, gemmis auro, argento, ære, stagno, ferro, plumbo, dominâte eorum planeta, certo obseruato die, cælique parte; & insunt inhæresi, affirmantes quod affectus, qui ab his procedunt sunt ex naturali vi influente à cælis in compositionibus illis. hinc Plato 4. de Rep. etsi sapiens, docuit ad capitis dolētis medelâ folium quoddam addita incantatione certa, adhibitum sanitatem restituere, abique vero incantatione solium nil conferre.

Incantationes has Socrates apud Arnald. lib. Costab. explicat, quod sunt verba decipientia rationales animas secundum interpretationes, aut secūdū memorię impressiones, vel secūdum desperationes. Inde autē medici bene confidunt incantationem, siue adiurationem adiuuare. Græci vero medici antiqui intendunt hic animam erroneam in perfectionem sui reuocare, qua reuocata necesse est, vt corpus reuocetur ab ipsa, cum corporis complexionem virtutem animæ conllet. sequi ex Galen. & sic intelligenda sunt verba illa ab Alex. Trall. lib. 9. c. 4. adducta de humerica Galeni curatione.

Sed quæ agendi naturalia principia possunt esse in figuris, & caracteribus ab arte fabricata? ars enim ordinem, compositionem, & figuram tantum dat, præterea agere, & pati, non possunt reperiri nisi in rebus, quæ saltem secundum aliquod idem genus pertineat, at naturalia, & artificialia, seu influxus, & characteres, vel imagines genere sunt diuerfa, ergo nulla operatio, sed quæ mira videntur sunt à dæmone mediante signo, vel pacto inito.

Animaduertendum in magica calliditate tibi propono, quod antequā in alicuius morbi curatione introducatur magus, dæmoniacam doctrinam doctus, petit, an experta sint remedia aliqua naturalia, quæ nisi acta sunt, prius fieri iubet, ac postremò ipse operatur.

Ego cum iuuenis id bene factum ab eo putaram, cum remedijs auferantur humores omnes melanconici sæpè subiecta, & occasiones à tartareo agēte agitandi.

At cum intimè speculatus sum, alia congrua magis abscondita ratio mihi repræsentata est, nam id vult dæmon agi ad hoc, vt in potētibus viribus naturalibus tota virtus attribuatut suo mancipio, vt honor, cultusque suus augeatur. Vel quia Zelotypus sibi tantum, non alijs, vel diuinis, vel naturalibus remedijs sanitatis causa condonetur, idcirco protefari solet magicus curator in re dictis alijs incantatis tantum suis medicamentis velle sanare. Adde etiam quid cum sciant morbi declinationem, & priuationem, vt sua religio glorias solum acquirat, irritant gentes ad tunc quærenda remedia ab illo, vel illo Mago.

Sed vt noscas vetitos sanandi modos, ac veros medicos transcribā dicta Doc. Jo. Fran. Ripæ de remed. ad pestem pag. 61. Quis dicatur medicus, Respondeo, Medicum accipimus, qui alicuius partis corporis, vel experimēto pollicetur, nō incantationibus, aut imprecationibus, etsi multi sint, qui incantationes, & imprecationes sibi profuisse affirmat. l. i. s. i. ff. de varijs, & extror. cog. Vnde si vulneratus faciens se curari per incantatores moriatur, non poterit vulnerans intitulari de homicidio, tum quia vulneratus non dicitur adhibuisse medicum, qui vulnus curaret, tum quia per partem damnatam curam

curam fui procurauit, & fic fuit in culpa Sanctum Bar t. Soc. conf. 78. Primo aspectu col. fi lib. 2. qui poterat alleg. tex. A ug. in c. quoniam 88. dist. Matres inquit Aug. infideles filijs dolentibus quærunt ligaturas f acriligas, & incantationes, omnia ifa peccata funt hominum, &c.

Et vt fuperioribus iam fcriptis pro fuperftitionis cognitione dicta Cardinalis Cufani cenfeam : exerc. ait præcepiffe Mofem vafa coperiri propter Dominum abundas : funt enim dæmones, quibus vetulæ offerunt efculenta, & poculenta, quæ mundando domum, non comedunt, imo feducunt. prohibuit ne vir indueret vefte[m] mulieris, & è conuerfo, propter idolatriam, quia mulieres vefte[m] viriles, & arma in honorem Martis induebant, & viri mulieres in honorem Veneris. Hoc Fefiũ peragitur à Christianis in carnifpripriuio, tum addit, fi res confacrata ad aliud, quàm ad proprium vsũ applicentur, est fuperftitio, vt aqua benedicta vti vt remedio naturali, non vt facramentali, & à Deo virtutem, fuperftitiosum est.

Ita etiam omnem accipere, & expectare à determinato anno, mense, die, fefto, vel à folis, lunaq; lyderũq; determinatis radijs facinus aliquid bonũ, vel malum fuperftitiosum est, fin vero fiat ob deuotionem fimplicem sãctorum, vel virtutem aliquam iufuetiæ, et fic non est peccatum. Verum fi pius es, & Deus est tecum, quid times temporum obferuationem.

Est ne fanãdi fuperftitiosus modus eorum, qui ortifunt die Parasceues, & quot quot nullo fãmneo sexu intercedete, ac abortu feptimi mafculi legitimo thoro funt nati memorat Vairus 1. de fãc. 11. Del Rio in lib. 1. part. 2. 1. Garzonius nel Serraglio, Julius Cæfar Baricellus fẽcundus fcriptor in hort. geniali. Et obferuantur præcipuè in febris in Flandria, ac Beneuenti aliquos frophulis affectos per feptem dies continuos à puero quodam Romano per illud temporis fpatium ieiunante fanitati reftitutos vidimus, & puto maiorem efficaciam habere, qui natus in die Parasceues fimul feptimus inter fratres.

Respondetur cum Del Rio, quod hoc nequit ad naturalem causã reduci, quare vt concessa, prodigiosa curatio est, & fi nihil fuperftitionis accedat reducer da est ad donum fupernaturale, vel ad gratiam gratis datam. Non enim abfimile vero est ob Dei honorem, & myfterij sãctitatem, & honorem coniũgis id Deum concessiffe.

Ad hoc reducitur virtus illa Regis Gallia à S. Ludouico, & ante hæreditaria tactu, & signo Crucis fanando strumas, vt Foreftus 3. obs. Chyrug. 10. Guido in Chyrug. T. 2. d. 2. cap. 5. Tagaul. 1. inst. Et referunt quoque Reges Anglia olim (ad confufionẽ viuẽtis nunc Regis) quofdã annulos benedixiffe, vtiles neruorum contractioni, fpasmo, & comitiali morbo, quas omnes virtutes Põponatius conatur referre ad virtutem talis indiuidui, & adducit exẽpla de lapidibus, &c. dicẽs, fic in herbis, lapidibus, & animãtibus inueniuntur hæ fanandi virtutes, fic nihil repugnare, qui & in tota humana specie fimiles vires inueniãtur: vt in vno homine fit virtus talis lapidis, &c. in alio talis plantæ, & quod ergo planta hæc, vel lapis ille poffit, idem etiam hominem hunc, & illum vi naturæ effecturum, & per has rationes admittit in latitudine naturæ, qui solo contactu, aflatu, osculo, fibilo, aut nude linthei appofitione

sitione sanant etiam atrocissima vulnera, quam S. Anselmi artem vocant, vel genus illud saluatorum, vt vocant in Hispania, vel Sanctæ Catherinæ, vel Sancti Pauli, &c.

Respondet ad has rationes Martinus disparem esse rationem, nam hominis forma diuersissima est à forma v.g. reubarbari, magnetis, vel alicuius animalis, & eam vim beneficam, quam à natura acceperunt, obtinere ex certo temperamento, & definito totius speciei, inde omnis magnes ferrum attrahit, nec omnes homines sunt salutatores.

Teractucius ponit aliud fundamentum arguens naturali complexione, & constellatione. quidam sunt nociui, quod patet, & halitu, & fascino aspectu, ergo ex ijs quidam naturali complexione, vel constellatione erunt salutare, & medici.

De constellatione natos refutat Albertus, nam omnes ex vi essent præditi sub illa influenza orti si quando tangit, ferè semel tantum esset hæc curatio in toto vitæ cursu, cum permagnus est annus stellarum.

Neque valet illatio de nociuo ad salubre, quia malū oritur facile ex quouis defectu, bonum ex integra causa: vnde benedictum omne bonum est sursum, si quid enim affert noxæ nascitur ex habitu contagioso.

Concludamus igitur modos illos curandi in limine naturæ Philosophos, & Theologos non admittere, & si qui aliquando reales effectus eueniunt, attribuentum puto, vel dæmoni vi pacti quomodolibet, vel Deo, suisque feruis miraculosè, aut gratia gratis data alicui viro pio ob aliorum vtilitatem. Huiusmodi nempe donum conferendæ sanitatis, seu curadi esse supernaturale, D. Paulum 1. Corint. 12. docuit, alii quidem per spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alij gratia sanitatum in vno spiritu, alij operatio virtutū, &c.

Nauarrus manual. c. 11. 36. se extendit etiam ad non probos viros, ac allegando Margarit. Confes. subdit, porrò illi, qui vulgò salutatores vocantur (quantumcumquè alias sint perditissimi homines) licitè possunt suo munere fungi, quoniam gratia illa gratis data huiusmodi hominibus à solo Deo conceditur in aliorum vtilitatem.

Quæ nimis licentiosa sententia defendit omnes Ensalmadores, qui & homines, & vetulæ propter remedij facilitatem, & suauitatem, quam plurimæ in omnibus ferè morbis obseruantur.

Quæ gratia, etsi Deus, quibus vult largiri potest, credendum tamen moraliter potius amicis, quam inimicis ditari, tum hac gratia gratis eleuatos inueniri raros, & pijsimos, vitæque purissimos, nec faciliter suadere possum, diù manere in scelestis quin mutet in bonos.

Exempla enim Gentilium, quæ adducuntur pro tactu, vt de sudore Alex. de digito Pyrrhi, de Vespeiano, &c.

Neque naturalia, neque diuina censentur, etiam si nugæ esse negas, at demoniaca, dæmon enim malignus effectum sanitatis assequi agit suo modo à Gentilibus, Iudæis, Moris, Turcis, Hæreticis, tum vt omnibus gentibus confusio seminetur, & in dubium ponatur, quæ sit vera religio, tū vt cultui suo credatur.

Et quoniam communis vtilitatis maiori commoditate licet ab alijs accipere, ideo non me pudet sectionem vltimam lib. 3. & eam lib. 6. Del Rij in totum transcribere.

. S E C T I O I X .

EX his infertur decifio de multis formulis, quas non prætermittam plañè, vt de ijs poffint lectores, quando de facto inciderint iudicare, nec adfcribam integras, ne curiofi, & impij queant abuti, fed adfcribam tantum initium, & finem omiffis medijs, & circumftantijs, quas auctores earum requirunt, primæ quatuor frequentes funt hic in Eburonibus.

1 Ad equos fanandos interrogant, cuius coloris fit? fi dicas fpadicem, clamant fpadix fpadix fi laboras tali, vel tali morbo, tam verè faneris, quàm Iofeph, & Nicodemus, &c.

2 Ante per ante, par ante ante, &c. vt Virgo Maria peperit.

3 Alligare equum ftoloni arboris, quæ numquam fructum tulit, idque trium horarum fpatio.

4 Pro quouis morborum genere, funiculo laneo brachium circumdare in nomine Dei, &c. & ad nomen Sancti, cui morbus tuus facer funiculus contrahetur, & fiet breuior, &c.

5 Dièto confumatum eft, pedem equi terræ fortiter incutere, & addito alio verficulo ex oration. Domin. clauum excidere.

6 Ad morbum quemdam animalis fanandum, iniicere phialæ vitreæ aqua plenæ limpida nouem hordei grana, &c.

7 Filium per chrifma trahere, aut terream imaginem fub altaris pala abfcondere.

8 Tempore Miffæ dentes tangere, & quædam ex Euangelio Paffionis verficulum dicere, &c. vt os, &c.

9 Cum ægroto ante febris acceffionem manus lauare, & interea certum ex pfalmis verfum fub murmurare, vel laborantis manu prehensa dicere, æquè facilis tibi hæc febris, atque, &c.

10 Recipere tres panes miffales, & in vno fcribere qualis eft pater, &c. & in 2. &c. & in 3. &c. & dare has hoftias febricitanti.

11 Ducere ægrotum feria fexta, idque continuis tribus diebus ante Solis ortum verfus Orientem, & eo expanfis ad Solem manibus in Crucifixi morem ftante dicere; hodie dies illa eft, &c.

12 Illud Africani, guftate, & videte, quod bonus eft Dominus infcriptus certe fuppelleftili, &c.

13 In aquæ frigidæ cyathum inftillare profluentis fanguinis definito numero guttas, & inter vnãquamque legere Pater noster, & Aue, &c. & propinare patienti, cumque certa quædam interrogare, vel fronti eius certum verficulum cruore illo infcribere. Vel in fanguine fitendo dicere fanguis manet in te, &c.

14 Tribus diebus ante Solis ortum fuper equo dicere in nomine Patris, &c. exorcizo te vermẽ, &c. vt nec carnem, nec offa huius equi edas, &c. deinde certo numero recitare Pater, & Aue. tandem in dexteram aurem equi cũ aliquot crucibus factis infufurrare quatuor quædam verba, &c.

15 Ad inueniendum furem, in cryftallo crucem facere cũ oleo oliuæ, & fub Cruce fcribere, S. Helena, & puero cafto, &c. & poft tergũ eius flexis genibus

rei

ter dicere orationem, &c. & cum Angelum (intellige nigrum) videbit puer in phiala, tum interrogare quæ quis voluit. Item leguntur septem Psalmi cū Letanijs, hinc sequitur oratio terribilis ad Deum Patrem, &c. hinc exorcismus in furem: deniq; formatur figura circularis cū barbaris nominibus, &c. sic fure oculum putant excuti, &c.

16 Ad curandum maleficiatum accipe tres olei violacei mensuras, & consistens contra solem ante eius ortum exprime nomen, &c. vicesima die mēsis sanabitur.

17 Item ferre inscripta nomina trium Regum cum certis tribus versiculis, vel verba planè incognita, & absurda, vt illa veterum Danata duries, &c. vt recentia Abrac, Anon, &c. vel illa dant scripta Irioni, kiriori, &c. vel istud Hax, Pax, &c. contra morsus canum rabidorum. Item contra dolores dentium strigiles, falcesque, &c. vel aliud galbes, & galdes, & in piscium captura illud Geoponici, &c.

Alia quedam superstitiones in exp. primi præcepti apud Beatriū leguntur c. 5. alij, inquit, promittunt sic, vis vt maritus tuus diligat te, accipe de omnibus crinibus tuis, & effer illos, &c. alia sic accipe hæc sãcta verba scripta, & consue vestimentis viri tui, & non poterit occidi, vel subitaneã morte mori. Vel sic, si vis habere maritum ad voluntatem tuam, quære clauos ferreos antiquos, de quibus inuentus debet formari annulus, &c. habebis maritum pro tuo desiderio infra annum. Item si sponsa debet habere bonam fortunam, oportet quod in nuptijs ingrediatur domum sub duobus gladijs, &c. item ne infãs rapiatur à strigibus, debet poni cultellus, vel corrigia, &c. hætenus ille contentus tantum posuisse, quantum ad fugiendas agnitas superstitiones pertinebat, nunc ista sufficiant exempla plura. lib. 6. c. 2. §. 1. q. 1. & ex opere Martini de Arles. extãt. n. innumera gratia abstrusa superstitionũ curatiuarum, quibus vti non debet incantus, ni prius sollicitè cum præditi, & pio Theologo rem contulerit, solet enim latere anguis in herba.

Ex vltima monitione lib. 6. pro cognitione superstitionis modorum concludit Mart.

Orationum quoque sanctitatem Diabolus multis superstitionis circumstantijs solet violare, aliquando violat malo sine proposito, vt cū quis orat, aut celebrari curat Missam ad exitium alicuius, aut vano, vt ad sciendum aliquid boni successus, &c. moneantur ergo in orationibus, attendere ad sequentia axiomata.

Primum peccatum orationis est ratione materię, quando petuntur res illicitę, aut noxię, quę repugnãt honori, vel præceptis Dei, aut caritati proximi, aut quãdo res indifferentes (v. g. diuitiæ, honor, doctrina, &c.) petuntur absolutè, aut pertinaciter, nimisque instanter, aut quando petuntur instãter res, de quibus iustum dubium est, an sint homini ad salutem profuturę.

Secundum est ratione formę, quando continent verba, vel sensus verborum aliquid falsum, mendax fidei, vel naturali rationi contrarium, vel nomina barbara, & ignota, aut nugas, & ineptias, quia hæc omnia sapiunt blasphemiam.

Tertium peccatum est ratione modi, seu cerimoniae, quę adhibentur quando illę sunt vanę, & præter, vel contra communem Ecclesię cõsuetudinem,

dinem, vt fi neceffariò debeant fieri certo ftatu corporis, certis horis, vel diebus non interruptis, brachijs certo modo expansis, oculis in certum locum defixis, cum tot candelis talis, vel talis coloris, & fimilibus, Exiftimádo circumftantias has ad effectum aliquid naturalis, vel fupernaturalis virtutis conferre.

Contra hæc peccata adhortandi funt homines, vt firmiter apud animam fuam ftatuant, nec velle malum vllum vitare, nec velle boni quidquam cõfequi, vel retinere per vlla media, illicita, vana, aut fuperftitiofa. Secundo poftquam ferio diuinum auxilium implorarunt, conentur fuam voluntatẽ diuinæ prorfus conformare, fibiq; certo perfuadeant quicquid eis acciderit, id à Dei prouidentia procedere, & ipsis effe longè vtiliffimũ. Tertio certo credant quando Deus illis non concedit, quod poftulat, id paterno Deũpium, & mifericordem animo facere, quoniam hoc illis expediat, ficut folet medicus ægro multa fubtrahere, & denegare nõ inuidia, nec fãuitia, fed beneuolentia, & fapientia. Quarto non apponant Miffas quas ad intentionem dici curabunt vllum numerum, aut determinationem loci diei candelarum, &c. ex hoc cap. damnantur Miffæ, quas vocant tricenarias reuelatas, & claufas Miffas Comitum, Miffas S. Amatoris, contra quas differit D. Vincentius Ferrerius hom. 4. Dominicæ 4. in Aduent. Ex diõis etiam damnãtur orationes, in quarum titulis præfcribitur certus dierum numerus, quò exacto fine exoraturi; contra illud præftantis viduæ Iudith 8. v. 12. Qui eftis vos, qui tentatis Dominum? non eft ifte fermo, qui mifericordiam prouocet, fed potius, qui iram excitet, & furorẽ accendat. Poftuiftis vos tempus miferationis Domini, & in arbitrium veftre diem conftituiftis ei. Nec non orationes quibus petunt à Chrifto, Deipara, vel Sanctis reuelationes, aut apparitiones, quia hoc eft plenum periculi, ac deceptiones, audaciæ, curiofitatis, ac præfumptionis, quemadmodum etiam orare, vt fignificet eis diem, & horam obitus, & iftis infaper inculcandum illud Thomæ de Kempis quid faceres fi fcires? nunc ita viuẽ, vt fecurus horam illam expectes. Quocirca cũ omne bonum à Deo pendeat, quomodo quod aues cõfequi potes Datoris, fuæque fponfæ præceptis inobediens? Tum cum fufficiẽtia nofta ex Deo fit, & fors, mors, vita, & fanatio in manu Domini, quis cuncta vana, fuperftitiofaque remedia iuuare affirmabit? multa habes lib. de curat. Diuina.

CAP. II. An licitum fit petere à veneficis remedium.

Veteres Iuriftæ ad hominum vtilitatem tamquam bonum finem inſpicientes ftatutum relinquerunt licere, nempe ad curandos morbos, vel ad reprimendas tempeftates, vt Pet. Ærodius lib. rer. iudicat. 8. T. 7. c. 6. Bartol. Salicet. Godefrid. & alij in l. eorum c. de mal. Maluetius de fortib. Gril. lan. de fort. legem vero hanc fuftulit poftea Leo Imp. conftit. 65. ad Stylianum. negans quidpiam verè bonum artibus his magicis effici: fed apparens illud bonum, illecebram, atque naſſam effe, ac fubdit notum enim nobis eft illas, vt qui fe ipsis dederunt, pro Creatore, ac Domino infaultis, dirifq; dæmonis adhæreant, efficere; & qui illas affectantur, hos, per externarum rerum letam quandam ſpeciem, vulnera in anima excipere, quale quiddam inter

k

pugnan,

pugnandum meticulosus frequenter accidit; qui dum ictus interdum excipere manu noluit, illis vel caput, vel ventrem exponunt. Sanè vero si quis aliquo modo incantamentis usus esse deprehensus fuerit, siue id restituendæ, cõseruandæue valetudinis, siue auertendæ à rebus frugiferis calamitatis causa fecerit, is apostatarum pœnam subiens vltimum supplicium sustinet, illi autem Iurifconsulti ad Reipublicæ tantum vtilitatem, ac statuta rationes, non directè ad Dei offensam inspiciabant.

Interdicunt Sacræ literæ, & Canones maleficos consulere etiam ad bonum finem Leuit. 16. non declinetis ad magos, neque ab Ariolis aliquid sciscitmini, vt polluamini per eos ego Dominus Deus &c. idem c. 20. & Deut. 18. &c. S. Paulus ad Rom. 1. statuit non esse facienda mala, vt eueniant bona, & qui amat animam suam plusquam Deum perdet eam.

Nam cum supponatur, vt verum dæmonem semper esse paratam corpori, & animæ nocere, ac ita cum suo mancipio contractum fuisse, resultat quid si quem sanitati est restitutus id efficere maiori animarum lucro: idcirco multi tenent maleficos morbos curari non posse ab illis, nisi in aliam transmigrēt personam maiori, vel æquali damno, Ad euitandum ergo quodcumque dandum, vel peccatum non est confugiendum ad istos. Quare etiā si veneficiū non transmigrari possit in alium non permitte Deo; negari tamen non potest hoc aliud componere maleficium, nam quid sibi vult cum à maleficiato petunt ligamen aliquo, vt alutam vulgo strenga, vel linteolum, vel zonam, nisi hæc nectendo, vel vouendo diabolos inuocant ad responsa, ac ferè tamquam signū pacti taciti, vel veteris cõsensus accipiunt suarum operationum.

D. Thomas de malo. 13. q. 4. huic proposito optimè scripsit, digni sūt morte non solum, qui talia faciunt, sed qui consentiunt facientibus.

Propter quæ verè assentiri non fido ad periculi euitationē dictioni quintæ Del Rio; ita

Licet à malefico petere, imò licet etiam illū minis, & leuibus verberibus cogere, vt maleficium tollat, quandocumque probabiliter credo illum sine maleficio modo aliquo licito id facere posse siue quandocumque non sum moraliter certus quod vtetur modo illicito.

Hanc sētentiam probat esse communem. Verum Caiet. T. 1. opus. 12. cautelam proponit, vt quis expressè protestetur se nihil commune cum diabolo habere velle, quia cum sit inimicus Christi D. N. omnis cum eo familiaritas interdicta nobis est: ita vt si pro certo haberemus sanitatem ab illo obtinere si à nobis peteretur nõ vt colamus illum, sed tātum vt sanitatis impedimentum auferat nobis illatum, Sotus ait, non esse licitum.

Ideo animaduertunt Theologi, Iudices ne ita simpliciter maleficos cogāt vt maleficia curent, vel ægros benedicāt pro talium cognitione, cum iubeāt vt peccata committant.

De possibili vero euenire potest, vt petendo maleficij dissolutionē à venefico ad pœnitentiam reuertatur, & sic sine altero maleficio sanetur infirmus, & hæc petitio limitatur faciendā ab auctore proprio maleficij, non à magis exteris, cum sepe sapius, ppter escā aliquid lucrādi, vel aliquid aliud, ipfimet maleficia iaculantur, abscondunt, vt postea destructionis auctores habeantur

Cautè etiam obseruandum à quibus magicorum morborum petantur remedia

media, funt enim innumeri medicā artem profites, at à iure S.R. Eccle-
fiæ methodoque Galeni declinant fuperftitiones pleraſque committentes.
Quocirca perſcrutandum eſt quibus medicamentis ſint uſuri ex quo modo,
cogitādumque licita ne, vel illicita, nec vnquam recedere à noſtro methodo
diuinæ iuncta, quod ſi nolint dicere, vel ſe iactent habere peculiarem gra-
tiam, de ijs dubitandum eſt.

*CAP. III. An Applicatio Remediorum teſo, mueroni, ſeu cuique
inſtrumento vulneranti ſit naturalis, ac licita curatio.*

Hanc curationem exercent Sueti, & Marpurg. ac nulla ſuperſtitione ef-
ſe maculatam tenent.

Modus eſt, vt ſi haberi poſſit inſtrumentum per quod vulnus illatum eſt,
accipitur, in temperato ponatur aere, & pars tota cruore tincta, vel ſaltem ea
quæ penetravit, vel totum inſtrumentum, mane, & ſero vngatur tale vn-
guento vetito.

R. Vſneæ in caluaris viri ſuſpenſi; & cetera non ſcribuntur. Conſice Sole
exiſtente in Libra: Vſneæ colligitur Luna verſante in Piſcibus, vel creſcente
in Venere. Hoc vnge in punctura, &c. dixit Auſtor huius impugnando. Vul-
nus vero voluit lauari quotidie vrina ſua, &c. Si verò inſtrumenta vulnera-
toria non habeatur: aiunt quod ſat ſit ſi aliud ducatur per vulnus, vel ramus
ſalignus in apertura cruenta medefactus, & inungatur vtraque horū latera.

Fundantur in rationibus ſympathiarum, & antipathiarum; nec non in
proprietatibus occultis influentiarū, quibus vngentū redditur potens, &
multorum naturalium de quibus aſſignari minimè poſteſt vera ratio, vt plu-
ra ſunt exempla, vel quia Deus magnus ab initio mundi ſic virtutes illas
plantauit, nec reuelauit. Sed quid? mira multa naturæ non dicuntur magica
ab ignaris dæmoniaca.

Iſte verò curādi modus, quia tota vis expectatur, & tribuitur rationibus
dictis ſine verborum Characterumque obſeruatione minimè ſuperſtitioſus
nuncupandus.

Cur verò vtitur Vſnea ſuſpenſi capitis? Extat intima ratio. Qui enim
ſuſpenduntur toti ſpiritus propter timorē mortis, ſeu refrigeſcunt in capi-
te, & congelantur: & ſic propter violentam mortem, & ſuſpenſionem ſuffo-
cato natiuo calore in cerebro confunduntur, & ſit vſneæ baſſamicæ melius
generatio, quam in alijs extinctis, & itā in operationibus anatomicis tali
quoque corpore medici vtuntur.

Aſſirnant hanc curationem arriſſe Maximil. Imp. iurantque ter mille
& ultra ſine dolore, ſine chyrgicorum præſentia conualuiſſe.

Hiſ præuiſis, hic medēdi vſus nō eſt approbādus ab honeſto, rationali, &
Chriſtiano Medico; Coſugere enim ad qualitates occultas, ad Dei arcana nō
reuelata non eſt philoſophi, ſicut ponere actiones, & effectus in maximo di-
ſtanti, non alterato medio, Probat alijs medijs id etiam Martinus Bonacina
T. 2. diſp. 3. q. 5. p. 4. Neque modus medendi eſt medici, ſed Blateatoris; nam
Medeci applicant medicamenta in corpore humano ſanabili; non curant li-
gna; vel mucrones, vel enſes, vndē quia illa medela variat normam, & mo-
dum

dum ordinarium Medicorum videtur includere superstitionē . Deus enim omnia fecit , & reliquit secundum suos ordines , & mensuras ; Primo erat Chaos, abyssus, tenebra ; & terra vita inanis, vacua sensus ; tum fuit creatura lux vegetans, vitamq; reddens , postea cœlum lucis fons , tum spiritus , & distinxit in tres Hierarchias quarum vnaquæque habet tres ordines, vt diximus, c. vlt. præludij, postea hominem , voluitque dum ægotaret preceptis medicis stare ; nec vt prudens medicinam abhorreret.

Adde omnis Medela, vel est à Natura, vel à medico eius ministro, vel à diuinis, vel à dæmonibus ; Non est naturalis intrinsecè cum ipsa natura agat suis proprijs instrumētis in corpore naturali: non est Medici extrinsecè, cū non applicet remedia in abstracto, sed vel extra, vel intra corpus rationale. Non est diuina, quia esset miraculosa, nec sunt sine necessitate multiplicanda miracula, neque illo vnguento spiritus bonus allicitur, & flectitur. Imò si effectus sortirentur. Reducerem, vel ad dæmoniacam vi vnguenti armarij, tanquam signi taciti, vel antiqui cum aliquo mago.

Vel ad vanam obseruantiam simpliciter medelaque, aliquando ad sanitatem terminari per accidens, aut propter validā vim naturæ sanantis vulnera sanabilia, dicebat enim Hipp. 2. pron. & Coac. prænot. Moriuntur maximè ex vulneribus, si quis cerebrum fauciatus fuerit , aut spinalē medullam, aut hepar, aut septum transversum, aut cor, aut pulmonem , aut ventriculum, aut intestina, aut vesicam, aut venam cauam . Adde ex. 2. 5. Auic. renes, nervos, arterias, vesicam felleam, oesophagum, matricem, lugulares venas, articulos, & capita musculorum ; minimè vero moriuntur, subdit Hipp. vbi hæc non sunt ; tum addè quando non committitur error notandus in ratione victus.

Vel ad virtutem abluendi vulnus cum propria vrina, quæ valde conducit ad abstergenda, & esiccanda vulnera, quæ cum nō sint in dictis partibus, nec venenosis facile possit concedi curatio.

• Sed replicet ingeniosus, quod curatio dicēda sit astrologica, cum vnguentum illud, & visca fuerunt composita sub propitijs influxibus : vnde vis ea traductiua continuatur ad vulnus mediantibus spiritibus illis influxis, aut radijs , aut lumine, suè qualitate occulta intermedū afficiendo spiritualiter.

Sed contra, quia motus illi locales pertinent tantum ad Angelos bonos, vel malos, non ad vim rerum naturalium: Tum, concessa virtute in influentijs, repugnaret naturæ contrariorum, & proportionum: influxus enim sunt limitati, non possunt, v. g. excitare frigidum, & calidum, humidum, & sic cum vnicō modo, nam in vulneribus primo frigidis, & temperatè adstringentibus prohibenda est inflammatio, qua existente nullo modo introducit sanitas; Cuius prior indicatio est partium vnio, vt quæ prius erant disiunctæ ; vt mutuo adducantur, coningantur, agglutinentur, & tandem concrecant, coalescantque. In simplici vulnere fascijs adaptatis, & constrictis datur vnio . Agglutinatio verò fit à sola natura sanguinem subministrante. Minister autem naturæ adnuat, primo modicè esiccantibus, vt absorbeatur humiditates excrementitias in parte debilitata subcrecentes, coalitumque remorantes; secundo symptomata, & alia superuenientia, quæ vnioni procurandæ impedimēto sunt remouens, vt dolor febris, res inflexæ, ossa fracta,

dis-

dislocata, fanguinis profiuuium, caro aucta.

Ad quæ omnia cum requirentur medicamenta tempore proportionato qualitate contraria, ac diuerfa applicanda, tum manus chyurgica, quod poffit hæc agere influentia affirmare vanum, & fuperftitiofum iudico.

Probatio de fymphathia, feu concordia fymphonia, inter vulnus, & inftrumtum vulnerans, ac vnguenti compositionem non eft admittenda, cum potius inter vulnus, & vulnerans fit antipathia, feu discordia pugnans, neq; fanguis ille frige factus, poteft habere aliquod attrahentis, & excitantis cum mortus fit, & derelictus à regimine naturæ. Et forfan melius effet fi dixiffet, vnguenti auctor Rod. Goclenius, vngenda funt fruftula lintei cruore imbuta, fymphathiæ colorem tribuiffet.

Ad paritatem, quæ adducitur de tot rerum occultis, proprietatibus, amicitijs, & influxibus? eft difpar rationis confideratio, cum in illis requiritur contactus aliquis, vel vifio proportionatè, aut fiducia imaginans, vel aliqua apprehenfio, feu animi paffio, num inter vulneratū, cubile claufum, & diftās, ac telū alio loco medicatū, qui tactus, quæ vifio, quæ proportio cogitatur?

Ad exempla de figillis lapidum virtutibus miris præditis ad diftans, fat refponfio, 5. Rom. Ecclefiæ, vt vana interdicens.

Aliqui profitentur fola characterum fcribentis infcriptione per litteras miffas diuinare de animi moribus, corporum complexionibus, de futuris morbis imminentibus, de modo curandi, nec non de reis, & bonis fortunis. Quæ omnia cum nil commune habeant cum ratione fapiunt, vel fuperftitiofum, vel vanum, vel dæmoniacum.

C A P. IV. Vt Dæmon nocere definat eſt ne licitum, fignum maleficijs deſtruere.

Hanc quæſtionem longa ferie tractat, & difputat contra Heffeliū, & difcipulos eius, qui nullo modo eſſe deſtruendum tenebat 14. argumētis Mart. lib. 6. q. 3. 1. ad omnia reſpondens affirmādo licere etiā ſpe ceſſationis.

Nos pro reſponſione vtemur Scoti dictis in 4. diſt. 34. his verbis, Si per orationes Sanctorum impediatur virtus dæmonis bene fit, ſi tamen Deus illas non exaudiat, tunc ſi ſciretur maleficium, & deſtrueretur, dæmon non indigeret eum amplius, quia ex pacto non aſſiſtit, niſi dum durat aliquod ſignum. Et ex hoc patet, quod trufatica eſt illa quæſtio, an liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum. Non enim ſolum licet, ſed eſt meritorium deſtruere opera diaboli, nec in hoc eſt aliqua infidelitas, quia deſtruens non acquieſcit operibus malignis, ſed credit dæmonem poſſe, & velle fatigare dum tale durat ſignum, ac deſtructio tali ſigni finem imponit tali vexationi.

Clarius id explicare videtur Caietan. 12. tom. 2. ſcribens duobus modis contigit maleficium à maleficijs ſolui; primò per ſimplicem diſſolutionem, feu maleficij deſtructionem prius facti, vt puta diſſoluendo ligaturas capillorum, pennæ, lini fili, funium ſuſpenſi ad furcas, &c. enarrata in c. de cauſis, & ſignis; aut comburrendo alias compoſitiones, & hoc abſque dubio licitū eſt, nec opus malefici, vt maleficus eſt; at hominis, ſcienſis impedimentum boni

boni proximi sui; quia nulla hic euenit inuocatio dæmonis, sed sola signi dissolutio, quo durante diabolus statuerat malum alterius continuare; secundo per inuocationem dæmonis, seu aliud maleficiū, & hoc procul dubio peccatum est mortale.

Quare licitum est etiam maleficum rogare, & pecunias promittere, vt ligaturas, vel maleficium, quod hebet dissoluat, & comburat simpliciter tantum, sine alio maleficio, quando nulla illicita intercedant. Sicut enim est malum ponere; ita bonum tollere, imò si te nolente; maleficio vtitur non cooperaris; sed si tibi maleficium ad dissoluendum, vel comburendum (non autem ad flumen currens, vel caminum fætidum proiciendum) præberet tutiorem rem esse putarem.

Neq; hic scribam tot exempla proprijs oculis obseruata, & in posterum pauca adducenda, quod combustis, & dissolutis maleficis instrumentis, imò publicè expositis sanati sunt statim ægri, etiam si nõ fuerunt decantatæ à Sacerdote orationes huic institute; tamen quoniam sæpius morbi isti renouatis signis recidiuari solēt, idcirco pijs ceremonijs ea igne cōcremari melius est, operam demum præseruationi dari.

Sed quæso hæc curatio per ammotionem signi est ne collocāda inter naturalem, vel inter diuinam, vel dæmoniacam? nam non est diuina, cum nulla intercedit præcatio diuina; nec naturalis, cum nullū videtur naturale remedium; Neque malefica, cum supponatur destructio tantum signorum non compositio. Vera quidem censentur.

At Respondere possumus istam curationem appellandam esse maleficam priuatiam cum cesset malum, non positiuam, seu mauius dicere moralem; Sicuti enim licitū est expectare dæmonis fugam, ab obsesso, ita est expectare effectum priuatium à dæmone.

CAP. V. An mortua Maga cesset demon operari in maleficio.

CVM clarum sit sæpeq; repetitum, quod maleficia fiant à veneficis odij, vel amoris voluntate, & diabolus, vt morem eis gereret stet pactis assistendo in aliqua corporum caultate, alioque humore excrementitio, vel applicatione actiuorum naturalium venenosorum, creditur, quod dum ad inferos ignes suam præcipitauerit seruā eius sine consecuto non curet de cæteris; loquitur tamen de sua assistentia non de venenosis applicatis iam vim impressis, vel alijs absconditis, & ingestis.

Altera ex parte, quia multa sunt exempla de maleficijs conseruatis diu, perēpto auctore; Cogitari potest, quod licet sit mortua maga ipse cupidus augendi, conseruandique cultum, suamque congregationem ad exemplum sub suo vexillo militantium; suis, mōstrat post mortem quoque se stare patētis, facinora ea tartarea conseruando, vsque dum à rerum moderatore permissum sit; Neque inferas, quod dæmon cum sit mendacj pater non est dicendum stare promissis, quod verum est quando agitur de salute animarum; at quia seruando pacta (præter conseruationem sui cultus) mortua maga expiscari spem habet, forzan impatientia, vel desperatione, animam maleficiati, aut saltem voluntaria delectatione se delectat affligere corpus; idcirco à maligna incæpta operatione potius tenendum est non cessare.

LIBER

LIBER TERTIVS⁷⁹

PETRI PIPERNI BENEVENTANI PROTHOMED.

DE NATVRALIBVS REMEDIIS.

C A P. I.

An Remedia naturalia agere possint in magicis morbis curandis.

Relique forzan non probè affirmarunt, quod morbi magici, cum dependeant à spiritu, nequam, & incorporeo agente, cui nulla super terram potestas est, cui comparetur, qui factus est, vs nullum timeat esse rebus naturalibus vim omnem adimendam, ex eo quia naturalis cum, sint ordinis inferioris, non possunt operari in superiore ordinem habentes, & si quid aliquando valeant, agunt quatenus prohibent dispositiones aptas ad morbos suscipiendos, aut quatenus alleuient vexatam, vel indispositioni per dæmonem introductæ opponendo, sensibilia naturalia tenent. At Tartareus hostis vim habet denuò morbos renouare, causas, & humores, vel status augendo, & iterum ad nouum peccatum suum ministrum irritando, vt facturas retabricet.

Ex aduerso, quoniam humani generis Saluatoris aduentu, limitata, & eneruata fuit eius potentia; ita aliquando Deus permittat eorum operationes, vt debellari possint suis medijs: si enim ab his humores perturbentur, euacuat, & temperat; cesset vexatio, si applicentur venena naturalia; antidotis aptis administratis recuperetur sanitas; si aliquando obstrueretur vi naturalium spirituum, his apertis desinat morbus, &c. ideo Alij Theologi, Medici, & Exorcistæ experientia moti melius

Affirmant res naturales, indirectè certè, seu ex concursu principali causæ supernaturalis vim habere contra dæmones pellendo, vel cruciando.

Sæpius enim effectum habere naturalia permittit Deus, tum ad cõuisionem, despectum, & pænã dæmoniorum, cum intelligantur res inferiores potentiam tenere in se superiores, & sic intelliguntur, vt instrumētũ diuinæ iustitiæ operari. Tum etiam quia initio creationis tali dote potuit res illas Deus dotare, vt hos morbos in præseruando, vel iuuando, vel curando agerent.

Subscribitur Auctor. lib. 2. de secret. nat. 100. his nam filii, qui contra infinitam substantiam peccat, infinitè peccat, oportet peccas, igitur quocumque modo possit, magis pænã pati: sed præter ammissionem uisionis diuinæ, nulla potest eis dari maior, quam qui submittantur actioni virtutis rerum sensualium, & præter hoc filii extat tibi reuelatio, qualiter medicina sensuales actiones habent ad dæmones fugandos de quocunque corpore.

De:

Defenditur etiam à Mengho, lib. 3. comp. ar. exor. c. 7. à Del Rio, lib. 6. c. 11. 2. à Zaccharia Vicecomite, in p. 1. doc. 2. à Polidoro pract. art. exor. p. 2. c. 6. qui auctoritate Nicolai de Lyra super 1. Reg. 16. probat petras, & herbas magna vim habere in maleficia. Hostiens. sum. Tit. de impot. coeundi, & præter alios Magister, in hist. super Tob. 6. ait fumum cuiusdam arboris adustræ diabolum pellendi vim habere: & Ioseph. Hæb. 8. antiq. 2. hanc facultatem inesse herbæ Baaras, quam describit Mattiol. idem tenet Hugo; & D. Hieronymus scripsit dæmonium sustinenti licet petras, vel herbas habere, sine incantatione, & habetur in forma. 26. q. 7. dæmonium sustinenti, c. ult.

Inter multas probationes adducā scripta à Ioāne Nider. 12. Formicar. itā. Præterea, quod his maius est: tenet Paulus Burg. in addit. sup. p. Reg. 16. hæc conclusionem u. d. Non solum concedendum uidetur, quod aliqua sensibilia possunt afflicti à dæmonibus leuius ferre, ut scilicet Nicolaus de Lyra tenet, sed quod etiam per sensibilia aliqua à dæmonibus afflicti possunt totaliter liberari; quod probatur per eandem, quam Nicolaus adducit. Nam cum dæmones non possint materiam corporalem secundum suam uoluntatem transmutare, sed mediantibus actiuis qualitibus, qui disponunt materiam ad suscipiendum actionem afflictiuam in corporibus ab eis obsessis: ut Nicol. dicit. eadem ratione per aliquam rem sensibilem potest curari dispositio in corpore humano, per quam non sit aptum ad suscipiendum actionem dæmonis. Verbi gratia mania est maxime dispositiua ad alienationem mentis secundum medicos, & per consequens ad suscipiendam afflictionem dæmoniacam, quæ quidem maniaca passio sicut potest alienari per sensibilia medicamina, sic & penitus curari; & per consequens curata esset talis dispositio in corpore humano ad suscipiendum afflictionem dæmonis correspondentem tali dispositioni, & sic recedet penitus afflictio dæmonis actiua redeunte passiuā in obseffo, hæc et alia Paulus.

Codronchius, lib. 4. de Venef. m. 9. idem sustinet addendo, ut nos agimus, quod res istæ antequam adhibeantur debeant benedici, ut melius operentur.

Addit Petrus Mamor. in flag. mal. cap. 11. itā. Guillermus Paris. dicit quod quia dæmones peccauerunt per appetitum se eleuandi ad superiora, iuste à Deo puniti sunt, ut inferioribus rebus subiciantur, & per lapides, & herbas, aliquas effugentur; Anania uero, lib. 4. de nat. dæmon. c. 27. habet. Cæterum non pauci secretiores sapientes haud yllis uirtutibus dæmones perpati aiunt, sed quadam, qua hæc inferiora, superioribus aduersatur analogia: aut ex opposita intelligentiarum propria uirtute cunctis rerū generibus (ut secretiores uolunt) præsidensum. Hinc notante dixisse Proclum autumo de magica uirt. Non nunquam uero herba una, vel lapis unus ad diuinum sufficit opus.

Fauet etiam hinc scriptum Fernelij de caus. rerum abd. c. 17. nam si occulti morbi usquam proueniunt necesse est, & contraria illis occultaque remedia existere nihil in hac rerum uniuersitate subsistit, cui non & simile, & contrarium quoddam natura protulerit, etiam si nostra diligentia nequit inueniri; nam cum, ut plurimum rerum sic in inferendis maleficia, uti dæmones rebus uenosis naturalibus, etiā clare patere debet ad ea auferenda concurrere.

currere entia naturalia, nam quid valerent dicta Eccl. 38. ni medendi haberet suo modo potestatem?

Honora Medicum; propter necessitatem, etenim, illum creavit Altissimus, à Deo est enim omnis medela, & à Rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput illius, & in conspectu Magnatum collaudabitur. Altissimus creavit medicinam de terra, & uir prudens non abhorrebit illam. Non nè à ligno indulcate est aqua amara? Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta suauitatis, & unctiones conficiet sanitatis, & non consumabuntur opera eius. Pax enim Dei super faciem terræ. Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum; sed ora Dominum, & ipse curabit te. Auerte à delicto, & dirige manus, & ab omni delicto, munda cor tuum. Da suauitem, & memoriam similitudinis, & impingua oblationem, & da locum Medico. Etenim illum Dominus creauit, & nõ discedat à te, quia opera eius sunt necessaria; ueniet. n. tempus quando manus illorum incurras. Ipsi uerò Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & sanitatem propter conuersionem illorum. Qui delinquit in cõspectus eius qui fecit eum, incidet in manus medici hactenus. Quare cum Altissimus dotauerit tot virtutibus, putas forsan non tribuisse ei etiam vim aliquam, suo capitali hosti contradicendi, appugnandi, eiusque acta annullandi? præsertim, qui in medendo obseruet Christi præcepta?

Ergo negare non potest admodum conferre in magicorum morborum curatione res sensibiles certe tanquam instrumentum diuinæ iustitiæ ad illorum pœnas, & confusiones, & confirmetur exemplo ignis, qui naturaliter non cruciat dæmones, & animas, cum nulla sit proportio, sed solum ut instrumentum eleuatum ad pœnam eorum à iusto iudice; eodem modo possimus philosophari de quibusdã sensibilibus beneplacito Dei ita electis, talibusque uirtutibus ditatis.

Neque quia naturalia huiusmodi modo indirecto agent ad delendos magicas affectiones, inferres nos finem non assequi; Age, eia, cedo, ueniet sanitas; nec ut concludas curo, indirecte uel directe, uel utroque modo curari morbos.

CAP. II. De Particularibus Remedijs Phisicis.

Cum neque diæta neque chyurgia, neque pharmacia morbi sanentur; incurabiles putauit. Gal. 7. aph. 85. at Medici nostra ætate ad aliquid diuini reducunt, ita ut oportet ad aliud medendi genus scopum conuertere, scilicet, ut uiri illæ occultæ; propria uirtute occulta oppugnetur; idè ex cogitarunt multa, quæ interne, & externe etiam appensa huiusmodi proprietate, essent prædita. Hæc non solum magicis. morbis, sed derelictis malis, à grauissimis auctoribus, uel quotidiana nostra obseruatione confirmata omnibus utilimum colligere iudicauit. Solent enim contra huiusmodi morbos agentia, ut plurimum esse alexipharmaca, seu secundum qualitatem occultam contrauenena, ut.

Lapis Belzuar, fragmenta gemmarum, margaritæ, unicornu, terra lemnia,

L

bolus

holus armenus, vtrumque corallium; alyssum, Vincetossicum, artemisia, Allentia rhamnus, adsinthium, celidonia, anherrinam, verbascum, anethum, Angelica odorata, aristologia, atriplex, assa fetida, asarum, aloes, asphodelus, acetosa, bettonica, bistorta, brionia, bacchares, baaras, centaurea, cypressus, cyperus, cyclamen, calamentum, Dipotamus, dracunculus caryophyllata, esuca, eaula, hellebori, eupatorium, feniculus, fumus terræ, fugadæmonum, genestra, gentiana; herba Trinitatis, hyssopus, & ab Arnal. in c. de malef. laudatur herba, quæ transfuerit per medium lapidis perforati, & in primario vsu est herba, baccæ paris, iuniperus, iua, liliū conuallium, lignum aloes laurus, maiorana, morsus diaboli, seu succisa (cuius radicis puluis contra pestem, vermes, & internos carbuncolos mirè) melliſsa, moly, mater syluæ, mitridaticon, mirrha, myſica, nigella, mastrurſum, organum, Palma Christi, peonia, panis porcinus, polipodium, pinpinella, quinque folium, quo sæpe vtebatur quidam suspectus homo, & à Fuchſio laudatur ad expiationes lustrationesque, atque castimonias, Ruta, Raphanus, ruta capraria, sauina, squilla, stechas, scordium, scabiosa, fena, succus cyrenæicus, spica, nardi, spetma cetæ, tormentilla, trifolium, acetosum; Valeriana, verberna, vincetossicum, vngula, caballina, semen agnicasti pro maniacis.

Principaliter verò, & vsualiter sunt Palma Christi, cuius radices maniaci datæ magno sunt iuuamento: & 31. feminis in vino propinatam neruorum affectibus, & epylexiæ auxiliari Mattioli & Nicol.

Aristolechia, quam Gal. commendat conuulsis. 6. simpl. & Dioscorid. venenis, & serpentibus; infantem eius suffitus reddit hilariorem; vtimur etiam in suffumigijs.

Ruta cui magna vis tribuitur morbis magicis, & ab Arist. causa quæritur 20. probh. 24.

Hypericus tantam hebet antypatiam, vt eius suffitu frequenter dæmones recedunt, hinc appellarunt fugam dæmonis cuius feminis 31. cum vino bibita contra morbos chronicos febres longas, & quartanas continuata valet; purgato corpore initio accessionis bibat quartanarius vnc. 4. vini optimi, & 31. pul. femin. hyperici, coriand. preparatorum, & millij solis per 4. vices.

Verberna, vel berberna vocatur herba sacra eo quod multum ad amuletum, expiationesque commendaretur, vt Dioscorid. & Plin. scribit magos ex ea febres nullique morbo non mederi; hanc valenter efficere, & discutere, & perfectò corroborare ait Gal. 8. simpl. ideo Archigenes, referente Aetio, ipsam capillos fluentes sistere, radicis decoctum dentium dolores sedare; colicis, epylepticis, quotidianarijs, ac quartanarijs prodere, ischiæ succurrere arbitratu est, at emplastro curat tumores splenis mirè.

Peonia conducit præsertim, dum in capite adest affectio, ac quoque pueris alligata curatione epylepsiæ curat, huius grana 15. suppressionibus nocturnis, vuluæ strangulationibus opitulatur ex Gal. Dioscorid.

Laurus ferè est contra dæmones, ac etiam contra venena, & serpentes manuducendo eius baculum ex Rodrig. lib. 5. c. 7. & Proclus vltimo de magia ampliatis ait sufficit enim carduus ad subitam alicuius numinis apparitionem, ad custodiam verò laurus, racinum, & squilla quæ vana sunt.

Herbæ paradisi semen (quo sæpe vtor) præstantissimum esse medicamentum.

tum cōtra hos morbos scribit Pandect. nec non in morbis chronicis ordinarijs, itā vt quidam semistulti facti pulueris huius 3 i. hausta, vsque ad 20. dies sani fuerunt cui adstipulatur Mettiol.

Baaras Iosep, Hæbreus 8. antiq. c. 2. & 7. bell. iudaici, 23. ad dæmoniacos morbos commendat. Mattioli illam reperit, ego non dum.

Iringi radicem laudant simplistæ contra omnes oppilationes & omnia venena, & serpentes, sed Arnaldus, cap. contra dæmon. & malef. ita exagerat si quis portauerit. radicem iringi, nunquam inuidias alicuius dæmonis sustinebit, promittete Deo, item si sub vestibus dæmoniaci ponatur dicta radix, dæmoniacus confitebitur quis est, quod est, & vnde est, & effugiet. at vigorosius si benedicetur tamen vsque dum non sum expertus: nec huiusmodi efficaciam huic stirpi esse concessam autumo.

Herbæ bettonicæ tantum gloriæ quidam tribuerunt, vt domus in qua fata sit existimetur tuta à piaculis omnibus scribebat Vienos, & de Bacchare auctorit. Virgil. in bucol. Bacchare frontem cingite ne vati noceat mala lingua futuro.

De Moly herba Homerus narrat, quod Mercurius contra veneficia Circes Moly herba Vlysses muniuit.

Addunt etiam valere lapidem adamantem, calamitem, vt Arnald. Aetitem Celidonium ex ventre hyrundinum mense Augusti extractum, vt hortus sanitatis, opalum, galactitem, saphirum, Cathochim, smaragdum, iaspidem.

Argentum viuum gestatum magnifit ab Auctoribus, contra maleficia. de Chrysolito ita Gallus. esse phylacterium fixus perhibetur in aure contra nocturnos fortis tutela timores, &c.

Gagatem contra morbos omnes magicos laudant fere omnes scriptores, & à Mesue fit oleum sacrum hinc iure scribitur: idem dæmonibus contrarius esse putatur.

Vincit prestigius, & carmina dira resoluit: & hortulus sanit. cap. 58. de lap. testatur, aut si per os hominis obsessi loquantur fumus eos tacere cogit. & subdit dæmonibus, & omnibus maleficijs resistit: Arnald. & Bayrusi 6. 3. ad maleficiatos extollunt arcem picum commestam, & fel coruinum, & oleum sesaminum vinctum, tum cor cornicis masculi marem, & femina vxorem ferre, & scilicet ibit quendam puluerem phyrundinum, quam non approbo, & Gilbertus mentitur si Caprinū in domo tua posueris à proprietate omnia dæmonia fugere, tum laudatur suffimigium fellis piscium lausularum, vel ieoris, & vpupæ cordis, & piscis callyonimi Tobia, vel dentis hominis mortui, vel mirra, galbani, assæ, & de sulphure pergit Proclus cit. sed ad præfagium cor talpæ; ad purificationem verò sulphur, & aqua marina. ergo sacerdotes per mutuam rerum cognationem, compassionemque conducebant in vnum; per repugnantiam expellebant, purificantes cum oportebat sulphure, atque asphalto, id est bitumine aqua aspergentes marina, sic de Medea Ouid.

Terq; senē flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat. Purificat enim sulphur quidam propter odoris acumen, oleū verò sulphuris quantū in re medicæ conducit sciunt experimentatores, & qui fidem rebus chemicis adhibent.

Non recolo latē de lupi pardi, onagri, rubetæ, Cynocephali, aliorumque.

animalium remedijs, cum superstitionis non pauca includi videantur, tamen quia particulę animalium non prohibentur, quin agere valeant indirecte, seu instrumentaliter, nisi superstitione administrantur, ideo vt certā raritate materia, ac carminis elegantia delectetur hæc ex Rio transcribo.

*Horrendum facinus nimirum, nil tale verentes,
Promeritosue homines violentæ, obtrudere morti,
Et spoliare bonis; sed magni vector olympi.
Antidotos homines docuit. Nam fortis hyenæ
Noctiuagæ pellem prohibent arcere verenda.
Fascina si gestet quispiam, tacitus se reseruet:
Stercora, quæ rejicit violenta, & morte perempta,
Ossaque creduntur magicas depellere fraudes.
Et confert catuli nigri linxisse cruore.
Interiora domus, murosque obducere rubro.
Incrustamento, vel fel suspendere ignis.
Lichenes umidos celeris dromadæ, & resecare.
Conuenit, & siccas seruare cubilibus, ampelis,
Quod stryibus fraudes, adimant, & fascina pellant.
Atque oculus dexter mustele includitur auro,
Post teneris digitis aptatus, reddere tutor
Dicitur à diuis lamijs stryibusque ligatos
Creditur à multis torui seruata leonis.
Pars cauda prodesse viris, quo fascina vexant;
Fertur quod simili vi polleat ungula pardi,
Et de Gammaleonte ita Villichius.
Gammaleontis hepar tostum nicromantica pellit Appensus collos.*

Possumus etiam inter phisica connumerare, quod lauare maleficiatos vrina hominis, vel decocto verbenæ conferat, & nescio an vis aliqua naturalis indirecte inesse possit sanguini menstruo, qui vermina necare solet circumdatus agro, & postes inunctæ demoniacis magorum artibus, & insidijs aditum omnem præcludi, vt iam cecinit de canis nigri cruore hæc, & multa Plin. lib. 28.8. & 32.5. quæ non reperiuntur vera, sed omnino falsa.

Curius Bensus petijt an gestatio anuli de electro, vt puta stanno plumbo, & mercurio sub coniunctione saturni, & mercurij composito iterumque recomposito sub coniunctione cum ijs aliorum planetarum sit licita, cum plerique gerant, contra tot morbos capitis, & in malignos spiritus?

Ego quidem non negata virtute aliqua rerum metallicarum, vt naturalium, (nam argentum viuum mirā volunt valere) neque influentiarum, nulla intercedente murmuratione, si & in quantum admitterem nisi fabricandi modum doceret heu apostata fidei Patacelsus lib. de compos. Metal.

Quæ omnia si à perito hac praxi imbuto medico vna con pio exorcista, benedicente applicentur eligendo vel simpliciter, pro vt pars vna affecta, & morbus vnicus indicationem præberet, vel componēdo inuicem sicuti partes

tes eadem, & pluræ affectiones demonstrarent, vel internè, vt expressa in puluèrem redacta, vel clambicata, aut saccharo, vel melle, condita, uel in spiritalem substantiam extracta; aut externè ad formam cataplasmatis, emplastri, vnguenti olei? vel appensa pro amuletis, miras parient operationes ad orbis Rectoris gloriam, & calicolarum, nec non operantis honorem.

CAP. II. De Remedijs Medicis in omnes Magicos morbos in communi, ad quemlibet particularem Perito applicandis.

Rari Medici in huiusmodi morbos medendi methodum monstrare, conati sunt, nimirum cum naturales, defectus naturales; non transnaturæ ordinem indagare voluerunt.

Nos igitur experientia mira moti, piaque utilitate curationem hanc ad medicum ordinem nunc reducere laborabimus.

Supponatur; sicuti naturalia posse supradicto modo, vt p̄bauimus, agere in magicos morbos, eo magis valere cōposita medicamenta, quæ antedæmoniaco, nuncupari licet; Quippe cum morbi sint difficiles ad inueniendas eorum essentias, causas, & remedia; sic difficile, etiam est venena curare, & si adamassum conofcantur. Ars tamen Medicæ vniuersale remedium, mistum pluribus, conferent omnibus speculata est reperire vt theriaca Andromaci, Mitridatum, alexipharmacum contrauenena; composita Magni Ducis, Medicinæ nobilitatis tutoris; antedæmoniacum nostrum, ex qua missione aliquod simplicium ad illud morbi genus directum prodesse possit; hæc etiam à sacerdotibus gētilibus in diuinis laudatur, quod Proclus de sacrif. subiūgit, miscebant autem plura inuicem, quia videbunt simplicia nonnullam habere numinis proprietatem, non tamen singulatum sufficientem ad numinis illius aduocationem. Sunt igitur vtilia huiusmodi mista, ita vt omnes exorcistæ medicorum piorum consilio, & existentia necessaria iudicent ad curandum praxi ordinaria.

Et quamuis difficillima sit curatio, ex parte resistentiæ agentis supernaturalis spiritus; tamen vel ratione recipientis corporis, vel affectæ partis; aut quia Deo placet, vt morbus magicus tollatur isto, vel illo medio ad eorum maiorem p̄nam, & gloriam suam; his remedijs piè adhibitis multos vidimus exonoratos, sanitateque restitutos. Itaque nunquam derelinquendi sunt egri sine auxilijs, quod monet Celsus, lib. 2. satius est anceps experiri auxilium, quam nullum, & Gal. 10. meth. 10. sic quanto itaque satis est aliquid non nulla fiducia, vel cum periculo facere, quam spe adempta certò perire, tanto perfecto satius est potentibus p̄sidijs pugnare, quã nil agere. Addo quod cum plerique reperiantur iudicari morbi magici; vel quia non ita realiter sint, verum ex ægrorum falsa imaginatione, vt de melanconicis, narrantur à scriptoribus, & copiosè à Feresto, lib. 4. obs. in schol. 13. quos sæpe sæpius non medico ordine, sed stratagemmate, seu calliditate curari opus est, vt in posterum dilucidabitur. Vel quoniam in dubium vertitur an sint venefici, vel ordinarij; vt viridissima est in praxi obseruantiã, idcirco necessarium dati curationem hanc instituimus, quæ si non proderit egregiè;

non

non solum non nocet, ac morbis quoque medicis maximi esse adiuvamentis, ut de quibusdam retulimus simplicibus, & iam dicemus; huic præpositio recitat Ferrerius. 2. met. 11. de homerica curatione, maniacos qui cacodæmonibus obsideri videntur ceremonijs, & idoneijs præsidijs aqua lustrali propinatis plerique curauerunt, idem Trall. lib. 1. docuit nullum remedij genus medico prætermittendum esse quod 9. cap. noluit tantum auxiliari oportet, & non desperare, sed victu, medicina, & omni modo succurrere oportet, tum in 7. lib. 13. reperit etenim impium est talem differere, & prohibere, ea quæ ægro ad salutem conferunt. Quare ut ad rem redeamus, nam medicum prologare sermonem in his quæ nullum iuuamen afferunt medicationi superfluum esse relquit Gal. 1. acut. c. 3. cum finis medicæ artis curatio sit non eloquentia, & ut ait Celsus, lib. 2. remedijs sanari morbos, & Hipp. lib. de arte, bonus namque medicus, ex operibus iucundior, quam ex sermonibus ostenditur, ut potè qui docendo non magnopere exercitatus, multitudini fidem sinceriores ex ijs, quæ videat, quam quæ audiat facere malit.

CAP. V. De Scopo curatiuo, vel Dietico instrum ento.

Scopum ergo curatiuum dirigamus ad effectum ipsum, qui curari desideratur; hic cum sit magicus morbus negat sanitatem, vnde indicatio resultat illum auferendi, ac sanitatem ponendi, & quoniam morbus omnis expelli non potest causa existente à qua dependet, idcirco dirigendus est scopus ad causam, quæ vel est materialis spiritalibus subiectiua, & sic resurgit indicatio euellendi subiectum, & simul spiritalibus sacris diuinisque rebus oppugnandum; vel est tantum venefica naturalis. Verum cum ut plurimum causa hæc soleat esse naturalis idem naturalibus medijs, & spiritalibus propugnandum Media igitur naturalia administranda sunt à parte indicanti, quæ sunt præternaturalis constitutio, & naturalis; His ergo instrumenta medica termino, quæ cum sint tria dieta, chyurgia, & pharmacia, dieta cum existimetur nobillior in omnibus morbis docente, Gal. de remed. p. facil. 10. primus, ac præcipuus scopus in omni ægritudine est ex acta victus ratio, quæ cum consistat in sex rebus non naturalibus incipiemus ab acre.

Sed antequam ad regimen manus imponatur, intimum perficiendum est examen; an maleficium sit externè fabricatum, & abstrusum, an internè propinatum, ac vtrumque potestatiuè, vel existentia dæmonis. Quare illud perquirendum est, vel ut figuratum, vel ut aggregatum, aut separatum rebus illis cap. de causis descriptis, inspici iubeas domus cellarijque angulos, limina ianux infra cardinem, captus, festinia, culcitræ, puluinos, & puluinos, sacculos vestes, aliaque secretiora loca, hoc enim reperto, ritè exuro nil remaneret curæ; nisi preseruatiuæ; atramen aduerso tartareo magus, non solum externis maleficis instrumentis sed internis vitur hinc interna curatio semper exercenda est; celebratis ergo prius sacramentis de quibus in cap. de cur. diuin.

Aerem ponderamus, sine quo nec morbus tolli nec teneri sanitas potest. 3. met. 8. in morbis magicis dupliciter consideratur, vel ratione morbi, vel ratione subiecti affecti; ratione morbi venefici sæpe debet esse subtilis, clarus, luminosus, & benedictus (vmbra enim humectat, cum det

det magis, quam accipiat ex. 2. de dicta 20.) in quo sint accensignes ex ro-
 remarino, eupresso, abrotano, pino, iunipero, lauro oleis, mirro, hyperico,
 ruta, vnitum cum quercinis lignis; in quorum carbonibus sint olentia ex li-
 gno aloes, belzuino, laudano, sithrace, thure, myrrha, vel componatur pafsil-
 us. \mathcal{R} . thuris sithracis calam. karabæ calami ar. belzuini laudani astrologiæ
 rot. semin. rutæ hyperici \mathcal{R} . dr. i. ambræ can-balsami an. p. vi. cum gummo
 gragag. dissol. in aceto, f. pafilli pro igne tempore, morboque frigido
 proficuo. nam si morbus est dæmonis præsentia aer iste ratione contrarieta-
 tis oppugnat, cum ille sit luci fugus, tenebrosus, & maleolens, sin autem ex
 applicatione rerum venenosarum, talis etiam requiritur tanquam spirituo-
 sum alexipharmacum, ac ita confert ratione subiecti affecti, cum odore re-
 creetur, & resollatoria nutritione spiritus vitales vigorosius bello, & succo
 melanconico resistunt, vt plurimum horum morborum causa.

Cur verò sulphure, pice, assafetida, & his similibus maleolentibus, vt so-
 lent exorcizari?

Id non fit ratione subtiliandi aerem tantum, sed ad despectum dæmonum,
 ob representationem pænatum memoriam, vel quoniam sua penetratione
 putificat humorem melancolicum, vel quia à Deo optimo sub his suppositi
 sint, & volunt quod terrei aquei. & lucifugi dæmones fætidis non admodum
 molestari, quæ solent odio habere aerei.

De suffumigijs fætidis (vel immodicè oporatis) Noto non ita incautè
 torquendos esse miseros ægotantes, putantes nocumentum inferre dæmo-
 niorum existentia, cum periculum ducant frigidam inspirationem vitæ ne-
 cessariam interdicens; aut corpus ad maiores vexationes disponendi, hu-
 mores agitando, caput implendo, variosque morbos causando; iure igitur
 corporibus plenis malis succis dispositis ad caducum morbum, vt Valles. de
 5. Philos. pag. 216. & mulieribus propter vterinas affectiones prohibentur,
 purgatis verò humoribus, & obsessis magis, quam maleficiatis non interdi-
 cuntur. Ac communi vtilitati liceat mihi pafillos. Aetij serm. 13. cap. 119.
 hic transcribere Seminis viticis; melanthij, cornu ceruæ; famsuci baccarum
 lauri, absinthij, sulphuris viiij, bituminis iudaici, saluæ, radicis cyclaminis
 artemisæ, origani, rutæ siluestris, cumini, caltorij, lupidis gagatæ; anisi, co-
 nyræ, rosmarini, buccinorum vstorum, resina singularorum vnciam vnam,
 cedriæ sextantem, picis rachynthiæ libram vnam. Omnia cõfusa ac cribrata,
 cedria, resina ac pice excipito, in pafillosque redigito ac vtor. Facit ad an-
 ginam, potum, & suffumitã vt hiante ore æger vaporem hauriat. Ad om-
 nem verò vigiliarum speciem vino liquefactum fronti illinito, atque ipsi for-
 nificus naso: quin & intrinsecus nares sublimito, & super prunas proiectum
 suffito, & somnum ægro conciliabit, facit & ad nares sordidum, & fæti-
 dum natum vulcus, ipsis naribus ex eo illitis cum aceto; fugat animalia ve-
 nenata, & culices sufficit, & vt quidam tradunt etiam immundos spiritus ar-
 cet, hæc & Aet. extrat pomum nostrum descriptum.

Aestate verò, & morbo calido aer procuretur frigidus, odoratisq; simili-
 bus, sãdalis rosis, violis, narcissis, matris siluæ borraginibus, aquis vel acetis
 beneolentibus, & manuteneri potest hoc pomum. \mathcal{R} . fl. viol. matris siluæ bor-
 rag. citrangul. ros. hypericonis cort. citri ann. dr. 2. sandal. omnium maceris
 ann.

an. 3. — canforæ 3. — gummi arag. & dragag. dissol. in acet. ros. q. s. f. pomū secundum artem. Euitentur venti austrini, cælum nubilosum, nocturnum, puluerosum, ac si possibile esset mutare non solum solium, seu domum, vbi contracta est ægritudo: sed Ciuitatem, vel oppidum perutile putamus; Situs verò sit orientalis, neque nimis perlucidus ob spirituum dissipationem; neq; obscurus varijsque figuris depictus ne incutiatur ex imaginatione timor, vt multi obseruantur.

Secundo nobis offertur cibus, qui dicitur crassū, ac robustū alimētū, quod naturalem habet aptitudinem, vt conuertatur, & alteratur à cibato, ità vt sit cum eo idem specie: vnde cum à creatore sit ordinatus ad conseruandum animalium vitam, quæ cum consistat in calido, & humido, tendere ad caliditatem, & humiditatem iure asserendum est, & accipitur in lib. de sal. dieta; quod cibus sit optimus, qui calidus, & humidus sit temperatè, mollis actū, vel potentia & pinguis, vel dulcis, ità vt perfectè concoquatur in instrumentis coctioni seruientibus, facillè penetrat ad omnia membra nutrienda, & citò in eorum conuertatur naturam, & eis assimiletur, & in lib. de med. purg. nu. 1. pag. 41. docemur sinceros, & acidos cibos siquis citra delectum, ac inconsideratè exhibeat, nihil incommodi proficiunt, & in lib. de vet. med. nu. 27. ex cibus quicunque nobis incommodi sunt, & ingressi hominem lædunt horum vnusquisque aut amarus est, & meracus, ac intemperatus, aut falsus, aut acidus, aut alius quis intemperatus, & fortis: & propterea turbamur ab ipsis, sicut etiam ab his, quæ & corpore excernuntur, soluit Hipp. tres ciborum differentias numerare, quæ admodum alimenti species sunt tres, potus scilicet, sorbitio, & cibus, sic cibus tres habet suas differentias, vt puta cibus potabilis, velut aqua carnis cibus sorbilis, veluti carnis contusum, ac tandem cibus crassus, vt caro non confusa: primus est leuis, tertius est grauis secundus medium tenet locum. At ad rem redeamus; cibus in nostro casa talis debet esse qualem requirit morbi occasio, virtus, & ægri consuetudo, tēpus morbi, & anni; in magicis tamen morbis, non contraindicante virium robore, initio cibus laudatur paucus; hinc ieiunium animæ, & corpori prodest, non pura enim corpora quanto magis nutriti tanto magis, lædis. 2. aph.

Inter cibum primum locum possidet panis, familiarior ad nostri corporis fluxibilitatem reparandam, in his morbis præponitur albus benecoctus, cum sit permeabilis, nec flatuosus, tum optimum esset ex supradictorum lignorum igne cum coquere, & farinæ frumenti flore; & aqua perfecta; alij enim panes, & alij farinis compositi alio liquore non dicuntur veri panes, sed cū adiecto, panis igitur est verè alimentum, quod à summo Patre pro quotidiana esca exoramus, ideò scribitur, & panis cor hominis confirmet, nam sicut uisum reparat spirituosas partes nobis i corporis, ità panis solidas, offerendus, ergo in his morbis panis modestè fermentatus, & con pauco sale prius benedicto, ad prohibendam humoris falsedinem, & in capite grauedinè ex. 2. de compos. med. 18.

Sed est oppugnatio ex 2. leuitici omnis oblatio, quæ offertur Domino, absque fermento fiet, & paulo infra, quid quid obtuleris sacrificij sale condies, unde cum huius morbi curatio sit diuina, Dei iussa sectari tenemur.

Et quidem quò ad primā partem, quia nimium fermentum ob sui acetositatem

ratem cerebro, & oculis nocet concedendus potius, cum paucio fermento, secunda verò ex iam dictis hic militari nequit.

Soluendum, ergo cum Valles. debere nos uti in sanandis morbis multo sale, & nullo fermento, cum textus alloquatur allegoricè. Sal. enim est symbolum prudentiæ, integritatis, seu incorruptionis, nam siccando incorrupta feruat; fermentum verò sola farina fit, idcirco cito sine sale corrumpitur; ceterque symbolum corruptionis, seu peccati quod abesse oportet, ut morbi curentur.

Quo circa morbo existente calido, furioso, & cum febre panis confert aliquantulum fermentatus cum paucio sale, morbus verò frigidus, & chronicus panem indicat non fermentatum, & cum sale, dummodo non adsit gravis capitis dolor, ideoque exorcistæ vtuntur neuolis dictis facta semper prius benedictione in omnibus eduljis, & potibus, euitetur nimis calidus, vel antiquus, & placentula sub cineribus coctæ.

Vt noscantur in hoc morbo ciborum quorundam qualitates conferentes adducam dicta hipp. lib. de morbo sacro. 4. agens de Magorum, & Circulatorum curatione refert, curationem constituerunt sibi ipsis securam, expiamenta offerentes, & incantamenta, & à balneis abstinere iubentes, & à cibis multis, ac ineptis ad hominum ægrotorum esum, veluti ex marinis quidem à mulo, & melanuro, mugilique, ac anguilla, hi enim pisces periculosissimi esu sunt; ex carnibus verò à caprina, ceruine, suilla, ac canina, hæ enim carnes maxime alium turbant; ex volucris autem à gallo, & turture, ac otide, in superque ab his quæ robustissima esse censentur, ex oleis à mentha, alio accepa, nihil enim acre infirmo conducit. Pallium præterea nigrum habendum non esse præcepere: niger enim color mortalis est: neque caprina pelle decubendum esse, neque eandem gestare oportere, neque pedem supra pedem habendum esse: neque manum supra manum hæc enim omnia curationis impedimenta esse. Valles. verò lib. de sac. phil. cap. 28. ita explicat. à balneis suspicor circultores illos arcere solitos ægrotantes, quo sublata maxima, ac notissima talium morborum curatione maior expiationibus auctoritas accederet. Nimirum melancholici morbi, quales sunt plerumque, quos dæmoniacy, nullo auxilio magis, quam balneo curari solent: que eo magis quam vlllo alio medici vtuntur. Tollebant, ergo hoc, ut viderentur tollere totam curationem naturalem. Cibos illos omnes interdici ægrotis idoneum erat ob ipsos morbos, quandoquidem ob crassitiem aut melancholicum substantiæ modum, aut acrimoniam erat noxij. imponebant enim illi hac in re vulgo id quod erat naturate ad diuinam causam referentes: nigro indui pallio: ad melancholicas passiones non est vtile: manum habere supra manum, aut pedem supra otiosum, & cogitandum est, quod etiam melancholicis obest: indui pelle caprina, aut in ea decumbere, proprietate quadam esse noxium epilepticis Trallianus, cap. proprio tradidit, at redeamus.

Euitandæ igitur dictæ carnes, & bubulæ, ex ouinæ omniumque animalium siluestrium quatrupedum, omnique bipedum, præter turdum turturem, ficetulam, alaudam, tum anempicum, & accipitrem valentia à proprietate, ex Rab. Moise cit. à M. Graddo. c. de trem. cordis. qui in 22. aph. ita sic carnes pullorum accipitris, & noctuæ sunt saporis boni, quia corroborant ani-

M mam,

nam, & conferunt melanconia, ac subdit quidam est mihi conquestus de dolore, & tremore cordis, sine causa manifesta, & feci eum vii carnibus accipitris in succo maiorana decoctis, & vino albo, & liberatus fuit. Caro, vt plurimum sit hœdina (quæ valet ad obsessi etiam cogitationem, vt diximus) tum agnina, aut virulina annicula, aut iuuenes castrati; viribus autem debilibus conceditur pullus, capo, starna, & coquendi modus sit potius elixus, quàm affusus, euitentur omnia pingua nimis; cunctaque lacticia, tum salita, & acria, omniaque genera leguminum præter far. cunctaque oleaginosæ.

Neque neganda sunt oua, non tosta, nec quæ in sattagine parantur, nec sub cinere coquantur: sed forbilis recentia, & in aqua tremula dicta: exactissime enim nutriunt, vt Gal. de pot. aliment. cap. 21.

Inter pisces conceduntur saxatiles, & qui capiuntur in torrentis, non in lacubus, vel palustribus, mareque sordido; apud nos sunt truttæ varij, scamicæ, cancri, gambari. Ad morem verò gerendum grato appetitui, multa, etiam si videantur extra rationem medicam condonamus docti à Gal. 2. aph. 38. non id in gratiam solum ægrotantis, sed ad maiorem quoque eius utilitatem facere medicum oportet; nam quæ libenter, & magna cum voluptate assumimus, ea arctius complectitur, omnique ex parte oppressus concludit, & retinet ventriculus, atque multo facilius concoquit; inuauia verò, & ingrata respuit.

Sunt enim pisces marini propter horum suauitatem omnibus optati; idcirco Medicus non debet in parua quantitate esse auarus ad concedendum, præsertim dum febris abest.

Inter olera sint inimica betæ, caules, lactucæ, spinaciæ, seu atriplices, cichoræ, & cetera huiusmodi, laudatur borrago, endiuia, buglossum, & purgato corpore, in prandio feniculum, apium, petroselinum, anetum, lupulos, asparagos, non prohibemus; euitentur bulbi omnes terræ, vt tubera, cæpæ, & allei omniaque genera fungorum.

Fructuum genera non sunt indicata à morbo, cum ex lib. de affect. 15. consistent crassæ statuosæque substantiæ, ac corruptibilis, ideò non condenda admittimus lazarolum, fragham vino dilutam, & poma, & pira sub cineribus, & mala punica, & medica, & uvas passas; cappares, & oleas conditas, cum garyofillo, fructus sint coriandri præparati, vel gariofilli conditi: ipse vero extollo hanc tabellam, ꝛ. feminis hypereic. peoniæ, herbæ paris, femin. papaueris albi, specierum diambrae ann. 3. i. femin. quatuor communium 3. i. zuch. dissol. in aqua betton. & flor. citrangul. q. 5. m. f. elec. siccine enim somnus conciliatur, spiritus clare fiunt, membraque nobilia corroborantur. Cum cibo it potus, interque potum nobilium vinum: hinc cap 9. Iud. numquid possum deserere vinum meum, quod lætificat Deum, & homines; his igitur morbis tristibus optimum est. Sed vtendum regula breui, quam docet Eccles. 31. exultatio animæ, & corporis vinum moderate potatum, & sanitas est animæ, & corporis sobrius potus, de hoc iucunde agebam in petra. 2. c. 9. de reg. casui nostro confert album, cos, limphatum aqua lustrali, vel si caput sit affectum aqua bettonicæ, vel hypericon. Si cor, aqua cordiali, si stomachus mellissæ. rorismarini, si artus, iuæ, verbenæ qui vinum non bibit præpon. tur aqua fontis puri, vel aqua cocta cum aliqua ex iam

dictis

dictis herbis, vel aqua fassifrassi, vel chinae, vel salsa.

Tertio motus, & exercitium superfluum non iuuat, **modeste** tamen vtendum. Hipp. enim, lib. de dieta scripsit homo edens sanus esse non potest, nisi etiam laboret; labores enim ea quæ infunt consumere solent; cibi autem, & potus ea quæ euacuata sunt explet; & 3. de dieta, 7. docuit antequam, ægrotent sit cognitio, quòd corpora perpatiatur, vtrum cibus superat labores: aut labores cibos, aut moderatè inter se habeant, vtrum enim tandem superatur; morbi fiunt, ab æqualitate autem inter ipsa mutua sanitas adest, & de exercitationum differentijs, & modo bellè agit. 2. de dieta à num. 24. pag. 48. vbi habet segnicies, ac ocium humectat, & corpus debile facit, anima enim quiescens humiditatem è corpore nõ consumit: labor præficcat, & corpus robustum facit, &c. sæpe corpus ante cænam leuibus frictionibus, tum ventosis tractandum; nimis locutio penitus interdicitur, cū viris loquacibus.

Quarto Vigilæ sunt, dum excedunt perniciosæ, & aliquando totam ad se trahunt curationem; huic morbo vt plurimum sunt comites; idcirco toto studio procurandus est somnus temperatè somniferis, & cibus, & medicamentis, saltem non dormit æger, quiescat; sed cum assistentia, alicuius viri dum, vt plurimum in somnis malè affici solet.

Quinto animi passiones, omni arte attemperari studendum, de quibus tractauit in pet. med. ità Eccles. c. 30. monet multos occidit tristitia, & non est vtilitas in illa, zelus, & iracundia minuant dies, & ante tempus senectam, adducet cogitatus, ex quibus infertur priora verba pertinere ad morborum causas, posteriora zelus, &c. ad tuendam valetudinem, vt Vales. cap. 72. de 5. phil.

Neque dicas quòd potius homines pusillanimi gaudio moriuntur, quam tristitia, vt Gal. 1. de sympt. caus. Nam verum est, quòd mors in gaudio est minoris temporis; in tristitia longioris, ideo cap. 25. assimilatur tristitia vt sicut tineæ vestimenta, & vermis ligna, ità tristitia viri nocet corpus, 7. pro uerb. repetitur spiritus tristis exsiccat ossa, ac subdit animus gaudij etatem floridam facit, & cap. 38. ne dederis in tristitia cor tuum, fecerit illè eam à te; & memento nouissimorum.

Neque enim lachrymis defunctum vita maritum, vel vxorem, vel patrem, aut Matrem, amicum suscitabis, neque filium, neque amissam inuenies pecuniam, neque incendio consumptam reficies domum. Neque enim est conuersio (à morte, s; ad vitam) & huic nihil proderis, mortuo, s; & te ipsum pessimabis.

Sexto repletio fugienda est cum sit omnium ferè morborum causa excilians, & conseruans, & fusè Hipp. lib. 3. de dieta à nu. 9. vsque ad 15. differentias, signa, curationes, memoria tenendo ab omnibus tractauit, in magis morbis est causa, vexans; ieiunium laudatur, & medicè, & spiritualiter, & sit doctrina compendiosa sententia Eccles. 31. & si coactus fuoris in edendo multum, surge è medio, & vomè, & refrigerabit te, & non adduces corpori tuo infirmitatem, audi me fili, & ne spernas me, & paulo ante, vigilia, & cholera, & tortura viro intrunito accidit; somnus autem sanitatis.

Inanitiones, seu excrementorum expulsionones per solita loca procuranda; quod si natura sit tarda, & sopita ad excernendum medicis instrumentis, &

auxilijs stimuletur in corporibus enim puris nec vermes gigni, nec spiritus malignos manere fertur.

C A P. V I. De Chyrurgico instrumento.

EXplanato breuiter in communi, ac vt plurimū contigit dietetico instrumento; pro vario morborum, & virtutis esse variando, transeundum, ad chyrurgicum; sub quo cum frequentius, & vtilius consideretur sanguinis missio, examinandum an his morbis conueniat; quare.

Notandum multos plura protulere de venæ sectionis indicante. Sunt primo, qui communiter consi in 4. vici. acur. 19. vbi scribitur in acutis sanguinem detrahes si morbus vehemens fuerit, vigeat ægrotantis ætas, & adsit virium robur; quod Gal. 4. met. 6. confirmauit, cum morbus sit magnus, vel essentialiter, vel localiter, vel cacoethicè semper phlebotomiam indicare, sustinent. Quæ opinio sic pura intellecta, inadæquata est, & difficultatem inuoluit. Primum quia magnitudo morbi aufertur remediorum similitudine, pro parte, quæ cum duo numerantur genera, vt puta sanguinis missio, & purgatio, ideo non adæquatur vno indicato: at medicum facit circumspicere, an debeat vti phlebotomia, an pharmacia, sicuti in morbis magnis à bile excitatis statim purgandum nec prius phlebotomandum, vt sepæ docet Gal. Adæquatum igitur, & principale indicans materiæ indicatæ, s. l. sanguinis missionis, est plenitudo, vel quo ad vires, vasares, vel mista; vel vniuersalis, vt puta, vniuerso corpore scatente succis; vel particularis, aliqua redundante particula, vt à Gal. lib. de mult. & de sang. accipitur.

Inadæquatum vero reduci possumus ad triplex ad motum v. d. sanguinis, vel præsentem vel imminentem, sub quo includuntur inflammationes, dolores, sanguinis commotio ex casu, &c. vnde dicitur sanguinis missio diuersa, vel euentatiua, vel minoratiua; ita Gal. cit. 4. met. citra plethoram sanguinem mittit; secundo ad cachochimiam crudam sanguini missa, peruenæ enim sectionem minuitur, & corrigitur humor; & cit. 4. acuti non curit. Nos autem non existente plethora venam secamus, cum dolor vehemens hominem statim prehenderit, vel pars aliqua fracta fuerit, vel os ex loco pulsum, &c. Tertium ad calorem, cum per istam refrigerentur; hoc statuit p. aph. 23. in ardentissimis febribus sanguis emittatur, vsque ad animi deliquium.

Sapida Fit dicta opinio sententia Galeni, lib. de sang. miss. ita non quæcumque morbi magnitudinem sanguinis missione curandam esse; sed prius diligenter indagandum, an conducatur sanguinis detractio, an ex purgatione subdit vnde qui sine discrimine in omni morbo, constanti facultate sanguinem demere student, artem medicam produunt.

His perlibatis dicamus, in magicis morbis, cum ex supradictis aliquo præsentaretur indicatio secare venam salubre erit; quæ faciendæ est cum præmeditatione; ne morbus excitatus sit ab applicatione frigidorum venarum, aut ipsæmet frigidus; vel æstuet in sthomaco bilis, vel hic aut prius venæ succis grauidæ essent, vel explicata aliqua euacuatio, cum vitæ contra indicaret debilis, aut anni temporis extrema qualitas (vel morbi perio-

periodus) præsertim calida, & sicca in qua apertè etiam si morbus fuerit magnus, Galenus 4. aut. 16. interdicit uenam secare.

Vena quæ in his morbis Tundenda uenit congruens est communis sinistri brachij tum spleneticæ in manu, præsertim si certior sit factus prædominari spiritus terrestres: in aereis autem secanda prius uena dextri brachij hepatica: deinde cephalica, in cæteris cautius procedendum; at intuendum principaliter dominium materiæ peccantis.

Causa materialis magicorum morborum interna, quia ut plurimum ponitur humor melanconicus, uel naturalis, uel assatus, cuius sedes ab omnibus Anatomicis destinata sit in splene, quo repleto, atrum illum succum cõsuevit natura expellere ad ani uenas fanguis seu maui appellare hæmorrhoïdalis, quibus suppressis infanos morbos ante nos obseruauit, Gal. 6. epid. com. 5. T. 25. dum belle scribit morbum sanè melanconiam. i. atram bilem, uocatum per fanguifluas uenas leuari euidenter constat, multosque clausis illis insanuisse animaduertimus, quosdam uero non solum semel, aut bis, sed ter, & quater simul atque fanguiflua uena suppressa sit in atram bilem incidisse, non nullos uero, & singulis annis hoc uitio tentari solitos, nisi aut per uenas hæc præsidio prius senserint, aut atra bile medicamento purgata malum anteuertent. Idcirco esse perutile sanguinem trahere per has uenas experti sumus: inspecto tamen ueneficiati temperamento talem succum accumulante. Re enim uera maximo etiam factæ melanconix remedio; ut Gal. 4. aph. 25. & futura impedimento est hæmorrhoidis, tum 6. aph. 11. docuit, non uacuationis ratione solum, sed ipsa etiam humoris uacuandi qualitate eiusmodi affectus hæmorrhoides sanant, hæ enim crassum sanguinem profundere solent humoris melanconici plenum, talem in sanguine uim obtinentis qualem in uinis fex habet, quare nihil mirum, & melanconiam, & nephritim (uel uertes phrenitim) per hæmorrhoidas curari, ut potè, quæ sanguinis ueluti faciem uacuare soleant, & de his Hipp. 9. de mor. ult. 3. 37. fanguifluas uenis laborantes, neque morbo laterali, neque pulmonario, neque phagædena, neque inflammatiunculis, quæ cothiænes uocantur, neque ijs quæ therminthi, l. cicera, fortassè uerò neque lepris, fortassè, neque alfis. Ex quibus non solum hoc præsidij genus in cõsuetis laudatur, uerum etiam in melanconicis tali euacuatione unquam abusus, præcipue post uniuersalem euacuationem.

Quod si mihi obicias huiusmodi euacuationem minimè proficuum esse, cum non euacuet sanguinem illum crassum sed supràilem doctus à Gal. lib. de hirundinibus docente; sciendum autem hirundines non eum qui in profundo est sanguinem allicere; sed eum qui carni adiacet exugere, utimur uerò ijs pro cucurbitulis.

Respondet ea antiqua obseruatio, quæ erat per corpus hirundines affigere, cucurbitularum loco, ad subcutaneum sanguinem euacuandum; cum nondum mihi constet in huiusmodi uenarum osculis eas appendisse, ut mos noster est, & in præxi obseruandam in pronocandis hæmorrhoidibus nullum aut obiculum aduocatum melanconico spleni à chyrurgicis afferri, dum uenas quæ ad an. musculos externos terminantur aperiantur, hæ enim ortum ducunt à uena cava ex ramo hypogastrico, appellanturque plenitudinis deplete trice-

In.

Inueniendæ, ergo sunt diligenti manu venæ illæ internæ dependentes, vena porta per ramum splenicum dictæ cacochimiæ correctrices, ad hoc vt directè affectibus melanconicis auxilium detur, hinc colligitur via pronosticationis ratione signi non esse simpliciter bonum sanguinem atrum fluere ex venis externis ani, cum hepatis noxam indicet, à splene non expurgati, quando verò sanguis ille exit. ab internis non est malum, immò cum afferat tolerantiam, & conferentiam fatendum bonum.

Petis alterum, operantur ne optimè pratticidum in febribus continuis tres post dies à purgatione deueniunt ad has hæmorrhoidales euacuationes moti quia his sanguinis fæx crassa educitur, sic quodammodo corrigitur, perficiturque sine virium iactura.

Responsionem, & documentum accipio a Gal. 4. aph. 25. vlt. ibi alioqui temerè non est vacuationi per hæmorrhoidas assuefacienda natura: quippe quæ vtrumque periculosum excessum habeat, & cum vltra modum sanguis excernitur, & cum ex toto sistitur, timet enim Gal. ne eas uenas aperiendo excitetur hæmorrhogia, ut sæpe contingit, quæ postea si supprimitur, dicta supra symptomata, & affectiones causare solet, idè Paulus, lib. 3. c. 56. laboriosam curationem uocauit cautè idcirco, & ex indicantibus consuetudine, necessitatiuè simpliciter, nec propter usum, & praxim tantum iubenda est huiusmodi hirundinum assissio, nec minime fidendum euacuationem hanc non resoluerè posse vires: cum nobis adeò, casus virium ex nimis sanguinis pfusione in febribus cõtinuis apertis præsertim externis uenis uisus, ut mors subsecuta sit, Hipp. lib. 1. prædic. num. 18. uidetur nos docere signa quando imperanda sunt hirundines in illis uenis; lumbis dolentibus, oris ventriculi dolores accedentes signa hæmorrhoidum fluxionis futura sunt. Arbitror autem, & hos prægressa hæmorrhoidum eruptionis signum esse. Tu adde cum lib. 1. med. met. c. 20. Actuarij ubi præter redundantiam succi melanconici, ut causæ internæ, aduñgit externas, ut qui solita exercitia omiserunt, aut pleniore uictu uti cæperunt, quam ante; uel quibus cõsuetæ ènare, uel utero excretiones supprimitur, aut quibus mos erat sanguinem per aliquem locum euacuare, signum uerò oculare est, quia capita uenarum supereminent, & in internam intestini recti partem uelut uuæ acini lucidæ apparent; cæcæ dolorem uehementiorem excitant ex Oribasio 6. compen. c. 42.

Maximi quoque adiuuaminis censeantur esse uentosa non scarificata, uel incisæ, prout indicauerit affectio, & temperamentum; nec non frictions; Nempè, cū in hoc morbo res naturales, & præter naturales prædominentur, eas vim habere discutiendi, euentandi, euaporandi experientia, & ipsa rei ratio demonstrant, aut certè conferunt ad flutuofas materias diminuendas quibus utuntur dæmones ad naturaliter affigendum, hinc Gal. 12. met. ult. de cistè, dolor qui spiritum flatuofum comitatur propriam, quandam curationem sortitus est, ex cucurbita cum flamma copiosa multoties admota: uidebiturque tibi præsidium hoc in huiusmodi malis incantamenti cuiusquam simile quid efficere, siue hi in intestinis, siue in quauis corporis particula sint excitati, illico enim cucurbitula admota qui spiritu flatuofa cruciantur, tum à dolore liberi, tum omninò sani redduntur, lib. uerò de cucurb. has narrat utili-

utilitates, cucurbitula potest materiam euacuare, dolorem soluere, flegmōrem minuere, inflationem discutere, appetentiam reuocare, imbecillum uentriculum robustum efficere, animi deliquio beuere, ex alto fluxiones transferre, ac reficcare, sanguinis fluxiones coibere, facultates mensum corrumpentes extare, & menses leuare.

Quod si ipse commendat post uniuersalem euacuationem intellexit de scarificatis, ac ratione euacuandi, non reuellendi.

Friciones ante cœnam sunt celebrandæ, ad hoc ut per poros natiuus calor ad eas uaporosas materias expellendas insurgat.

Instrumenta uerò omnia medica antequam in praxim ponantur, pium, & magicis proficuum est sacerdotali benedictione benedicere.

De Cauterijs.

Quoniam agitur de pertinaci morbo curandō cui sæpe non sufficit dieta medicamenta, multa; aliaque instrumenta chyurgica, idē ne quid omittatur confugiendū etiā est ad ignem, tamquam ultimum remedium decantatum ab Hipp. 7. aph. ult. & quidem in nostro casu conuenire suadet ratio phisica, & moralis, hæc, quia cum ignis sit instrumentum diuinae iustitię in demones, & reprobos, huius representatione excitatur magnarū pœnarum memoria: unde Job. 20. deuorabit eum ignis qui non succeditur; siccinē confusi miserum corpus obfessi, vel ueneficiati vexare sortasse cessarent, tum cum significetur uniuersale iudicium in psal. 46. ignis in conspectu eius exarsit, cuius memoria demonibus molesta forsā aufugiunt, si cuti enim fatida multa administrant exorcistæ, eō magis, & ignis, at utinam Deus mittat ignem in ossibus meis; ut hos morbos expellendi curandique modum indicare potis sim.

Accedit ratio medica imperans; cauteria administrare de beri in morbis à continua humorem congestione ortum ducentibus; cum enim morbi isti sint ut plurimum (ut diximus) compositi ex naturalibus, & spiritualibus causis, naturalesque, ut media soleant esse humores vel flatus mouendi, congerendique à mouente tartareo, idē ad eos deriuandos, aut reuellendos, euacuandis administratis salutare uidetur cauterium, dixi euacuantia administrato; nam si feret impuro corpore; periculum immineret, ne eam humorem ferruginam ad partem usam tanquam debiliorem deponeret natura, aut forsan coactatione doloris, quæ oppressa impotens concoquere, & expellere, vel morbus produceretur, vel cacœthica signerentur vlcera.

Quæ uerò sit pars cauterizanda; id medicus accipiat à parte affecta pro ut uelit reuellere, intercipere, deriuare, vel corroborare. Antiqui enim non solum urebant partes oppositas, vel ex eodem diametro prout earum consensus uidebatur, uerum ipsamet affectæ partes, ut hepar, stomachum, uentricum; abdomen, caput, pectus utrumque, &c. præsertim quando sunt affectæ per essentiam, quæ usio non erat longo tempore tenenda; at iudicio medico peracta, ut partes uiderentur humoribus ex purgata, tunc consolidanda, cur uerò huiusmodi uisus doctissime refert Santorellus hoc cap. in antepaxi.

Nos

Nos igitur colligamus hanc uestionem in huiusmodi morbis pertinacibus non solum perutilem esse, sed necessariam, cæteris prius abhibitis remedijs igne nouo, & ferro benedicto, assistente pio exorcista orante, & increpante, cauterium in ea parte à docto medico iudicata imponere; adducerem plures historias ni longior; satis obseruasse nequitiarum principi hunc cauterium andi modum nimis displicere; ita vt videtur esse curatiuum, & præseruatiuum instrumentum.

CAP. VII. De Praxi Pharmaceutica.

Viso pro coronide dietico, & chyurgico instrumento prout nobis visum est ad utilitatem communem posse conferre, remanet vt pharmaciam morbum magicum medico ordine tentemus expellere: Pharmaciam nomen quamuis tantum ostendit inuoluere omne genus euacuationum. Ad hoc tamen, tum externa; tum interna alia remedia reducuntur; quæ cuncta cum ad methodum nostram medendi, necessaria represententur, breuiter ea perscribare conabimur.

Offertur primo vomitio, vt frequentior in morbis magicis, præsertim ab assumpto veneno causatis, ac inferiorum partium, affectionibus primatum obtinens; quam Auic. 4. p. cap. 13. extollit, euacuat phlegma, & choleram, mundificat sthomacum, capitis grauitatem remouet; fastidium aufert, lassitudini confert, est medicamentum malitiæ caloris, atque ab euentu morborum chronicorum præseruat, nihilominus incaute, & frequenter adhibitus solet esse causa excitandi multa symptomata, quod idem Auic. cit. cum Celio Aureliano, lib. 5. c. 1. admonnit, quippè eius frequentia, & assiduus vsus sthomaco nocet, & ipsum debilitat, surditatem inducit, visui, pectori, & antiquis capitis doloribus obest.

Consideranda primo est natura corporis maleficio imbuti, sit ne ad talem inclinatus? vt exponit, Gal. 4. aph. 4. an numquam vomuit vel vomet? in his enim periculum imminet, ne aliqua vena fragatur, an habeat pectus angustum, graciliæque hippocundria? & Codronchus, cap. proprio, auct. Galib. de humor. t. subdit, insuper eum ventriculus infirmus est, & totius corporis in se excipit redundantis vomitus vitandus est in sanguinis reiectione, vteri strangulationibus, nauseabundis naturis, & ijs qui suffocatione verentur, & qui ex qualibet occasione capitis dolore affliguntur, qui suffusionem suspectam habent, & omnibus oculorum affectibus, nec non ijs qui in primis venis copiam crudorum humorum habent, vomitus (sunt noxi).

In ordinarijs medendi cancellis dictas regulas ad vnguem obseruandas esse nemo doctus negat; in morbis vero transfatura ordinem largus à nobis exercentur ponamus enim Martam insciam magicum venenum sub placenta comedisse, ac nauseabundam factam, & strangulantem cum capitis oculorumque dolore interdiceretur ne vomitus? Tyranni non auxiliari medici esset officium, vomitum, qui concomitantè diuinis verbis, e iustis faucibus plerisque exemit, vomentibus non prouocare, quare sit.

Conclusio, in omni veneficio ore assumpto, omni tempore, omni complexione, omni ætate, omni regione conuenit vomitus; sed proportionato vomiti-

(vomitorio) non prohibente morbo colico, vndè timetur vomitus.

Explicatur, & ex dictis in principio huius oper. lib. 1. recolamus demonem esse symiam Dei, vehementerque appetere, vt superbum adorationes, & ceremonias, pactumque cum mago obseruare, ut sui cultus conseruentur, & protraherentur; tum instrumenta composita à veneficis non esse alia, nisi ceremonias, signaue, quibus positis, & stantibus, vi pacti dæmon operatur ad magi finalem intentionem; quibus verò ablatis cessat operari.

Ex quibus infero ad hoc, vt afflictiuam illam operationem in corpore affecto prohibeamus, indicatio resulat auferendi instrumentum illud fabricatum, quod conatur dæmon conseruare, tum internè oppugnando totis viribus medicamentis: tum externè os infirmi sua existentia claudendo ne contrarias accipiat medicinas; vt vidi in duabus monialibus sororibus maria Clara, & Vrsula, quibus dæmonem cogere exorcimis, vt descenderet ad pedes opus fuit. Et quoniam nulla uia, nullus locus uicinus conferens assignari possit per quem extrahi valeat magicum illud compositum assumptum, quam per viam osophagi extra; ideo necessarium affirmatur esse vomitum; nam per intestina, etsi multi aliqua euacuarunt, vt capillos, ossa clauas, plumas, &c. quia longior via magnis cruciatibus fuerunt afflicti.

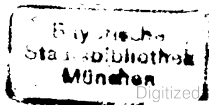
Sed antequam ad notificandas vomendi regulas descendam fas sit describere recentem historiam, quæ mihi hæc scribenti occurrit.

Anno 1627. de Septembri in Terra Celentæ Illustrissimi nobilissimi piissimique Marchionis D. Andreae Gammacortæ, cum duodecim monialium, Cænobium suis spænsis ob animi pietatem à sua dominatione edificatum esset; & fæmina fidei minor, tartarea; non humana, hypocrita, boni huiusmodi inuidiosa lacerans; Plutonis officinam petens farinam apprehendit, aquam lethes fluminis excipiens, cerberi ossam immiscens pastam formauit, ac confectam placentam igne Luciferi assiccata, Belzebut legioni consecrauit, vt quæque eam commedisset cruciaretur. sic vipereo, simulatoque sanguine ore spumante, vt eam omnes illæ moniales ederent curauit; tunc subito spiritus intus alunt, & venerem, & menteni agitant; & ceu magno pondere oppressa talia membra de nocte; pauores, vlulatusque sensiebant, conuulsionibusque afficiebantur per interualla; iussu Illustrissimi Marchionis, & illis primo duæ Bnæ vrbi missæ sunt, vt beatissimum corpus Principis Apostolici Diui Bartholomei apertius manifestaret morbum esse sathanicum (ceui solet) cum enim in sacratissimo altare exorcizata essent sub prædicta placenta modum veneficij recepti; & Belzebut, Carbonem, Sulphurellum corpus vexare fari coactæ sunt vi maleficij. Scribam Italicè alia nomina prolata in alijs, forzan scitè, in suore Maria Chiara, stinco, iacco, elchio, palo, itelio, Principi tutti. In suore Vrsula Mammana, scarafone, grancio, forice Principi. In suore Margarita mosca, lacerta, tizzone mazzocca Principi.

Quibus ordinato cõpetenti dietico instrumento, quia suppressæ erant menstruæ euacuationes sanguines mitti ex talo imperaui; considerata ueneficæ materiæ existentia in ventriculo, cum ea dispositis humoribus alijs, leue vomitorium offerendum præposui, ex quo parum euacuatum est, hinc in tam pertinaci extremoque morbo fortioribus uti ausus sum; postridie propinata

N

fuere

fuere grana sex AlKerofi (infra scribendi) in vino, tam Marte, quam Claudiæ: & per vomitum magnum viscosi humoris copiam cum quadam pasta cicerunt; tunc ambæ acriter stola ligatæ in ferreis cancellis Sancti Bartholomei sepulcri; tacitis præpositis huius sancti spiritus illi inferi respondere, assistentes omnes oculariter visi sunt: ita vt clamauerunt, ex illis corporibus tunc exitum petere, quando festus erit dies Sancti Bartholomei celebrandus. Beñti erat translatio huius venerandi corporis ex Liparis ad nostram urbem die sc. 8. Kal. Nouembris, qua die anno 832. Sicardus ex Salerno Beñtum transfudit maximo Beñtæ regionis tripudio, vt chronica scripsit, & cum partem omnes placentæ consumptæ, vel eiectæ essent; siccinè audacior tertium vomitorium sacris ceremonijs perscriptum obtuli; vndè euomuerunt flauam bilem porraceam, flegma vitreum cum quibusdam pili, lanæque filamentis, pastæque quantitate; postridè ad-diminuendam melanconicam materiam apertæ sunt venæ hemorrhoidales: ex quibus sunt cruciatus remissi, & tacitæ, modestiores euascrunt; duos ante dies aduentantis festi dicti, super genu internæ cauteria modo nostro administrata sunt; interim adsumebant manè ellectuaria nostra contra maleficia cum aqua nostra composita; & meritis Sancti Bartholomei sanitate restitutæ domus suas, & patriam petierunt.

Faucos post dies quinque aliæ consorores missæ sunt, quæ meritis Sancti Barthol. & gloria Dei, nostrisque medicamentis ad eorum cænobium liberæ reuerterunt.

Hæc admirans Illustrissimus D. morem gessit suæ Illustrissimæ Vxorî, vt cum alijs tribus monialibus veneficio infectis, an nostra medicamenta medica, vel pia, vel magica essent scrutaretur, tum vt Sancti Bartholomei sepulchrum visitaret; nostrorum medicaminum periculo factò, coluit orauit, & exorauit, facinoris miri testimonio tabellam inuentione pulchram, & voto sacro muro apposuit: me autem inter cætera his poetiis muneribus decorauit à strenuo D.M.L. Hieronymo Bruno datus.

Alla Tabella di Santo Bartholomeo per il voto fatto dalle Reuerende Monache de Celenza .

Questi che in aria miri .

*Con la destra impugnar fiero coltello ,
 Che scortecò sua pelle ,
 Scacciò schiere d' Auerno inique, e felle
 Da diece, che l' anello
 Riceuerno da Dio sposo , & amante ;
 Queste in segno d' amore
 Al santo Vincitore, e trionfante ,
 Danno per voto il cuore :
 E per archi, trisei, marmi, e scoltura
 A memoria gli fan humil Pittura .*

S O N E T T O

Mentre di vite il gran tartareo Duce
 Di rabbia pieno, & inuidio desio
 Viene in steccato à guerrigiar con Dio
 Per disfar opra, che di ben riluce .
 E cento, e mille schiere nella luce
 Mena dal cieco abisso, e luoco rio
 Contro il casto edificio, e santo, e pio,
 Et assedio crudel ini conduce .
 Quando Bartholomeo prende commiato .
 Dall' Eterno Monarca, e viene in campo
 Col porpùreo stendardo, ch'è di pelle ,
 E fende, e fora, e scaccia quasi lampo
 Gl' immondi Spirti , e sè restar l' Ancelle
 Sacrate à Dio col cor lieto, e beato

Peritum fuit an legeram simile exemplum? & an expulsus dæmon iterum ad affligendum redeat?

Quo ad primum ferè simile memorat Io. Nider in formicario cap. 2. ita vix iam decem sunt anni transacti quod in ciuitate Nurembergensi monasterium nostri ordinis sanctæ Catherinæ dictum cum extrema difficultate reformabatur per vndecim illic transmistas deuotas reformatrices ab alio reformato loco. Fuerant enim omnes sorores in dicto monasterio ad reformationem inuoluntariè, & pro se complices sibi in Ciuitate non paucas habuerunt. Postquam igitur locus regulariter clausus fuit; & ceruicosa gens sexus fragilis colla iugo submisit obedientiæ: venit in monasterium quidam dæmon, qui primum sonitibus nocturnis insolitis moniales quasdam infestabat, & subdit, & tandem tam de die, quam de nocte conuentum inquietabat, &c.

Aliud narrat Vucckerus, lib. 15. secret. auctorit. Vueri. Si vno loco (sic incipit) maleficia collidantur vbi numero plures (quemadmodum in monasterijs potissimum virginum, velut organorū sathanæ ludibrijs magis accomodatorum frequenter vsu venire cernimus) ante omnia hac cura prope deat, vt se parentur, & vnaquælibet ad parentes; vel sanguine, aut affinitate proxime vehatur, quo singulæ seorsim commodius fideliusque institui, & sapari queant, &c. & infra describit duas octogenarias incredibili cruciamentorum genere à dæmonio esse exercitatas.

An verò dæmon expulsus possit iterum vexare vexatum nulli dubium est, dum Deus permittat, nec sit aliqua repugnantia præseruatoria affecti, & præsertim in maleficijs, quando enim ponuntur instrumenta magica seu facturæ, vt signa; ipse obsequij auidius, damni humani cupidus, sui cultus zelosus semper concurrat ad affligendum; huic proposito pulchram historiam

recitat Mengus, cap. 16. in fusti de quadem moniali multoties malificijs oppressa; subdit. Et adueniente hora excitandi moniales, cum quibus illa moram trahebat ad matutinum, dæmon velut sagitta ab ipsa fugiebat solutis maleficijs in ipso exsistentibus, quæ in dies illa, ex ore euomebat; tandem diuino sibi assistente, & adiuuante præsidio, illa totaliter à dæmone derelicta, liberata fuit; at Describamus nunc aliquas vomendi regulas, vt promptius, rectius operetur.

Sit prima ante vomitum lenitio ventris, ne materia, ex aluo ad ventriculum trahatur; idè sunt optimi prius clisteres.

Vomitus non valde mane fiat, & serò precedenti abstineatur à repletionem ciborum; præcipuè frigidorum.

Et ad euacuandum sthomacum vomitus prouocari potest etiam post vntuosa, & sthomacosa cibaria commesta, vt docet hipp. 3. de diet. 3.

Neque fiat vomitus, vel ante, vel post venæ sectionem statim.

Hora vouendi ligentur oculi, & frons fascia benedicta.

Post vomitorij assumptionem leuiter corpus mouendum, vt facilius vomatur. 4. p. 11.

Post vomitum lauanda est facies; & os aqua rosata, & aceto.

Completo vomitu quiescendum per duas horas: tunc cibum offerendus assus potius, sed leuis digestionis, quam elissus.

Si post vomitum in sthomaco mordicatio sentietur Fercula pinguis, & vntuosa exhibenda sunt; ipsique superponatur lana succida in oleo calido infusa.

Si superuenierit singultus, potetur aqua calida, sin autem non confert excitetur arte sternutatio.

Si vires videantur malitia vomitorij debilitata offerenda 31. confectionis iacincti, vel Alkermes, vel lapidis Belzuar G. 10. vel clyxir vitæ examinatum recenter in suo libel. de clyxir à F. Donato Heremita.

Vomitiones ergo trium sunt generum, vel ventriculum nimia copia, & quantitate præsum molestant, siuè sit aqua siuè vinum, &c. & nuncupantur leues. Aut eundem qualitate sua acri, & mordicante vellcent, lancinent, aut dissoluant, & sic ad vomitum excitent. Aut tota sua substantia prorsus ipsi contraria sint qualia sunt quæcunque in venenorum veniunt numero. Nunc Medici suadent, quando morbus est leuis, tribueretque inducias semper à leuioribus vomitorijs esse inchoandum, deinde veluti per palum ad fortiora transeundum, leuia enim ceu parant naturam ad vomendum, vnde euitentur repentinæ mutationes sibi inimicæ; idè Hipp. 7. epid. nu. 53. proponit vomitorium ex aqua, aceto, & sale, Galenus 2. de antidot. c. 7. aquam validam, & acetum mulsam, & hidreleon. & omnia tepida tepide excitare vomitum docet Gal. 8. met. 5. quantitatem verò restringit ad libram.

Vbi verò adest morbus fortis, & magnus, fortia, & magna debent vomitoria medici asserunt omnes à nobis, vt magis salutaria magicis morbis numerantur hæc. Veratrum nigrum: & quod administratur, vt terminus finalis album; struthium quod radícula, & lanaria herba appellatur; Thymeleon; Glans vaguentaria; lathyrus seu catapucia, Ricinus Thapsia, ruta agrestis, radix ciclamini, semen nasturtij, agaricus, eupatorium Mesues bulbos

bulbus vomitorius, vel **narcifus**, flores **ginestæ**, & semen. folia, & radices **affari**; semen **urticæ**, **sparthum** : **Gratiola** seu **gratia Dei** valde proficua; **lybium præparatum vulgo antimonium**, puluis **Alkeroti vsualis**; **vitriolum albificatum**, **sal tartari**.

Inter duo extrema intermediant mediocra vomitori; vt flores, & semen aneti, semen, & radix atriplicis, semen erucæ, semen rapi, radix raphani, radix cetruli, vel peponis, radix bettonicæ, semen dauci, cartamus. quæ modo decoquantur in sola aqua simplici modo in aqua medica, vt rosata, hyperici modo in aqua, & oleo v. d. ꝑ. aliquorum dictorum simplicium. dr. 1. — aqua fluminis lib. de coquatur ad consumptionem tertiæ partis cuius ꝑ. lib. 1. oximel. & olei dr. 1. — m. vel ꝑ. seminis nasturtij, radices raphani. betton. an. dr. 2. — semen fugæ dæmonum dr. 1. decoquantur in lib. 1. — aque ros. alb. ad consumpt. quartæ partis adde ly oximel. squillitici, olei an. dr. 1. m. pro vomitorio, & id confer etiam sthomas plenis humoribus, & flatibus, ætate, temperamento, & tempore calido.

Vel ꝑ. rad. atriplicis, seminis aneti, cartami an. dr. 2. decoquantur in lib. 1. — aque bettonicæ ad consumptionem tertiæ partis; tñ adde oximellis simpl. aceti an. dr. 1. olei veteris dr. 2. salis gemmæ 3. — pro duobus vicibus vtimur quoque in pituitosis sthomas, natura, & tempore frigido.

Quando decipiendi sunt ægri medicamenta abhorrentes ex supradictis pulueribus conficere possumus placentam cum melle, vel zuccharo, vel electoaria. ꝑ. seminis cartami, aneti, & radice raphani efficacitati an. dr. 2. cum melle despumato, f. elect. vomituum dosis sint dr. 2. pro vice.

Vomitorijs verò fortioris exempli quod complexionibus robustis, aere temperato, fortioribus vexationibus, morbisque magnis, ac in pituita crassa, æruginosaque bile propinatur sunt vttiliora scribenda, vt

ꝑ. radices, & foliorum affari, florum, & seminis ginestræ, hyperici. an. dr. 1. — masticis aquæ fluminis dr. 7. decoquatur ad consumptionem tertiæ partis, tum ad colatura zacchiari ros. dr. 1. tepidè potetur. euacuant etiam per inferiora omnigeni coloris excrementa.

Rolandus cent. 6. cap. 5. ꝑ. pulueris radices affari dr. — aque cardui benedicti dr. 6. vel hisop; extollit etiam in morbis pectoris; crassis febribus; calido lecto vomendo, & sudando. Mattiolus laudat ad magicos morbos semen lathyrus, seu cataputiæ, grana 10. à putaminibus delibrata, tusaque ouo sorboli deuorentur, aut

ꝑ. Succo thapsiæ lotæ prius aqua mellis efficacitati dr. 1. puluer. menthæ, & florum nimpheæ an. dr. 1. iuris pull. dr. 4. m. vel pulueris rad. dr. 4. purgat per superiora, & inferiora, ut docet Gal. 6. simpl. trahitque ab intimo ad extra; difficili anhelitui, spuitioni, prodest.

Informa solida ꝑ. cort. radices thapsiæ mense Maij uel Iunij collectæ dr. 1. affari dr. — castaneolæ yomicæ, seminis atriplicis an. dr. 3. granorum cataputiæ excorticatum dr. 1. — gummi arabici dr. 2. contudentur, & cum melle despumato. f. elect. dosis sit dr. 2. feruetur per annum ex Arnaldo Vill.

Vel ꝑ. semen. cartami, rad. affari, enulæ campanæ, catuputiæ excort. uel ricini an. au. 1. cum melle despumato, f. elect. uomituum secundum artem dosis dr. 3. robustis.

Est frequenti usu apud exorcistas uomitorium, ex albo ueratro, cum
nesciant

nescitu talia una veste, unaque mensura vestite putant omnes: hinc magna pericula, vitæque discrimina; cum eandem dosim, eisdem materiis omnium veneficatis, nulla accepta indicatione ab essentia morbi, à parte affecta, ætate, complexione propinant, nec considerata ipsius ellebori substantia venenosa, & ratione ordinandi, corrigendique symptomata superuenientia. Forestus obser. 6. lib. 30. narrat timendas historias.

Ego negare non possum admirandas vomitiones materiæ veneficæ non inspexisse, & ægris timidè imperasse; tamen in actu vomendi assistens, sanissimas perturbationes, lypptomias, strangulationes, cruciatuque plurimos, vomituque copiosos album causare obseruauit; idè Plinius vetauit dari senibus, & pueris; item mollibus, & fæmiaei corporis, animæque exilibus, aut teneris; & fæminis minus quam viris; item timidis aut si exulcerata sint præcordia, uel tumeant, minimeque sanguinem excreantibus, uel latere, uel facibus, ac loquens To. Mes. de his protulit helleborum album debere uitari: est enim profocatiuus, super nigrum autem debere præsumere concordant omnes, & propriè rectificando secundum artem, & legem; & non conuenit, nisi robustis corporibus, & animosis, temporeque ueris; & propriè datus quidem, quando: & cui conuenit, & qualiter acquirere facit iuuenescentiam, & incolumitatem, & mores laudabiles, & complexionem bonam.

Idè non ità fides adhibenda est ijs, qui neque litteram medicam sciunt, & secreta medicamenta se iactant possidere, quod considerate ponitur in lib. de med. exp. 1. & nos non laudamus hominem ignorantem artem medicam, ut habeat hæc secreta; quoniam uellet prodesse fortè, & nocere; & propter hoc oportet hominem scire complexiones causas, & accidentia, ut cognoscat ægritudines, & earum accidentia; quoniam qui ignorat hæc non est securus quin noceat plurimum, & pro maiori parte: etsi aliquando proderit etiam, hoc erit ex fortuna. Sed ad rem ex suprascriptis non uidetur tutè album ueratum administrandum, & nigrum ab imperitis esse suspectum. Attamen quia praxis communis cogitauit album helleborum esse forte medicamen, & cōducere ad omnes fere humores expellèdos ab omnibus corporis cavitatibus, cum conferre ad omnes morbos pertinaces, difficilique curationis, ut cit. Mesues, Serapio Auicenna testantur.

Dici potest in morbis ordinarijs, uel extrinsecè magicis non ità discriminatim hoc remedio utendum esse, morbis uerò ueneficis internis (ut puta existente interne maleficio) solitis exorcisticis benedicte accepta tamen indicatione, à maleficiati tempore, affectione. partisque affectæ natura non uituperari etiam album, ut magis uomitium; & potest hic accommodari ea sententia Hipp. lib. epist. num. 32. purgatio sursum uersus commodat ei in quo sine febre est cibi fastidium, aut stomachi punctura, aut uertigo, aut os amarum, & in summa doloribus supra septum transversum, sed quæso uteris ne scriptor eo dispensandi modo quem practici aliqui exorcistæ exercent, v. d.

℞. Hellebori albi, perforati an. dr. 1. — zuchari rosati, thuris an. 3. — & omnia simul in uino albo optimo quantitate vnius libræ facias bullire quousque deueniat ad medietatem. &c.

Quibus non animo contradicendi, sed quoniã Mengus ipse in flagel. de remed.

remed. tribuens documentum pro exorcistis, docet quod exorcista nullo pacto præbeat hoc vel potabile aliquod remedium alicui infirmo sine consilio, & iudicio medicorum; quia cum complexionones, seu naturæ infirmorum sint diuersæ diuersimodè illis etiam applicandæ sunt, assero hanc formulam mihi non arridere, tum quia repente euacuatur, tum ex præcepto Auctorum ad summum hellebori quantitas non debet excedere 3. vnam, nec decoqui ad medietatem (vt Codronchius) cum vomitoria leuem sustinent decoctionem; tum etiam quia vt ipsi auiunt, & est, temperamenta sint diuersa non semper eadem mensura, sed diuersimodè est ordinandum. Tum semper festandum præceptum Hipp. 2. aph. 6. quod Gal. in com. explicat; siue per vomitum, siue per alui solutionem purgare velit, si totum corpus fluxum reddideris, sic demum bellissimè purgaueris, fluxum verò fiet meatibus omnibus reclusis, & humoribus incisis, & tenuatis si fortè crassum, & lentum humorem corpus habeat, & Plinius cit. monet cauendum est falici quoque cura ne aubilo die detur; quippè impatibiles cruciatibus existunt; nam æstate potius quam hyeme dandum, non est in dubio; corpus septem diebus ante præparandum cibis acribus, abstinentia vini; quarto, & tertio die vomitionibus pridie cænæ abstinentia, album, & in dulci datur, & c. Vt euitetur abscondita contradictio cum Hipp. 1. y. pridie cænæ abstinentia explicatur; ne cibus in assumptione veratri reperiat ingestus: fauet huic Gal. 6. epid. 1. 6. quibus enim cibus in intestinis oclusus est, nisi quis aluum prius ducens forbitionem dederit; uehementer lædet: cum non humectaret. Hippoc. n. 4. aph. 13. normam dans difficilè uomentibus ait. Ad helleberos, qui non facile supra purgantur eorum corpora ante potionem pluri cibo, atque quiete humectanda sunt; vndè duo excipimus ex Gal. in com. primum, vt vomitus assuescat leui vomitorio ad uomendum, ut iuribus cum oleo, & oximel simpl. primo, tum squillitico, uel decocto camomeli, & his similibus; secundum corpus præhumectandū molliibus rebus præsertim cibo, non quidem amaro, falso, acri, acerbis, sed medicinali naturæ proportionato; omnis enim cibus sua natura solidas corporis partes humectat; quies uerò per accidens; idem refert Gal. in 6. epid. c. 1. 6. dictum est autem tenuare de humoribus: hos enim tenuare conuenit: mollire de membris solidis; & in utroque ueratro.

Et sicut motus ante pharmaci exhibitionem exsiccando reddit corpus purgationi inobediens, contra autem quies humectando præparat: sic assumpto medicamento, motus excita calorem, calor spiritus; hi humores, atque hinc tandem euacuationem procurat; iure igitur iubet Hipp. 4. aph. 14. & 15. quum hiberit quis helleborum ad motiones quidem corporum ducere magis, ad somnos uerò, atque quietem minus; indicat autem nauigatione turbari motione corpus; & 6. epid. sect. 7. dixit qui ueratum bibit si citius purgare uolueris; lauare oportet, aut comedere.

Pronostica uerò de assumpto ueratro habentur in coacis prænot. n. 4. purgationes ual. de rubicundorum, nigrorum à ueratro, malæ sunt, & cum talibus exolutio malæ, à ueratro uomere rubicunda, spumosa, pauca prodest: facit tamen duricias, & suppurationes magnas abducit; in omni purgatione redundante, frigiditas: um sudore perniciosa est, & conuulsio pessima.

Hæc cuncta ueritatis plurimum intra medicinales terminos possident: in magi-

magis uerò aliter obseruatur plura enim mira excitat dæmon ad timorem, desperationemq; incutiendum, multos uexatos actu uomentes, insperamus cum frigiditate extremorum, sudoreque anxietate, & sine pulsu. terque practica monstrauit Martæ, & Claudiæ sepissimè que in alijs cum sanitatis sequela.

Vt uerò magicis morbis ueratrum conuenire medica ratione probemus. Colligamus ab Hipp. in epist. Democrito num. 33. Cæterum ueratrum his dare oportet, quibus de capite fluxus fertur, & in lib. 1. de dietâ nu. 35. ueratri purgatio à fomentis confert desipientibus, & stupidis; hæc ferè semper sunt in illis ergo, &c. Adde quoniam cum in causa, ut plurimum existit melanchonia, cui uehemens debetur medicamentum, ex 6. aph. 47. tum quoque, quòd cum morbus annumeratur inter longos, & pertinaces, hinc Gal. 6. epid. 1. 6. docebat ueratro quidè purgate si ualde antiquus affectus sit, & ceu uictibus (ut ita dicam) extrudendus: ueratro ideo uti debemus; habita tamen, ut monuimus, ætatis, habitus, roborisque ægrotantis ratione: loco enim cit. Hipp. iubet iuuenes ueratro purgare.

Eia ergo his munitis, ad arma med. & primum, ꝑ. Hellebori nigri dr. 1. sugæ dæmonum fl. nimphæ, thyrîs an. dr. —: macerentur in dr. 8. uini optimi per noctem leuique facta decoctione, colaturæ addatur oximel. simpl. dr. 1. præmissa benedictione tepidè exhibeatur ieiuno.

Præcepit Philon. Medicus Doctissimus ex Syluat. de super manducare, recordatus forzan sententiæ Hipp. 6. epid. 5. ad rem quidem esse in sensitiuis stomachis, vel dilicatis aliquid iuris consumpti, vel cremoris ptissanæ bibere censeo: admisceo uerò oximel. dicti Medici disciplina, cum nullam suffocationem causare possit aceto mistum; tum flores nimphæ tamquam antidotum ueratri ex Mattiol. quibus inimicum uinum. Tu. ꝑ. Helleb. nigri dr. 4. rad. assari dr. 1. rad. centauræ, thuris, perforati an. dr. —: infunduntur per noctem in dr. 10. aquæ bettonicæ facta decoct. ad consumptionem quintæ partis collig. serueturque pro potu addèdo aceti ros. dr. —: tepidè diglutiat. Ad corrigendam aliquam medicamenti uenositatem alij uolunt immisc. dr. 1. theriacæ Andr.

Ipsè puto quando opus esset forti euacuatione, alexipharmacis non impediendam vim operantis medicamenti; sed confecto potius opere tribuendam, uel aliquo irruente symptomate, cui satisfit proportionato remedio immiscendo semper confect. iacinti, alkermes, &c.

Quando uerò uomitus sit superfluus offertur theriaca recens cum syde cionijs, uenrriculo; emplastrum de crusta panis.

At in forti temperamento, cui celebratis prius alijs remedijs morbus persequerat. ꝑ. Hellebori albi dr. 4. seminis latheris, seu ricini delibrati dr. 4. hypericon, valetianæ an. dr. 1. infunde per noctem in lib. 1. uini, aut aquæ fl. citrangul. uel in calidis complexionibus aquæ fl. ros. alb. facta leui decoctione collig. ac addè oximel. simpl. ac tepidè diglutiat æger. aut ꝑ. Helleb. albi dr. 1. florum ginestræ, iuæ manuschr. rutæ an. dr. 1. infunde per noctem in lib. 1. uini, uel aquarum dictarum, tum bulliantur ad consumptionem quintæ partis; colaturæ addè olei benedicti dr. —: propinetur repetendo tribus vicibus.

Lau-

Laudatur beer Arabum, quod ex Constantinop. affertur ex Mercurial. lib. 1. c. 16. nam est sine sapore, & sufficit vnum, vel duo grana decorticata, & admisceri potest parum zacchari mouet per vomitum, & aluum; maniacis, & melanconicis.

Si quis verò potabilis aphorret, ac cætera respuit, quoniam honestum est omni machina ægris succurrere; quædam medicorum ingenia excogitarunt, quibus decipiatur, ac sanetur ægrotus primo.

Colligantur radices ellebori (si vis per superiora magis ducere, albi; si per inferiora, nigri;) græco vino mundentur cortices superiores colligantur, interiores nullius sunt momenti irrorentur vino, & ad solem, vel tepidum calorem assiccentur; hunc processum ter repete: contere tenuissime: hunc pulverem pone in vas vitrum album, super impone succum rosarum persicarum, iterum effice, & hoc quinque repete; vltimo contere, & in vitro serua habes medicinam incomparabilem ad omnes ferè morbos, dosis, dr. ʒ. cum succo viol. cum vino; & fieri possunt electuaria cum zaccharo fino, & albumine oui secundum artem, tempus componendi aptius est iunius.

Ad exemplar aliorum extractorum, marte tuo conficiendorum, describam illud Quercetani in pharm. pag. 717. pleraque enim habet idem, & Vueckerus in antidotario.

R. Radicum, & fibrarum hellebori nigri (vel albi) lib. 1. omnem fortitiam prius aqua: deinde macera per integrum diem in aceto rosato: hoc enim tollet nimiam illorum acrimoniam, & venenatam qualitatem: effunde acetum: radices autem mediocriter ad ignem lentum siccata, & crasso modo contusa indantur in matrarium capax super effundendo succi limonorum partem, & succi pomorum, redulentium partes duas, vt materiam duos tresve digitos supernatet, omnia stent in digestionem; B. M. donec succi in colorem rubicundum tingantur, & exacte impregnentur tota hellebori substantia, cola postea omnia, & fæces prælo exprime: vltimam hanc expressionem commisce cum prima colatura: & iterum affunde fæcibus nouum succum rosarum persicarum optimè indeq; denuò extrahe omnem substantificam virtutem in B. M. colando, & exprimendo iterum omnia, & misce hanc colaturam, & expressionem cum prioribus illis: omnibus in matrarium capax iniectis fiat digestio in balneo purumque ab impura separatur; eandem separa ad calorem lentum humiditatem donec in fundo maneat extractum in spissiori paulo forma quæ sepe est; huius autem vt possumus dr. ʒ. vel forma pillulari, vel electuarij iam supradicti contra omnes, ex melanconia morbos, & qui radices altiores agunt, occultaque habent seminaria. Notat idem quod quando cum vomitorijs miscetur aliquod fortiter purgans, vomitoriorum vis retunditur, & inhibetur, ac potius per inferiore fit euacuatio non sine igitur ratione multi reddunt antimonium euacuans per inferiora, fortiter purgantium admissione, vel adstringentium.

In his suum habet locum principalem antimonium, non solum, vt purgans, verum vt tale iucundum, & facile; possunt enim decipi ægri, vel potu, vt ad grana 8. vel 10. vino, iure, aut aqua; cibo vt panaiella, electuarij crudi forma, conferua, intra sicum, cum, &c. Fuerunt vero, & sunt pleraque ex academia Erasti Medici, qui huiusmodi medicamentum ratione experi-

experiētia Illustriū tūrorū philosophantium comprobatum adeò apertè oppugnarunt oppugnantque, ut si eis Imperium; non tantum, ut exularet, sed ut à mortalium memoria decideret, imperarent; uiderunt forsan potabilium ebrii ipso propinato praua symptomata, nec penetrarunt indebitè præparatum, ac cæteros omittēdo scriptores: Mattiolius potius herbarum uenerator, inspectis eius uirtutibus, quot encomia narrat in proprio capite? & ibi probat Grecorum, ac Arabum auctoritate non esse uenenosum medicamentum, ut inscitia medicorum tenet.

Tu tutam præparationem ab hoc accipias, lib. 5. cap. 59. & à Vueckerio, lib. 2. antid. c. 39. transcriptam. ℞. antimoniij electi, lib. 2. conterere in mortorio æneo minutissime, imponaturque in vase terreo supposito igne accenso, continuè spatula ferrea nunquam cessando agita, vsque dum admittat vapores, & solitum sblendorem, odoremque sulphuris, ac in cinerem uersum positum super carbones ignitos nullum euaporet fumum; dum enim occurrit (ut solet) conglobari, seu se se uniri, opus erit quoties conglobator, toties ab igne remoueri, & in puluerem reduci spatula semper agitando calcinari; huius igitur antimoniij. ℞. lib. 2. boracis aurifabri dr. ʒ. salis ammoniaci dr. ʒ. reducantur vna in puluerem, abscondatur in circulo circumdato beneque tecto fortissimo igne in fornace præportionata inspiciendo post tertium horæ spatium an fufum; tunc prociatur super tersum matmore uel trullei cretacei fundum, laminaque formentur colore hyacinthi.

Altera est, ℞. antimoniij, tartari an. lib. ʒ. puluerirentur adde salis nitri, lib. 1. immittantur in olla ignita pederentim, & inuenies regulum album; cuius ℞. dr. 2. puluerizza minutissime, cum dr. 2. salis ammoniaci include in cruciulo, & da ignem, ut supra, & lamina efformentur.

Crollius in chymica Basil. ad magicos morbos laudat flores antimoniij præparati suo modo; nos breuiori ordine præparatione utimur Vueckeri, ℞. antimoniij crudi, lib. 1. aquæ salis, q. 1. quibus mixtis, & solutis sublimetur, quod sublimatum est collige; abluè, & ad usum serua: dantur grana 5. uel 7. cum conserua ros. iure, uino, &c.

Ex Heurnio habetur facile vomitorium, ℞. vitriolum Rom. efficcatum, dissolue in aqua, depuretur, per residentiam, depuratam euapora, quod infundo erit propinabis ad grana duo, uel tria cum conserua. aliqua; & à vomitu æger aqua carnis nutriendus; ipse puto quod si ter hanc dissolutionem, & euaporationem reiteres tutius ad dr. ʒ. offerri ualeat.

Alerum modum scripsit Crollius. cit. ac 200. p. extollit in uentriculi affectionibus, & cerebri; in febribus in peste, in lumbricis, in dorsi doloribus, in defluxionibus salis dosis à scropulo ad duos habita indicatio completionis, &c.

℞. vitriolum album (fit per dies sex dies in calido sole æstiuo, uel forsan in clibano) solue in aqua pluuiiali, & euapora, donec quasi crusta appareat: postea per quatuor dies in loco frigido ponas: & concrecent crysta illiquos eximes, & aquam iterum euaporabis, ut antea: hic labor penitus tertio reiteretur coagulando, & dissoluendo: ultimo ter eodem modo procedatur cum aqua rosarum; crysalli tandem supracalorem leuem siccentur, & sponte redigentur in puluerem album; hoc lenè est vomitiuum.

℞. hęc

Hæc pauca vomitorium genera noſtræ materiæ pertinentium, alijs non enarrantibus explanauiſimus, vt tibi medenti errandi fit occaſio interdicta, ſumpta indicatione, vt ſæpe monuiſimus, à maiori, vel minori affectione, & temperamento. Nunc, vt promiſſis ſtarem examinemus an putius dictus Alkerotus conferat magicis morbis?

Compoſitio eſt apud Crollium, ſed imperfectè; veram accepit Venenſis Perill. D. Hieronymus Malcambrunus Patricius Benſus; ibi enim peſtis tempore à Medico dicto Alkeroto fuit frequentata, multoſque, è faucibus orci lucratis magnis opibus liberauit.

℞. antimonij, tartari an. lib. — puluerizentur, adde ſalis nitri, lib. i. inciantur pedetentim in olla ignita, & fiat regulus albus; cuius, ℞. vnc. i. mercurij vnc. i. arſenici ſublimatei vnc. 4. piſtentur ſuptiliter, & intrōmittatur in vitrea ſorta, ac accendatur ignis cineris lentus; ſupponaturque recipiens ſemiplenum aquæ cordialis, vel ſcorſonariæ; vel, & melius, maluæ; poſt temporis ſpatium reperies ibi butirum album, quod in vmbra efficcetur, ſerueturque doſis ſit ad grana 8. pro vice, &c.

Haec miſturam perutilem eſſe exiſtimo in magicis morbis; ſuadet experientia, quia iucundè eradicatur peccans materia per vomitum, & ſæpe perſeſſum. Tum etiam quoddam ex ſcriptis medicorum, & exorcistarum clarum ſit, argentum viuū occultæ proprietate pro æmuleto conferre ad omnia veneficia ſi benedicetur; quæ maiori efficacia fatendum, eſt, intra ad ſumptum hoc modo correptum, ad materiæ expulſionem, & oppugnationem?

Eadem ratione valere autumo mercurium vitæ Quercetani qui duas miſtas magicas vomitiones memorat in Pharm. cap. 16. & Foreſtus, lib. 18. obſeruat. med. 16. narrat de uomitu viuorum ſcarabeorum in puella; & Bened. Veron. lib. 13. 22. ſcripſit quendam lapidem nucis iuglandis magnitudine euomuiſſe, quam Nicol. oui magnitudine inſpexiſſe refert, & Beniueniſius fatetur vomitum brucci animalis, & culuſdam noſtri forma vermis. cauda furcata, quattuor pedibus, obſeruafſe, vt alia amittam; quæ omnia, etſi admiranda, non tamen impoſſibilia tenent multi; nam ſicuti ex putredine ea generantur in mundo, eadem ratione gigni valeant in corpore humano paruo mundo; illa verò reſerebantur ad incantamenta.

Largitus eſt, etiam, ſummus Opifex pleraque quæ extra applicata ab vmbellico ſupra (infrà enim ventrem ducunt) vomitum prouocant, vt fel animalium, vnguentum de cyclamino, vel ℞. rad. cucum. ſilueſt. dr. 7. coccoſnidij ſcamonæ an. dr. i. lactis tithymali, dr. 5. cyclamini terbinthinæ an. dr. — hellebori albi 34. mellis quantum ſufficit ad emplaſtrum; ſed? ſi etiam reperiuntur, quæ maam, & pedum volas inungendo vomitum prouocare ſcribebat Leonus, lib. ſec. 3. c. 17. Rec. lythargyri, auripigmenti, euphorbij, pyrethri, elebori albi an. dr. i. argenti viui extincti dr. i. — ſucci oxylapathi, ſucci bryoniæ an. dr. 2. axungia porci veteris dr. 5. conſice, & vitæ potèſt addi fel. tauris coloquintida; hermodactylijs

De Medicamentis Purgantibus.

Conuenire in magica curatione mædicamentum purgans, demoſtrat huius, reique præternaturam eſſentia in. 1. aph. 2. dicitur, quod purgatio-

tio & humorum qui sua qualitate molestant euacuatio, qui cum in magicis morbis sæpe reperiuntur, & causæ mediatae, igitur conuenit; dixi sæpe, & non perpetuò, data contingentia, quòd ante maleficium possit corpus reperi purum; sed quidem raro, nam in obsessis vexat dæmon mediantibus quoque humoribus; vnde administrari solent proportionata purgantia, ne ipsius motu surgant humores, vel ad reuellendum à nobilibus ad ignobiles partes, vexationesque exonorandas. Tum quoniam, quæ continentur in passivis corporis partibus sùt præter naturam, ergo vel auferre, vel deponere tentandum est, docuit Gal. in art. med. c. 64. & vt summam dicam, quidquid præternaturam in aliquis partibus continetur sanationis intentio est ablatio; quæ si fieri non possit transpositio.

Adde quia sicuti potest in stomacho esse instrumentum veneficij, ita & in intestinis, capite, vel corporis aliqua cavitare, humoribusque vadè præbet nobis indicationem illud expellendi, vel destruendi medicamentis solutivis. Huius sententiæ præter omnes exorcistas, & medicos est Federicus Lamecius in vna sua epistola transcripta à Del Rio lib. 6. c. 2. sec. 2. in qua enarrans prius multa remedia occulta qualitate contra maleficia, à nobis in principio huius Ladducta pergit.

Sed eam demum remedia vsurpata erunt si simplex, & solitarius morbus fuerit: hoc est si cum occulta pernicies inuaserit, purum fuerit corpus, & integre sanum; sin verò vel intemperie, vel plenitudine, quæ plethoram vocat, vel humoris vitio, quæ cacochymia dicitur, vel obstructione; vel alia causa præternaturam corpus laboret, non ante adferenda sunt remedia, quæ totius substantiæ proprietate, seu contrarietate maleficia profligant, quam vitia illa summoueris ijs remedijs, quæ manifestis qualitatibus, de quibus dictum est supra, morborum vim, & acrimoniam habent, & obtundunt. Si quidem præsentibus his malis, occultæ medicamentorum facultates, quasi sepultæ franguntur, & hebescunt; præclusæque, & impeditis vijs quibus iter est ad affectam sedem, eò non possunt integris viribus per venire. Quapropter hæc mala statim per initia tollenda sunt; neglectisque propemodum maleficijs proprijs indicationibus vnicique illorum conuenientibus remedijs medicandum. Ac intemperiem quidem curabimus calidam refrigerantibus, frigidam calefacientibus, humidam siccantibus, siccam humectantibus: seruata semper contrariorum lege: sicut in libris methodi medendi præceptum est; obstructionem verò experiemus detergentibus, incidentibus, & tenuantibus medicamentis: humoris vitiosi exuperantiam purgatione vacuabimus, quod si plenitudinis signa apparuerint, nec quicquam eorum repugnet, quæ sunt in venæ sectione obseruanda: sanguinem etiam per initia mittemus; nisi veneni suspicio adsit; tunc enim non ipso statim initio vena seccanda erit (alioquin venenum in venis traheretur, à quibus omni studio arceri, atque excludi debet) sed post vomitus, & deiectiones, atque vbi nihil ipsius veneni in ventriculo, & intestinis reliquum esse coniecimus. Præterea reuellendis noxijs humoribus, quos dæmon, vel maleficus homo in principes partes traduxerit: conuenient clysteres acres, & sudores prolekti balneis, æstuarijs guaiacinae, e beni, salsa perillæ, vel china decocto. Denique si fractura, vel luxatione instrumentorum structura permutata fuerit,

fuerit, fracta, vel luxata pars quam primùm erit in naturalem formam, sedemque propriam reducenda his ita constitutis, & vt vnus cuiusque status conditioque feret accommodatis: tum demum erit ad oculataram proprietatum opem confugiendum. Sed, petis antequam ad medicamentum purgans deuenis est ne præcedendus vomitus?

Distinguas si veneficium sentitur in stomacho, vel oesophago signis ab hoc affecto acceptis à vomitu inchoare necessarium puto; at si grauitate, dolore, cruciatu, videtur inesse intestinis, & infra septum transversum; optimum est initium fumere à clysteribus deinde à purgantibus medicamentis, si verò materia iacet in aliqua parte corporis longinqua, vt artubus, capite, &c. fouente ventriculo; tunc præcedente vomitione totius est deuenire ad electiua, & eradiciua purgantia peccantis humoris.

Quòd si morbus magicus non est, ex assumpto veneficio, sed externè fabricato. Medicus procedere debet, prout indicabit morbi essentia, pars affecta, & temperamentum; vitæque antea facta, immiscendo semper naturalibus remedijs ea quæ ab occulta proprietate recolimus supra valere his morbis, vnita exorcistica benedictione.

Dum igitur in coniecturam venisti annuentibus indicijs signum, seu maleficum instrumentum intercludi in aliquo inferiori viscere, doctus ab Hippocrate in Epist. nu. 32. scribens; purgatio deorsum versus commodat, vbi sine febre est tormen, lumborum dolor, genuum grauitas mentes ægrè prodeuntes, dolores in partibus sub septo transverso, iubeas per tres dies mane, post horas tres syrupi præparantis, vt talia immittantur clysteria.

Rec. fol. betton. fugæ dæmonum, iuz, rutæ, aneti, maluz, atriplicis, mercurialis, parietariæ an. dr. i. fol. senæ, epithem. an. dr. i. ellebori nigri dr. i. f. d. in aqua fluminis cuius decoc. Rec. lib. 1. hieræ picræ, benedic. Nicol. an. dr. 1. olei rutacei, camomel. an. dr. 2. salis gemmæ dr. i. m. pro clyf. & quando actu sit diglutiat æger aquæ lustralis vn. i. ad materiæ vaporosæ interdiciendam ascensionem, vel Rec. fol. lauri, marrubij, sabina, matris syluz, verbenæ, artemisiz, mercurialis an. p. i. radice brioniz incisæ dr. i. agariçi, cartami an. dr. 2. polipodij querc. dr. 1. f. d. in aqua huius decoc. Rec. vn. 7. adde olei laurini, sapæ, amigd. amar. absint. an. un. i. salis dr. i. m. pro enamate.

Hæc non solum in his morbis tibi cogitanti videntur esse vtilissima verum omnibus morbis qui dependent à slegmatica, melanconica, & flatuosaq; materia, vt in articularibus affectionibus, ischiade, dolore colico, hypochondriaca, seu myrarchiale passione, vteris frigidis, quotidianis, & quartanis febribus.

Syrupi, qui procedere debent ante purgationem possunt esse Rec. Sy. de bettonica capil. ven. de sthecade fumariz an. vn. 1. aqua betton. & mellisiz, un. 3. m. vel Rec. sy. oximel. simpl. absinthij de tribus radicibus, Gian. un. 1. decoctionis nostræ contram maleficia vn. 4. m.

Decoctio hæc est Rec. fol. betton. verbenæ, centauræ, pimpinellæ, quinq; solij, & trifolij an. p. i. feminis hypericon. peoniz, rutæ, aneti, coriandri an. va. 1. tormentillæ manus christi, gentianæ, an. vn. 1. decoquantur parum in lib. 10. aqua fluminis colentur, & seruentur pro potu; vt iucundius libaretur destillari potest.

Quòd

Quod si calida videatur peccare materia dulciora conueniunt tum clystera, tum syrapi, vt Rec. violarum, frondium attriplicis, maluz, aton quiq; folij cardui benedicti parietariae an. partes aequales facta decoctione, Rec. vni 7. olei uiol. hypericon, rosari an. un. 2. diacap. Arn. dr. 7. falis dr. 1. m. pro clyst. Syrupus in calidis conueniret tali forma, Rec. sy. de acrido citri, de pomis, infus. ros. rub. capil. uen. an. un. 4. aqua cord. un. 3. m. Vel. Rec. sy. de portulaca, de borrag. fumariz an. un. 3. aquæ decoct. nostræ un. 3. m.

Est in medica potestate, & iudicio pro ut occasio indicationis sibi suggerit hæc omnia uariare; (Ego etiam, ut tutor effectus sortiretur, syrapi admistæo guttas tres olei uirioli, uel sulphuris, uel quintæ essentiz, coralli, uel perlarum.

Præparati humores per electiuum medicamen educendi sunt; quod describere unum ut omnibus cõferat, & iuuet gratis dicerem; cum non sanetur homo in communi. Si. n. oculariter difficile sit particularium noscere temperamentum, ut remedia quadrent, ita ut aiebat Gal. 3. met. 7. Si enim unius cuiusque naturam scirem, qualem Aesculapium mente concipio, talem me esse putarem; hinc nostra professio coniecturalis oritur, & doctus medicus; quomodo remedium scribendum est ut omnibus consentiat? exemplo tamen aliquorum planius monstratur iter.

Rec. fl. cord. & fruct. pect. an. p. 1. tormentillæ, ualerianæ, betton. an. p. 2. femin. hypericon, peoniæ, tutæ an. dr. 3. herbæ paris dr. 3. agarici troch. dr. 1. f. decoc. in succo ros. ps. in. i. col. diff. confect. A mech. diaphin. an. un. 3. Sy. D. August. sy. helleb. nigri (descripti à Massaria, lib. 6. c. 26.) an. un. 3. reub. pul. dr. 3. m. f. p.

Si abhorret potabilia, uel propinentur grana otto supradicti pulueris Al. Keroti, uel antimonij correcti, uel florum eius, uel mercurij uitæ; uel extracti hellebori nigri, ut plura de uomitu scribebamus, uel dr. 2. rad. muchio. can. uino macerate.

Essentia Stibij, ex Andernaco.

Stibium in puluerem contusum per dies decem leuigatur igne, donec primum flos albus mox luteus appareat: qui tandem, e rubro in purpureum colorem transit. Huius un. 2. in uini spiritu quantum uiginti digitos superet diebus duodecim uase diligenter occluso macerantur, postea separantur per balneum: atque tunc essentia stibij instaurandis renouandisque uirius dicata fundo uasis subternitur. Huius grana quatuor, & aqua mellissæ chelidonij, aut uino generoso dantur, Febres curat; aquam intercutem discussit, morbis uterinis demoniacis, comitali, & similibus medetur. Morbum gallicum omniaque hinc orta uitia mirabilia sanat humores per plura ducit superfluos percutis habitum.

In forma pillul. Rec. pillul. fetidæ de lapide lazuli, de fumoterra, an. dr. 2. cum succo ros. fermentur pill. 6. post tres horas adsumat Apozema ex un. 3. sy. D. Aug. uel de polypodio Magistrali, aut lib. 3. iuris accipittis, uel noctuæ, uel apupæ, in quo decoctum sit epyremum, & helleborus.

Vel

Vel Rec. pul. hierę simpl. lapidis lazuli pparati, agarici troch., turbitar. dr. i. cum succo brionie formatur pill. 5. post duas horas offerendum aliquod apozematis dicti.

In delicatis, Rec. fl. cord. p. i. fenę, epithemi, polipodij querc. an. dr. 2. cort. mirabol. Keb. & citrin. agar. troch. an. 3. sandal. citrin. dr. 2. fugę demonum feminis rute an. dr. i. dictami albi manus Christi, an. dr. i. f. d. in aqua betton. in suff. col. diss. reub. uig. infusi in parte dictę decoctionis, & non col. dr. 2. confęc. amech. dr. 6. sy. de polypodio mag. D. Aug. an. un. 3. m. f. p. in pillul. Formę Rec. hyerę picrę 34. helleb. nigri, polypodij quer. an. dr. i. agarici, salis indi, lapidis lazuli an. dr. i. coloquintidę dr. 4. cum succo bettonicę, & fugę demonum f. massa pro pillulis dosis dr. i. cum apozemate aliquo supra scripto.

Vti etiam possumus uino helleborato, ut Rec. hellebori ab omni terrestri impuritate prius uino optimi mundati, ac siccati dr. 2. follicul. fenę, epythemi an. dr. i. corticum. citri. anasi, feniculi an. dr. 2. macerentur omnia in duabus mensuris optimi uini albi per tres dies in loco calido; deinde coletur, & cum zacchari sufficienti quantitate dulcoretur, aromatizeturque mane dr. 3. uel 4. quo uino multi liniunt partes affectas tepidę.

Sin autem, quę faciliori maioreque uirtute pędita sint maui, tum in assumendo, operandoque chymica arte, ex supra dictis extrahere possumus, uel extracta, uel quintas essentias; hinc Raymundus Lullus, lib. 2. de secretis naturę can. 6. docet nos curam perfectam dęmoniacoꝝ melancolicorum, & omnium morborum caducorum, cum sua quinta essentia Celidonie, in qua immisce fumus terre, centaurę maioris, epythimi, thymi, ellebori nigri an. dr. 2. lapidis lazuli dr. i. & dimitte stare per tres horas, & da ei in potibus in die semel in nocte, & unge ab extra totum corpus, & regionem plent.

Quod maiori operatione sint dotata nobis suadet suptilior; ac penetrabilior eorum uirtus, hinc facilius assumi, & materias crassas frangi, & expelli spiritusque discuti fatendum est, id Cęsalpinus in peripat. c. ult. confirmat subdens, quę huiusmodi facultatem habere comperta sunt amuleta, & alexipharmaca appellata, aut totius substantię proprietate, id consecuta; plurima per experientiam inuenta, & longo usu confirmata. Ex ijs autem ea maxime oppurtuna sunt censenda, quę spirituosam, & multam efflant huiusmodi uim, tum quia intimius penetrant; tum quia cum spiritibus communiunt, sic enim, & permisceri, atque eos alterare possunt, aut pellere.

Posuit multa ex chymicis lecta, lib. 2. sec. 26. Veckerus hic pro nostra commoditate nostrę methodi attinentia ægrorum iucunditate, diglutiendiq; facilitate, aliqua transcribemus; in lib. enim de medic. exptis ultimo sancitur, & cauene pębeas medicinas mali saporis, quoniam medicina, quam infirmus habet in odio plus no. et, quam prosit.

Extractum hellebori nigri.

Cortices radices hellebori nigri infundatur in aqua anasi, de qua fit oleum, & stent in infusione per horas 24. deinde bulliant simul ad aquę

aque si fere contumtionem, coctur postea cum forti expressione; vltimo decoquatur expressum cum syrupo rosato solutiuo ad sufficientem spissitudinem, reponatur in vastulo terreo vitreato, dolis est dr. 2.

Aliud ex Heurnio.

R Ec. radicum veratri nigri effossarum sub ortum solis incrementa ducente luna, ac peragrante dode catemorion capricorni, leonis aut sagittarij; in pulpam contundantur, & distillentur, dum nil amplius liquoris fundant; hoc fiet vi calidi caloris in arena; hic cinis, cum vino liquecat in lixiuuium, mox balneo exhausto, liquorem salem fundus dabit, qui omne virum humani corporis antiquatum in caufarijs abigit, ac in floridam iuuentam foedum corpus reuocat; soluitur cum vino, croco, & ambra dolis est à dr. ad dr. 1. Tu eadem arte extrahere potest reubarbarum, senam, epithemum, polypodium, Turpetum, hermodactilos. Extractum esulæ, aut affari cum radice. R. fol. esulæ sicæ, & puluerizata quantum satis est spiritus vini, q. s. miscicola, & in balneo destillentur donec mellis crassitiam acquirat; hac quoque ratione helleborus extrahitur, & grana lathyridis, seu ricini. cataputia, oliuellæ, laureolæ, rad. sambuci, &c.

Extractum vniuersale, quod potest applicari ad cuncta veneficia, & ad omnes humores peccantes educendos, in plerisque morbis; sanguinemque purgat.

R. diagridij dr. rhabbari optimi vn. 1. trochrisici diacolocynth. dr. 3. agarici troch. dr. 7. turpeti ex uino cithoneorū macerati un. fol. senæ vn. femin. & corticum citri an. dr. anulæ campanæ un. 1. radicis valerianæ, bistortæ, manus christi an. dr. 2. femin. hyperici, rutæ, peoniæ an. dr. 1. herbæ paris dr. 1. calidoniæ, bettonica, feniculi, sthecados an. p. thuris, mirrhæ, masticis, an. 3. seminis dauci, anasi an. dr. 1. singula confundantur maceranturque in aqua hypericon, & spiritus uini lib. 3. postea sub prelo exprimantur, & ampulla imposita destillantur donec crassitudinem mellis acquirant, postremo aloës dr. 1. 1. dissolutis repurgatisque ex uino stillitio, vniuntur in modum extracti, ut ad crassamentum mellis instar appareant: datur dr. 1. in iure uino alioq; liquore, hæc pauca sint tibi exemplaria ad quæuis videantur proportionata morborum expulsiõni.

Pro pauperibus laudo seminis peplii, seu esulæ rotundæ dr. 1. vel ricini, vel cataputia dr. 1. uel succi brionia efficeati, & præparati dr. 1. uel radicum sambuci succi efficeati dr. r. vel recentis un. 1. cum melle ros. eiusdem virtutis habent radices ebuli, & semina à Mattiolo prædicatur corticis crocæ fuccus, uel decoctio frangolæ, quæ soluit, & corroborat hepar. radices muhicæcam, polypodium, sena; &c.

Post purgationes toties repetitas quoties morbus pertinax persistit, alias quoque particulares euacuationes, uel per secessus per epygrasim, uel per urinas, uel per sudores, uel per platum, aut per nares, dum morbi, uel symptomatis conditio, habitus, temperiesque corporis indicaret perutiles esse non nego; nam etsi per uomitum, & per secessum illas veneficas materias, ut plurimum expelli obseruetur; sunt tamen exempla per Nares, & per

vrina-

Utriusque in eadem aliquam instrumenta euacuata esse.

Opportuna idcirco exillimo decocta, vel extracta ligni sancti, salzæ, similacis, sassafras, chinæ, mistæ cum simplicibus cap. 2. hucus lib. descriptis partem affectum, vel iuuantibus, vel tanquam vehiculis aliorum remediorum exemplum sit.

Supradictorum lignorum proportionatorum medici iudicio morbo magico; complexionis, &c. vn. 2. infunde per 24. horas in lib. 2. aquæ fluminis decoquantur ad consumptionem medietatis in fine decoctionis adde fol. senæ, epithemi, polypodij querc. an. vn. ÷ agarici troch. dr. 2. rad. dictami albi, bistortæ tormentillæ, valerianæ, an. dr. ÷ feminis hyperici, peoniæ, rutæ an. dr. ÷ betton. borag. pimpinellæ an. p. ÷ femin. coriandri cinan. an. dr. ÷ factæ colaturæ mane assumatur lib. ÷ desuper dormiendo, aut quiescendo, post duas horas panis cooperiatur tum suffita illo in cap. 5. descripto sudorem prouocare affectet eger. Si quis autem nauseabundus, vel stomachosus fuerit, cui animus deficit hanc quantitatem sustinere; parari ex dictis potest more chymico, vel extractum, vel quinta essentia.

Paupertati, & avaritiæ morem gerimus hoc. R. Smylacis asperæ vn. 3. vel radicis buxi, vel ebani, vel cannarum nostrarum vn. 2. infunduntur per 24. horas in lib. 2. aquæ fluminis, & bulliantur ad consumptionem medietatis, addendo in fine radicis brioniæ vn. ÷ senæ, polypodij querc. an. vn. ÷ hellebori nigri præparati dr. 1. fol. celidoniæ, borag. bettonicæ an. p. 1. femin. peoniæ, hypericon, rutæ, nigellæ an. dr. agarici troch. dr. 2. cinan. dr. ÷ facta colatura seruetur pro duabus vicibus, valet quoque alijs morbis chronicis.

In his magicis affectionibus mirè proficit calybs præparatus. R. lib. 1. calybis loti cum aceto, & aqua, terque igne accendatur, totidemque aqua verbenæ extinguetur, limetur, ac inspergatur garyophyllorum, semin. rutæ, & hyperici pulueriz. an. dr. 2. abluaturq; semel in aceto, & relinquatur per 24. horas notas, postea. R. vini dulcissimi lib. 10. infundatur, ac exponatur ad solem (vel ignem, absente sole per 8. dies frequenter agitur) benedicetur, ac mane dosis vn. 7. pro vice desuper ambulando.

Vel R. dicti calybis prædicti vn. 2. thuris, mirrhæ cort. rad. cappar. tamaticis, valerianæ, sabinæ, semin. peoniæ, rutæ, pul. Diarrhod. Abb. an. dr. cum succo brioniæ, stirochilici dosis dr. 4. mane.

Nollesem, vt me loquacitatis nimix accusares: si miras curationes dictum calybem perfecisse dixerim, præsertim in lienis schirro, cunctis hypochondriorum obstructionibus, colicis, nephriticisque affectibus, causam ducentibus à crassis humoribus.

De Antidoris.

Post magna hæc remedia nõ sunt prætermittenda vim habentia ab ocula qualitate ad confusionem dæmonum forsan à rerum conditorum instituta, ne ita superbia læuiat se inferioribus esse subditos insipientes; idcirco in omni ferè visitatione aliquid, ex superius scriptis, vel illi puluerem, vel in conditis.

P

Inter

inter composita magnam prerogatiuam obtinere theriacalem sive manna
ad dr. i. assumptam prater rem experientia monstrat; tum mithridatum,
tripheram persicam, confectionem Hyacinthi, electuarium Ducis, tum elec-
tuarium Marcelli ex pluribus (cum vt plurimum maleficium annuente
Proclo fabricetur ex pluribus) in lib. de medicam. cap. 20. narrat Antido-
tum Hadriani, quo vtebatur Caesar Augustus, quæ potio dat omni corpori
fortitudinē, quisquis uir. n. ea vsus fuerit, nec stomachi, nec iocineris, nec
splenis, nec cordis, nec lateris, aut pulmonis, aut coxarū dolores patietur,
sed nec tussim, nec perfrictiones, nec spasmos, nec coli dolores sentiet, nec
dysentericus, nec hydropicus, nec suspiriosus, aut colericus erit. Facit etiā
hoc remedium contra omnes humores noxios, & omnia venena; vel male-
ficia in cibo, aut in potionibus data. Compositio ergo eius est talis; feniculi
seminis cimini, gummis thebaici, ph. pulegij, origani, piperis albi, herba
fabina, petroselinii, cedri seminis, chamedropis, cassia bonæ, icuis barbæ,
rapæ seminis, nardostachyos, iūci seminis, euforbij, echyos radicia, hoc est
capsellæ, cyperi, pyrethri, tripolis seminis, quo mulieres vtuntur in capite,
anomi, serpylli sicci, gentianæ, aristolochiæ longæ, rutæ agreßis seminis,
omnium suprascriptarum specierum an. vn. i. item rutæ radiculari, quæ
facit ad porcorum incommoda, agni radicem, agrimoniam radicem, draco-
næ radicem: quæ radix est quasi costum; & bene olet, acori radicem harum
specierum singulas vn. ÷ ad pondus, & omnia vel infra, vel suprascripta
diligenter tusa, & cribata in puluerē tenuissimum rediges: ac postea cum
melle atico, quantum ad spissitudinem sufficiat permiscebis, atque ex eo
cum opus fuerit quanta auellanzæ est magnitudo ieiunio dare debebis.

Extat Caridion in lib. adscript. Gal. de med. par. fac. cap. 189. vbi vide-
tur praliari nux contra nucem, seu sub nucē acta, ibi hæc scribitur. Ad
veneficia, & præstigia caridion, & latum cuminum, & zocchij radicem, ad
tertiam partem decoque, & ex vino vttere potui da: gellat, & glaneum ossa
hæc enim suffitu dæmones abigunt; glanis est genus piscis marini.

Nos verò prater iam dicta: hæc pauca ad horum morborum praxien
redigimus.

R. pul. speciërem diamargarit. frigidi, cum gemmis dr. i. ÷ vincetostici,
carlinæ sugæ dæmonum baccharis, boni armeni, coralli vtriusque an. dr. i.
lapidis Belzuar, herba pridis, vnicorni an. dr. ÷ zuchari albi dr. i. pulue-
rizenitur, & benedicta, dosis sit dr. i. pro vice cum aqua parti affectæ con-
ducenti.

Vel ex his pulueribus componi potest elect. cum dissolutione zuchari
in aqua proportionata.

Nec adspernendus est vsus olei vitrioli, & præcipuè sulphuris ad gas-
tras tres in aqua quinque folij, vel gentianæ, vel perforatæ, vel huius buty-
rum, mirè ad pectoris affectiones conducens ex Quercet.

Tom. 2. & mirum iuvat ad vires restorandas ad labores, & ossium fra-
cturas, ad inappetentiã, cordis tremores à dæmonū vexatione excitatos.
R. diamargar. frigidi dr. 2. semin. hyperici viticæ, herba pridis, cassia
p. par. rutæ syluestriæ, rad. angelicæ odoratæ, tormentillæ genticianæ, & copa-
regiæ, gariofil. cinam. an. dr. i. puluerizata, & per tres dies in aqua in.

in aqua vitæ dicitur le colentur, & fortiter exprimantur, & dentur pro-
tribus vicibus patienti.

In conferuis parari potest hoc. R. conferuæ adianti, horrag. m. l. s. fu-
maris, rosar. rub. an. vn. i. pulueris supra scripti dr. 2. m. in vase doli vn. i.

Iam claudere proposueram, cum occurrat mihi sententia Sancti Aug.
proferens, qui veritatem tacet, mendax appellari debet; & bonum in tan-
tum est bonum, in quantum est suimet, communicatum; idcirco nolui hoc
meum antidotum sub silentio destrueri. Antidotum contra omnes morbos
Magicos, & antiquos; cunctaque venenorum genera, ac virulentos morsus
animalium, ac remque pestiferam, præseruatua, & curatiua.

R. vincetossici, imperatoris, bistortæ, peoniz, scorfonariz, tormentillæ,
dracontæ, angelicæ odoratæ, carlinæ, consolidæ realis, Baccharis zedoariæ
radicum an. dr. i. pulgæ, lauri, origani, verbenæ, scabiosæ, malû 2. cardui,
bened. frassini, foliorum an. dr. ÷ iuniperi, rutæ, citri, acetosæ herbæ paris,
semin. an. 3. ÷ cinis canctorum fluuiialium dr. i. ÷ puluerizentur omnia
subtiliter, ac cribellentur, tum adde theriacæ Andromaci vn. i. ÷ mellis
optimè costî lib. ÷ m. f. allestuatium, addendo in fine olei vitrioli, vel sul-
phur. grana 8. Huic cedat illud vulgò dictum, l'Oruietano, cum sciam in-
gredientia, & forsan alterum Magni Ducis, doli huius est dr. i.

Alia præ ipsidem, etiam mira, & excepta pro peste anno 1572. & 1630.
præseruat. & curat.

R. semin. lactucæ, portulacæ, acetosellæ, peoniz, citri excort. psyllij, en-
diuiz, cithonij, iuniperi, rutæ, herbæ paris, an. dr. ÷ rosar. rub. setæ crudæ
spodi cardui sancti an. dr. 2. dictami, tormentillæ, Angelicæ quinque folij
scorfonar. scordij chæridoniz an. dr. 1. contra herbæ gentianæ, zodoariæ
fragmentorum lapidum præciosorum an. dr. i. croci, & camphoræ dr. ÷
zuech. cand. vn. i. m. f. puluis doli omni mane dr. i. vino, vel acido quodâ.

D E B A L N E O .

B Alnea habent etiam Exorcistæ ad miseros ægotâtes succurrendos, ex
aqua tepida multis immista herbis, quorum artificij hodierna praxis
oblita sit, ac ab expiatoribus, & magis antiquitus vetita, vt testatur in lib.
de sacro morbo 3. solêt tamen euenire casus, in quibus eorum administra-
tio saluberrima, & sæpe necessaria censetur, sicut cum Vales. notauimus
cap. de cibo. idcirco, vt præmanibus sint regulæ, pauca perlibemus.

Balnea vel sunt naturalia, vel artificialia, naturalia ad diuersos morbos
in diuersis locis Italia multis sortita est, quorû pleriq; Scriptores memoriâ
colerunt, vt Sauanarola, Lombardus, Baccius, Iazolinus, cæterique, & hæc
vel sunt humida, vel siccâ, humida sunt; vt aquatû dulcium, quæ ex 3. aph.
15. solum extremas corporis partes dulcè euacuant. Sicca verò cum cali-
ditate efficit, & per sudores vniuersum corpus euacuare apta sunt. Pau-
lus lib. 1. cap. 51. ad hæc restringit; balneorum naturalium alia nitrum, alia
salem, alia alumen, alia sulphur, alia bitumen, alia es, alia ferrum represen-
tant, non nulla composita, ex his omnibus reperiuntur, &c.

Quare si balneum aliquod naturale reperiiri legisti à Deo electû ad hos
P 2 morbos

morbos expellendos; consule tuis agris; ipse ualde conuenire natatorium Syloe iudicio.

Ob naturalis defectum, maioremque commoditatē artificialia paranda. In affectibus igitur calidis laudatur aqua dulcis humilis, in qua sint decoctæ nymphaea, tussilagines, salices, rosa, mirrus, acetosa, borragines, lactuca, cichorea, iusquiami hyperici, uerbena huius enim decocti laudatur peculiari uirtute ad curandos hos morbos fulgitum est.

In frigidis affectibus miscendum est, uel sal, uel nitrum, ut in capitis; thoracis fluxionibus, in humido stomacho, hydropicis, ac laxis tumoribus tum sulphur, cum indigemus lenire dolores, neruosque emollire, ac calefacere; tum ferrum, dum curanda est lienis, uentriculi, myscerij oppilatio, referente Paulo cit. nec unquam praetermittatur miscela stirpium proprietate oppugnantium his morbi, spartibusque affectis conducentium quales descripsimus c. 3. huius lib.

Multi ad balneandum usi sunt urina humana tanquam magis uim habente abstergendi, efficcandi, ac penetrandi.

Nocet balnea impuris corporibus, & cachochimis, unde 1. aph. 42. Gal. ait balnea non prodesse, nisi euacuatis prius, & concoctis humoribus noxijs: Tum ante balneum praecedat exercitium, si temperatur possibile sit, uel fricatio; & fiat ante cibum post fecum euacuationem, hora praesertim uespertina, Alex. lib. 2. cap. proprio locus debet esse calidus, neque nimis, immorandum est, cum substantiam nostram dissoluant, animiq; deliquia excitent, tempus sit quantum aeger ferre ualeat, si plura cupis pete nostram tertiam Petram de Natatione. Demum memorandum his balneis nos sepe esse ufos, cum epythemate, cum spongis in affectis partibus, uel ut stillicidia cadentibus alto, & alia multa inuenies in nostris Petris de Natat.

C A P. De Linimentis Oleis, & Emplastris:

POST corporis euacuationes in impuris, inter vnctiones in praxim obseruata sunt olea, uel unguenta composita ex herbis, alijsque rebus parti affectæ, & affectioni iuuantia. Mesues extollitoleum de Gagare, sic paratum oleum de uerbena, de bacchara, de hyperico, de iua, de ruta, de abrotano, de lauro, de absinthio, de chelidonio, vel horum extracta, ac quintas essentias, uel simpliciter, uel vnctim.

Ego in affectibus frigidis, & flatuosis, murmurationibusque frequenter haec, R. olei hyperici, rutæ, lauri an. vn. 2. olei Magni Ducis, quinta essentia absinthij, roris marini an. dr. 1. balzami guttas tres m. pro linimento diuitibus.

Vel R. fol. iua, palmae benedictæ, aneti, lauri, uerbena, hyperici an. p. 1. rad. gentiana diptami, ualeriana, manus christi, astrologia rot. angelicae odor. an. dr. 1. contunde contundenda, & pulueriza puluerizanda, ac decoquatur in oleo communi, & parum aquae lustralis, & stillaticij uini deinde colentur, addendo thuris, sthiracis cal. theriacæ an. dr. 1. mithridati dr. 2. nucis muscatae, gariofil. cinam. an. dr. 2. ligni aloes dr. 5. ambræ, muschi an. gr. 2. utatur externè, & internè ad dr. 1.

Aut, R. horum ingredientium sic puluerizatorum, & confusorū quantatem

titatem dictam macera per dies decē in un. 4. aquæ vitæ optime & un. 7. aquæ benedictæ in vase vitreo posita intra sanum equinum; deinde exprime, ac seruetur pro unctione, quæ facta prius solita benedictione ungantur tempora, pulsus, manus, pedes, labia, aures, nates, nugas, stomachus, & omnes articuli; uel partes affectæ, quibus, prout est intentio medicæ, applicari potest emplastrum terma immiscendo picem teredintum dr. uel un. 1. in eis assumi, quod magis solet esse auxilij.

In calidis affectionibus applicari possunt olea mista, ut R. olei rosæ, mygd. dulc. hyperici, uerbænæ an. un. m. uel R. unguenti rosati, unguenti populeon an. un. 1. pul. diantarij, frigidithuris palmæ benedictæ an. 3. ÷ m.

In parte affecta, ut in capite, in iuncturis, pectore, stomacho, hypochondrijs, renibus est magnæ utilitatis superponere hoc emplastrum, R. hellebori nigri, infusi per noctem in uino, & exsiccati un. ÷ feminis anisi, feniculi, peonia, ruta, catui, hyperici, urtica, thuris mirrhæ, corallij ab. ros. artemisiæ, roris marinhæ, laudani an. dr. 1. gummi serapini, bdellij, elmi an. un. ÷ dissolvantur hæc in aqua lustrali, cætera puluerizentur, & cum pice, ac terbentino f. emplastrum excellens benedicendi.

CAP. VIII. De Præseruatione.

QUAM finis medicinæ sit sanitas, uel conseruanda, aut à morbis præseruanda, uel recuperanda, hæc pertinet ad curandi methodum, illa nobilior ad præseruationem tendit, quæ sicut in medica praxi consistit in dicta, sex reum non Nat. inter tria medicinæ instrumenta omnium nobilissimum conseruandi sanitatem, & propellendi morbum ipsam esse victus rationem, ista in morbis ueneficis principatum obtinet ipsa diæta uitalis quæ uersatur in abstinentia à septem peccatis mortalibus, & obseruantia præceptorum Dei.

Itaque quoniam, ut dixi alibi, præseruandum est à morbo spiritali terribili, indicatio resultat utendi armis spiritalibus, intrepidaque fide; inter quæ, præsupposita confessione penitentiali, cum sacra communione, primum locum obtinere frequentem orationem Patres scribunt, & nos in lib. 5. §. 4. ibi docetur quid orandum.

Si Deus est tecum, quis contrate? De dispositis ad hos morbos sunt multa pro præseruatione in lib. 1. cap. 6. & multas orationes cum hymnis Bartholomæi, Barbatij, Mercurij inuenies §. 28. 19. & 20. & passim.

Et quamuis dicatur non esse determinata oratio, uel breue, uel herba aut lapis, quæ infallibiliter præseruare, uel curare hos morbos ualeant, negari tamen non potest reperiri multas Orationes, aliaque sacra, & herbas, & secreta Dei uoluntate, ac concursu, si piè dicentur, atque portantur ad præseruationem, uel curationem conductura.

Inter Orationes adscribuntur, frequēs piè recitatio, Credo in Deū, &c. Salue Regina, &c. Aue Sanctissima, &c. Qui habitat in adiutorio altissimi cum Oratione In principio erat uerbum, &c. nomina Dei cum dictis abreuuntio tibi Sathan, & coniungor tibi Christe, septē uersiculi Psalmorum. Psalm. Miserere, &c. Exurgat Deus, &c. Benedicti animi pietate obseruare
dicitur.

dicere hymnum S. Mercurij, & S. Bartholomæi cum orationibus, cum confessione, & commemoratione sacra, colere dies festos nostre piissime Matris Mariæ Virg. cum in die Vigil. tum in die Venetiæ sancti adorare S. Crucem 33. vicibus ex litteris Beatæ Ioannæ in honorem triginta trium annorum Christi.

Inter sacra sunt cerei benedicti cum Agno Dei, S. Reliquiæ Sæctorum appensæ, & honoratæ, tum crux cum Agno Dei, &c. sal benedictum, & alia, hæc quia scripta in lib. 5. 8. non licet hic repetere, & ijs omnino vtere.

Inter naturales, herbas, vel lapidas, vel quædam animalium partes fusè scribebam lib. 1. cap. 2. inuenies, & cap. 1. fuerant qui dicebant naturalia non prodesse magicis affectionibus nisi indirectè, quibus **Nota** ego præferuent; & non curo si directo, vel indirecto, modo.

Perstringam tibi pomum ad præsecuandum à magicis morbis, & frondium lauri, vertonicæ, verbena, ruta, sauinæ, hyperici, quinquefolij, hyssopi, iuniperi, artemisii, celidoniæ, angelicæ, scordeon, nardij, vhamni, absinthij, verbasci, anethi, acetosæ, an. p. equales succisæ, seu morsus diaboli, radicis gentianæ, valerianæ, manufchristi, diptami, astrologiæ esulæ, hellebori, draunculi, poenisi, podipodij, vincetoxicici, tormentillæ, garyofyllatæ, lilij conualbrionæ, bistortæ, baaras, centauræ, calami arom. calamepti, cupatorij, squilla stachados an. p. æquales, feminis herbæ paris, hyperici, nigellæ rutæ caprinæ an. p. æquales, terræ sigillatæ, lemnis, Boniarmenti, vnicorni, vtriusque coralli, fragmentorum gemmarum, margaritarum, ligagaten, phylacterij, argenti viui, matris, thuris, ana, galbani, sulphuris, an. p. equales hæc omnia componuntur simul secundum artem, atque cum gummis dissol. in aqua ros. ac argentum viuum possit vni cum stagno liquefacto, conformentur pilæ, addendo balzami, sthiracis, muschizibetti, ambræ odor, ligni aloes, sandalorum ad libitum, & ad diuitias benedicenturq. solitis benedictionibus, imprimaturq. effigies S. Bartholomæi, vel Antonij, & valere possunt pro præseruatione, mirificè etiã contra pestilentialem aerem, vel in pestem magica arte excitatam, vt 1630.

LIBER QVARTVS

PETRI PIPERNI BENEVENTANI PROTHOMED.

De Strategematica Curatione.

INTEQVAM ad curationem strategematicam deuenimus opere primum duxi de vi imaginationis aliquid præcludere, cum ea ferè tota versetur circa id obiectum & quod dicere non audeo neminem reperiri ab affectione phantastica adamussim liberam, idcirco sit.

C A P. I. De Vi Imaginationis.

EA animi vis, quam Græci phantasiam appellant, latina lingua imaginationem ueritè, à Platone uero pictura, cum mediantibus quinque sensibus interioribus in eius sensorio rerum species formantur, ornate uocatur. Fuerunt Philosophi inter hanc, & animæ uirtutes differentiam constituentes, alij neque à sensu differentem. Aristotelici uero uolunt discernere à sensu, ab opinione, & ab intellectu.

Imaginatio enim propriam sedem in animali possidet, propriæque operationes attribuentur, & aliquando fallitur.

Sensus uero posita receptione, debita obiecti distantia, illaso suo organo nunquam est fallax. Tum quia sensus in actu sit à præsentibus sensibilibus, imaginatio uero à nota omni sensibili præsentia, negotiatur, operatur, immò non solum præterita, & præsentia, possibilis, uerum suspectabilia, imaginabilia, & à natura impossibilia concipit, in somnis quoque imaginatur, sed nulla sensatione præsentis.

Picus lib. proprio ad id probandum addidit. Imaginatio in confinio intellectus, & sensus posita est, & medium inter, utrumque suum locum tenet, & sequitur quidem sensum, cuius actu patitur, intellectione autem antecedit, cum sensu coit, quia, & particularia, quemadmodum ille, & corpora, & præsentia percipit; præstat illis quia nullo etiã mouete prodit imagines, nec præsentis, modo præteritas, futurâsq; & quæ etiã promi à natura in lucem nequeunt, consentit enim, quia sensibilibus speciebus pro obiectis utitur: eum uero præcellit, quoniã eas, quæ à sensu derelictæ sunt, ipso etiã cessante, & sequestrat inuicem pro arbitrio, & culpatur, quæ sicut à sensu nullo pacto possunt, intellectui contentit, ut potè quæ libera, uaga nullique rei peculiariter addicta, præcellitur autem, quoniã sensibilia, particulariaque tantum concipit, & emittit, ille præter hæc uniuersalia, & intelligibilia absque omni materia contagio defecata in sedus præterea superiorum omnium uirium uenit, quandoquidem officio eo, quæ sibi natura impertijt, frustrarentur imaginatione non suffragante, admiculanteque. Neque enim aut opinari, aut scire, aut intelligere anima corpori alligata quicquã posset nisi ei phantasia ipsas identidem administraret species, hæc ille, tum de formationem pergit.

Ima-

Imaginatio est motus in animâ, quem sensus in actû positus patit, & est vis quæ formas promit, & sese, ac omnibus viribus potestas adnatâ, & quæ effugit omnes rerum similitudines, impressioneq; virium aliarum transmutat in alios, & est potentia afficiendi cætera ad se ipsam. His prælibatis.

De vi imaginationis extant duæ communiter sententiæ, prima nimis affirmatiua, altera negatiua.

Primam erroneè prosequantur multi tum Auicen. in 6. nat. 4. c. 4. & vt facilius intelligatur.

Volebat Princeps animam humanam per fortem existimationem, vel affectionem non solum proprium corpus realiter immutare posse, sed alienum. Ita vt fortis existimatio vnus sit potens corpus alienum sanum existens ægrotare facere; egrum sanare, & quod est remotius à vero; niue pluias, & pestes in inducere, & cessare facere; addit Forliui.

Explicat, & supponit, & si omnes animæ inter se non differunt essentialiter, non communicantur tamen in proprietatibus, & virtutibus earum propter caelestium influxum varietates ad ipsarum productionem concurrentium, vnde accidit aliquam multùm eleuatam esse, & nobilem; aliquam vero materiæ multùm immersam, & consequenter aliquam multùm actiuam, aliquam parum, anima enim humana vel est ex substantia, uel natura intelligentiarum, seu principiorum inducentium formas, & effectus in materia, uel est eisdem principijs immediatè subordinata, & per consequens materiæ mundi inferioris dominatiua.

Secundum supponit quod naturaliter obedientior esse debet materia mundi principio, & causæ nobiliori, quàm minus nobili, alias subuerteretur ordo uniuersi.

Tertio quòd anima humana quantumcunq; modicū in nobilibus proprietatibus eleuata, potest transmutare materiæ extrinsecam, & corpus alienum, & nouam formam in ipsam inducere, mediantibus tamen transmutationibus, & qualitibus intermedijs: sicut anima Medici sanitatem imaginantis, & affectantis potest in corpore ægro sanitatem inducere.

Notat quòd ad hoc ut anima sit potens ad has transmutationes, requiruntur præter eleuationem dictam animæ. Primo fortis, & affixa affectio animæ. Secundo, quod subiectum illud sit dispositum ad talem transmutationem recipiendam, non enim potest ut puta lapidem in hominem mutare. Tertio, quod anima hæc non sit subiecta passionibus sensibilibus, seu carnalibus, sed sit similis suis principijs scilicet in intelligentijs. Ex quibus.

Positio Auicennæ est, quod anima humana eleuata, & nobilis cum forti imaginatione, & affectione, nullo corporali, & reali intermedio, nõ solum corpus proprium, sed alienum localiter, & formaliter potest transmutare.

Pateat nã animæ sic eleuatæ ut superiori inferior materiæ parere debet.

Tum quia nõ minorem uirtutem, uel potentiam virtualiter transmutandi corpora possunt Cælum, & intelligentiæ imprimere in anima, quam in lapidibus, & gemmis prætiosis, sed impressa est uirtus uirtualiter transmutandi corpus alienum lapidibus, gemmisq; prætiosis sine instrumentis intermedijs, ut hyacintho sanandi, & conseruandi sanitatē, & expellendi ægritudinem cordis, dum exterius applicatur (ut Auic.) hoc idē de smaragdo cum

exterius obiecto oculis serpentis (sl. viperæ) quos liquefacit, vt Serapio cum igitur hyacinthus, & smaragdus non operentur per instrumentum reale intermedium, sed totum per contactum virtutis, non videtur irrationabile, quod anima eleuata, & nobilis excellentior existens illud efficere possit.

Subdit Forliuensis ex mente Auicennæ aliqua exempla, quod autem materia mundi inferioris sit obedientior animæ, quam contrarijs transmutationibus.

Primum exemplum est Auicennæ, quod super angustam trabem extensam super terram, quis secure, & sine casu ambulat, quæ tamen si super profunda aqua poneretur, nemo sine casu ambulare posset: quod non est nisi propter fortem imaginationem cadendi formæ, cui magis obedit corpus, quam virtuti motuæ musculorum erigenti corpus.

Secundum adducit de gallina, quando vincit gallum in pugna: ex Arist. 3. hist. animalium vltimo.

Tertium, quod si quis vehementer imaginatur, aut cogitat de Venereis (vt sunt iuuenes lasciu) erigitur virile membrum, ita vt quandoque vis expulsua semen expellat: sicque virtus naturalis venosificatum, & spirituum motiua, ac expulsua seminis, obedit cogitationi.

Quartum quod puer genitus frequenter assimilatur ei, quem viderunt coeuntes.

Quintum est de oscitatione, ex primo probl. 1. & 2. Tum ex imaginatione mingentium, mingitur. Tum multi videntes comedere res acerbas incurrunt in stuporem dentium. Et patientes icteritiam, iuuantur per aspectionem in rebus citrinis.

Multi cogitantes de sanguine incurrunt in fluxum sanguinis. Eodem modo, & res rubeæ, sanguinem commouent; ideo consulte in exitu variorum obiciuntur rubei panni. Aliqui insuentes vulnera, sensuat ea in determinata parte illius vulnerati.

Addo, quod sæpe accidit, vt solus homo rideat, solus illacrimetur, ratiocinetur, & cum fætida sub oculis quasi proponimus, statim nausea excitatur. Et prægnantes ex desiderio, insciant fætus. Et sunt, qui solo medicinæ aspectu, non dico odore; expurgantur. Et quanti sanitati restituti sunt subitaneis; excitatis animi terroribus è gaudijs; iris? Ita vt ad curandam quartanam proiciunt serpentes, inuadunt ense euaginato, ad linguæ paralyfim; incendia domus simulant, quibus aliqui coxendices, podagrici, claudici sanati sunt. Gulones nonnulli epulas quasdam auidius cogitantes, suas simili quodam sapore saluissimum insciant Recolerem(mulcorum pleraq; exempla ni nimis protraheretur oratio).

Quare vt epilogenitur Auicennistarum dicta, inquit Garfia. Ad hanc igitur animam nobilem, velut causam naturalem, & sufficientem reducunt Auicennistæ miraculentiam operum, quæ per artem magicam, vel per imagines astronomicas, vel per verba incantationum fiunt, & demum dicunt, quod mirabilia; & miracula, quæ commendantur in lacris litteris, per virtutem animæ nobilis, & constantis naturaliter facta fuerunt, & nullo modo supernaturaliter; vt christianorum lex firmiter tenet.

Q

Quæ

Quæ sententis, cum sit superstitiosa, & vana chimeras Maumettanas sectans, breuiter ne ita stare, euellere conati sunt, inter alios Forluuensis, Garzia, his, & similibus veritatibus.

Primo, quoad illam diuisionem adductam, quod aliæ animæ sint eleuatae, & nobiles, aliæ infimæ, & otiosæ. Nam (& parcat prolixitas) huiusmodi animarum distinctio, vel est quidam ætatis, & essentialis, vel materialis, & accidentalis.

Non admittitur primum, si diuidua n. humana naturæ secundum eorum animæ essentialem distinctionem, specificè distinguerentur inter se; quod fallum præctica demonstrat: cum omnes homines in illis operationibus, & accidentibus cœant, quæ totaliter propriam speciem consequuntur, cum homo rationem obuiat speciei specialissimæ, & per consequens animarum distinctio non potest esse essentialis.

Secundo neque ualeat asserere esse naturalem, & accidentalem; cum anima sit independens à corpore, & incorporea: Adde, quia anima intellectiua cum non sit extracta à materiæ potentia, ex se, & naturaliter antequam corpori uniat, propriam formam habet, ideo esse nobiliorem, & minus nobile non potest procedere à corpore; neque ab intelligentiis, cum istæ non creent animas: sed Deus omnipotens; ut affirmat Auicena.

Quod si stimulas, saltem animas nobiliores effici, ratione influentiarum quæ prædominantur in earum creatione, ut Iouis, Saturni, &c. & ratione operationum nobilitum, aut si addis ratione dispositionis corporis temporatissimi ad pondus, &c.

Huic longè satisfaciunt Medinæ, nam cum anima ex ipso Auic. ponatur à materiæ seiuacta, quomodo suscipere potest cælorum virtutes nobiliores, cum sint corporales in sui productione: ac forma, & subiectum proportionem quædam sibi respondere non debent? verum demus hoc, cur non id ipsum cunctis hominibus, qui in eodem astrorum aspectu gignuntur accideret? cur non horum virtute naturam quotidie videremus peruertit? Multi protectò sub illo Iouis propitio gignantur aspectu; ergo multi imaginatione, & forti æffimatione, opera mira producerent, neque tamen in quopiam mirabilem istam virtutem operandi, videmus.

Ex hac falsa sententia, centum, & ultra sequeretur absurda; ut in uoome subiecto ex vi duarum imaginantium imaginationum sint duo, contraria, scilicet queretur naturalis perpetuitas, mortuorum resuscitatio; uita sine cibo, uirgo sine maris concursu impregnariæ æcus, & oculis carens comprehendere colorem, & videre, negatio miraculorum D. N. I. Christi, aliorumque Sanctorum, & cætera huiusmodi consilicè omittens.

Prima igitur conclusio est falsa, quia nullam trãsmutationem, vel formaliter, vel localiter immediatè, anima sic elauata efficere naturaliter potest. Nam nec solæ species calidi, vel frigidi imaginatæ, unquam valeant calidum, vel frigidum causare, nisi associentur cum sensibilibus appetitus passione.

Addit Marc. Donat. de adm. hist. m. z. c. v. vel ex imaginatione forti agens anima contactu, id perfecit, vel non, non contactu, quia in maxima distantia agit; ergo sine contactu, ac quæ sine contactu agunt, in infinitum agere possunt: nam interualli natura in naturali actione, solum ratione tactus requi-

infinitur; ergo anima nostra in infinitum agere poterit, & per consequens erit infiniti vigoris, quod est absurdum.

Secunda quoque mendax est; cum omnis actio naturalis fiat semper contrarietate, & resistentia, & ita est transmutatio actio materiae in forma substantiali, aut in motu locali.

Neque valet, quod materia inferioris mundi, naturaliter magis obedire debet nobiliori principio, quam ignobiliori, seu minus nobili;

Quoniam non quodlibet agit in quodlibet; sed determinatum in determinatum, & modo determinato. Efficacioris. n. & maioris virtutis, multo sunt intelligentiae mouentes orbis, quam humana anima quantumcumque eleuata; & cum hoc est materia mundi inferioris obedientior eis, quam animae humanae; Sed illae non possunt hanc naturam inferiorem realiter transmutare, nisi mediante actione; nam non imprimunt in hoc inferius, nisi motu, & lumine mediante, & non sola intellectione, & affectione; ergo nec anima humana per solam affectionem, vel imaginationem facere poterit.

Tum ex 3. Phil. in omni transmutatione physica, agens, & passum debent esse simul; sed nunquam anima, aut imaginatio unius corporis est simul cum corpore alterius; ergo;

Ad probationem adductam, de caeli intelligentijs Respondet Medina cit. & ad exemplum de gemmis, dic cum D. Thom. in 2. dist. 15. q. 1. ar. 2. quom aliquid in rem a se distancem, per medium agit, non opus est vt qualitas, cuius interuentu operatur eisdem effectus in corporibus interiectis, indilcrimatum edat, sed pro subiecti natura, & conditione, quod luce conspicuum est, quae sublimaria corpora calefacit, non coelestia, in quae primo recipitur.

Garfia subdit bellè, quod quomodo cumque causa aliqua est plurimum effectum productiua, quorum vnus est altero posterior, & dependens, non repugnat effectum posteriorem peruenire ad extremum, & non ad medium; Et hoc ideo, quia medium potest esse susceptiuum prioris effectus, & non posterioris, vel quia medium fortius resistit, quam extremum, exempli gratia Sol est calefactiuus, cuius calefactio dependet ab illuminatione, ideoque potest illuminando calefacere extremum, licet non calefacit quodlibet intermedium, mediam. n. regionem aeris, quae sufficienter est disposita per diaphaneitatem illuminat, & non calefacit propter multam frigiditatem. Alii directè tenentes contrarium Auicennistarum, negant etiam phantasiam posse in proprio corpore nullo modo transmutationem aliquam inducere, vt morbos, &c Nos, vt explicentur exempla relata, quia imaginatio facit casum.

Dicemus primo cum Forliuensi, & Thomae de Garbo, quod simplex imaginatio, vel existimatio, aut species existens in anima (ad quam. sl. non sequitur passio appetitus sensitiui) potest esse causa, tam per accidens, quam per se realis transmutationis corporis, cuius est imaginatio, vel species.

Quod sit causa per accidens, notum est, nam imaginatio mouet spiritus ad cerebrum, & diuertit ab alijs membris, & per consequens cerebrum calefacit & saepe sequitur febris ephimera vt ab alijs quoque; am in passionibus.

Quod per se sit causa explicatur, sicut. n. lux, & plurimè qualitates a caelo influxu sunt naturaliter caloris, vel frigoris productiuae, quamuis non

sint formaliter calidæ, vel frigidæ, ita species calidi, vt existens in virtute imaginatiua, ex natura propria in subiecto disposito, caloris productiua est & species frigoris. Idque dicunt dicta Aristot. in lib. de motu animalium absolute, & causis eius, alterant phantasie, & sensus, & mutationes, sensus. n. statim sunt alterationes quedam existentes: phantasia autem, & intelligentia habent rerum virtutes, aliquo. n. modo species intellectiua calidi, aut frigidi, aut delectabilis, aut tristabilis, talis existit, qualis & rerum vnaquæq; propter quodd tremen: & timent intelligentes solum & eitem vidēs aliquis alium commedere re acerbam, ex sola imaginatione percipit in ore acredinem. & ad dentium stuporem incurrit, vt 7. probl. 8. & alia exempla supraposita. Sed ad nullam aliam causam per se, illam acredinem producere videtur reduci posse, nisi ad imaginatione, & specie acredinis in anima, existentem, quæ in subiecto disposito, est natura vel esse acridinis productiua.

Ex quibus, ad adducta exempla, dicendum, vel esse fabulosa, vel demonia, ea, vel diuina: aut reduci ad spiritus, tam naturales, quam vitales, aut animales, mediante imaginatione mouente, ita vt ceu videatur obedientia quedam horum spirituum, ad virtutem apprehensiuam.

Ac vt scripta veriora appareant, coniunxit suas picturas Thomas de Garbo, in q. de animæ acc. quod non solum ex imaginatione causante appetitum concupiscibilem, causatur realis transmutatio in nostro corpore, vt calor, vel frigus, & similia propter motum spiritus cordis vitalis intus, vel extra, sed etiam sæpe, ac sæpius accidit alteratio in corpore nostro multifarie ex imaginatione propter motum factum in spiritu naturali, & humoribus, & humiditatibus alijs: sicut euenit in multis accidentibus animæ, quæ vocantur animi affectiones, in quibus anima vehemens imaginans afficitur ad aliquod appetibile, ex qua affectione non solum vitalis spiritus, sed naturalis, & animalis, & aliæ humiditates existentes in corpore mouentur, corpus nostrum multum alterantes. Sicut accidit quod ad imaginationem alicuius pulchre mulieris, genitale membrum statim erigitur, & vehementer calescit. In conjunctione etiam masculi cum femella, quum vehementer imaginatio cadit super formam, & figuram alicuius accidit, quod fetus illi simuletur, & oportet ad hoc quod tales effectus sequantur, sit etiam dispositio, & aptitudo in materia. Et propter hoc non oportet, quod ex aspectu comedendi acerrimam percipiamus in dentibus semper acredinem, vel stuporem, sed quum est dispositio propinqua in deorsibus alicuius, ex humiditate aliqua, vel quauis alia causa ad id incurrendum.

Ex aspectu similiter rerum rubearum, non semper causatur fluxus sanguinis narium: sed cum homo est dispositus in suo sanguine ad illud de facili incurrendum, & omnia hæc propter motum factum in spiritu, quicumque sit ille spiritus, qui mouetur localiter, & alteratur per iam dictos modos, & talis spiritus aliquando est vitalis, aliquando naturalis, aliquando vterque, aliquando mouet vapores in ventositates, aliquando humores, & humiditates: si quis autem non poneret spiritum distinctum a vitali, haberet ponere prædictas transmutationes fieri ex alteratione facta in spiritu, a corde procedente in diuersas, & varias imaginationes causantes diuersos appetitus, & affectiones animæ, in quibus accidit diuersimode spiritum alterari, & moueri, &c.

Ad

Ad exemplum de Falcino, respondeas, vel esse contagium, seu infectio-
nem, vel pactum expressum, aut tacitum, seu antiquum cum Dæmone; ac
alibi plura.

De imaginationis falsæ curatione stratagemmatica. Cap. II.

Sæpissima multorum euenit obseruatio, qui medicis remedijs sanitali
non restituti, se magicis morbis esse vexatos, obstinate mente cõcipiunt
ita vt nec suorum, nec amicorum, neq; medicorum, aut Rhetorici alicuius
dissuasio proficit ad falsam imaginationem diluendam, horum non solum
mõrborum, verum medicorum præsertim melancholicorum impressum;,
optimi medentis est, non tantum medicamentis, ac calliditate, stratagem-
mate ægris opem ferre, quod Alex. Tr. c. 4 lib. 9. docebat, honestum est
morbum vincere, & omni machinã ægris succurriere. Nos vero Christi fidei
imbuti, addimus omni machinã, quæ non repugnat fidei præceptis, nec
sequenda temeraria, & erronea sententia Paracelsi lib. de morbo cad. cõtẽden-
tis, nil referre, an Deus, vel Angelus, Diabolus, mûdus spiritus, vel immûdus
egro onẽ ferat, modo curetur æger: cum omne bonum, & datum optimum -
Deo est; sanitas cum sit quid bonum, studere debemus, vt ab ipso modo præ-
cedat, contrarijsq; factis, ne prodeat interdicendum.

Neq; etiam mihi arridet opinio ea, asserens, quod liceat in hac stratagem-
matica curatione, ad auferendas falsas illas ægrorum chymeras, vt carmini-
bus, numeris, musicã, figuris, determinatis temporibus, ac diebus, cõemonijs
amuletis, &c. vel alijs occulta qualitate, tali imaginationi deprauarũ iuuãti-
bus remedijs Quæ et si respectu medici stratagemmaticè agentis, pieq; inclusi
non videatur aliquid superstitiosi, datur tamen occasio ægris, vel astã-
tibus, his vanitatibus credendi, vel false suspectandi, maleq; sentiendi.

Idcirco cæteris omiſſis, vltimus modus occulta proprietate iuuans, non
spernitur, dum sine vlla vana obseruantia, exerceatur.

Maiori ergo commoditati, quæ à Græcis, Arabibus, Latinis verè elegi,
pauca hic perstringere, fas sit, ac addam, quæ à signaturis primo, ac à simi-
litudine iuant.

De signaturis membra corporis iuuantibus. Cap. III.

Capiti profunt.

A Garicum, scilla, folliculus, floris peoniæ, pericranium herbaceum iu-
glandum, nucleus ipsius cerebri, papauer, cranium humanum, vngua-
la Alcis, hirundines.

Capillis.

Adiantum, alizq; herbz capillares; folia capilla ea thapsiæ mira in alo-
pecia, lanugo malorum cydoniorum, capilli granorum Indiæ; capilli huma-
ni destillati.

Au.

Auribus.

Alari folia condita, oleum ex cochleis.

Oculis.

Flos euphrafie, flos asteris atrici, flos potentillę, hieracium, scabiosa, grana nigra, herba paris, pupillę conducunt, lapis beloculus, opalus, folium persicarię, chelidonium, cuius vinum sanguinem concretum e corpore ad miraculum expellit; hepar caprimum.

Naso.

Foliū mētaſtri aquatici, cuius extractū valde confert amiſſioni odoratus.

Dentibus.

Acini mali punici, & cydonij, ad vitia gengivarum, & dentium firmitate radix herbę dētariz, hyoſciāi, pini nuclei, lepidij radix etiam appenſa.

Gutturi.

Pyrola, ceruiciaria, uularia in gargarizatu, pentafilonis radix, ad ſtrumas.

Mammillis.

Cochlearum nudarum ſputamen ad fiſſuras; ſpecula pennarum pannoni hauſta ad vbera male affecta, & concreta; cuminum aceto tuſum, lac arcet, & expellit; coagululum leporis, hędi, fiſſuris medetur inunctio glutinis ex vberibus vaccinis.

Pulmoni.

Pulmo lupi, vulpis, pulmonaria, ſā arborea, quā laxea, cor, & pulmo eritij.

Cordi.

Mala cydonia, myrobalaana, meliſſophyllon, folia meliſſe, fructus citrij, anthora Alleluja, corupupa, vel hirundinum, nardus, os de corde cerui cor motacillę.

Hepati.

Hepar lupinum, ad omnia vitia eius, fungus quercinus, & berulinus, quorum pulueris inſperſione ſanguinem ſiſtit, hepatica lichen, icoraria, tonium parietibus adherens, pira.

Lieni.

Ceterach, ſcolopendrium verum; tamaricis decoctum; lingua ceruica, lupini decoctum, inſuſio calybis præparati, quę valet etiam maleficijs.

Ventriculo.

Zingiber, Galanga, folia cyclaminis, ymbelicus Veneris, ventriculi galli, lupi corium geſſatum, vel vulturis, ad digeſtionem.

Inteſtinis.

Canna; caſſia ſitula; ſcalamus aromaticus; lumbrici, inteſtina lupi.

Pudendis.

Pini fructus, galans, hieracij caulis, ad inflammationem penis bibitus; ciceris, vel fabę farina; Aron herba eſt inſtrumentum generationis, porrum, flores Cynoforchi ad ſecunditatem inuitant; Mora ſanantur mori frondiū, ac fructuum puluere, tum cinere ſcarabæorum, inguinum inflammationes tollit pes leporis herba;

Vtero.

Vtero.

Aristolochia rotunda, puerperis opiculatur macis, quæ est matrix, nucis myristicæ, leōtope talon; cyclaminus, sabina, malum granatum, interior cortex betulæ viridis, vesica carptionis ficcata parturientibus; matrix gallinæ pulvis in collum matricis iniectus fluorem exiccat, & fertilitatem tollit, & idem vulva, vel coagulum leporis, vel testiculum.

Vessica.

Vessica bouis, suis, pubi imposita urinam cit, vessica ouilla, vel caprina bibita, mingentibus in lecto, Alkakengi.

Renibus.

Propriè portulaca, sal vrinæ humanæ contra calculum, milium solis, semina nespul, sanguis hirci, cerebrum leporis vsuum.

Secundinæ; vim habet expellendæ Nimphea, & exuuij serpentis cingulæ; ac secundinæ lotæ pulvis.

Spinæ dorsis, semina, equisetum,

Offibus, Gratia Dei, seu Geranium;

Neruis, & venis, plantagæ, salza perillia, vel nostrata, nerui Gruum, onagri, apri, ciconiæ,

Poris cutis, Hypericon, radix tormentillæ, nodos in cute tollit, femina viparum, & lentium ad variolas:

Manibus, palma Christi, ficus folia; quinque folium; panaricio, lumbricus viuis impositus.

Pedibus, pedes asferinorum cum artemisia; pedes gruum; nerui vulturis alligati, vel leporis talorum extremitas, cutes, vituli marini, magnes affectus articularios alleuiat.

Quarum virtutù si petis rationes, confugiendum est, vel ad totius substantiæ proprietates, seu occultas vires, aut ad insensibiles quasdam partes, vel spiritus è rebus illis desluentes, ac de se mutato aere, per inspiratione attractos

His ergo minimè nefas est, ad hominum vtilitatem phisicè uti. Medentè verò nõ medica tantum, at rhetorica arte oportet esse imbutum, sæpe. n. est simulandù, dissimulandù, adulandù, arguendù, increpandumq; ac sanitat is spe confidentia firmiter animù implendù, vt fides radicaliter adhibeatur.

Neq; circumforanei officij, pro vtili fine consequendo honesta calliditate vt oculariter viderentur magicæ materiæ esse euacuatæ vomitibus vel purgantibus. med camentis misceri autant, vel succos, vel pulueres facultate præditos tingendi ad viridem, seu puluerem cassiæ, aut mellis adusti, violarum, rubear tinctorum, sandalorum, verzini, cum capilli trici, & his similibus Falsa. n. imaginatio rebus simulatis, vt plurimum vera, viuq; redditur, ac vt callidor res euadat, subseribam pauca exempla obseruata nobis.

*Observationes Stratagematica. Cap. IIII.**Exemplum Primum.*

Q Vidam mercator (vt taceam nomina) ex ludi magna iactura incidit in melancholiam, mæstus erat, & pauebat in somnis, dolore onerante ventriculum, assumptis quibusdam medicamentis, non conualuit, per-

turbatus medicum vituperans, cum morbum non cognouerit esse magnum; cui contradicentem medicum furore, ac ductus, abrenunciavit, mihi accito historiam narravit, obtempero, adolor, pollicor, veneficium illud in stomachi cavitate fixum, me expulsurum, si prius confessus pię Sacerdoti, medicamenta assumeret, adiurans, annuit libenter. Ordinata quędam sunt esculentia, ac potus, syrumpique; vt ab axorcista benedicentur, iussi cęlat, que ex pilis, lanarum filis, pice glutinatis, &c. acerum quoddam compono, tum pulueris *Al Keroti drac. viij. propinavi*, in tertia vomitione ea compositio callidę fuit proiecta in vase, ac ficta astutium admiratione, & exclamatione, languenti repenti demonstrata, iam factus est sanitati, se mihi esse restitutum.

Secundum.

Altera vxor fabrifertarij, cum articularibus doloribus diu laborasset, in deprauatam incidit imaginatiõnem, se nunquam medici auxilijs curari, cum sit maleficio vexata. Promitto his veneficij, vt obseruatores, & efficaciam remedia possidere, ac in pristinam sanitatem cito eam reducturum. Illa, quia Deo, & tibi fidem firmam habeo, cunctis tuis p̄ceptis parere, sum parata, inquit. Fabricata cerea imagine, omnibusque articulis acubus infixis in culcitra infra lanam abscondita; (interdicta omni suspitione de aliquo male sentiendi) imperavi, vt perquirerent in cardine ianuz, in arcis, & tandem intra lanas anchiterij, totiusq. tori, & quidquid notatione digni reperiant, conseruent. En sua soror magnam simulans admirationem, ceu terrore conculsa imaginem illam lanę particulam inuolutam, manibus extollit, iam sana es clamans, super infirmę cubile eiecit, qua ab ipsa inspecta, vltaq. eius imaginatio dilucidata est.

Tertium.

Notarius, cum hypochondriaca melancholia viscerum cruciatibus, terrore, & męstitia esset affectus nulli medico remedio credebat, cum false imaginabatur, sanguinis m. strui puluerem in pane dulciario, a iuere meretricula, ei propinatum fuisse, cui ipse, argumentis quibusdam sophisticis affirmans, sanguinem quendam conglobatum arte repertum, furtim pharmaco purgante, purgari curauit, sicina falsa imaginato euauit, etsi per multos dies cruciatus fuerit dolore flatuoso, chinę decoctis, aloq. rotata frequentata, victuq. proportionato, sanus euasit.

Quartum.

ERat, & alter iuuenis ad alter amore captus Beneuenti, adeo blanditijs cuiusdam fœminę comprehensus, vt aduri circa cor, ipsumq; ceu per forati sentiebatur; incidit in delirium; adirabat, se esse maleficio vexatum a puluere quodam in gestis in pastillis, vt ipse recordari cogitabat: suam heresim inspicies, præparato corpore, puluerem nostrum ex helleboro macerato in infusione ros. pers. alibi descriptum, (p̄cedentibus benedictionibus) obtulit; ac occultę projectis cineris, & carboni pulueribus in aqua manario, vbi vomebatur, illis deinde circumstantium admiratione, patefactis, se liberum esse pronunciauimus: ac ad iacula cupidinis oppugnanda, meliusq; conualendum, Romam petere pietate animi, cęliq; mutatione censu ui, non longo tempore litteris, libertatem se recuperasse, me certiorum fecit

Quia-

Quintum.

Nobilis quædam Iunenis innupta, amore exardebat cuiusdam viri, inuicem frequentatis nuncijs, ac affectatis muneribus, agitata eius phantasia, incidit in melancholiam: interrogata per quatuor dies non respondebat; quare attonita, & muta iudicabatur. Cui ego pollicitus ipsam sanitati restituere, licet à morbo magico, vel cupidinis stimulo (de quo dubitadû) laboraret, adiurans me omnium suorum arcanorum fore secretariû, arrectis auribus, me stare promissis constrinxit, secreta historiam narrauit, concludens se pro fidei articulo tenere, ab amante ingrato esse agitatam, contrario arguo, dissuadere tento, vim illam esse amoris rationis obliuionis, consilia recta turbatoris; hæc, & alia cum minimè prodesse, placidis verbis, ad sacramenta piè suscipienda cohortor; per quæ septem dies recitando Psalmum. *Qui habitas in adiutorio &c.* ac sanguinis missione emaciata, libera vsq; ad nouum sponsum euasit.

Sextum.

Occurrit Vir quidam; amore amens, & melancholicus, & quoq; peius, omne medicum auxilium ab intra reculabat, à partibus naturalibus, ad animales vsq; auram, seu flatum ascendere, & descendere sentiebat cum stomachi dolore, & tremore: acriterq; sustinebat veneficium ei fuisse propinatum, forma pulueris à vetula quadam infida; opinioni huic fallæ adherere sum coactus, vt collo suspenderet breue quatuor illarum candelarû benedictarum exorsistis in vsu, præpono (purgatisq; suis peccatis sacramento penitentia) super ventriculum, oleum illud benedictum linire iubeo; hinc materiam maleficam vomitu expelli pro certo tenere testor; suiq; parentibus pulueris A) Keroti grana 8. vt cum ouo sorbili furim propinent præbeo, quare multa materia vomitu educta, iam sanus factus es, subdidi, noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat.

Septimum.

Quidam meus Compater corpore gracilis, complexionem frigidam; cum voluptatis amore vxorem duxisset; duos ante dies, dum hanc inuicem perforare cupiebat, vetula minante capite, cui matrimonium illud non arrisit, increpauit, vix tibi ij, iij, iste, verba minantia timido animo concepit: ita vt cum nocte sponsalitijs frui debet, virile membrum erigere non potuit; sudabat; ex intimis suspiriaq; trahebat; vxori auidæ protulit, se ab ea vetula esse maleficiatum, sequentibus alijs duabus noctibus nec soluera debitu valuit; præposita quædam remedia, mihi consuluit, vt per anulum benedictum mingeret; vel per anulum ianuæ tēpli, vel fumeret aquâ illam ab Arnaldo, quibusdam nominibus positam, & pleraq; alia; quæ cum ei patefierem, esse vana, & superstitiosa, iussibus meis subiecit. Probabiliter confessus sum, se maleficio nexus affectum, tamen quia vetulam illam maleficam non cognoscebam; nec eam ciuitas habebat, speculor gracilitatem infirmam, & an ex timore imaginario potentiam veneream succescente, debilitate frigida hæc potuerit concausari. Macte animo sanitatem tibi polliceor proferens, ego animum eius vigoravi, instituto victu venereo, vigoranteq; (ambobus prius confessis) duxit mihi iubenti Coruam, cuius sel accipi, & cum oleo sesamino, balzamo, & hyperico iuncturas, caudam, ac pedenda,

R

denda, liniri percipias antequam coeant per 4. horas,ellectuarium dia-
tyreon commedit bis, illaq; nocte, & in polterum vxorem suam cognouit.
frequentauit etiam sero hunc suffitum. ꝛ. fol. rubi. & florum; si sint, ari-
sotri rotundithuris ana. p. æquales.

Ostauum

Nobilis quædam mulier puellam vnam peperit sterilis post quattuor
elapsos annos, imaginata est se non posse concipere propter maleficij
suspensionem; cum aliqua remedia ad conceptum non contulerint; pro-
babiliter id contingere affirmauit, at simul putauit. vterum post partum con-
traxisse frigidam intemperiem, & humidam; Sic elapsis mestrui, repur-
gata, per octo dies contum penitus interdixit interim vt bonis cibis, gene-
rosoque vino vtterentur, inter quos laudauit columbos iuueniles, passares,
carnem leporinam, &c. tum balneo isto calido vterus balnearetur. ꝛ. fol.
abrotani, artemisiæ, lauri, mercurialis, origani, pulegi, nepetæ, hyssopi, bec-
tonicæ, linguz ceruinæ, agrimoniz an. p. i. cinnam. gar. yophyll. macis, thuris
ana. dr. i. bulliantur in aq; fontis ad consumptionem quartæ partis, ac suffi-
migetur prius, deinde superfedeat, balneando per horam.

Tum supponatur in vulua. ꝛ. nepetæ recentis. p. i. coaguli leporis, fellis
tauri, & mellis q. s. ad faciendum pessarium cum lineo panno, vel ꝛ. vuz
passulæ cum granis foliorum mali granati siccorum an. dr. i. cum melle fac
pessarium teneatur per duos dies deinde iterum remoueatur, tum media no-
cte per. 7. horas, à cibo assumeret dr. ij. confectio. diafetyrionis, ac parum
coaguli leporis, superbibendo vnc. ij. vini optimi, vel guar. netis; semper ve-
ro, dum vsus vrgeret, bibebat aquam chinæ; tum iringis conditis, vt abatur
manes; ac cunus vngueatur hoc linimento. ꝛ. olei nepetæ, flor. curangul.
ligni hederæ hyperici an. vnci. — musci, ambre, ligni aloes an. gr. vi. rasuræ
eboris, & coaguli leporis an. scr. i. — cum cera. q. s. m. f. linimentum mirum
acceptum ex secretis proauit. Quibus celebratis solitis benedictionibus, ad
morem gerendum per singulos tres menses, verè postremum foecunda facta
est ex mare, quem ego sacro fonte leuaui.

*De morbos simulantibus, Vromantibus, alijsque
Stratagemmatibus. Cap. 5.*

AD Stratagemmaticam artem agnoscere attinet, qui morbos simulant,
vel cauta ludificandi, vel carceribus detenti horum morborum fides,
medico approbante. vt iustam magistratibus occasionem, aut exeundi, vel
libere vagandi, aut leuiter torquendi repræsentent.

Vel mendici, qui in gloriâ multa fiugunt, vt largius eleemosynas lucrêtur;
hoc. n. pernoscere Medicum diuinatorem, gloriosum, ac admirabilè redditus
Ciuitati autè condu. i. facinorosos homines punire; debellare mendicantes
falsos; otiosos laboribus tritæ exercere; amantes ægrotare, simulantes
detegere, ne medica ars intametur, apud eos.

Solêt carceribus clausi, de morbo aliquo interno simulare, nobis tantum
manifestado clamores, tortiones, ac quærimonias, vt de colico, nephriticoq;
dolore, flatibus hypochondriacis, maniarumq; generibus aliquibus, &c. qua
tuot

Ant morbi sine febre, sine pulsum mutatione. Vnde ne animam nostram inquinando, temere ad Iudices referamus, sedula est medico adhibenda diligentia.

Altera fingendi ratio est, cum quispiam data opera aliquem sibi excita- uerit morbum. breui tanquam à leui causa externa duraturum.

Febrem cum mèis turbatione per aliquot temporis spatium mentiuntur epoto semine alterci, ilias etiam accendunt radices mandragoræ vino emace ratæ, tum anacardina confectio, castoreum, myrrha, assa fetida, calamemû ammoniacum ex. f. 2. 1. Auic 3: alij cornuti scarabei oleo pulsus inungunt ex Card.

Vomitibus languere vidètur alij, ceu animam euomentes ingestio hellebo ro albo, vel antimonio. vel puluere alkaroti.

Infirmi, ex quibusdam signis, vt cernantur, agunt multi, superiorum bra- chiorum musculis circumligatis pulsum constitutionem immutant, vt languida, ac inæqualis, vel nulla præferat facultas.

Colorem faciei, aut corporis variant alij croco, vel thabarbaro liquefacto, vt icterici, & periculosi appareant, & pallorem, ac faciem hippocraticam cu- minum inducere tradunt: puniuntur etiam Medici, & alij remedia dõcentes ex Ripa de pestis præseruat. num 175.

Labia, ac linguam tingunt alij, aut corticibus mali punici, vel mali agre- stis, tum croco, sandalis, viola, cassia, moris; vt rubea nimis, crocea, liuida, nigra, scabrosa appareat.

Sanguinis spurum excitant ex fucto, ex gingiuis sanguine. Multi morsu tarantulæ affectos se simulat aliqua in corporis parte excitato Jiuore, mu- sicam, sonum, ac rubeos, aureosq; colores appetentes saltando, semiq; mortuû cadentes per tres dies, vt nummes animi pietate expiscent.

Tumores mentiuntur cum thapsia, seu herba flammula, & elegantiuscum aqua crabronum, aut vesparum. vnde remedio assumunt theriacam.

Elephâtiaci non nulli tereddunt, excitando in facie tubercula, ac pustulas fabrili glutinio, vel oleo calcanti, calcis, cantharidum &c. inuicam circum fauces adstrictam tenentes arte vocem raucam fingunt.

Vicus crustosum in tibijs, natibus, brachijs producent mendici, vt lu- çrosi fiant, calce, sapone, & sinapis vel cantharide, & sapone, vel euphorbio, &c. de horum poena Ripa, de pestis præser. num. 173.

Multi arte prouocant ramicem, vel tumorem thapsia, euphorbio ventosa, seu cucurbitula in strotro inducendo, aut syringa fistula proprio ore eum tu- mefaciendos; hæc artè obseruauit in carceribus spiritalib. Vicario ensi, sedete Perill. ac Reuerendiss. D. Nobilissimo V. Annibale Melario Senè illi tamen ob animi benignitatem simplicem suspensionem, non concussionè dari iussi. Cum. n. exigua est ramix, vel umbellici eminentia, ac facinorosus homo, fa- scijs ligatus vtrumq; genus corde sustinere potest, larè tractat Fort. Fic. in Rel. Med.

Multæ mæmmas visu horrendas cancerosas pelliculis ranarum, vel corio aliquo subtili cum glutine coherentibus, spongisq; imbutis sanguine parant

Liuiotes in corporis parte aliqua, vel carnes exugendo, vel colore liuidita- tem simulantes, vt indicum, viola, lilium &c. iniqui multi excitant non solû

se de crimine defendēdos, sed de illatis verberibus alios gratis ad accusandū
 Animaduertēdam non ex quocumq; leui liuore argumentari posse gra-
 uem, vel mortale esse affectionem, vt aliqui faciunt, sicine verberibus cēsi,
 vel agrē, vel minime viuerent, & Nero Imperator, his esset mortuus, Plin.
 lib. 13 c. 22. qui initio imperij nocturnis grassationibus eouerberatā faciem
 illiniens sibi cum rad thapsiq; thure, ceraq; & secuto die contra famam, cutē
 sinceram circumferebat. Verum indagandum, an sit pars aliqua principalis
 liuida, aut animalis p̄sertim tēpora sinciput circa collum, spiritalis, vt cos-
 stē pectoris p̄cipue sinistrę &c. vel naturalis, vt hypochōdria, vesfica,
 vterus, scrotū; ac maxime p̄: scrutari, quā synptoma: a secuta sint? & an ve-
 rē indicare possint partiū principalū, vel minus principalium lētionem, quā
 causa esset, vel fuit mortis, vel mutilationis, sed alibi de his, cum hęc acce-
 peram à Plin. Aucen. Gal. occurrit mihi liber 2. rel. Med. Fort. narrans.

Alius cadauerosum brachium magna omnium admiratione fulctum fer-
 cula ostentabat: proprio. n. brachio post terga occultē reuincto, aliud in-
 uicem ex suspendiōsi cadauere thoraci aprauerat.

Nonnulli elapsum, ac pendulum intestinum, turpi spectacula visendum
 p̄bent; ac sanie, taboq; perfusum: bubulo v. d. intestino in anum submisso,
 ac lacte, & sanguine per spongiam, quā intus latebat continuo instillante.

Nec minoris etiam impudicitia, mendica quaedam procidentem vterum
 mētiebatur: dum in extremum ceruicis vesicam bubulam, flatu semiplenā
 ac turpi sanguine oblitā intruserat: in exitu autem pudendi spongiam indi-
 derat, quā illabente vteri illuue turgēbat: a qua etiam quasi cuneo al. quo,
 & vesica retinebatur; & falsus vterus quasi sanie quadam mandebat.

Alij vrinam sanguineam reddunt potu dr. — rubez tinctorum, vel ficus
 fructus in diez, alij curinam cum Rheubarb. vel fetidam, cum aparagis.

Stercus etiam tingunt cassia, viola, moris; sanguineum fluxum menciunt-
 tur, potu ieiuno stomacho mi nij, a quā lassē immisti.

Sed longior nimis protruderetur oratio, sat scire plerosq; reperiri his, &
 alijs calliditatibus indutes, multi. n. muti se simulant, alij habere intus ser-
 pentem in seminis ingressum, nonnulli miro modo contrahuntur, distor-
 quentur, multi imitātur epilepticos, sapone in os indito, spumam emittē-
 tes; aliqui gurta serena obsecati; alij saltantes coloratū vi morsus tarātulæ,
 aliqui semper esse coactos, talare vsq; ad Solis occasum vi cuiusdam mira-
 culi, multi se Dēmonē oppresses esse fingūt deformes visu reprēsētates, vlti-
 mantes, vel latrantes, vanaq; multa p̄ferentes, ita vt admirationē indocto
 vulgo afferunt, ac stragemmate, stratagemma manifestatur, appēnsis
 amuletis non sacris, simulantibus nobis esse sacra.

Simulant alij se esse magos, Dēmonemq; ligatum possidere in lapide, vel
 phiala hominū futura diuinantem, vel morbos omnes etiam veneficos cu-
 rantem, & hac simulatione multa expiscant, furanturq;.

Pleriq; se sanctos finxerunt, ciliisq; orationibus, hypocritis ieiunijs, &
 fuerunt, qui non cibis, sed Spiritu sancto nutriri, populo peruersi sunt, quas
 fraudes narraui in Petra Med. 2. c. 4. impressa Neapoli.

Observandi igitur, ac puniendi acriter sunt isti scēlesti impostores, alieno
 labore otiosi viuentes; & p̄q; alienis fortunis sub ouium forma, tanquam
 lupi

pi infidiantes lenocinia, veneficia, prodictiones, vrbium aliquando secreta censilia explorantes, inimicis referunt; ædificiorum incendiarijs; qui aquarū fontes, puteos, valasq; aquæ lustralis, vel portarum anulos veneno pestifero infectores esse solent, vt anno 1630 exēpla sunt: ex peste ab ijs strigonibus illata Mediolorani, multisq; Italiæ locis 5000. millia, & vltra corpora humana depalcente.

Tum etiam maiori pœna condendandi circumforanei, & Vromantes malefici, qui vrinæ inspectione, quibusdam ceremonijs scripturis, ac imposturis, multis, varijsq; obseruationibus plurimas condunt superstitiones, ita vt se iactant diuinare, non solum de specie morbi, de parte affecta, de morte, & vitæ; ac de ætate, sexu, patria, de diuitijs, ac paupertatibus, de alijs euentibus; de fascino, maleficiorumque generibus; ac de rebus ablatis à furibus; punctis quibusdam geometricis in vrina inspectis, circinoq; mensuratis; vel anulo quodam magico, vel speculo incantato, vel phiala dæmoniaca ex vrina, cuncta scire blaterant; sępeq; impia, ac illicita cum immodicis, & stultis miscent.

Et cùm de maleficis, fascinojsq; diuinare istaq; curare se iactent furtim instrumenta maleficialia vel abscondunt, aut alio modo, vel præstigiosè vomitu, vel deiectione simulat esse expulsa, vt famam, atq; lucrum expiscant, historias narrat aliquas Forestus lib. 2. de incerr. vrin.

Stratagemmate quoq; quodam multi versuti medici orationibus, obseruatibus loquelis cum ægris, & astantibus, seruis, callide percontantes prædicere iactantur: de morbo, vel de parte affecta, de sexu, seu re aliqua, seu scire illud acciperent ab inspecta quadã diligenter vrina. vt apud vulgum gloriosiores eant. Plebecula, ac rustici facile decipiuntur a versutijs, obseruantur stratagemmata multa apud Criminalistas, apud Iudices in regendo, vt obseruauimus multa, & notatione digna apud D. Sigismundum Collem Fiscij Aduocatũ in causa spiritali Illustris. D. Patriarchæ Alex. Archiep. Ben. Alexandri de Sangro in criminali reorum examine, & Locumten. Illustrissimi D. Gub. Ben. Hieronymi Codabouij Modon. Patrij.

Similibus calliditatibus, seu potius deceptionibus vtuntur blateones in suis electuarijs, vnguentis, oleijsq; vendendis: cum periculum primo ipsi facere simulant, vel dum venenum accipiunt (præparato prius stomacho atigidotis, cibisq; stomachosis repleto, vt facilius vomant) contra quos Mattioli lib. 6. vel dum manus proprias vrunt ignea flamma, munitas prius ouorum albuginibus, alijsq; stillatitijs, aut aqua vitæ, &c. aut dum vulnera alicui corporis carnosæ, cutanęq; parti iniiciunt &c. vel cū publicè sanare fingunt hominem ab ijsmet prius malitjs plenum morbos simulantem, vt suis remedijs fides adhibeatur.

Aliqui tanquam abstrusi latrones promittunt arte chymica aes in argentum; argentũ viuũ congelare; argentum in aurum transmutare; aurumq; multiplicare.

Alij vt gloriosiores habeantur simulat se arte astrologica esse decoratos, ac ab astantibus, vel ægris grauitate quadam petunt quod die, qua hora inceperit affectio, (vtinam hanc scientiam callerent, forsã non blatearent) tabellaq; visa de dierum, & horarum decubitu sine signis, sine pulsu, sine vri-

na, morborum differentias agnoscere iactant gratis, sic principiantes?

Die Solis si quis ægrotare incipiat, siue remedium petat, dicito morbum esse calidum ex flaua bile, cor angi dolore, & membra omnia grauari ægritudine. Hora Solis, corpus nimio affici ardore, & membra veluti incendi, dolorem in corde, ac renibus esse. Die Veneris languorem, & veluti contractionem esse circa lumbos, renes, testiculos, spinam, umbelicum. Hora Veneris dolores iuxta renes esse à frigore ortos, & ægrum multiplici cura, ac sollicitudine torqueri. Die Mercurij affectû esse pulmonem, ægrè spirare, & inde corporis totius ægritudinem, sensuum vires perturbatas, graues cogitationes. Hora Mercurij, tumores in corpore, dolorè in lumbis, qui ortus est ex æstû nimio, & frigore frequenti, aut è vento aliquo. Die Lunæ, phlegmata caput infestare, dolorè esse in lumbis, faciliterq. posse in apoplepsiâ incidere. Hora Lunæ, morbum esse ortum ex humore adfirmes, atq; dextrum latus male habere, & nisi citò succurrant, periculum fore de vita, circaque occipitium dolorem. Die Saturni, morbum esse frigidum, & siccum, & diuturnum, ortum in liene, membra omnia grauari, & maximè stomachum. Hora Saturni morbum esse natum è ventis, ac frigore, lumbos, & splentem infestari. Die Iouis, redundare sanguinem ob hepatis calorem nimium, dolorem esse sub pulmone circa dextrum latus, febribus ægrum laborare. Hora Iouis, affectum esse hepar, tremore, ac frigore corpus commoueri, sed morbum non esse diuturnum. Die Martis, morbum esse calidum, & siccum, laborare febri, anxias cogitationes habere, languorem esse in renibus. Hora Martis, febres, & tremores esse in corpore, redundare flauam bilem, iminere morbum regium, huic ne detur medicamentum, nisi hora Martis. Hæc est communis natura Planetarum, dies vero errantium siderum accipe ab ortu Solis; quæ & si non sunt semper vera; accidunt sæpissime. Nec ita fallerentur si Librum de infirmorum decubitu apud Gal. intelligerent.

Alij prognosticatores se teneri ambitiosè cupiunt obseruato lunari die, sub quo æger incidit in acutû morbû: tali ordine ex lib. 5. Gal. attrib. de Dynamid. 34.

Si quis in infirmitatè ceciderit prima die mensis lunaris, tertia est timenda; quam si transierit vsq; ad 30. dies euadet.

Si secunda die, 14. timenda est, quod si transierit diù euadet, licet egrotas 3. die liberabitur in paraxismo, 4. die licet grauiter vsq; ad 18. diè infirmus, sed euadet. 5. die licet grauiter patatur euadet, 6. die licet sanari videatur quò intra tamen die alterius mensis morietur.

Qui septima die, liberabitur. 8. die, si nõ fuerit factus sanus vsq; ad xv. diè morietur, si 9. die cû sùma molestia liberabitur. 10. die procul dubio morietur. 11. die liberabitur in paraxismo. 12. nisi liberatus fuerit in 15. morietur. 13. infirmus erit vsq; ad 18. quo tráfacto liberabitur. 14. manebit vsq; ad 15. & sic euadet. 15. nisi intra. 19. diè conualuerit, morietur 16. licet per 18. dies molestetur, tamen liberabitur. 17. infirmus vsq; ad 17. & euadet, 18. citò sanabitur, 19. citò euadet. 20. si euadet, sed caue ne sequenti mense morietur. 21. nisi periculum mortis intra. x. dies incurrit sequenti mense liberabitur. 22. idem 23. cum molestia liberabitur altero mense sequenti si incidat

in

in morbum morietur. 25. euadet licet patiatur. 26. non morietur. 27. licet vsq; ad exitum patiatur, tamen liberabitur altero mense. 28. mors minatur. 29. altero mense liberabitur. 30. dubia est.

De alijs per superstitionem suspectam rebus scribebam c. 1. de curat superstit. & c. 3. de armario vnguento, seu de curandis vulneribus, per instrumentum vulnereans medicatum.

De iam Scriptis cognoscendis. Cap. VI.

Quoniam rectus est iudex sui, & obliqui, ad cognoscendum morbum simulatum, necessariam puto veri morbi cognitionem; idcirco cum aliquis aliqua affectione se affectum fingat, recurrendum est ad causas prægressas, & lymphomata, quæ illum sequuntur, vt puta si correspondeant morbi veri naturæ; temporisq; mensuræ. Nam si vera fateri volumus, plures morbos internos, & occultos, ex relatione tantum ægrorum, vt quæ species sit, quæ doloris differentia, quæ pars affecta, quæ signa præferunt, coniectura quâ iam cognoscimus, vnde si simulator sit Medico, vel Fisco callidior in rationem reddendo proportionatam suæ fictæ ægritudini, intentum habebit; at si Medicus, vel Iudex in eum interrogando, varium reperit, incōstantem, neq; dolores; correspondere affectui, neq; parti affectæ, neq; vitæ affectæ, ac quadam prudentia penetrauerit, simulatoris fraus aperietur.

Calliditates vero, seu deceptiones nebulonum manifestantur ratiocinatione stratagemmatica, si an correspondeant phisicis rationibus, vel artificiosi sint dextræ manus ludæ, aut secreta naturalia, vel tortan pacta Demonum.

Inducti vero, ceu pavonis pennis tecti, apud vulgum simulantes esse philosophos, astrologos, medicos, citò dubijs doctis, disputationibus, se esse nigros coruos, auratos asinos, infamantur.

Galenus lib. quomodo morbum simulantes &c. documentum scripsit, vt Medicus verferur in quadâ medica experientia, ac communi ratione, seu maui prudentium appellare, quia pauci exactam, ac perfectam habent, ac subdit, ad medicam experientiam pertinere, illum v.g. deprehendere, qui colico cruciatu se tenere affirmabit, cum tamen nec indigestio, nec infrigidatio vlla præcesserit, ac pergit aliud exemplum de seruo thapsia tumorem excitante, & lib. ad Posthum. gloriatur cognouisse vxorem Iusti Pyladis amore affectam ex stratagemmatica reminatione amati colore turbatam, pulsusq; varijs modis agitato, sicuti Erasistratus amari nouercam à priuigno, ipse narrat.

Ad hoc igitur nos cum Fort. Fid. perstringamus morbos simulantium cognitiones stratagemmate.

Primo ad notionem quandam medicam perspicaci ingenio, vt dum præponitur morbus, cuius nulla causa aduertitur prægressa.

Secundo, dum interrogantur responsiones, animaduertendæ, an inordinatè loquantur, an rubor in genis ex verecundia.

Tertio si remedia recusent soliti assumere.

Quarto si vires remediorum applicatæ iuuandi consuetæ, negēt iuuare vel

vel si externè applicatæ statim sanare videntur, vt de tumore ex thapsia narravit Gal.

Quinto, si hominum tollerantia, vel excedit malo impropertio nata, vel parcissima, vel diuerso modo erit.

Sexto, si signa morborû solita non fuerint, ac excreta, vrina, & pulsus, & respiratio non sint affectui correspondentia, vt discurrere potes an sint morborum signa propria.

Septimo, partes affectæ simulatæ inspiciendæ, elaminandæ, tangendæ, tēpore repetendæ corpore toto nudato, an adsit aliquod vinculum, os apertendum, brachia, pectus, hypochondria, ierocum, aliæq. particulæ, quæ prohibent tormenta, vel carceres, tractandæ.

Octauo, muti & paralytici, ac tremuli, saltatores, & tarâtulati, astmatici, &c. ficti verberibus, & fustibus, pugnis, & calcibus, arte quadam cogendi sunt vera sateri.

De cognoscendis vitijs corporum, vt de liuoribus, dislocationibus, vulneribus, cæterisq. pertinentibus ad Curia referendam relationem, quoniã bellè egit Fort. dictus lib. rel. M. superfluum esset, & præter institutum hic tractare.

Pet Illustr. ac Nobilissimo D. Francisco Mascambruno
V. I. C. & Rom. Patrono inconcusso.

Petrus Pipernus. F.

H Vnc quintum Librum de Diuinis Præsi diis tibi dicendum me eogere cuq. ferè diuinæ virtutum cõpiæ, similiq. obseruantia, quam cum Amicis, vt nobilis, seruas circumpectusq. obseruasti, en pro amico. veneratione tamè dignis. ac nobiliss. Io. Camillo Mascambruno D. Patrij-tio Beneuentano M. Adu. Confist. patruo, magni nunc, ijsdemq. encomijs, Hieronymi, & Hyacinthi, quibus &c. deponis tua insignia, tuû stemma CA NONICI Terræ Apiri vetustæ Marcæ ex nobilibus Canonicis Bononiæ & armis, & pronomina MASCAMBRVNI accepisti, solæ voluntati Amici, fideiq. cõsentis, qui est tâquã alter idè, & quod fiat, & quod dictû est, opus quidem diu inum, ideo oro vt libenter fortunato omniõ hæc pauca deuota recipias, arrha seruitutis sit tibi à Deo & sanctitas, & sanitas, Beneuenci 1642, xli. Feb.

337

LIBER QUINTVS

PETRI PIPERNI PHILOS.

ET BENEVENTI PROTOPHYSICI

De Curatione Diuina Præfatio

Anc curandi Partem pertinere ad Exorcistas non ignoretamen quia multis annis cū Exorcistis versatus sum, & ne noster Tractatus videatur oīno mācus, tū vt vnusquisq. animi pietate ductus exorcisticū munus in promptu secū dū artē exercere, ac de ea rationē aliquā reddere valeat, non ab re, & forsan ad summi Opificis gloriā, Sāctiq; Bartholomęi, iucunda, & vtiliora pauca Beneuenti obseruata, nec non à fidelibus scriptis collecta addere iudicauī.

Rumpantur hinc asserta, & assertores huiusmodi magicos morbos non posse depelli, nisi ab arte magica dæmonis imbutis. Quod erroneum est contradicens Sanctæ Ecclesiæ ex supra scriptis quibus probatum est auxilia quoq; naturalia impropportionata non solum indiretè quatenus vexatum alleuient, vel oppositam dispositionem dæmonis desiderio contrariam introducant, vel pœnarum memoriam representēt; sed viuo quodam modo forsan ad eorum confusionem, aut pœnam diuinā iustitię, vt talibus virtutibus à Deo concessis sint subditi, eos morbos expellere, & iuuare posse. Quo magis potens est superior Diabolis, & omnibus vis diuina? vnde discipuli ꝛc. Reuertebantur cum gaudio D. N. I. Christum dicentes ex Luc. x. *Domine etiam dæmonia subiciuntur nobis in nomine tuo.* Et Hipp. vt gentilis lib. de nat. mul. in morbis sæuissimis ordiri a Dijs cognouit, cum causā vt plurimum morborum numen sit. Hęc curatio cæteris tutior animæ semper prodest, corpori nunquam nocet; imò sæpissimè a morbis etiam naturalibus liberat, ac sine medicis auxilijs persanare apta est; Physica verd per se magnos morbos causatos, præsertim sine actiuitate passiuorum rarissime curare valet, & dignū est nimaduersione, quòd inuidi dæmones, ne sanatio tribueretur diuinæ virtuti, meritisq; Sanctorum diminuendi causa animi pietatem, seminadiq; spe aliquid superstitionis, ipsimet se expelli à rebus determinatis naturalibus solis, callide simulant. Physica igitur semper cum diuina vnienda, nec ab huius imperio discedere, sic enim multos è periculis exemit, & aliquo modo appellanda erit instrumentum causæ efficientis, quæ est sacra curatio.

Nam, si volumus per curatiuas indicationes discurrere, causa principalis maleficij est substantia spiritualis dæmoniacæ; ergo rebus etiam spiritualibus sacris per contraria oppugnandum: quoniam non est nobis lucta aduersus sanguinem, & carnem, sed aduersus mundi dominos, rectores tenebrarum seculi huius, aduersus spirituales astucias in cælestibus, tum etiam nos diximus, posse dæmonem propria virtute maleficiatum nocere, & morbos excij

S

tare;

tare: in hoc casu paruam uilitatem afferunt pura naturalia, (nisi Deus uelut his uti tanquam instrumentis suæ diuinæ iustitiæ, ut diximus.) & hic militat doctrina Matt. 27 *Hoc genus dæmonum non eicitur, nisi in ieiunio, & oratione.*

Quid sit. Cap. I.

C Vratio igitur diuina, nihil aliud est, quam secundum opera præceptis Dei parare, & huic applicari potest recepta illa contra pestem Ripæ lib. de Pelle vl. de remed. & turè valet in pestem quoque huius notandi anni 1630. Urbano 8. Pontifice, unguentis, & pulueribus magicis seminata à strigonibus (peremptis multis variis tormentis) Regioni Galliæ Cefalpinæ, Allobrogum Florentiæ, Mantuæ, Ferrariæ, alijsq; locis miseranda calamitate, ita ut nec antidotis Magni Ducis potuere.

& Syrupum aquæ uiuæ, quem bibas: deinde & lachrimarum vnc. i. & apostema, suū bozulam laua, quam dilutam gladio scinde, & emplastrum ex herba salutis, & oleo virtutis confectum super impone, quod non amoueat, nisi te liberum perfectè cognoscas, hæc pie ab ipso explicatur late, & nos in posterū.

Et primo. Viua fides Dei se offert quam Petrus admonet *Sobrius esto & uigilate, quoniam aduersarius uester Diabolus, tanquam leo rugiens ambulat, quærens, quem detoret, cui resistite solidi in fide, scientes eandem afflictiones, uestre, quæ in mundo est fraternitati consumari, hic enim agit in incredulis, ac Paulus ad Tassal. 1. §. subdit Super omnia assumpto scuto fidei, quo possitis omnia iacula mali illius ignita extinguere, galeamque salutarem accipite, & gladium spiritus, qui est uerbum Dei in omni deprecatione. &c. sic Cypriano Magô dæmon respondit, se Christi fide munitos nocere non posse, Niderius 4. Form. narrat postquam quinq; remedia efficacissima laudauit; ut primo habere fidem integram, & Dei præcepta seruare; secundo se signo Crucis, & oratione munire; tertio ritus, & ceremonias Ecclesiæ colere; quarto publicam iusticiam bene exequi; quinto Christi passionem uerbo, vel memoria ruminare, Inquit cum quidam maleficus me inuocaret, ut quandam inimicum suum uita priuarem, aut in corpore læterem grauitè fulminis ictum, aut alio modis uocauit ego magisterulum, ideit dæmonem, qui mihi respondit, quod neutrum facere posset, habet inquit fidem bonam, & diligenter se signo Crucis munit idcirco non in corpore, sed in undecima parte fructuum suorum in campo sibi et nocere possum: De fide dixit Saluator noster 17. Matt & Luc. *Si habueritis tantam fidem, quantam granum sinapis, dicetis monti huic transi hinc illuc, & transibit.**

Cap. II.

S Equitur diæta septem rerum mortalium, quæ in huius nominis (SALLIGIA) litteris continentur; ac decem diuini medici præceptis omnino parendum est: & si anima mortali repletionè grauis existat, generaliter, & particulariter inanitione sacri penitentiæ sacramenti, eam exinanire curetur. Quamplurima extant exempla in Libris miraculorum, & uitæ Sanctorum, id esse perfectum remedium probantia. Ioannes Diaconus in cap. 8. Lucæ tria narrat, eorum, qui à dæmone possessi mox ut peccatum B. Gregorio cōtēssi pœna peccati se liberatos sensere: & hoc uerum, max. inuicemque arcanum intellexisse se pmo in morbis desperatis. Auctore de renibus affect. l. c. §. Christianus,

I u-

Cap. III.

Tutissimo antidoto sacrosanctæ Eucharistiæ munire, ac roborare, non solum magici morbi, sed Christi fidei imbuti omnes se debeant: sunt innumerabilia exempla apud scriptores, notiora etiam infantibus, ut in Prato Florido lib. 5, c. 20. 21. 22. 23. &c.

Scribam, quæ scribit Leonardus Vairus lib. 3. de fasc. vl. Christi namque corpus à deuota anima sumptum, conscientiam exhilarat, animæ vires reparat, hominem meritorum Christi participem facit, deuotionem excitat, fidem illuminat, spem roborat, charitatem inflamat, affectus regit, præterita peccata deler, contra futura armat, dæmonum fraudes, ac fascinationē penitus auerdit, magicosq; morbos; Quo circa, cum quidam Neapoli luxuriæ stimulis ardent ter sollicitaretur, eaq; de re ad sanctum Eucharistiæ Sacramentum accedere non præsumeret; illi consilium dedi, vt conscientiæ examine præmissio, & peccatorum confessionis peracta quanta posset humilitate, ac deuoto mentis affectu hoc Sacramentum sumeret, quod simul atq; ijsexecutus; ardens illud luxuriæ incendium sublatum prorsus fuit.

Ac vt pauca subiungam, & vtendi modum antiquum Exorcistis, fidelibusque lætitiæ lib. 2. c. 3. vitæ D. Bernardi habetur, quandam personam super caput eius posita Eucharistia liberavit ab eodem hoste generis humani. Mediolanum in Ecclesia Sancti Ambrosij adducta ad eum fuit mulier multis annis obfessa, sicq; deformata, vt monstrum non femina videretur, conuersus ad populum iussit omnes attentius orare, missamq; iuxta propè altare constituta femina teneri auspiciat; quoties de more sacro salutarem hostiam signabat, toties ad mulierem quoq; conuersus; eodem signo Crucis edito spiritum nequam, athleta fortis impugnat, expleta autem oratione dominica efficacius hostem aggreditur Patenæ siquidem calicis, sacrum Domini corpus imponens, talia loquebatur. *Adest ille, qui pro nostra salute passurus, nunc (inquit) Princeps mundi eicitur foras; hoc illud corpus, quod de corpore Virginis sumptum est, quod in tumultu iacuit, quod de morte surrexit, quod videntibus discipulis ascendit in Cælum, in huius ergo maiestatis terribili potestate, tibi spiritus maligne præcipio, vt ab hac ancilla eius egrediens, tangere eam deinceps non præsumas, cumq; eam inuitus deserens, & manere ultra non valens atrocius affigere, tam magnam iram, quam modicum tempus habens, rediens pater sanctus ad altare, fractionem hostiæ salutaris ritè compleuit, diffundendamque in populo pacem ministro dedit; & confestim pax, & salus integra reddita fuit mulieri. Huic etiam accedit, vt frequentetur Missæ sacrificium, vt historiã narrat D. August. 27. de Cinitat. Dei 8.*

His tutioribus remedijs peractis: diligentî cura inuestigandum est, an instrumenta malefica in locis alibi patefactis reperiri possint, quæ inuenta igne benedicto orandocum litanijs Sanctorum, & Psalmis. *Exurgat Deus, & Qui habitat in adiutorio Altissimi*, comburantur.

Cap. IV.

Admodum prodesse in his, & in omnibus morbis ieiunium, eleemosynam, orationem, vt præter toc experientas, probant d. c. si per fortiaras, Matth. 17. Marc. 9. & multi Sancti, & Sanctæ in eorûm vitis, & miraculis; quæ omnia melius iuuant, si ipsimet affecti exerceant, & maxime si confocios habeant alios Dei seruos.

Sed si quæris quid orandum? Respondet D. Agustin lib. 2. de Symbolo ad Catecum. 1. & de vtilis. cred. 22. quod efficacia principalis danda est orationi Dominicæ, & symbolo Apostolico, ac addo Salutationi Angelicæ, vt de Rosario multa seguntur miracula, & de Salue Regina contra inferorum spirituum potestatem narrantur exempla in lib. 3. Pratifloridi. c. 116. ac illa oratio Aue sanctissima Maria, fuit ad eò in corde Pontificibus Romanis, vt centum annos Indulgentiarum, qui quoties pie eam proferret, lucrari concesserunt, extat Officium Beatæ Mariæ Virg. Officium D. N. I. Christi Officium Angeli Custodis, Litaniarum, tum aliquorum Psalmorum recitatio, vt *Qui habitant in adiut.* cum sua oratione; *Miserere mei Deus.* & Psal. 140. *Libera me Domine ab homine malo,* & Psal. 83. *Deus ne taceas, neq. contempseris Deus:* & Psal. 20. *Exaudies te Dominus in die tribulationis,* item Lectio {5. Euangelij secundum Ioannem *In principio erat Verbum,* &c. & Psal. ab omni pio quotidie legendus 37. *Noli emulari in malignantibus, neq. zelaueris facientes iniquitatem.*

Potètes etiã sunt illi versiculi Psalmorũ cum nominibus attributis Deo. v. d. *Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicas inimicus meus praualui aduersus eum, ð adonai.*

In manus tuas Domine commendo spiritum meum, redemisti me Domine, Deus veritatis, ð Messia;

Locutus sum in linguam meam, notum fac mihi finem meum, & numerum dierum meorum, quis est vt scias quid desit mihi? ð Rex fili David.

Fac mecum signum in bonum, vt videant, qui oderunt me, & confundantur, quoniam tu Domine adiuuisti me, & consolatus es, me, ð Elci.

Diripuisti Domine vineula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini inuocabo, ð Emanuel.

Periji fuga à me, & non est qui requirat animam meam, & clamaui ad te Domine, & dixisti es spes mea, & portio mea in terra viuentium, ð Christie.

Confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & Sancti tui benedicenti tibi.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, &c. Amen.

Qui, si sæpe, pièq. recitentur ad eurationem, & præseruationem.

Similis pietatis animi est hæc alia Oratio.

Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat, si ergo me queritis, finite hõs abirej. Si ambulauero in medio tribulationis viuificabis me, & super iram inimicatum meorum extendisti manum tuam, & saluum me fecit dextera tua: Amen.

Ecce signum † Crucis fugite partes aduersæ, vicit leo de Tribu Iudæ radix Dauid Allel. Allel. Iesus Nazarenus Rex Iudæorum.

Capitulum.

Sed antequam amplius progredieris, petis, an sit aliqua oratio determinata, & infallibilis, vel aliquod breue, vel exorcismus sanandi morbos, aut expellendos demones?

Respondetur, quod hoc certè credere superstitiosum, cum ij exorcismi, tam in Ecclesia primitiua, quam moderna sunt positi apocyphe, & dubiè, ipse enim Deus liberat quem vult, & quando placet per sanat. Non negatur tamen quibus-

quibusdam ex diuino, & secreto pacto, voluntateque si piè, vel tali intentione dicerentur maiorem potestatem, & totalem vim sanandi, vel ex pellendi concessisse ex Sibill. c. 8. 3. dec. hinc noto idcirco interdictas esse multorum Psalmorum determinatè deseruientium ad sanandos morbos; vel contra hostilia arma, serpentes, canelq. & c. Lectiones, suspensionesq. ipsorù à Sùmis Pôrtificibus, quia mali homines, non ad animæ, sed corporis salutem, & gloriam finaliter tendebant, hinc scandala, & vilipendia horum minimè iuuantium nascabantur, ac superbix illorum pro certo credentium per ea verba offendi non posse &c.

Ad hoc probandum insurgit Ioseph Angl. in Q: mag. & Valles. de 5. Phil. 3.

Nulla verba, nec exorcismi habent infallibilem efficaciam ad cogendum, & arcendum demones, quia cum verba, aut signa non habent talem efficaciam ex natura sua, sed solum virtute Diuina, aut Angelica, non alligauit Deus potestatem suam ex lege sacramentalibus verbis, sicut sacramentis, sed operatur quando sibi placet ad gloriam suam, & utilitatem credentium, & multum facit ad hoc pietas, & fides ministrorum, præsertim ruminantium vitam, & passionem Saluatoris nostri, qui sua potentia, prudentia, & prouidentia hominum mensurat passiones, affectionesque secundum eorum capacitatem, vt eleganter canunt Versus isti.

*Huic ex alto cuncta uenti,
Nulla terra mole resistunt &
Non nox atris nubibus obstat
Vno mentis cernit in ictu,
Quæ sint, quæ fuerint, veniantq.
Quem quia respicit omnia solus
Verum possis dicere Solem*

Verba igitur pia Christiana, vel operantur per se virtute diuina; quibus prolatis sequitur effectus, & sunt sacramentalia, vel operantur per se, sed improprie, cum non ipsa, sed Deus operari proprie dicatur (ea .n. concurrunt tanquam signa, seu animi pietate in Deum) primæ concurrunt opus operatum, secundæ opus operantis.

Cap. VII.

Mltos etiam per sanauit asperio aquæ benedictæ signo Crucis; vt sunt millenæ historix apud Surium, & S. Eligius Nouionensis Episcopus quin quaginta amplius energumenos simul porrecta eius aqua benedicta liberauit, vt refert æqualis eius S. Audoemus in eius vita, S. Barbatus Archiepiscopus Beneuētanus, dum Nucem magam Beneuentanam concomitantibus omnibus suis Ecclesiasticis, conciuum secularium copia radicitus euelli curauerat, serpente in radice inuentum terrorem cunctis ei acclantem, ipse benedictæ aquæ aspergione Crucis signaculo abnodauit; vt in posterum de Nuce Maga.

Cap. VIII.

DE signaculo Crucis extant innumerabiles animæ, & corporis sanationes à morbis, & à dæmonibus, de quo D. Cyrianus Serm. de Passione Christi, D. Athanasius de incar. Verbi, plerique alij, at signum crucis tollit omnem magiam, & paucis tam salutiferum vexillum in honorem. Voco testes

stes Macarium, qui signo Crucis in Bjuaria morbos pepulit. Mecliniz incendiū extinxit: tum Theodori Archimaudritam sola signi Crucis benedictione veneficium Theodori magi euitavit, sæpe dæmones expulit; solitas frugum calamitates auertit; & dæmones certis locis includebat, & signo Crucis locum obfignabat, ne cui nocere possent teste Gregorio eius discipulo, eodem gladio utebatur. S. Portianus S. Maximus, & fatentur hoc dæmones expullos à Patapio apud Metaphrastum mense Nouembri, clamantes, uere terribilis es Nazarene, & ubique in omnes obtines imperium: quo ergo proficiscamur; si in desertum, si in Ciuitatem, si ubique duxerint aliquis, tu illic præuenis sola Crucis figura solo tuo nomine nos expelles.

Christi fidei professores, sanctæ Crucis orationem hanc proferre solent; signo Crucis muniendo.

Christus mecum † istâ Crucē semper adoro: Crux est certa salus mea Crux quidit gladios: Crux soluit vincula; Crux est in me: Cru x est in anima mea: Crux est signum immobile: Crux est via, veritas, & vita: per Crucem intrat diuina virtus: Crux Christi fundit omne bonum: Crux Christi aufert omne malum: Crux Christi dat vitam æternam: Crux Christi diuina salua me, quam super me, & ante me gero, quam antiquus inimicus ab homine, in quo te videt fugit, hoc signum Crucis erit in cælo cum Dominus ad iudicandum venerit, quamplura; & pia collegit de signaculo Crucis, Florianus Canalis lib. bened pag. 64.

Nec taceam quod etiam Marti, notauit, Sanctus aliquos ad euitandam vanam Mundi gloriam signo Crucis aliquid naturale signatū, vt pomum &c. propinasse ita scribit B. Fortunatus aliquando Sanctos hisce diuinis remedijs quædam alia attribuisse, dicis tantum causa, vt miraculorum gratiam, hoc quasi naturalis remedijs velamento (quæ illorū erat humilitas) obrūbrarent, & humanam laudem effugerent, vt de B Radagunde Regina idem prodidit, eam Crucis signo solum pampani addere consueuisse: quod hodie forsan inter res suspectas: superstitionis connumeraretur, ii tamen præcepto Domini parebunt, dum monet *Nolite gaudete, quia dæmones subiciuntur vobis, sed gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælis.*

Cap. I X.

D Vbitas curioso, an homines non probatæ vitæ, sed rectæ fidei virtutem habere possint hos morbos sanandi, ac quoq; miracula monstrandi?

Respondetur non repugnare id effici posse, sicut habemus Euangelia, & primo Matth. cap. 7. *Multi dicent mihi in illa die Domine Domine non ne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia nunquam noui vos discedite a me omnes, qui operamini iniquitatem.*

Marcus cap. 9. Magister (Respondit Ioannes) *Vidimus quosdam in nomine tuo eicientē dæmonia, qui non sequitur nos, & prohibimus eum? Iesus atuem ait, nolite prohibere eum, nemo est. n. qui faciat virtutem in nomine meo, & possit citò malè loqui de me; qui enim non est aduersus vos pro vobis est. idem ferè legitur in Luc. cap. 11. & excipitur in 1. ad Corinth. 12. Paul. Hoc erat in primicia Ecclesia. Nunc vero eam potestatem iure ordinario Exercitijs, Diaconis, Subdiaconis, Sacerdotibus, & Episcopis tantum ab Ecclesia*

elefia concessum esse constat . Si qui vero sint alij iactantes privilegia specialia , ac ius extraordinarium concessum à Deo habere , spiritali iudicio submittendi , ac examinandi , nam suspensos ex aliquo pacto dæmoniaco existimo.

Cap. X.

Oleum infirmorum per Episcopum benedictum est morborum magicorum salutare, etiam obfessorum remedium, quo gravissimos morbos S. Launomarus abigebat, ut Surius Eucheria vxor Agapij veneficio attentata cum roderentur intestina allata est ad S. Partenium, qui triduo orans, & oleo sanctorum ei propinato sanam remisit, ut Methaph. Erat hoc ordinarium B. Auxentij Archimandrite contra dæmonis obsidiones, morboq; ab eo illatos remedium, istud etiã hydropico, cæcoq; sanitatem restituit. Euty chius Patriarcha, ut Eust. in eius vita, & contra virulentos morsus S. Paternus Abrincensis, hoc S. Theodosius brucos pellebat.

Ac, ut detur exemplum, & doctrinam Exorcistis, habetur ex Ioanne Molineto Chou. Belgici 1490. Ægidium Netteletum Decanum Camaracensem cum exorcizaret Quercetensis Emergumenas, quæ lequi labia claudens es nolebãt tolicum digitis illis labia deducere, & increpitare hostem si vales, poresq; digitos hoc oleo sacro imbutos mordere, vel lædere, en illos tibi permitto. si nequis, os aperi impero: mox autem Emergumenas visas liberari magna molestia, cepisseq; Dæcano parere, eiq; respondere ad quæsitum:

Cap. XI.

Baptissimus, de quo late Mart. lib. 6 pag. 175. mirificè etiam valet ad pellendos dæmones, sanandosq; morbos magicos e corpore, paganorum gentiliū, iudæorum, turcarum &c.

De Amuletis. Cap. XII.

Sacrosancta Ecclesia, pia, misericors mater ad fugandos dæmones, horumque morbos inuenit, tam in præseruatione, quam in curatione sacra amuletum, seu scripturarum orationum, diuinorum nominum, rerumq; sacrarum ad collum appensionem.

Quæ quamuis à B. Chrystostomo in 43. Homil. videantur parui fieri, dum scribit quidam aliquam partem Euangelij scriptam circa collum portant, sed non ne quotidie Euangelium in Ecclesia legitur, ut audiat ab omnibus? cui ergo in auribus posita Euangelia nihil possunt, quomodo possunt eum circa collum suspensa saluare?

Huic tamē respondet S. Thom. 2. 2. q. 96. ar. 4. hunc intendere explicare cauēri hominem à figuris scriptis, quam à verborum auditu, & ex Homil. 73. fit clarius, cum mercurius illas reprehendit, vel quod non recta, sed phantasia intentione id faceret ex loco supercili. inuehitur in duo nequam genera hominum: primum, qui ex huiusmodi ad collum suspensis, ipsi sanctiores volebant videri, ut pharisæi olim, eorum d. in, qui ex eadem superbia, quæ ad collum alij suspendentem, ipsi de capillis vel vestimentis suis laiebantur, verum efficaciam virtutem, si illa verba, quæ ad collum ligata portentur, quotidie quoq; in corde cum debita reuerentia memorentur inierre autumo. Ex his ergo cum Garzonio in app. m. stantia 3.

Colligo quod quando in ipsis verbis pijs, & non incognitis, modo scriptio

ais,

nis, Crucium numero figura, vel similibus spes non ponitur, pium, & sanctum est reuerentiæ causa, Sanctorum reliquias, cereas Agni Dei effigies Euangelium S. Ioannis, Plalmum David, & similia sacræ scripturæ testimonia Dei gestare collo appensa, nil vani immiscendo, sed affectus, qui inderitur erit supernaturalis Dei beneficentiæ adscribendus, alijs autem creaturis, uti, quas vel usus Ecclesiæ Catholice; vel proborum medicorum ars non commendat omnino est prohibitum.

Ad hoc patefaciendum clarius adducam scripta S. Thomæ cit. duas conditiones exigentis. Prima est, ut pijs verbis nihil superstitionis admisceatur, v.g. si fideret quis figuræ, coloris litterarum, vel modo scripturæ, vel tempori, aut determinato numero, vel materiæ membranæ, vel atramenti Secunda, ut recta sit gerentis intentio, veluti si prius verborum sensus obseruetur, spes verò figatur in Deum, idque fiat, vel ad professionem fidei veræ, vel ob alium pium, & sanum finem; effectusque à diuina potentia sub eius beneplacito expectetur.

Huic præposito explicat Gugliel Paris. libi; de leg. Atanus nobilis D. magni Aduoc. Neap Io. Antonii Parisij. cui Togaq. Quemadmodum veri cultores Dei altissimi, & pronuntiando sermones eius, & etiam deferendo scriptos, interdum ipsum venerantur; & per huiusmodi venerationem mira interdum à creatore obtinent; sic, & maleficia non virtute verborum, quæ vel proferunt, vel scripta deferunt; sed veneratione, &c. quæ vel proferendo, vel deferendo illa demonibus impendunt, ab ijs obtinent multoties, quæ homines admittuntur &c. narrat Leonis Episc. ex Surio 1. Iulij Sanctum Simeonem solum mulieri magæ amuletum in tabella conscripsisse, quo gestato illa non potuit amplius diuinare, nec magica amuleta facere, idem legimus in vita S. Antonij, ac Fernelius lib. 2. de caus. rer. abd. recitat de fuga Dæmonis ab obfesso gestate imaginé S. Michaelis Archageli.

Cap XIII.

INter amuleta laudantur breue ex auro, thure, & myrrha propria benedictione.

Ruta, hypericon, benedicta.

Carta benedicta cum inscriptione factorum verborum, & nominum in Flacgel. 190.

Cruz illa scripta in pag. 105. fugæ Sathanæ.

Compositio ex quatuor cereis benedictis.

Sal benedictum.

Oleum benedictum.

Grani benedicti à summis Pontificibus;

Scribo tibi amuletorum principem, quoad gloriam altissimi, & mei Patroni S. Bartholomei honorem vtor & auri, thuris, myrrhæ bened. parum hyperici. tutæ bened. salis bened. radices iringi, gentianæ, valerianæ. manus Christi, morsus Diaboli, herbæ paris ad arbitrium, argenti viui incorporati in plumbo liquefacto prius dr. i. puluerizanda puluerizentur, & cum cereis benedictis intinctis pauco olei bened. & gummo dragag. dissol. in aqua lustrali, formentur spherulæ effigiatæ sigillo S. Bartholomei, & portentur collo appensæ, quibus admisceri poterit aliqua particula Agni benedicti, seu consecrati à summis Pontificibus.

Capj

Cap. XIV.

DE hoc late memorat Mattheus in 7. decret. & multa miracula narrat
 Del Risu, & Frisus poetice de Agno Dei.

Postulat in primis (sc. Pontifex) sacrato aspectus, ut Agni

Agnum ad calidam concita corda leuat ;

Vtique salutaris memoras, vitæque, necisque

Criminis, & vitij noxia vincula tevens ;

Hosius ut insidias flygij, ac certamina vincant .

Discipulas Mundi, carnis, & illecebras .

Corporeos nobis morbos, ansusque repelli,

Præsertim horriferos, mortificosque peti .

Cap. XV.

Suspiciuntur cum maxime effectu sanctissimæ Reliquiæ Sanctorū, ita
 ut sæpe super ægros impositæ maleficos, & dæmoniacos esse pateface-
 runt, ex inquietudinis, vane locutionis, ac ponderum sensu, minimeq; inspi-
 cere volentes eas. Idem peragere observauimus oleum, seu Manna s. Nico-
 lai deuote propinatum, & vinctum loco affecto . Nostro exemplo narrat
 Georgius Malib. 1. de glor. Mart. c. o. oleo sanctarū Reliquiarum addito iei-
 unio, & oratione multos dæmoniacos a B. Auxentio sanatos: merito ergo
 religiose, semperq; Sanctarum Reliquiæ colendæ sunt, vt tanquã cæ. estem
 thesaurum venerabatur S. Bano Episc. Misacensis, & S. Ioân. Damasc. San-
 ctorum Reliquias appellauit fontes salutaris, ex quibus plurima ad nos
 beneficia manant, suauissimumq; vnguentum profuit . Iure igitur tot olim,
 & hodie ad eorum sepulchra sunt peregrinationes institutæ .

Cap. XVI.

Quot enim dæmoniaci, vel maleficiati beatas Romanas visitantes Reli-
 quias, præsertim Columnam D. N. Iesu Christi sanitati reuerti sunt
 quot Venetijs, S. Marcum, seu Christi Cancellarium? quot Neapoli? quot
 in Moate Virgineo? Manteq; S. Michaelis Archangeliz? quot in diuersis lo-
 cis? ita vt fere omnis Ciuitas suos colat Aduocatos, & Patronos (*nimis. n. ho-
 norati sunt amici sui Deus* ,) Thomas Phafellus lib. 10. de reb. Sicul. 2. quot
 annis ad D. Philippi Apost. sepulcrum in Sicilia plurimos energumenes li-
 berari, adeo vt anno 1141. plusquam ducentæ foeminæ huiusmodi fuerint
 numeratæ: huius Sancti os magnum Brachij columus in Ecclesia S. Donati
 Bençij, & sæpe est in coadiutorio magno ad liberandas vexatas, exorcizante
 huius Eccl. Abbate, Adm. R. D. pio viro, Francisco Pacilio, meo Compate.

Cap. XVII.

Exat Beneuētī sepulchrū Sācti Bartholomæi Apost. Principis, totius In-
 diae terroris, fugæq; Dæmonum, ac nostræ Urbis fautoris, Patroniq;
 munificentissimi, in quo vidi multos vere energumenos (præter eas Monia-
 les decem Cælentiz) varijs linguis loquentes, astantium secreta reuelare
 fingentes, ad ferreas cancellas tumuli alligatos, stola a periuristi D. Abb.
 Io. Baptista Capasso exorcistica arte inueteratos, tacite ab inuisibili, inaudi-
 toq; imperio Sācti Bartholomæi esse exorcizatos, cuius dictis respondebant,
 ac ita clamabant. *Ab scorticato, non più tormentare, non ti basto hauorei scacciatu
 dalla India nostra? non più tirare? che corda è questa? me ne vscirò sì, sì, che
 voi?*

I

vos?

vois; & manibus post terga corda, ceu appensa remissa corporibus conuul-
 tis meritis istius Sancti sanæ surgerunt, sed quiddam quotidiana miracula,
 quæ sic volente Deo observantur &c. cecinit de hoc Sancto in lib. 9. Ode 24
 Iesuita Mascuius.

Oratio pia S. Bartholomæi. Cap. XVIII.

O Princeps Apostolice

Bartholomæus Domine,

Tu mala mea mortifica :

Quæ bona sunt vivifica .

✠ *Ora pro nobis S. Bartholomæe :*

✠ *Ut digni efficiamur promissionibus Christi .*

Oremus .

Domine Iesu Christe, qui per B. Bartholomæum Apostolum, & discipu-
 lum tuum Indiam visitare voluisti, ac innumeris miraculis, & mar-
 tyrijs coronasti eundem: Præsta quæsumus, ut eius meritis, & precibus ab
 insidijs Dæmonum, & omnium inimicorum nostrorum visibilium, & invisibi-
 lium tua fauente dextera liberemur, & hunc famulum tuum N. a Dæmo-
 num vexationibus curare digneris, qui vivis, & regnas in secula seculor-
 um. *R. Amen.*

Cap. XIX.

**S. Barbati Episcopi Beneventani, cuius Corpus honoratur sub
 Altari maiori Archiepiscopalis Ecclesiæ .**

Hymnus

Barbato Christi famulo,
 Longobarum speculum .

Verbo fulgens, & opere,

Samnites hoste liberat .

Beneventano Principi

Matrem ostendis Virginem .

Preces agentem sibi,

Pro libertate populi .

Et Constantini Caesaris,

Mensem iratum mitigas .

Vrbis nefandam Arborem,

Vellendo fidem propagas .

Removal Theodorindam,

Et plebem Christo copulas,

Tu simulacrum ypera .

Vertis in Dei calicem :

Miles accendens Principem,

In necem Dei famule,

Demonis aula nascitur,

Cum multis eius posteris :

Tua lotura manuum

Sanas laesos langoribus .

Sis ergo nobis omnibus,

Adelam delinquentibus :

Precamur inde supplices,

Christum pro nobis rogita .

Qui tua festa colimus,

Ut faciat nos calibes :

Christo, & Patri gloria,

Vna cum Sancto Spiritu . Amen .

ORATIO PIA .

✠ *Ora pro infirmo (vel Nobis) Sancte Barbate .*

✠ *Ut dignus efficiatur, (vel digni efficiamur) gratia Christi .*

Oremus .

Domine Iesu Christe, qui per Beatum Barbatum Episc. Anno tuæ Incar-
 nationis 888. multum vita eius 20. mensibus vndecim Beneuen-
 tum victoria, miraculisque honorare voluisti, illudque idolatria Serpentis,
 alijsque superstitionibus auxilium spoliare tribuisti, concede quæsumus, ve
 huius precibus dæmonum vexationum, insidiarumque victoriam consequamur .

mur, sicut ipse sub Nacia nefandæ radice tartareum Serpentem maceravit
aqua Iustitiae. Qui vivis, & regnas, & vñtus es iudicare seculum per ignem,
&c. Amen.

Et quoniam de Sanctorum Beneventanorum, ac Advocat. Episc. Archiep.
neon Ducum Historiarum luculenter, & nobiliter Perill. ac Reverendissimus
V. I. D. Prot. Apost. Basilicæ Archid. D. Marius de Vipera (cuius antiqua
progenies ortum duxit a Vipera Romualdi, & S. Barbatii tempore) tra-
ctat; ideo eius dictis cedo.

Oratio S. Mercurij composita per Paulum Diaconum sanctissi-
mæ vitæ Monachum Montis Casini, quondam Secretarium

Principis Arechis Benevent. Cap. XX.

Salue miles egregie Mercuri Martyc inelyte, cito nobis refugium a patre
Patrem, & Filium, & Spiritum Paraclitum.

Oratio pro nobis Sancti Mercuri.

Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus.

Deus, qui Beatum Mercurium Martyrem tuum per Angelicam viso-
nem in tua fide solidasti Præsta quæsumus, ut intercessionis eius au-
xilium ab insidijs inimicorum omnium defendamur, & in tuo semper amore
crescamus; Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c.

Hymnus eiusdem in Translatione Corporis Beneventum.

Mercuri seculi susuri,
Perpeti dona gloria corona,
Qui tuam totis venerantur votis,
Translationem.

Qui dudum Rome Detio dictante,
Multa pro Christo passus ipso dante,
In Casarea vir virtutis ante,
Victor occumbit.

Quem Casar celsus instar præcessorum,
Deserens secum fines Appulorum,
Proberit intrans more Tyrannorum,
Cunctis consumans.

Interim Urbem vastat opulentam
Samnium iuxta, vere luculeneum,
Culus ruinam Deus violentam,
Illa solatur.

Tres canobita, gratæ Deo vita,
Ista dolentes, tristes, & marantis,
Corpus Beatum, sibi commendatum
Humane ibidem.

Urbs desolata, ita consolata,
Super humata corporis beata,
Ossa pro rata, su vi Deo grata,
Construit Templum.

Casar progressus venit Beneventum,
Sed vi repressus sibi resistantem,
Romam festinas, Samnium declinat,
Bellipotensem.

Post plures annos Arechis insignis,
Samnii Princeps multis motus signis,
Martyris corpus, laudibus comdignis,
Samnium transfert.

Donans id ara nobili præclara,
Cuius precatu omni nos reatu
Pegma beatum purget, & optatum,
Conseruat statum.

Honor, & virtus, regnum, & potestas,
Sit Deus nosser tibi, qui sic præstas
Tuos attolli contra res infestas
Opem ferendo. Amen.

Composuit etiam alium de eius Passione. Cap. XXI.

Et sicut iam diximus valde valere ad sanandos hos morbos suspensio-
nem, vel visitationem sanctissimarum Sanctorum reliquiarum; ita
novis etiam perficit recursus ad sanctam, probatamque vitam viventium
virorum, auxiliumque ab his petere, quod constat miraculorum donum te-
mere, & legitur de B. Macario sola sua præsentia magicas affectiones sanare

de S. Petro, qui non solum imperio, & presentia, sed umbra omnia genera afflictorum persanabat: verbis etiam sanabat B. Bassius, & Paphnutius, & verbera. S. Paulus simplex, & S. Theodorus, alijq; vel litteris, vt S. Eugendus, & Gregorius Thaumaturgus, vt scribit Greg. Nisen.

Cap. XXII.

Adiuuat etiam ad maleficia, dæmoniaque propulsanda benedictarum Campanarū Ecclesiæ Catholicæ pulsatio, Durand. lib. 1. ration. cap. 4. ita de his, Campanæ sunt vasa ænea, in Nola Ciuitate Campaniæ primo inuenta, maiora itaq; vasa, Campanæ a Campania regione, minora vero a Nola Ciuitate, auctore D. uo Paulino dicuntur. Pulsatur autem, et benedicitur (non vt Vulgus censet baptizari, nam aliquando baptizari accipitur pro benedici, vt suo Ser. de sac. ded.) Campana, vt per illius tactū, et sonitum Fideles inuicem inuicentur ad præmium, et crescat in eis deuotio fidei; fruges, mentes, et corpora credentium feruentur, procul pellantur hostiles exercitus, et omnes infidie inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempestatum, et fulgurum temperentur, infestaq; tonitrus, et ventorum fulmina suspendantur, spiritus procellarum, et aeræ potestates prosterantur: et vt hoc audientes confugiant ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium ante sanctæ Crucis vexillum; cui flebitur omne genu ecclésiū, terrestrium, et infernorum, etc. et sic dæmones, ceu tubas æterni Regis, Campanas audientes, territi, fugiant nocere, non quia æris sonus dissipat aërem, et dæmones, sed virtus, Deiq; digitus agnoscendus sua dispositione operantis vi benedictōnis, ideoq; in angustijs (vt ex ijs) tribulationibus, rebus arduis ter solitum est Campanam magnam pulsari, vt pro ea necessitate christiani ad orandum excitentur. Ac potest de facili in his latere aliquod maleficium (vt accidere solet parturientibus) vnde ad hoc dissoluendum pium est pulsari.

De Exorcismis. Cap. XXIII.

Præter iā dicta pro sacra curatione ad dæmones, morbosq; expugnandos instituit exorcismos primo S. Gregorius, pia mater Ecclesiæ, nō quia vi vlla naturali astrali, vt voluit Rhodig. lib. 2. s. seu materialiter fugandi hec torquendi, premendi præditi sint, at Dei concursu, cui placuit in bonum hominum ita inuocari, & vim talem initiatis impartiri, & vt debitum obsequium præstetur. Quibus non solum fas erat vti Sacerdotes, & exorcistico ordine imbutos, verum bonos viros charitate inflammatos, imo, vt supra ser. bebam bonæ fidei, et si non integræ vitæ homines imperando in nomine Iesu Christi D. nostri, qui venturus esse iudicare seculum per ignem. Tempore nostro hoc officium videtur esse restrictum ad particulares, & paucos Sacerdotes, ac rarissimos Exorcistas, cū requirantur multæ cōditiones optima obseruantia, & prudentia ad interrogandum præsertim. Nam legitur in Niderico in formicar, in Conuentu quodam Colonici Fratrem verbis satis iocōsū, sed in gratia expellendi dæmones valde famosū, hic cum in terminis Conuentus Colonijnsis dæmonē obfesso corpore arctaret. Dæmon peijt a Fratre ocū recedendi quo gausus Frater, ait (in ioco) in choacam meam vadas exijt igitur dæmon, & nocte cū Frater ventrem purgare veller, dæmon tam dire contorsit prope cloacam, vt vitam cum difficultate saluaret.

Sed

Sed Hilario Eremita in illo Dæmoniaco ducto gazam loquente lingua Græca, & Syrica (quam nunquam didicerat) exponere valebat multa, cui Sanctus ait, non curo quomodo ingraveris; sed ut ex eas in nomine Domini nostri Iesu Christi impero. Hoc nomen, est brevis, & verus exorcismus, quo Sancti, & Sanctæ, & etiam viri alij Christiani innumerabiliter dæmonia eiecerunt. Sic verificat Marc. 9. 10. *In nomine meo Dæmonia eiciunt, linguis loquentur nomis, serpentes tollunt, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit, super agros manus imponent, & bene habebunt; & Prudentius elegantè in Apoteosi ponit hunc Exorcismum.*

*Intonat Antistes Domini, fuge callide Serpens,
Exusta membris, & spiras solus latentes,
Mancipium Christi fur corruptissime vexas?
Desine, Christus adest, humani corporis ultor,
Non licet, ut spoliata rapiat, cui Christus inhaest,
Pulsu abi, ventose liquor, Christus iubet, exi.*

Et ad confirmationem D. Hilarij, ex Luc. 4. Respondit Iesus tibi obsessi loquaci, obsumesco, & exi ab eo, nam (subdit Lucas) non sinebat Dæmonia loqui, ex nimia enim loquacitate scandala, & peccata oriuntur in populum.

S. Chrysostomus solebat ad machinamenta Dæmonum, & ad præferendum, necnon curandum, hominibus consulere, ut quotidie præferrent hæc. *Abrenuntio tibi Satanas, & coniungor tibi Christo.*

Diuus Cyprianus exorcistæ imperium explicat lib. 4. epist. 7. per exorcistæ voce humanæ potestate diuina Dæmonē flagellari, vri, torqueri, ac suæ charitate, & fide, humilitate, & ieiunio promittat maleficia corporis, & animæ salutem, nullo interesse premeus, ac ad reliqua profectatur.

Cap. XXIV.

Petit curiosus ad quid diriguntur exorcisti? Respondet Thyreus de dæmon p. 2. c. 40. verba exorcismi ad tria diriguntur, vel ad Deum, vel ad Sanctos, vel ad Dæmonē; ad Deum dirigitur petitio, ut peccata remittat, ut misereatur obsessi, ut potentia sua dæmonem cogat, comprimat, & extrè expellat. Ad Sanctos, ut ad Dei familiares, amicos, & cælestis Regiæ intimos Palatinos gratia valentes, ut a nobis impetrent, quod a Deo obrinere contendimus; petimus, ut ipsi intercedant; eorum adiunguntur interdū merita, nō ut æqualia Christi meritis (per hæc. n. illa efficacia sunt, & sine his illa nullius meriti forent separata prorsus) nec. n. ut meritum Christi dimittant, sed vt primū, & præcipue Deus filij merita aspiciens, & oculos vltra porrigens ad eos tincta, imbutaq; merita Sanctorum fructū meritorum filij tam longe præsentem, & per omnia membra corporis sui influentem considerās, citius moueatur, seq; a nobis exorari patiatur; sic ergo per Christi, & famulorum Christi merita interdum Exorcistæ obsecrant. Hæc ille.

Cap. XXV.

Sanctus Clemens lib. 8. const. ep. 7. addit, ita postquam exiuerunt Catechumeni, dicat Diaconus, orate Energumeni, hoc est vexati ab immundis Spiritibus, intente omnes pro ipsis orate, ut benignus Deus per Christum increpet immundos, & nequam spiritus, & eripiat seruos suos ab imperio inimici, qui increpauit legionem dæmonū, & principem malorū **Dibolorum**.

lum, ipse nunc increpet pietatis rebelles, & liberet signenta sua a venatione ipsius, & purget ea, quæ ingenti sapientia condidit, etiam attente oramus, salua, & exorta illos Deus in virtute tua, inclinate vos. Emergunt, vt benedictionem accipiat.

Et Episcopus, vel Sacerdos oret, dicens.

Oremus.

DEVS, qui fortem armatum ligasti, & omnia vasa eius diripuisti: qui dedisti nobis potestatem ambulandi super serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici: qui homicidam serpentem ligatum tradidisti nobis, tanquam passarem puerulis, quem cuncta pauent, & horrent a facie virtutis tue: qui eum deiecisti, sicut fulgur e caelo in terram, non lapsu locali, sed ab honore in ignominiam, ob vtilitarem nequitiam: cuius aspectus siccet abyssos, & minx liquefaciunt montes, & veritas Domini manet in æternum, quem laudant infantes, & lætentes benedicunt, quem celebrant, & adorant Angeli: qui aspiciit super terram, & facit eam timere; qui tangit montes, & fumigant: qui minatur mari, & siccet illud, & flumina omnia deserta facit: cuius nubes puluis pedum eius, qui ambulat super mare sicut pavimentum. Vnigenite Deus magni Patris Fili, increpa Spiritum nequam, & libera opera manuum tuarum ab alieni Spiritus vexatione; quoniam tibi gloria, honor, & adoratio per te tuo Patri in sancto Spiritu in secula, Amen.

Tum Stola, seu Capistro ligetur obseffus, leuibusq; verberibus castigetur ad vilipendium non Corporis vexati, sed Damoni infestantibus, & cum imperio proferat Sacerdos hæc.

Quomodo cecidisti Lucifer.

Cap. XXVI.

SCRIPTA ab Antonio Mag. Sanct. Hano Crucis, vt Draco iuueatus a Domino est, & capite ligatus, vt iumentum, & quasi mancipium fugitiuum vinctus, circulo, & armillis labia perforatus, nul. um omnino Fidei-um perforare permittitur: nunc miserabilis, vt passer ad illudendū irrecitatus a Christo est calcaneo Christianorum, substratus gemit, ille, qui vniuersa maria a se absorta plaudebat, ille, qui manu sua Terrarum Orbem temeri gloriabatur, Ecce a nobis vincitur. Ecce me aduersum se prohibere non potest disputantem.

Et repetat sæpe hæc.

TV es, qui tactasti sedem ponere Aquiloni, & esse Altissimo similem, nunc sub corpore materiali, sub scetidibus humoribus superbis habitare? Christus Iesus Imperat, eius seruus Barth. fidelis Apostolus percussit, exi, & tace.

Exorcismus terribilis S. Zenonis. Cap. XXVII.

EXORCIZO te immunde spiritus, tentator Diabole, nunc insensate, false, hæretice, ebriose, luxuriose, superbe, inuide, fallax, mala tascha, insipiens; Coniuro te ꝑ per Deum viuum, & verum, & per gratiam Dei, & per ipsum te exorcizo, & adiuro ꝑ te per eum, qui in Cana Galilee aquam conuertit in vinum. Item coniuro te ꝑ per Iesum Christum Dei filium, qui

sub

sub Pontio Pilato crucifixus est, & cui Longinus lancea latus aperuit, qui in Crucem dixit, Heloi, Heloi, Heloi, & per ipsum ego te adiuro, ꝛ vt recedas ab hac creatura Dei N. qui venturus est iudicare seculū per ignem, viuos, ac mortuos, &c.

Postea signa te in fronte, dicendo. Potentia Patris ꝛ conforta me. In ore dicendo, Sapientia Filij Dei ꝛ doce me. In pectore dicendo, amor Spiritus sancti ꝛ illumina me cognoscere te, amare te, possidere te, seruire tibi, Amē.

Oremus.

Deus, qui Beato Zenoni confessori tuo dedisti virtutē expellēdi dæmones de quocumque loco, & persona. Præsta indignissimo seruo tuo, vt eius merita, & orationes mihi præbeant virtutem, vt istos dæmones, vel istas facturas, hanc creaturam affligentes expellere, vel destruere valeam ab ea, per eum, qui venturus est iudicare viuos, & mortuos, & seculum per ignem.

Et lege Euangelium. In principio erat. &c.

Et alterum. Erat Iesus eiciens dæmonium, &c.

Et alterum. Ductus est Iesus in desertum, &c.

In aure dicatur ter.

Deum, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es Domini Creatoris tui?

Audi ergo maledicte Satanā, audi, & time, victus, & prostratus abscende ꝛ in nomine Domini nostri Iesu ꝛ Christi. Tu ergo nequissime Satanā, inimicus fidei, aduersarius generis humani, mortis adductor, vitæ raptor, iustitiæ declinator, malorum radix, fomes vitiōū, seductor hominum, proditor gentium, incitator inuidiæ, origo auaritiæ, causa discordiæ, excitator dolorum, dæmonum magister, quid stas, & resistis? cum scias Deum tuas perdere vires? illum metue, qui in Isaac immolatus est, in Ioseph vinctus, in Agno occisus, in homine crucifixus, deinde Inferni triumphator extitit gloriosus Recede in nomine Patris, ꝛ Filij, ꝛ Spiritus Sancti, & da locum Spiritui Sancto, per hoc signū Crucis Domini nostri Iesu Christi, qui cum eodem Patre in unitate eiusdem Spiritus Sancti regnat in secula seculorum, & ipse venturus est iudicare viuos, & mortuos, & seculum per ignem, Amen.

Exorationes Sancti Bartholomæi. Cap. XXVIII.

✦ Sancte Bartholomæe Princeps Apostolice.

✦ Percute, & dissipa eos (vel dic nomen Dæmonis)

✦ Sancte Bartholomæe, qui igneis catenis Astaroth ligasti, & Berit, & Baldach, Dæmoniaq; alia ab Indijs exiliasti.

✦ Percute, & exilia eos ab hac creatura N.

✦ Sancte Bartholomæe, qui Regis Poiimi filiam a Dæmone vexatam liberasti.

✦ Libera hoc Dei plasma N.

Oremus.

Sancte Bartholomæe tartareorum terror, qui Liconiæ, Indijs, Ciuitateq; Albani, Armeniæ maioris genus humanum ab insidijs diabolicis defendisti, ac in eius pectus Christi fidei semina inseristi, desce, prece, libera, & custodi N. pietate superas ab hoste maligno, & ab omnibus sibi fauentibus.

tibus, vt sanus mente; pariterq; corpore Iesu Christo Domino nostro libere seruire possit, Amen.

Cap. XXIIX.

Heli + Heloi + Adona + Sorei + Immanuel + Sabaoth + Agla + Agios + Orneos + Massas + Principium, & Finis + Primus, & Nouissimus + Christus vincit + Christus regnat + Christus imperat, + increatus Pater + increatus Filius + increatus Spiritus sanctus + liberet N. ab omnibus vexationibus dæmonum per omnia merita Sancti Bartholomæi, Philippi, Donati, Barbaei, omniumque Sanctorum, Amen.

Orationes in initio cuiuslibet rei dicenda ad libitum. Cap. XXX.

+ N nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Iesus Maria.

IO Pater sancte in visione amoris tui a mantissimi Filij, tibi commendo spiritum meum:

Ingrede Domine Iesu Christe animam meam, Sancta Maria, & omnes Sancti, & electi Dei intercedite, & orate pro me; Domine sta super me,

+ Deus in adiutorium meum intende.

Domine ad adiuvandum me festina.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Sicut erat in principio, &c.

Saluator Mundi salua nos; Sanctæ Dei Genetrix protege nos; Angelii, & Archangeli, Throni, & Dominationes, Principatus, & Potestates, Virtutes Cælorum, Cherubim, & Seraphim; Patriarchæ, & Prophetæ, sanctæ Legis Doctores, Apostoli omnes, Christi Martyres, sancti Confessores, Virgines, Anachoritæ, Sanctique omnes intercedite pro nobis,

† Sancti Dei omnes intercedere dignemini.

Resp. Pro nostra, omniumque salute.

† Fac mecum signum † in bonum, vt videant qui oderunt me.

Resp. Et confundantur; † quoniam tu Domine adiuuasti me, & consolatus es me.

Oremus.

Concede quesumus omnipotens Deus; vt intercessio sanctæ Dei genitricis Mariæ, Sanctorumque omnium Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, atq; Virginum, & omnium Blectorum tuorum vbique nos lætificet, vt dum eorum merita recolimus patrocinia, sentiamus: Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Benedictio loci, vel domus infirmi, & pia contra terriculamenta, & pauores. Cap. XXX.

Adiutorium nostrum in nomine Domini,

† Qui fecit cælum, & terram.

† Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ.

† Dominus sit in loco isto, vel in domo ista, & cum omnibus habitantibus in ea.

Oremus.

Inclina quesumus Domine aures tuas in preces nostras, quibus te humiliter deprecamur, domum istam tua benedictione impleas, & efficias, vt

vt in ea sit sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, & mansuetudo, & plenitudo legis, & gratiarum actio tibi Deo Trino, & tui, neque contra eam prævalere vnquam possit terribilis dæmon, nihil proficiat inimicus in ea, & filius iniquitatis non apponat nocere ei. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

Visita quæsumus Dñe habitationem istam, & omnes insidias inimici ab ea lōge repelle; Angeli tui sancti habitent in ea, qui nos in pace custodiāt, & benedictio tua sit sēper nobiscū in nomine Patris † Filij † & Spiritus sancti † (aspergatur aqua benedicta) & benedictio Dei Patris, &c. descendat super hanc domū, & omnes habitantes in ea, & maneat semper. Amen.

Benedictiones vrō domus molestatæ a spiritibus, vt vulgo *Monacalli*, & *Mazzamaorelli*, quia longæ alix sunt, haberi possunt in Flag. Dæru. & pulchrius in Libel. de Benedic. a R. Canale 117.

Benedictio generalis ad quodcumq. Cap. XXXI.

Adiutorium nostrum in nomine Domini;

Et. Qui fecit Cælum, & Terram,

Domine exaudi orationem meam.

Et. Et clamor, &c.

Domine vobiscum;

Et. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Benedic † Domine Creaturam istam, N. vt sit remedium salutæ generi humano, & præsta per invocationem sancti tui Nominis, vt quicumq; ex ea sumperint, vel gustauerint, corporis sanitatem, & animæ tutelam accipiant: Per eundem Dominum nostrū Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit, & regnat in vnitæte Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum. Amen. Aspergatur Aqua benedicta.

Benedictio Panis, Vini, & Aqua, & cæterorum comestibilium, & Potabilium. Cap. XXXII.

Adiutorium nostrum, &c. vt supra.

Oratio.

Domine Iesu Christe, qui panis Angelorū, & panis viuus æternæ vitæ diceris, qui ex quinque panibus, & duobus piscibus quinque millia hominum in deserto satiasti; & qui panem ipsum, & vinum in tui sanctissimi Corporis substantiam in vltima Cœna conuertisti, idq; in Ecclesia in tui commemorationem perpetuo fieri præcepisti: Tuq; benignissime Iesu, qui conuertisti aquam in vinum in Cœna Galilææ benedicere † exorcizare † & sanctificare † pro tua pietate digneris hanc materiam panis, et vini, et aquæ, et cætera N. vt sit remedium efficax contra potestatem omnium inimicorum, contra omnes facturas, ligationes, incantationes, illusiones, versutias, ac omnia Diaboli, et eius ministrorum maleficia, vt quicumq; hanc gustauerint, deuoteq; sumperint, perfectam salutem mentis, et corporis consequantur. Rogamus item te mortis triumphatorem, et humani generis conditorem simul, et redemptorem, vt purificando † purifices, benedicendo † benedicas, et sanctificando † sanctifices hanc panis, vini, et aquæ etc. materiam in honore gloriosissimæ Virginis Mariæ, omniumq; Sancto-rum, et Sanctarum, vt omnino destruat omnem potestatem inimici, et ipso

per tuam potentiam fugare valeat. Descendat quoque super hanc materiam perfecta plenitudo omnium tuorum benedictionum, & per nostræ humilitatis famulatum in honorem victoriosissimi Nominis tui purificaret saluberrimum reddere † exercizare † benedicere † & sanctificare † digneris, ut omnibus sumentibus sit perfecta purgatio, fuga, extirpatio, destructio, & exterminatio maleficiorum omnium, & diabolicarum fraudum; & tandem mentis, & corporis optata salus, & protectio, tutela salutis, integritas charitatis, consolatio spei, roboratio fidei, virtus constantiæ, & visitatio Spiritus sancti. Per te Dominum nostrum Iesum Christum, qui vivis, & regnas in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum. Amen. Apergatur Aqua benedicta in modum Crucis. †

Benedictio Sympliciorum, Medicinarum, & omnium Compositorum medicaminum. Cap. XXXIII.

Adiutorium nostrum in nomine Domini. ℞. Qui fecit celum, & terram
Exorcismus.

EXorcizo te medicæ compositionis materia per Dominum Deum creatorem virtutis tuæ, qui per Sæctum Angelum suum, Tobiæ seruo suo piscem exenterare præcepit, & cor eius, & fel, & iecur recondi, eum essent necessaria ad medicamenta vtiliter, ut virtutem tuam naturalē retineas, & supernaturalem recipias, ad omnē virtutem diabolicæ fraudis, & impetus coercendos, nō nostris poscentibus meritis, sed eiusdem Dei virtute occurrente, & Passione Filij eius intercedente, qui vēturus est iudicare vivos, & mortuos, & seculum per ignem. Amen. Oratio.

DEus, a quo de celo est omnis expectanda medela, sicut de terra est omnis creatio medicinæ, qui in plenitudine temporum magnū de celo misisti medicum, ex quo magnum in terra infirmū iacere noveras; multiplica super nos misericordiam tuam, & benedicere † & sanctificare † digneris hoc genus medicinæ remedium, seu compositum, ut quicumque ex eo sūperit, liberetur a vexatione Diaboli, & maleficio præcipue illata, & ita illius nexus efficaciter dissoluatur, ut affuisse Dominum nostrum Iesum Christum agnoscere gaudeamus. Qui tecum vivit, & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

*Benedictio Olei descripta in Cap. de Oleis sua Compositione.
Cap. XXXIV.*

† **I**N nomine Patris, &c.
Adiutorium nostrum in nomine Domini. ℞. Qui fecit, etc.
Oleum effusum. ℞. Nomen tuum.
Ostende nobis Domine misericordiam tuam.
℞. Et salutare tuum da nobis.
Adiuua nos Deus salutaris noster.
℞. Et propter gloriam Nominis tui libera nos.
Nihil proficiat inimicus in nobis.
℞. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.
Fiat misericordia tua super nos,

℞. Quem.

¶ Quemadmodum sperauimus in te.
Domine exaudi orationem meam.

¶ Et clamor, &c. Dominus vobiscum. ¶ Et cum spiritu tuo.

EXorcizo vos omnia aromata, herbas, radices, semina, lapides, gummata, et quæcumq; parati ad componendum oleum, per Deum † Patrem, per Deum † Filium, per Deum Spiritum † sanctum, per Deum † trinum, et vnum; per sanctam † et indiuiduam Trinitatem: vt a vobis effugiat, atq; discedat immundissimus spiritus, omnis incurſio Satanz, omnis fraus inimici, et omnis nequitia Diaboli, vt mista cum oleo liberare valeatis quoscumq; ab omnibus infirmitatibus, ab incantationibus, ligaturis, facturis, maleficijs: ab omni diabolica fraude, arte, et potestate, per meritum Domini nostri Iesu Christi, dilectissimæq; Virginis Mariæ, ac omnium Sanctorum. Amen.

Oratio.

Deus sanctificationum, qui es infinita pietas, qui cœlestia, et terrena simul moderaris; exaudi quæsumus Domine preces seruatorum tuorum, et copiosa tua benedictio descendat in hoc oleum in honore Nominis tui, & victoriosæ † Crucis tue, & in honore Sanctorum omnium, et Sanctarum totius cœlestis curiæ.

Tu o elementissime Pater sanctifica † et misereator illustra † proprio splendore clarifica † vt quæcumq; pius sacerdos vnixerit hoc oleo perfecte sanare valeat, et ab omnibus maleficijs, facturis, diabolicis fraudibus, demonibusq; liberare propter Nomen tuum sanctum, victricem manum, & brachium excelsum. Tu Domine libera quoscumq; per manus Sacerdotis vnctos hoc oleo ab omnibus infirmitatibus, maleficijs, incantationibus, signaturis, facturis, et ab omni opere Satanz, vt ab omnibus periculis mentis, et corporis liberati, per tuam piissimam clementiam, et misericordiam in tua gratia lætantes, in Cœlis sæper post mortem exultent: Per Dominum, &c.

De Modo vngendi Aegrotos a Sacerdote. Cap. XXXV.

Oret prius.

EXaudi nos omnipotens æterne Deus pro famulo tuo N. quem modo in Nomine tuo oleo benedicto sum peruicturus, & intercedente gloriosa Virgine Maria, Bartholomæo, Philippo, & Petro Apostolo, ac omnibus Sanctis; & præsta, vt huius olei benedicti virtutem sentire valeat, atq; ab omnibus mentis, & corporis malis, & præsertim a febre quartana, contigua, tertiana, alijsq; morbis, maleficijs, facturis, litigationibus, incantationibus, infestatione Dæmonum perfecte liberetur. Per Christum, &c.

¶ Adiuutorium nostrum in nomine Domini.

¶ Qui fecit Cælum, & Terram.

¶ Adiuua nos Deus salutaris noster.

¶ Et propter gloriam Nominis tui Domine libera nos.

¶ Saluum fac seruum tuum N.

¶ Deus meus sperantem in te.

¶ Esto isti Domine turris fortitudinis.

¶ A facie inimici.

¶ Nihil proficiat inimicus in eo.

¶ Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

V 2

Fiat

✠. Fiat misericordia super famulum tuum N.

Re. Quemadmodum speravit in te.

His dictis, Sacerdos extremum pollicem tingat oleo benedicto, & unget frontem, tempora, oculos, aures, guttur, pectus, cor, & umbilicum (si fuerit vir) sub pedibus, exprimendo pollice signum † interim dicat.

Per istam benedictam vocationem, et suam piissimam misericordiam liberet te N Deus a febribus, etc. atq; ab omnibus malis mentis, et corporis, ab omnibus inestationibus, ligaturis, maleficijs, signaturis, et facturis, tibi arte diabolica factis, in nomine Patris † etc.

Hæc vinctio per istud signum sanctæ † Crucis, et per oleum † sanctificatum, et per dorum sancti † Spiritus liberet te a malo, et fiat tibi ad sanitatem, et sempiternam salutem. Amen.

Dū inungitur Infirmus, Adstantes orent, & dicant Litanias pro eo, usq; ad illa. Propitius esto Domine famula tuo. N. ac deinde sequitur Sacerdos, usque ad Preces. Infirmus mente oret, ac teneat in manibus candelam benedictam, & aqua lustrali aspergatur a Sacerdote, tum collo suspendatur hæc Cartha benedicta, sacris inscripta Nominibus, ac incluso certo Agno.

Quæ sequuntur Nomina Dei scribenda in cartha bened. appendenda collo vincti pro curatione, vel secumferenda pro preservatione, ac incisio vincto superposita, manifestum faciant, an sint Spiritus immundi, ex vincto in flagello, & Canale in Libel. de Bened. alijsq.

Cap. XXVII.

Benedictio Carthæ.

✠ Adiuutorium nostrum, etc. Re. Qui fecit, etc. †. Dominus vobiscum.

Re. Et cum spiritu tuo.

Cōiuro te † Cartha per verba illa Tituli triumphalis Salvatoris D. nostri Iesu Christi, et per omnia alia verba, quæ de Creatore omnium Creaturarum: et per illum, qui potest tribuere, et facere, vt tantum obtineas virtutem, vt omnia, quæ super te scribentur ad effectum salutis æternæ perducere valeas, et omnis fallacia, et vis Diaboli exeat de te, et intret omnis virtus prædicta sine mora in nomine Patris † etc.

I E S V S M A R I A Nomina Dei.

In nomine Patris † et Filij † et Spiritus † sancti Amen † Hel † Heloi † Seter † Emmanuel † Sabaoth † Agla † Tetragrammaton † Hagios † Otheos † Ischy. os † Athanatos † Ichoua † Ya † Adonai † Sadai † Hemoufion † Messias † Increatus Pater † Increatus Filius † Increatus Spiritus sanctus † Iesus Christus vincit † Christus regnat † Christus imperat † si Diabolus ligauit, vel tērauit te N. sine effectu, vel per sua opera, Christus filius Dei viui per suam misericordiam liberet te ab omnibus spiritibus immundis, qui venit de cælo, et incarnatus est in vtero beatissimæ Virginis Mariæ, causa humanæ salutis, et eiciendi Diabolum, et omnem malignum spiritum, te in profundū Inferni, et Abyss. Ecce Crucem † Domini, fugate partes aduersæ, vicit Leo de Tribu Iudæ, radix David.

Horum

Horum Nominum Dei expositio exeat a pud S. Hieronymum tom. 1. in Epist. ad Marcellam & sunt prima decem, cætera pulchre explanantur in Bened. a R. Floriano Canale.

Consilium pro Exorcista acceptum a Del Rio lib. 6. Anaceph. 10.

Cap. XXXVII.

Monendi sunt Exorcizatores, ut abstineant superfluis colloquijs, & terminis illis a Cætu iudiciatorum, quibus iubent dæmonem nunc exire, & iterum se iudicio posse tali die sistere. Secundo, ut ablineant for malis illis novis, & insolitis, ac secretis, & nō approbatis iudicio Ecclesie Sæcæ. Tertio, ut ad exēpiū Christi paucis iubeant dæmonē tacere, & exire, nec garrindi præbeant, vel causam, vel potestatem. Quarto nō minus, quam alij moneantur Exorcistæ nihil curiositatis, aut discendi causa, dæmonem interrogare, aut ab eo exquirere, licet id honestissimum sit, & velle videatur, quia non licet familiaritatem cum eo instituere, vel eius consilium, aut auxilium petere, nisi fortē virtute Christi vi cogatur, & iubeatur dicere aliquid veri, quod ad spiritualem salutem adstantium, prudēs, & pius Exorcista merito iudicet pertinere; ut videmus Christum, nomen dæmonis interrogasse, vnde consuetudo inualuit nomen dæmonis exquirendi. Nec fides patri mendacij præstanda est, cum male de aliquo sentit, vel fingit detegere secreta, vel quando mentitur se esse animam alicuius defuncti, vel occisi, vel suspensij, quod falsissimum semper est.

Audiant, antequam exorcizent, iudicium Medicorum, an sit obsessus æger, vel maleficio infectus, nam per exorcismos non sanantur morbi ordinarij, etiam si per maleficia ex dæmonibus inferuntur, quod vere, & prudenter ille Tosta monuit non solere exorcismis omnes molestias, & vexationes, quas dæmones inferunt hominibus, repelli, sed solum illas, ad quas repellendas exorcismi ab Ecclesia ordinantur, ut sunt molestiæ, quas inferunt manendo in corporibus, & illa vexando; siue dum interius manent, siue dum exterius obsident, & illa inquit, regulariter sanantur per exorcismos. Maleficia autem dæmonum, & alia mala, quæ nobis inferunt, contra quæ non ordinantur directe exorcismi, non curantur per exorcismos, nisi raro, & indirecte.

BREVIS, ET ELECTVS MODVS EXORCIZANDI
Beneuienti obsessos, & maleficiatos a Sancta Ecclesia probatos,
Auctoribus collectus. Cap. I.

Oratio super Aegrotos dicenda.

Potentia Dei Patris adiuet te † Sapientia Dei Filij instruat te † Virtus Spiritus sancti liberet te ab omnibus malis & periculis animæ, & corporis. Amen.

Iesus Christus æterni Patris Filius, Mundique Redemptor, cuius gratia Christianus es, te in Catholica fide conseruet, beatumq; faciat, & quod de credentibus in te dixit: *super agros manus imponent, & bene habebunt.* Per quindecim sacratissimi Rosarij Mysteria, perq; merita, & intercessionē sacratissime sue genitricis Virginis Mariæ, Sancti Bartholomæi, Petri, Donati,

nati, Francisci Confessoris, S. Floriani Martyris, S. Vincentij Cōfessoris, S. Augustini Doctoris, & omnium Sanctorum, & Sanctarū Martyrum, Virginum, & Confessorum † sit tibi clemens, & propitius † ac te ab hac, qua teneris infirmitate liberare dignetur, † tribuatq; tibi perfectam mentis, & corporis sanitatem, ac te in hora mortis protegat, animamq; suscipiens ad Paradisi ianuam perducet Dominus noster Iesus Christus. Qui cum Patre, & Spiritu sancto uiuit, & regnat in secula seculorum, Amen.

Tum in Auro ter dicatur. Cap. II.

Deus, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es Domini Creatoris tui.

Item in Auro.

In nomine Patris † & Filij † & Spiritus sancti, † Amen Per quem hæc omnia Domine creas semper bona, sanctificas † uiuificas † benedicens † & præstas nobis † per ipsum † & cum ipso † & in ipso est tibi Deo Patri omnipotenti, in unitate Spiritus sancti, omnis honor, & gloria, Per omnia secula seculorum. Amen.

†. Domine exaudi, &c.

¶. Et clamor, &c.

Oremus.

Omnipotens sempiternæ Deus, Pater Domini nostri Iesu Christi, te supplices deprecamur, vt imperes Diabolo, qui hunc famulum tuū N. detinet, vt ab eo discedat, & libera eum, qui credit in verum liberatorem Dominum nostrum Iesum Christum, vt purgatus ab omni labe iniquitatis, Maiestati tuæ pura mente deseruiat. Per eundem Dominū nostrū, &c;

Imponat Exorcista manus super Infirmum, & Reliquias si habet, dicens. Cap. III.

Extinguatur in te N. omnis virtus Diaboli per impositionem manuum mearum, immo per inuocationem sancti spiritus, atq; indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij & Spiritus sancti, & Beatissimæ Virginis Mariæ intercessionem, & omnium Electorum, Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, & Continentium Dei, & præcipue omnium istorum Sanctorum, quorum Reliquiæ, hic sunt: In nomine Patris † & Filij † & Spiritus sancti † Amē.

Dominus noster Iesus Christus: qui dixit Discipulis, *Super agros manus imponens, & bene habebunt, & dedit eis potestatem super omnia Dxmonia, & vt languores curarent, & omnem infirmitatem. Ipse precibus, & meritis Beatissimæ Virginis Mariæ Genetricis suæ, atq; Beati Patris Francisci, & Beati Antonij, & Ss. Bartholomæi, Philippi, & Donati concedat tibi perfectam sanitatem animæ, & corporis; & extinguat, & destruat in te omne malignum opus Diaboli, et ministrorum eius. Amen.*

Exorcizatio Prima. Cap. IV.

Prius N. exorcizetur, & benedicatur Creatura, & postea adiretur Demon.

Exorcizo te N. creaturam Dei infirmam, sed sacrosanctiq; Baptismate renatam; Per Deum Viuum † Per Deum Sanctum † Per Deum † qui te suo pretioso sāguine tedepti: vt fias homo exorcizatus, & effugiat, atq; discedat

discedat a te omnis fantasma, atque nequitia diabolicæ fraudis, omnisque spiritus immundus adiuratus. Per eum, qui venturus est iudicare vivos, et Mortuos, et secum per ignem. Amen.

Oremus.

Deus misericordiae: Deus clemens, qui secundum multitudinem miserationum tuarum, quod diligis, corrigis, et pie ad emendationem coeeres, te inuocamus Domine, ut famulo tuo N. qui in corpore patitur membrorum debilitatem, gratiam tuam conferre digneris, ut quidquid terrena fragilitate corruptum; quidquid diabolica fraude violatum est, viriditati corporis Ecclesiae membrum redemptionis annecte. Misere Domine gemitum, misere lacrymarum eius, et non habentem fiduciam, nisi in misericordia tua, ad tuæ sacramentum reconciliationis admitte. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Ergo maledicte Diabole recognosce statim sententiam tuam, da honorem Deo vero, et vivo, da honorem Iesu Christo Domino nostro, da honorem Beatissimæ Virgini Mariæ, ut recedas ab hac Dei psalmate cum tua factura, quæ Dominus noster Iesus Christus redemit suo pretioso sanguine.

Exorcizatio Secunda. Cap. V.

Exorcizo te N. Creaturam Dei infirmam per misericordiam Dei Patris et per Incarnationem Dei Filii et per Virtutem Spiritus sancti et ut sis creatura munda, et purgata ab omni labe iniquitatis ad recipendam virtutem Spiritus sancti superuenientis, et eicias omnem nequitiam Satanae, et ministrorum eius ad invocationem Altissimi, per eum, qui descendens ad Inferos, cofregit portas aereas, et confidenter reducens SS. Patres ad dexteram Dei, sedet in Gloria Patris. Amen.

Oremus.

Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium, auxilij tui super infirmum famulum tuum ostende, ut ope misericordiae tuæ adiutus, Ecclesiae tuæ sanctæ, incolumis representare mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Ergo maledicte Diabole, etc. ut supra.

Exorcizatio Tertia. Cap. VI.

Exorcizo te N. Creaturam Dei afflictam, per potentiam Dei Patris; per sapientiam Dei Filij; per clementiam Spiritus sancti; per Deum trinum in personis, et vnum in essentiam, Deum viuum, et verum, et ab omnibus spurcitijis dæmonum, facturis, ligaturis, et incarnationibus sis sana, et libera, per eum, in cuius nomine es baptizata. Accipe Spiritus sancti gratiam per Regem Regum, et per Dominum Dominantium, cui honor, et Imperium est in secula seculorum. Amen.

Oremus.

Deus, qui facturæ tuæ semper pio dominaris affectu, inclinas quæsumus aurem tuam supplicationibus nostris, et Creaturam tuam diabolica infirmitate laborantem, placatus respice, et visita in salutari tuo, celestisque gratiæ præsta medicinam. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Ergo Serpens antique maledicte recognosce sententiã tuam, recognosce virtutẽ Altissimi, et ministeriũ nostrũ. Da honorem, et gloriam omnipotentĩ

genti Deo Patri † & Filio † ac Spiritui sancto † In nomine Domini nostri Iesu Christi † per Trophæum Sanctæ Crucis eius recede ab hac creatura redempta eius pretiose sanguine, cum omnibus tibi sacris adiuratus.

Benedicat Infirmum.

Benedicat tibi Dominus, & custodiat te: ostendat faciem suam tibi, & misereatur tui, conuertat vultum suum ad te, & det tibi pacem, Dominus benedicat te N. Amen : Dominus Iesus Christus apud te † sit, vt te defendat: Intra te sit † vt te conseruet: Ante te sit † vt te deducat: Post te sit † vt te custodiat Super te sit: † vt te benedicat. Qui cum Patre, & Spiritu sancto in Trinitate perfecta viuit, & regnat in secula seculorum, Amē.

Aspergatur Infirmus Aqua benedicta in fine cuiuslibet Exorcismi

Deinde

Per hanc Aquam benedictam, omnis spiritus immundus, & occurfus Satanæ separetur a te, & fugiat a nobis, in nomine Patris † & Filij, & Spiritus sancti † Amen.

Præceptum Dæmonibus de se manifestando. Cap. VII.

Si adestis Dæmones in hoc corpore intus, vel extra per aliquod maleficium, facturas, ligaturas, signaturas, fascinoes, incantationes, vel quoulibet alio modo præfentialiter, vel virtualiter, aut potestatiue Præcipio vobis in virtute Dei omnipotentis, vt statim absque vlla mora manifestetis vosmetipsos, inferendo à liquam læsionem illis partibus corporis, in quibus estis in signum præsentis vestræ tantum. Imperat vobis Deus Pater † Imperat vobis Deus Filius † Imperat vobis Deus Spiritus sanctus Omnipotens. †

Solutio Maleficiorum. Cap. VIII.

Si aliquis maleficus, vel malefica pacto tacito, vel expresso signo multo, inito cū Diabolo, vos Dæmones ligauit in corpore isto, ego auctoritate omnipotentis Dei, et sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli, a sanctissima Romana Ecclesia, mihi tradita, absolue creaturam istam, sanguine Christi redemptam ab omnibus maleficijs, facturis, signaturis, fascinoibus, incantationibus, et ab omni labe diabolice iniquitatis, et ministrorum Diaboli. Et dissoluo in nomine eiusdem omnipotentis Dei Patris & in nomine Iesu Christi Filij eius Domini nostri, & in virtute Spiritus sancti, & dissoluta, decerno omnia maleficia, facturas, ligaturas, incantationes, fascinoes, veneficia, signaturas, & omnem diabolicam nequitiam in corpore, vel circa corpus istius creaturæ factā & fabricatam, quo vis modo, & præcipio tibi maledicte Diabole, & socijs tuis, vt amplius non habeatis potestatem vexandi creaturam istam, nec inferendi ei aliquem languorem, dolorem, aut infirmitatem, nec impediendi eam in operationibus suis naturalibus, & supernaturalibus, aut manendi hoc corpore a planta pedis vsque ad verticem capitis, sed statim vi, virtute omnipotentis Dei, esto coacti recedere cum omnibus maleficijs, & iniquitatibus vestris ad honorem sanctissimæ, atq; indiuiduæ Trinitatis viuentis, & Beatissimæ Virginis Mariæ, Amen.

Oratio

Oratio hæc dicitur flexis genibus.

DEus, qui Beatum Petrum à vinculis absolutum, illeſum abire feciſti eius, quæſumus abſolue vincula maleficiorum, & omnia mala ab eo propitiuſ exclude: Qui uiuiſ, & regnaſ, in ſecula ſeculorum. Amen.

Dominuſ ſoluit compeditoſ Dominuſ erigit eliſoſ, & viaſ peccatorum diſperdet: Diſſipuiſti Domine vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudiſ, & Nomen Domini inuocabo. Dirumpamuſ vincula eorum, & proſiciamuſ à nobiſ jugum iſtorum. Vox Domini confringentiſ Cedroſ, & confringentiſ Dominiſ Cedroſ Libani: Dominiſ noſter Jeſuſ Chriſtuſ, qui dixit diſcipuliſ ſuiſ. *Quiſ voſ audiſ me audiſ, & qui voſ ſpernit, me ſpernit, & quacunq; li- gaueritiſ ſuper Terram, erunt ligata, & in Cælo, & quacunq; ſolueritiſ ſuper Terram, erunt ſoluta, & in Cælo.* Qui educit vincitoſ in fortitudine, & in vinculiſ, non derelinquit Sanctoſ ſuoſ: ipſe abſoluat te N. ab omni maleficio, ligatura, vexatione dæmonum, & miniſtrorum eiꝰ, & ab omni malo. Amen.

Io. 3. In hoc apparuit Filiuſ Dei, ut diſſoluat opera Diaboli.

Præſcriptum Dæmonibuſ. Cap. VIII.

PRæcipio ex parte Sanctiſſimæ Trinitatiſ, Patriſ † & Filij † & Spirituſ ſancti † Per merita Sanctiſſimæ Paſſionis D. N. Jeſu Chriſti. Per merita Beatiffimæ Virginis Mariæ, Beati Patriſ Franciſci, & Beati Antonij, & omnium Sanctorum, & Sanctarum, qui in Paradifo, quod ſi ſuiſ datum aliquid per maleficiuſ ad comedenduſ, vel bibenduſ Creaturæ iſti N. aut ſi voſ maledicti diaboli portatiſ in corpore ſuo, aut compoſuiſti aliquid in eodem, non habeatiſ poteſtatem, vel facultatem, vel virtutiſ conſeruandi, agitandi, vel mouendi ea, & quod amoueatiſ ipſam poteſtatem, facultatem, & virtutem, & ſitiſ aſſeritiſ diſſipare omnem laqueum, nodum, & compoſitionem, quæ fuiſſent in prædictiſ rebus, & cogamini ea diſſuogere, ſeparare, & remouere à viſceribuſ, ab inteſtiniſ † & ea per feceſſum emittiſ facere, deorſum, vel per illa loca, quæ ſunt magiſ expedita, & magiſ libera ſine aliqua læſione animæ, & corporiſ iſtiꝰ Creaturæ, N. ad honorem Sanctiſſimæ Trinitatiſ, Patriſ † & Filij † & Spirituſ ſancti †.

Ruſum, ſi præſentialiter eſtiſ in hoc corpore, vel per aliqua maleficia. Præcipio vobiſ, ex parte Omnipotentis Dei, quod non habeatiſ poteſtatem ſtandi, morandi, vel abſcondendi voſ in aliqua parte iſtiꝰ creature, N. ſed viſ, & virtute Dei compulſi, & coacti, decedatiſ ſtatim, & abſque vlla mora cum omnibuſ maleficijſ, compoſitionibuſ, facturiſ, ſignationibuſ, infirmitatibuſ, & languoribuſ, de cunctiſ memberibꝰ, & partibuſ interioribuſ, & exterioribuſ, & abire ad loca veſtra, & de cunctiſ pertinentibuſ ad ipſam Creaturam, N.

Ecce Ego authoritate Omnipotentis Dei Jeſu Chriſti D. N. & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ expello voſ dæmones, cum omnibuſ veſtriſ maleficijſ, & facturiſ, de Capite † de Verrice † de Oſſibuſ, † de Pelle † de Capilliſ † de Pericranio † de Medullis † de Cartilaginibuſ † de Neruiſ † de Principijſ Nervorum † de Collo † de Nuca † de Auribuſ † de Tæporibuſ † de Fronte † de Gilliſ † de Supercilijſ † de Oculiſ † de Palpebriſ † de Pupilliſ † de Tunicis Oculorum † de Nariſ † de Facie † de Maxilliſ † de Geniſ † de Labijſ † de Ore † de Dentibuſ † de Gengiuiſ † de Palato † de Lingua † de Superlingua † de Fauciſ † de Gurgure † de Sublingua † de Aſpera arteria,

X de

† de Mento † expello vos de Spatulis † de Humeris † de dorso † de Spina, & de Musculis † de Brachijs † de Cubitis † de Pulsibus † de digitis † de Iun-
cturis † de Vnguibus † expello vos de Pectore † de Mamillis † de Sto-
macho † de Ore Stomachi † de Fundo Stomachi † de Ventriculo † de Fundo,
† & Ore Ventriculi † expello vos de Corde † de Præcordijs † de Splene
† de Pulmone † de Hepate † de Felle † de Intestinis inferioribus, & superio-
ribus † de Maioribus, & minoribus † de Ventre † de Umbilico † de Cir-
cumstantibus illum † de Pudendis † de Vasibus seminalibus † & genitali-
bus † de Vesica † de quatuor humoribus † expello vos de Renibus † de
subtris Renibus, & supra † de Spinali medulla † de Femoribus † de Genibus
† de Tibijs † de Suris † de Talis † de Pedibus † de Nervis † de Iuncturis
† de Arterijs † de Venis † de cunctis membris, & partibus † immo de Do-
mo, de Vestibus, de Bonis eius, de cunctis pertinentibus ad ipsam Creatu-
ram, N. & non habeatis potestatem in aliqua istarum partium stare, vel vos
abscondere. Cedite maledicti; date Gloriam Deo, date Gloriam Iesu Christo
D. N. date Gloriam, & honorem Beatissimæ Virgini Mariæ.

Ecce Crucem † Domini Nostri Iesu Christi fugite partes aduersæ: Vicit
vos, & Mūdū Iesus Christus, qui est Leo de Tribu Iuda, radix David, allel.

Ecce signum Redemptionis nostræ, fugite partes aduersæ &c.

Ecce signum confusionis vestræ, fugite &c.

Christus vincit, † Christus regnat, † Christus imperat. †

Aliud præceptum Damonibus. Cap. X.

P Ræcipio etiam in nomine Dei omnipotentis, quod nullus dæmon audeat
venire in auxilium vestrorum, nec vos habeatis potestatem, aliquid au-
xilium excipiendi, aut petendi ab alijs dæmonibus, nec alios dæmones po-
nere in loco vestro; sed sitis adstricti in virtute Dei recedere ab ista creatu-
ra. Taliter quod nunquam vos, nec alij diaboli habeatis potestatem, aucto-
ritatem, facultatem, aut virtutem redeundi, nec presentialiter, nec potestati-
ue, nec virtualiter, sed cogamini eundi ad loca vestra, vel ad loca sterilia, &
iniquosa, vbi nemini noceatis.

Date Gloriam Deo Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, Date Gloriam Bea-
tissimæ Virgini Mariæ, Beato Patri Francisco, & Beato Antonio. Cede Deo
omnipotenti rebellis creatura reprobata.

Attollite portas Principes vestras. Attollite portas Principes vestras. Atto-
lite portas Principes vestras.

Destructio Maleficiorum.

A Vthoritate omnipotentis Dei destruo omnia maleficia, facturas, signatu-
ras, signaturas, fascinationes, incantationes factas contra Creaturam
istam N. siue sint in Domo, siue extra Domum, siue in liminaribus, siue in
superliminaribus, siue in recto, siue in parauimento, siue in scala, in gradibus
ante portam, aut in via † siue sint in lecto † siue supra lectum, siue intra lec-
tum, siue sub lectum, siue in tabulis, siue in straminibus, opertorijs, cap-
ijs, aut in vestibus, in auleis, in calceis † in arboribus, in possessionibus
in dolijs, in cella vinaria, in vino, siue in aqua, siue sint fabricata in feris,
acre, in stano, in auro, argento, vino, lana, lino, serico, siue in visceribus
malium quadrupedum, raptilium, maritimorum, aut volatiliū, siue in

fecibus mortuorum, aut ossibus, agruis, siue in cibo, potu, siue intus, siue extra corpus, vel quouis alio modo, & loco, omnia destruo, & destructa decerno, & aufero a vobis potestatem amplius ea mouendi, aut agitandi contra Creaturam istam N. aut aliam.

Christus vincit † Christus regnat † Christus imperat † vobis Dominus Pater † Dominus Filius † Dominus Spiritus sanctus † Imperat vobis Beatissima Virgo Maria Dei genitrix. Date gloriam Deo &c. vt supra.

Aliud præceptum demonibus. Cap. XI.

Maledicti, excommunicati, & rebelles, sitis in pœna æternali, & nullæ requies sit in vobis, si statim non eritis obediētes præceptis meis, in Virtute Dei, & Domini nostri Iesu Christi: & verbis, quæ dicuntur de illo, qui Orbem contremere facit. Recedite statim de creatura ista, & de domo eius per virtutem istorum verborum, Agla † Ichouah † Tetragramaton † Adonai, Iesus Messias † Emmanuel † Sabaoth † Vnigenitus † Sapiētia † Fons † Origo † Paracletus † Mediator † Agnus † Ouis † Alpha † Omega † Primus, & Nouissimus † Serpens † Auis † Leo † Vermis † Verbum † Splendor † Lux † Imago † Sol † Panis † Flos † Vitis † Mons † Lapis † Angularis † Sponsus † Pastor † Propheta † Sacerdos † Hagios † Otheos † Athanatos † Ischyros † Pantheon † Sanctus Deus † Sanctus fortis † Princeps pacis † Pater futuri seculi † Sanctus, & Immortalis † Dominus Iesus Christus Nazarenus Rex Iudeorum, per ista Nomina, & per omnia alia Nomina, quæ dicuntur de Creatore omnium Creaturarum, & de Iesu Christo Domino nostro. Impero vobis Angelis Saranæ, ita præsentēs, sicut absentes, vt exeatis, & recedatis cum omnibus maleficijs, & iniquitatibus vestris ab hac Creatura Dei N. & eatis ad loca arida, & inaquosa, vbi nec aratur, nec seminatur, nec Nomen Domini inuocatur, nec nominatur.

Imperet vobis Deus Pater † Deus Filius † Deus Spiritus sanctus † Increatus Pater † Increatus Filius † Increatus Spiritus sanctus † Omnipotens Pater † Omnipotens Filius † Omnipotens Spiritus sanctus † sicut deficit fumus, sicut fluit cera à facie ignis, sic deficiant, & pereant peccatores à facie Terræ.

Hic accipiat benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Auerte Domine mala inimicis meis, & in veritate tua disperde illos confrigam illos, nec poterint stare, cadent subtus pedes meos.

Oratio.

Deus, qui Beato Petro Apostolo tuo, collatis clauibus Regni cœlestis, ligandi, atque soluendi Pontificium tradidisti: concede, vt eius meritis, & intercessione, famulus ab omni vineulo maleficiorum, misericorditer liberetur. Qui viuīs, & regnas in secula seculorum. Amen.

Psalmi dicantur.

Qui habitat in adiutorio. In Domino confido. Deus in nomine tuo. Domini est terra. vel iudica Domine nocentes me.

Aliud præceptum demonibus. Cap. XII.

De mandato Dei omnipotentis, qui cuncta ex nihilo creauit, qui vt tuam superbiam vinceret, sua humilitate factus est omnibus humillimus: & infirmis: disce tu, humiliare, & sub pedibus nostris incuruare, in

X a nomine

nomine suo, & si adēs in hoc corpore per aliquod maleficium, statim te manifestare, & solutis omnibus maleficijs, recede, & relinque Creaturam, istam sanam, & liberam, sicut erat prius, date. Gloriam Deo nostro Patri, & Filio, & Spiritui sancto.

De mandato Dei omnipotentis, qui facit mirabilia magna, solus, qui percussit Ægyptium cum primogenitis eorum, excussit Pharaonem cū exercitu eius in mare, qui percussit Leonē Regem Amorrhœorū, & Og Regem Basan, & omnia Regna Chanaan. Præcipio vobis, vt statim dissoluendo omnia maleficia, discedatis de vinctis membris istius creaturæ Dei, & non habeatis amplius potestatem vexandi creaturam istam, nec exterius, nec interius, per merita Beatissimæ Virginis Mariæ, per immaculatam eius Conceptionem, per Natiuitatem eius, per Annunciationem eius, per gaudia, & dolores eius, per Assumptionem eius in Cælum, per Gloriosam exaltationem eius super choros Angelorum, per omnes virtutes, & dona eius, obedite rebelles. Gloriosissimæ Virgini, date ei honorem, & gloriam, quia ipsa vos cogit, ipsa vos conterit, ipsa vos imperat, ipsa vos vrit, &c.

Et Ego iterū auctoritate Omnipotentis Dei impero vobis per nomē magnum, & terribile omnipotentis Dei viui, vt non habeatis potestatem super famulum istum N. nocendi, nec in die, nec in nocte, neque orando, neque vigilando, neque dormiendo, neque sedendo, neque stando, neque comedendo, aut bibendo, nec sua naturalia exercendo, neque in vlla hora diei, neque noctis, nec habeatis potestatem intrādi in domum suæ habitationis, nec in vlla figura ei apparere, neque inferendi ei aliquando languorem, infirmitatem, dolorem, aliquid mali in corpore, siue extra, siue in bonis eius, etiam minimis. Per virtutem omnium Angelorum, & Archangelorū, per virtutem illius, qui descendit in fornacem ardentem trium puerorum, Ananias, Azarias, & Misaelis, & resoluit vincula eorum in medio camini ignis, & soluit nūc omnia vincula facturarum, ligationum, & maleficiorum ab hac creatura.

Adiuo vos per virtutem omnium Sanctorum, Patriarcharum, per vincula Beati Iosephi, per merita omnium Prophetarum, per merita duodecim Apostolorum, per merita omnium Martyrum, Confessorum, Virginum, per merita, & vincula Beati Ioannis Baptiste, per merita quatuor Euangelistarum, per merita Beati Iosephi Sponsi Beatissimæ Virginis Mariæ, & per merita B. P. nostri Francisci, B. Antonij Abbatis, & B. Antonij de Padua, per merita B. Viti, & BB. Martyrum Cypriani, & Iustine, Beati Philippi Acrij, & Bartholomei Apostoli, & omnium Sanctorum, & Sanctarum.

Deus vltionum Dominus. Deus vltionum; libere egit. Exaltare qui iudicas Terram, redden retributionem superbis. Vsquequo peccatores Domine, vsquequo peccatores gloriabuntur, captabunt in animam iusti, & sanguinem innocentem condemnabunt. Et factus est mihi Dominus in refugium, & Deus meus in adiutorium spei meæ.

Et reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet illos;

Dominus Deus noster.

Oremus :

Concede nos famulos tuos, quæsumus Domine eius &c.

Replica eum magno seruuore, spiritu, & fide eadem, & sequere.

Ecce Crucem Domini Nostri Iesu Christi, fugite partes aduersæ, vici-

vos.

vos, & Mūdum Iesus Christus, qui est Leo de tribu Iuda, radix David, allel.

Ecce signum † redemptionis nostræ, fugite &c.

Ecce Sancta ✱ Crux digna, Lignum super omnia Ligna. Per hoc Crucis signum ✱ tollitur omne malignum.

Protestatio, & condemnatio. Cap. XIII.

Aliquin meis non obediendo mandatis, cōdemno vos æternaliter vsq; Ad ultimū Inferni profundū, pœnæq; vestræ semper augeantur centies cētena millia, & millies millia millium, plusquam pœnæ eorum, qui in imo barathro cruciantur, iterum sub pœna mittēdi vos in stagnum ignis, & sulphuris æternaliter, de cuius ore exeat gladius bis acutus, & deuoret vos perpetualiter, quemadmodum imperauit Deus in illo turpissimo loco, impero vobis, vt meis obediatis mādatis, & sine mora, & momento non cogant vos meis obedire mādatis, & deinde exire realiter de corpore istius creaturæ N. Et non obediendo, feram contra vos sententiam maledictionis, & excommunicationis, & condemnationis vestræ in stagnum ignis, & sulphuris æternaliter. Maledico, & excommunico, eicio, & percutio vos maledictos diabolos in virtute Sanctissimæ Trinitatis, Patris † & Filij † & Spiritus sancti † maledicat vos Deus Pater, maledicat vos Deus Filius, & Deus Spiritus sanctus, & eiciant, & percutiant vos omnes inimici vestri diaboli, & Princeps vester Satan; & vos maledicti estote in hoc corpore, & extra in aere, aqua, igne, terra, & vbicunq; futuri estis, & patiamini pœnas importabiles, & afflictionem vestram nimiam, nisi statim recedatis de corpore istius creaturæ N. Dei cum omnibus maleficijs, & incantationibus vestris, nec vnquam ad eam redituri. Amen.

Proligatis in Matrimonio. Cap. I.

Primo Confessionem faciant suorum peccatorum, postea cum magna fide, & spe curationis, cum confidentia in Deo Omnipotente, qui facit mirabilia solus magna, & in meritis Passionis Iesu Christi, & Beatissimæ Virginis, & Sanctorum intercessione, genuflectatur coram Sacerdote, & tunc idem Sacerdos manibus impositis super capita eorum, dicat.

Extinguatur in te, vel in vobis N. &c. vt supra. Exorcizo te &c. etiam vt pag. 158. Deinde dicantur Psalmi. *Beati omnes qui timeni Dominum, &c. In Domino confido, &c. Et Domini est terra.*

†. Saluos fac seruos tuos Deus meus sperantes in te.

†. Ero nobis Domine turris fortitudinis à facie inimici;

†. Nihil proficiat inimicus in eis.

†. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis.

Oratio.

Deus, qui Beatum Petrum à vinculis absolutum &c. vt supra;

Absoj

Authoritate Omnipotentis Dei, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, à Sancta Romana Ecclesia mihi concessa, absoluo te N. Creaturam Dei ab omnibus maleficijs, incantationibus, ligaturis, & signaturis tibi factis, arte diabolica, & omnia ista diabolica destruo, annihilò, extirpo, & eradico ab omnibus membris tuis, vna cum omnibus infestationibus, molestijs, doloribus, vexationibus, passionibus, & impedimentis quomodocunque & qualitercunque tibi factis, vt recedas à Creatura ista maledicte Diabole, cū socijs, de cunctis partibus eius, & virtute diuina eoacti, omne ligamentum, & impedimentum dissoluatis quomodocunque factum, vel compositum, & sinatis ei facere omnes operationes suas naturales, & supernaturales, reſte, & ne habeatis potestatem eas impediendi. Christus vincit † Christus imperat † Christus regnat. †

Secundus Exorcismus.

Iterum exorcizo te creaturam Dei, &c. vt supra, & etiam destructio malefactorum, quæ incipit. *Authoritas Omnipotentis Dei, & postea dicitur.*

℣. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus &c.

℣. Saluos fac seruos tuos.

℞. Deus meus sperantes in te.

℣. Esto eis Domine turris fortitudinis.

℞. A facie inimici.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui in Paradiso Terreſtri Matrimonium instituiſti in officium, & ſiue conſeruationem, & multiplicationem humanæ naturæ, Gen. 3. & ipſum matrimonium mirabiliter honoraviſti in aduentu tuo, & primordijs miraculorum tuorum. Tu per merita Beatiffimæ Virginis Mariæ, & precibus eius, & Beati Patris noſtri Franciſci, Antonij, & omnium Sanctorum, & Sanctarum tuarum, digneris hos ſamulos tuos, quos matrimonialiter coniunxiſti, benedicere, & plene liberare ab omni ligamento, fascino, & maleficio Satanz, & dare eis fecunditatem, & gratiam, vt poſſint vti matrimonio ſuo ad generandū proſe. Deo gratias, & Hominibus. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Ieſus Mariæ Filius, Mundi Salus, & Dominus ſit vobis clemens, & propitius. Amen.

Postea dicantur Pſalmi. *Qui habitat in adiutorio Altissimi. Indica Domine nocentis me. Et credidi propter quod, &c.*

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.

Pater noſter. Et ne nos inducas &c.

Dominus ſoluit compeditos. Dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit eliſos, qui educit vinctos in fortitudinas,

Dominus vobiscum. Et cum ſpiritu tuo. Oremus!

Deus qui vterum Beatæ Mariæ mirabiliter ſecundaviſti, vt de Spiritu ſancto conciperet, portaret, pareret, & nutrirer Te Deum, & hominem Saluatorem: inuocamus clementiam tuam, vt hiſ ſamulis tuis (N.N.) remoto omni dæmonis impedimento, & maleficio) ſecunditatem donare digneris, & generare, & concipere, portare, parere, ac nutrire, Tibi prolem valeant in vitam æternam. Amen.

In

In nomine Patris, &c.

Iesus Mariæ Filius, Mundi salus, & Dominus, qui Beatissimæ Virgini Mariæ Matris tuæ felicem partum tribuisti: ipse tibi concedat, vt possis in viro portare, fouere, parere, & bene nutrire prolem Deo, & hominibus, gratam. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

Oratio Annæ I. Reg. I.

Exercituum Domine, si respiciens videris afflictionem famula tuæ, & recordatus mei fueris, ne oblitus ancillæ tuæ, dederisq; seruæ tuæ sexum virilem; dabo eum Domino omnibus diebus vitæ eius. Amen.

De Pueris affectis Morbis Magicis. Cap. I.

Sapissime cõigit Magicis Morbis vexatos, eum paratiores pueros curare, hinc saluberrimum, piûmque putant, & his, & medicis morbis conferentes, huiusmodi Orationes proponere.

✠ In nomine Patris &c. Pater noster, Ave Maria &c.

Ex ore Infantium, & lactentiû Deus perfecisti laudẽ propter inimicos tuos.

Lauda pueri Dominum, &c.

Ex ore Infantium, &c. repete.

☩. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

☩. Sequentiâ S. Euangelij secundum Matth. R. Gloria tibi Domine.

In illo tempore accesserunt discipuli ad Iesum dicentes; Quæ putas maior est in Regno Cælorum? & aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio eorum, & dixit. Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in Regnum Cælorum. Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in Regno Cælorum, & qui susceperit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscepit: qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt supendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Vt mundo à scandalis, necesse est enim, vt veniant scandala. Vt tamen homini illi per quem scandalum venit. R. Laus tibi Christe.

Kyrie eleison, Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c.

☩. Et ne nos inducas in tentationem. R. Sed libera nos a malo.

☩. Sinite paruulos venire ad me: R. Illorum est enim Regnum Cælorû.

☩. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat:

☩. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Dulcissime Domine Iesu Christe, qui ob multitudinem miserationum tuarum, vt saluum faceres genus humanum de Cælo ad Terram descendisti, te supplices deprecamur, vt per gloriosissimam Natiuitatem tuam, per Baptismum, & sanctum Ieiunium tuum; per Crucem, & Passionem tuam, per Mortem, & Sepulturam tuam, per sanctam Resurrectionem tuam, & per admirabilem Ascensionem tuam, super hunc puerum famulum tuum Ni infirmum rorem tuæ benedictionis infundas, atque eum, a qua detinetur in firmitate liberares, & ab omni malo protegas, & defendas.

Deinde

Deinde dicatur.

Concede nos similes tuos, quæsumus &c.
 Actiones nostras, quæsumus Domine, &c.
 Benedictio Dei Patris omnipot. &c.

¶ Sequentia S. Euang. secundum Matth. R. Gloria tibi Domine!

In illo tempore, cum introisset Iesus Capharnaum, accessit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens: Domine puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Et ait illi Iesus. Ego veniam, & curabo eum. Et respondens Centurio ait, Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Nam, & ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites, & dico huic vade, & vadit; & alio veni, & venit; & seruo meo fac hoc, & facit: Audiens autem hoc Iesus, miratus est, & sequentibus se dixit. Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel: dico autem vobis, quod multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in Regno Cælorum. Filij autem Regni eicientur in tenebras exteriores, ibi eris fletus, & stridor dentium: & dixit Iesus Centurioni. Vade, & sicut credidisti fiat tibi, & sanatus est puer ex illa hora. R. Laus tibi Christe.

Psal. 83. Contra hostes populi Dei, & spiritus nequam.

Deus, quis similis erit tibi, ne taceas, neque compescaris Deus, quoniam ecce inimici tui sonuerunt &c.

L A U S D E O.

LIBER SEXTVS DE MAGICORVM AFFECTVVM

IN PARTICVLARIBVS REMEDIIS.

PERILL. D. POMPEO ZAGARELLO

*Patritio Fani, ac Romæ Caus. Patrono
inconcusso.*

Donatus, & Maximianus Piperni Fel.

NOBILITAS tua, virtutes, nostra debita cogunt, nutritorum, collectorumq; à nostro Genitore in hortis Mineræ hanc florum partem, qui & ante, & post cibos in Nobilium naribus, dum otiosa fruuntur quiete magni æstimari solent, a pecto corde nos tibi dicare. NOBILITAS, quam vetustam Patritiorum, & Patritiorum Confaloneros tuos Antenatos vsque ad tuum Parentem vitæ integerrimum; à quo non degeneras; in Ciuitate Fani, Fortunæ Templo, à Fluuio Mæteuo celeberrima cæde

Adstrubalis memorando reperimus. Virtutes non numeramus & armis, litteris tuorum Auium, ne vitio adulatorum reprehendamus. Tuæ patent Romæ, & ac multis Italiæ locis, quibus felicissimos patrocinijs fructus impartiris, & breui tempore ad dignitates ditissimas vias aperient. Nostra debita, nam vt inconcussus Astreæ veritatis Tutor, tua tutela nostræ familiæ domus, diu Megeræ tenebris, tectam luci Apollinæ pandis. Hæc signo animorum ergo memorum accipias, à Deo sanitatem, & sanctitatem exoramus. Oâuo Martij 1643. Beneuenti.

De Capitis Doloribus Mag. Cap. I.

CVncta morborum genera posse vi dæmonijaca causari mediantibus patris antiquis, vel modernis tacitis, vel expressis, solenniter, vel priuatè probata extat supra Decisio. Pro quorum adiuuamine plura in vniuersali, ab vnoquoque tamen etiam mediocriter docto applicando in particulari lib. 3. scribebamus; nunc vt in quibusdam notioribus exerceas, hæc

A pauca

panca obſeruaſa, electa elegimus, & vt nobilior habearis ſemper diuinis rebus roboranda curas; Hipp enim, licet ſine fidei lumine, lib. de nat. mul. & de morbo ſacro, ait, maximè quidem numen in omnibus cauſa eſt, ac ſubdit, oportet autem eum, qui hæc rectè tractare velit, primum quidem ex Dijs ordiri, ac Gal. lib. de mod. expertis vltimo nobiliores Medici alius probantur, qui curabant per cibos ſacrificiorum hinc Virg. 1. Geor.

In primis venerare Deo; atq; annua magna &c.

Quid. p. de Arte am.

Dentur in antiquas thura, merumq; focos.

Capitis affectiones medicæ ſunt plures. A Veneticis calida, nunc frigida, vel ſicca, vel humida, vel ſine, vel cum materia, aut per eſſentiam ſine alio membro affecto, vel per alicuius partis conſenſum, vt plurimum tamquam à clauo infixæ, vel perforatiuæ aut extenſiuæ; aut grauatiuæ, inordinate, vel pe-riodicè cum vigilijs, melliſtijs, ſomniſq; horrendis timoribus; ac cum impoſitione manus Sacerdotis æger, vel magis cruciatur, vel exonoratur.

Quare cum morbus ſit magicus præter naturam à vi dæmoniacæ indicat ui abſciſſionem; abſciendi non poteſt exiſtente cauſa, quæ vel eſt vis im- mediata dæmonis, & ita rebus diuinis oppugnandum, vel mediata qua tenuis conſeruantur magica inſtrumenta, ac reſultat ea reperienda, ſuoque ſitu vſenda. Aut ex applicatione venenorum, & huic oppugnandum alexi- pharmacis, vel quatenus mouet humores, & iſti ſunt purgandi, aut organa vitiat, & debilitat, & ſic ea reducenda, aut roboranda; aut inſtrumenta in- terna educenda.

Impetrata prius nobiliori euacuatione, vtputà Dieta à Saligia, ieiunio, & oratione; Chyrurgia elemoſynis, ac diſciplinis, pharmacia, vomitu pec- catorum, Sacramento Confessionis, alexipharmacis, & roborantibus, Sacra- mento Sanctiſſimæ Eucharistiæ, præſeruatione, obſeruatione decem Dei præceptorum. Coeterum pro regimine recurre ad cap. 5. noſtri lib. 3. quo vtere, prout complexio, ætas, vires, anniq; tempora coindicauerint. Diuer- tendo primo frictionibus, pannis benediſtis, ligaturis digitorum, manuum, & pedum, cucurbitulis, clyſteribus; Plethora apparente, ſanguis mittendus à communi primò, tum à cæphalica, & ſi natura vergit per venas ſanguis ſuas adiuuanda, vel prouocanda etiam ante purgationem. Tum præpare tur humor calidus; qui ex ſiti, ariditate, vigilijs, anſietate, colore ſtauo, uel rubeo ſit notus, hoc ſyrupo. R. ſy. de infuſ. roſ. rub. de acido citri, de borra- gine an. vn. ÷ aquæ hyperici, vel bettonicæ, aut huius decocti. R. fol. betto- nicæ, carlinæ, abrotani, roſ. rub. an. p. 1. rad. peoniæ, manus Chriſti an. dr. ÷ ſeminis hyperici, herbæ paris, rutæ an. ſeru. 1. decoquantur leniter in aqua fontis, cuius R. vnt. 3. pro vice. Sin frigidus, cuius ſigna color albus, ſiem- matis ſputum, nulla ſitis, ſomnus, & ſomnia aquarum, capitis, corporiſque grauitas.

R. ſy. de ſthecade, oximellis, abſynthi an. vnc. ÷ decocti prædicti vnc. 3. m. vel his ſimilia.

Facta prius perquiſitione, an cum capitis grauitate, & moleſtia ad ſit ſto- machi perturbatio, vel pôderoſitas, vt fiat coniectura de interno maleficio. Tunc incipiendum eſt prius à vomitorijs; quamuis in praxi ordinaria vo- mentia ſol. ant caput implere; ſed in caſu aſtro morbus eſt à parte man- dante,

clante, & per consensum, quæ euacuatione prohibetur ne mandet, fouezt, aut u igitur utendum vomitorijs in pag. 101. notatis.

Pro purgante R. flor. cord. p. 1. fenæ. or. epithymi, polipod. quar. an. vn. mirabolan. citr. & keb. agar. troch. an. dr. 1. hyperici, bettonicæ. an. dr. .dec. in lacteo ros pl in 5. col. diss. ly. D. Aug. vel de polipod. mag de 9. infus. ros. rub. an. vnc. 3. consec. A mech. 3. vij. ellec. succi. ros. dram. 11. m. f. p.

In calida affectione R. Fl. cord. p. 1. sandal. citr. tormentillæ, cort. mirab. citr. lemin. pepniæ an. dr. .Seyfften. nu. 2. fenæ, tamarind. an. vnc. pl. vnc. 4. v4. viol. vnt. 2. diacapt. Arn. vnc. . m. f. p. Ad corroborandum caput seros & mane post cænam R. zacch. ros. rub. florum ædianti. flor. gariofil. citri an. vn. 1. 1. specierum diambroz, diamarg. frigidi an. dr. 1. herbæ paris, lemin. acetosæ, portulacæ, corall. rub. præpar. an. scr. . fol. auri nu. 11. m. dosis sit vntia Sin affectio perseueret, iterum humores præparentur addendo in prædictis syrups olei sulfuris, vel vitrioli G. 3. tum euacuentur his pilul. R. fenæ, turbit. colocynthid. an. sc. 1. agarici, aloes hepp. di. gridij, rutæ, hyperici an. scr. . cum succo bettonicæ f. pil. 7. m. post duas horas potandæ sunt quatuor vntiæ sy. D. August. cum vntia supradicti decocti. In calidis conferunt pill. de Rhaub. aggreg. cohæz an. dr. 1. cum sy. ros. fol. vel manna.

Nec derelinquendæ particulares euacuationes per os. R. angelicæ odor. galangæ, pyretri, nigellæ, masticis an. dr. 1. cum gummo arab. dissol. in aqua si citrang. f. masticatoria manè. Naribus iuuat puluis nigellæ, vel tabacci, vel helleb. nigri. aut R. gariofil rutæ, nucis mulcatæ, macis, sthecad. astrolog. rotundæ, an. sc. 1. ceræ. 1. q. 5. f. nasale.

In calidis. R. succi bletæ, cyclaminis, maioranæ, aquæ ros. alb. an. vnt. 1. pro masticatorio confert Rhaub. vel mastix.

Lotiones etiam conducunt abrafo capite cum lixiuio, in quo decoctæ sunt herbæ betton. lauri, mirti, sthecad. rorismarini, maioranæ, radices peoniar, & brioniar, astrolog. rotundæ; ac cum spongis fouere. laudantur caruli incisi, oleum bened. ballamum. Tu hoc sapone vtere. R. pul. iridis, iuci odorati, sthyracis calamitæ, belzuini, laudani, macis, gariofil, sandalorum an. dr. 2. puluerizentur, ac adde saponis communis vnt. 2. incorporentur omnia cum oleo spicæ, vel flor. citrangelorum cum sufficienti quantitate amid. muschi, ambraz, vel zibetti ad libitum, & f. pilæ.

Si neque hic cederet, deueniendum ad decocta falsæ, vel chinæ cum herbis præscriptis in decocto syruponum, ac cauteria duo faciendæ, vnum in dextero brachio, alterum in coronali commissura, & applicetur hoc emplastrum mirificum. R. hyperici, rutæ, verbenæ, valerianæ, bettonicæ, rorismarini, saluæ, artemisiæ, ros. rub. an. p. 1. quinque folij, baccarum lauri, abrotani, spicæ nardi an. dr. 1. aloes, masticis, peoniar, astrolog. rot. palmæ Christi, angelicæ odor. an. dr. 1. laudani, thuris, sulphuris, myrrhæ, styracis, castoris an. scr. 1. conterenda contunde, puluerizanda puluerizæ, & cum visco quercino, pice, & terebinto f. emplastrum mirum in omnibus doloribus pertinacibus a crassis, & frigidis humoribus, & flatibus.

Castoris aut testes trissi miscebis aceto,

Quis roseum iungeis oleum, nitrumq; minutim.

Instrumenta maleficis, si interna, vel supra, aut infra educenda, si externa, inuenienda per omnes locos opinabiles. His enim repertis, & vstis soles cessare affectio. Vltimo stant suffimigia cum prædicto emplastro igne par-

imposito, cum Psal. 143. Aduertendum omnia prius benedicenda iuxta Ritum S.R.E. demum tentanda mutatio domus, Cæliq; magna animi pietate ieiunijs, orationibus, elemofynis, ad templa, Sanctorumq; sepulchra Romæ, Neapoli, Benenenti, Salerni, &c.

Epilepsia, ac Vertigini Mag. Cap. I I.

PERACTIS vniuersalibus experim. purgabat his à Sacerdote benedictis. R. antimoniij præparati, castorei, opij sanguinis draconis an gr 7, m. cum infusione helleb. nigri. Vtere per 30 dies succo bettonicæ, & lauri ad vnc 2 tum rad. vincitoffici dr. i. com. aqua tiliæ. Valet etiam appensa rutis fyluestris, & pyretum, vel viscus quer cinus, semen, vel radix peoniæ puluis, vel aqua, vel confectio acori, artemisiæ, fili pendulæ, imperatoricæ, palmæ Christi, ossis caluariæ hominis, vel assnisiitem succi paralisis, vel hyperici, vel iuz, vel lilij conuallis dr. i. per 10. dies valer, tum cor lupi, vel caro, vel iecur milui, aut muris, vel talpæ.

Castoris amphibij teste merguntur aceto

Multo, quæ patiens ieiuno deuoret ore,

Concidit ex morbo si quispiam, hunc suscitât Alcis.

Vngula, si manni compressa inserta tenetur.

ex Gal. de Dynamidijs cap. de epilepsia extat magna puluis, & laudatur decoctio abrotani.

In paroxismo fumus capillorum eiusdem patientis, aut galliæ muscatæ, vel fellis testudinis, aut galbani.

Dicatur, abrenuntio tibi Sathan, & coniungor Christo Iesu. Purgat & munder, & munit nos Titulus triumphalis I.N.R.I. crucifixus. Pater eius, vel mater, aut domestici ducant infirmum ad Ecclesiam feria 4. & 6. & Sabbato audiet Missam, in qua dicat Sacerdos super caput patientis Evangelium S. Marci 9. interrogauit Iesus populū dicens &c præcedente Confessione, & S. Communionem. Tum consulo vt in omni maleficio legatur cap. vlt. & penult. Apocalypks 5. 10. & Isaia 14. & cap. 16. Marci, & cap. 17. Matthæi.

Phrenitidi, & Vigiljs Mag. Cap. I I I.

EXpurgatis humoribus, & vaporibus, vnge frõtem (cum his rebus prius bene dictis) oleo mandragoræ cum camphora, vel oleo salcis nares, & tempora, vel succo hederæ, papauësis, vel lacte mulieris cum succo radicis celidoniæ, vel iulquiamis, vel sy de papauere, vel requies intra, & extra.

Amphibias capitis Ranas imponito raso.

Maniacis. Mag. Cap. I V.

HÆC dira affectio postulat maiorem diligentiam ab Exorcista, & Medico, sicut in sæpè in semeti pfos patientes, & potum, & cibum, & medicamina respuentes, dentelq; claudentes, ita vt coacti aliquando fuimus ad Diui Bartholomei tumulum eos ducere, ac vigorosis exorcismis, prædi-

præcationibus, & præceptis, & alimenta, & medicamenta aperto ore in loco præbere, in praxi enim medica alimenta, & medicamenta recusantes, moriuntur. Quare præffperata sanguinis missione, ventosis scarificatis, apertis hæmorrhoidalibus venis, stratagemmate, ac iucundis medicamentis succurrendum est ægris.

Decet uti antimopio præparato, ricino, puluere Alkaroti, ac granis 30. cataputiæ correctæ, vino hebellori nigri, de reliquis recurre ad cap. 1. a proprietate valet cibus muris assati, vel sanguinis, vel pulmonum agni, super cerebrum ponitur raphanus tritus, vel cinis testudinis, anulus dexteræ vngulæ asini gestatus, aut celidonium lapis, vel dr. 1. cornu Rhinocerotis, vel dr. 3. Diathamaron, ex cuiusdam antidot. pag. 769. vel quinta essentia Lulli.

Sic iecur exustum veteri cum rore Iyei exhibitum confert; combusta, aut vngula pota ieiuno stomacho drammarum pondo duarum Asini.

Ex diuinis dicitur Euagellium S. Marci cap. 5. Exeunti Iesu de nauis &c. & S. Lucæ cap. 4. Descendit Iesus in Capharneum &c. ex Lib. Exorcismi.

Melancholia Insaniæ Mag. Cap. V.

Vistus temperatus, & humidus; phlebotomia, ex vena splenis, vel hæmorrhoidalis; purgatur præparatis humoribus sy de pomis, borraginis, oxiz. cum medicamento vniuersali ex sy D. August. cū ros ps cum Rhaub. confec Amech cum decocto senæ, epythemi, ac bis in hebdomate accipiat hyeme ante prandium has pillulas. R. hyenæ Gal. epythemi aa. dr. 1. aloes præparatæ dr. 1. Tripheræ magnæ dr. 2. pul. manus Christi scr. 1. m. cum succo borrag.

Laudantur sy. magistræles, china, balnea, aquæ dulcis notata in lib. 3. ac etiam emplastrum ibi descriptum. Vtus sum hac puluere. R. epythymi dr. 4. lapidis lazuli optimi agarici troch. an. dr. 2. scamoni dr. 1. gariophyllum n. 20. m. & da dr. 2. cum sero ouino, aut aqua borraginis cum experientia ex Parreda.

De lapide armeno cę lestr colore plura morbis melancholicis memorant, Trallianus, Actuarius ait Guainerus se nunquam esse deceptum ab hac formâ lap. armen scr. 2. croc. grana 10. macis scr 1. m. f. puluis ponendus aqua zaccari, non prætermittuntur radices mociochan, aut brionię, piuei indici lapidis lazuli præparatus, vel pillule Armen. Aetij.

Spiritus recreat condita, confectio iaciati, Alkermes, de gemmis elyxir, vel R. agni casti, peonię, iuniperi, ros. herbę paris an. dr. 1. pul. fragment. gemmarum an. G. 3. f. puluis, vel cum sy. de pomis f. confect. conferunt cauteria in crure, tibijs, & capite, cum obiurgationes flagellationes, & imperia, ita vt solis his sanitati sunt aliqui restituti.

Sicuti quoque in illa, quæ dicitur çutubuth, seu lupina insania, quę Februarij Mensis, vt plurimum inuadit, non solum magicau, sed robore humoris melancholic.

Ventriculos cerebrum quoties higer occupet humor vel sus tristitia spectra mouens, nec non phantasmata dira obijciens oculis, veluti si Dæmonis affus impeteret quemquam, dans noctes absque quiete, ex diuinis oratio Tobię cap. 3. Iustus es Domine &c. oratio Hieremię 31. & 17. musica Sanctorum

storum hymnorum Ecclesiastic. cap. 40. laudat vinum, & musicam, vt in illa Saulis à cythara Dauidis cantantis tam diuinos hymnos, seu exorcismos, ac benedictiones rebus infusos.

Potest etiam naturaliter opem ferre Musica ad mulcendos melancholicos succos, licet à Dæmone exagitatò, Auicenna sen p. t. 4. cap. 18. notabile scripsit: Et quibuldam Medicorum visum est, quod melancholia contingat à Dæmonio, sed nos non curamus, cum Phisicam docemus, si illud contingat à Dæmonio, aut non contingat, postquam dicimus, quod si contingat à Dæmonio, tunc contingit ita, vt conuertat complexionem ad choleram nigrã, & sic causa eius propinqua cholera nigra, deinde fit causa dæmoniũ, aut non dæmonium.

Plura sunt insaniendi genera quàm ferè morborum nomina, à similibus affectionibus acquirentia denominationes, vt puta à cane canina, à leone leonina, à gallo gallicina, ab auibus auina, ab asino asinina, à lupo lupina, à vulpe vulpina, (hanc callent multi) à boue bouina qua.

Addam hic de melancholia ex Gal. Ruffo; & Possidonio, vt morem geram petitioni D. Ioan. Baptistæ Roscij Patritij Ben. ex Aetio lib. 6. 9. Euadunt plerique melancholicum venerem prouiores, obliuiosi, timidi, misericordes, ad fletum prompti, solitudinem amantes, dæmones ab inimicis venefici immisso quidam suspicantur; alij noxium quippam se deuorasse credunt, quam opinionem id ipsis confirmat, quod mox abominabilia, & monstruosa vomant; videntur autem alijs alia. Prorsusque morbus hic varius est, & inexplicabilis. Velut ecce, vt de timore loquar, quidam amicissimos formidat, alius omnes etiam homines metuit, hic in lucem prodire timet, ille tenebrosam aerem sectatur; alius eundem refugit; ferè omnes tantum in obscuris locis versari, gaudent sepulchrisq; & solitudinibus, nonnulli etiam vinum, oleum, aquam quoq; & omnia liquida metuunt, vt qui à cane rabido demorsus sunt. Vtq; summatim dicam melancholica deliria multorum generum sunt, propter multiplices illorum imaginationes, vnum tamen vniuersis commune est, timor, & mæror; omnes enim præter rationem tristantur, vt si interrogos nullam mæroris causam afferre possint. Hęc & alia Aetius contemplatione digna Medicis, ac magis Exorcistis illis:

Qui obseruatis aliquibus ex supradictis signis sine medicorum consilio, sine obseruatione signorum clariorum, decidunt de existentia Demonum, vel malefici.

Hypochondriaca Melancholia, & Flatuosa, Magica.

Cap. VI.

Hanc sæpè mouet inuidus Dæmon ob humoris rebellis simboleitatem, subq; huius affectionis velo plura abscondit, præsertim morbi magici essentiam, operaq; magorum, ne patientis cessaret afflictio, qua ad humanam ruinam voluntariè gaudet, expiscat ob morbi diuturnitatem, impatienciam, infidelitatem, desperationem, ob humoris tenebrositatem, terrorem, & mæsticiam; propter continuos cruciatus, vel ab humoribus, a ductis, vel flatibus, cruditatibusq; rixas, furores, odia &c. sicine confunditur sapientium mens ad veram causam perscrutandum, & sicut Aetius supra cit. melancholicę omne tribuit ferè malorum, nos medicos diligentiores, & callidiores monemus esse.

Phisi-

Philicè etiam obseruantur diuersitates sententiarum in partium affectarum, causarumque hypochondrii decisionibus.

Ponitur ab aliquibus cum Diocle os ventriculi accensum, seu Flogosis, ab alijs hepàr huiusmodi affectum, collocant multi stomachum ad frigidum, & humidum distemperatum; plerisque venas mesenterii obstructas, aut auidas a caliditate attrahente, alij splen tanquam perpetuum melancholicæ receptaculum; ac inferunt, sicuti non datur febris sine cordis affectione, ira & melancholia sine Liqne affecto, alij omentum, & intestina affirmac: afficitur aliquando caput per consensum dictarum partium, ex quo notandum contra vulgares in hac affectione, necessarium non esse delirium, sufficit tantum aliqua moris mutatio, vt ex mici liberalis, auarus, ac immitis &c. nam scio doctissimos, & prudentissimos viros, ac litteratissimos hac affectione laborare, apprehensione, discursu, ac memoria felicissimos.

Pro causis sunt qui dicunt eam esse phlegmaticam, ex flatibus, cruditatibus, alij calidam, & adusta tenent, ex siti, oris amaritudine, & siccitate, stypticitate, ex rapaci suctione venarum mesenterij, cum vix inchoata coctione in ventriculo attrahant, crudaq. attracta, rugitus, flatusque, ac torsiones causant; adiuuat etiam intemperies calida hepatis in citò attrahendo, sic videtur calidum in frigido, humidum in secco habitare, & è contra.

Dicitur morbus ex contrarijs intemperiebus, litteratos potius, & cogitabundos affligens, cause, & multa scribentur in Scholio sequenti, promonstrolo viro in Philosophiæ, Theologiæ, Canon. schola, vt sua pro Reipub. Christianæ tutela tot laboriosa Volumina, ne dicam à Grauiua graui, graue, inuosa, grauida Minerua prolabantur veridica, ac insignia testimonio.

Hanc affectionem curant Auctores sola victus ratione, & balneo aquæ dulcis, vt lib 3. de loc aff c. 7. Galenus docet initio morbi, nam dum diuturnus factus est, fortiora requirit remedia, cui videtur ad stipulari Paulus, & Aetius.

Morbus igitur cum constet ex contrarijs intemperiebus indicat aerem, cibum, & potum temperatum, & esset manna Moysis, & aer, & potus Paradisi Terrestris, certè meliorem vtrumq. modum eligas, cum vena fecetur basilica ad vntias quatuor, ac humores præparentur vnc. ÷. de boragine de pomis de ox sy. vel corticibus citri cum aqua mellissa.

Leniterque purgetur manna, vel sy. ros. fol. ps. vel viol. vel sy. D. August. vel cichorez niclo. vel de polypodio, vel de epythemo cum Rhaub. & confec. Amech. vel Diacaph. deinde aperienda vena anularis, dicta saluatiella, cum ferè semper sit lien affectum. i. de ar. cur. ad glau. 5. & lib de sang. m. c. 13. & 14. Nec non venæ hemorrhoidales, quæ trahunt a toto, & præsertim a vena splenetica laudatæ in affectibus melancholicis 6 Aph. 2. præsertim in affluetis, vtamar syrupis magistralibus Altinari, Amati, iuribus consumptis cum sçna epythemo, & cordialibus floribus cum mellissa, & pimpinella, verbenæ, & hyperico. cum valet sericon china assiduatio diebus calidis; ac nostræ pillula infra scribendæ, & balneis cum prædictis herbis vttere. Ponâ Iulep. nobile, R. Chinæ opt. vnc. i. aquæ mellissæ lib. 2. infunde per 24. horas, ac decoquatur ad consumptionem tertiz partis, addendo in fine feminis hyperici. dauci. herbæ paris. sandali citrini, cort. citri an. dr. i. coletur, & cum zaccharo fiat Iulep. aromatizetur cum ligno aloes, & mulcho, cum aqua florum citrangul. dosis sine vnc. 4. pro vice, vtimur quoq. dram.

dracm. ÷ auris pul. cum vino, vel aquæ citrangul. R. pul. aromat. ros frag-
ment. prætiolorum, diamurg. frigid. an. dr. ÷. zucchini frigid. 3. m.

Et pro restauratione R. conferuæ florum, ac summitatem mellissæ, con-
feruæ rosismarinæ, flor. gariofillorum, ex toto citro, & borrag. ros. rub. an.
vnc. 1. confec. iacinti dr. ÷. pul. diamarg. dr. ÷ m. dosis sit vncia ieiuno ma-
ne, & si addas myrobalani conditi vnc. 1. est magni vigoris ad tuendam vi-
tam, acuendum intellectum, confirmandamq; memoriâ, sicuti sunt essen-
tiæ perlarum pro Magnatibus præferendæ nimis essentiis auri, vt probat
Panza. 2. p. c. 32. Nec alpernendę frequentes euacuationes, & in magicis
affectibus pia, & sacra exercitia, ieiunia, & orationes, & benedictiones supra
scripta, & dicenda.

S C H O L I V M

*Admod. Illustri, & Reuerendiss. P. Fr. Dominico Grauina Ord.
Præd. Vic. Apost. Gen. omnium Artium, ex S. Theol. Magistr. & c.*

CVm Beneuenti paucis diebus moram fecisti, Eminentiss. D. Cardina-
lem Oregium nostrum quond. Archi. visitandi causa, a quo, & ab om-
nibus Palatinis, Doctisq; Beneuentanis mira lætitia, & honore, sed bene-
merito, receptus es: ipse vt tanti viri patrociniûm lucrifacere congratu-
latus, meam tibi seruitutem obruli, & cum obiter de nostra antiquissima
Piperni, Patria, quam Atauî nostri de Guarino, nunc de Piperno, vt in lib.
Mortorii S. Spiritus Beneuenti, & in lib. antiquo de coiro Lectonû, & San-
ctorum lecturis pag. vlt. mense Maii. S. Petri Monialium adest memoria,
bellis deuastata fuga relinquere, ac anno 1477. N. Ioanne Laurentio
Beneuentano testante aduentum, versum illum Virg. explicante.

Priuerno antiquâ Metabus cum excederet Vrbe, & de Camilla, ac de
arguta responsione in Senatu Romano, & de vatione in bellis cum Samni-
tibus, &c. Te quidem Duce memoriam celebraremus, laudauimusque histo-
riam typis editam per Reuer. D. omnibus scientiis insignitum P. Theodo-
rum Valle de Priuerno Dominicanum, &c.

Tua nobilissima humanitas me honorandi causa hippochondriacæ me-
lancholiæ affectionem preposuit, quæ tui famosi, laboriosiq; studii effectus
(animi pabulum, corporis tamen castigatio, extenuatio) Philosoph. Sacræ
Theolog. Historiæ, Canon. &c. contra delyria, hæreticalq; prauitates pro
libertate Ecclesiæ, Volumina tot, nè dicam lumina, clypeum, & normam,
&c. Cui paucis morem geram, collectis supradictis, superfluisq; quæ non
faciunt ad curationem reiectis; cum clara sit morbi essentia in melancholia
hippochondriaca flatuosa, non æstuosa facis; temperamentum vniuersale
declinans ad melancholicum à sanguine crasso adusto, & propter ætatem
anorum 63. clymatericam, frequentissima studia parum refrigeratum,
cum calida hepatis intemperie, frigida ventriculi, venarumque mesenterij,
cum flatibus, obstructione; vt pars hypochondrij affecta caliditas volarum
manuum, & pedum sicis, orisque amaritudo, cum mæsticia sine causis indi-
cant.

Antequam ad curationem descendam. Noto de humoribus, quos Gale-
nus 7.

aus 7. aph. 42. bilem vocat genericè omnes humores, & in ultimo com. adie-
nisi quis putrefactione pituitam in biliosum humorem transire, & degene-
rare velit, huius species 1. de cris. 12. lib. de atrabile 2. scribebat prima bi-
lis porracea, vel in ventriculo à cruditatibus, vel ab igneo calore in venis
generatur; Secunda vitellina, quæ fit ex adusta bile flaua; Tertia eruginosa
ex istis adustis: Quarta rubiginosa ex maxima præsertim vitellina adustio-
nis in venis, vel quorum vapores transmissi, vel impulsii, vel geniti ad ventri-
culum melancholicos effectus hypochondriacos causant ferinos, & atro-
ces, sicuti quando aduritur melancholia naturalis, quæ dicitur sex, seu fan-
guinis sedimentum, dicta propriè atrabilis, nam impropiè ex adustione
sanguinis crassi dici potest atrabilis, vt etiam ex torrefacta pituita, & adu-
sta, factaq; lassa ex Arabum, non verò Gal. & Manardi sententia, negante,
pit uitam posse aduri, sed tantum putreferi sua naturali crassitate, & frigi-
ditate, referente Montano p. p. 188. sed equidem partes terreæ pituitæ adu-
ri possunt, ac atrabilem generari. Ita vt ex quatuor æstatis humoribus gi-
gnatur quatuor species atrabilis; ex sanguine crasso, ex fece eius, seu ex
bile ruffa, & ex pituita præsertim lassa, maligna, quæ sæpè solet in litteratis
præcipuè esse in causa; nam etiã insipida, & dulcis ex contracta putredine,
vel in ventriculi fundo, vel alibi, excitant hanc affectionem; Ex dissolutione
enim spirituum propter speculationes ventriculus calore nativo depopu-
latur, sic datur occasio gignendi copias ferosarum humiditatum, & flatuum,
quæ à cibo boni quoque chili transactio in præiacentem materiam conles-
nantur, & augentur.

Accedit serè necessaria obstructio venarum miseraicarum, & illa cum
impetu attractione succorum crudorum à ventriculo. Ac sicut non datur
febris sine cordis læsione, vel terziana sine hepatis affectione, ita vt pluri-
mum non obseruatur melancholia hipp. sine lienis læsione ad ventriculum
viciosum humorem mittente, Galen. 5. de loc. aff. ait quidam ex illis, qui
flatuoso vocato morbo vexantur, splenetici fiunt, quocirca coniiciendum,
est ex hoc vitcere viciosam saniem in ventriculum irruere, vel vt ferunt Raz
& Abyz non raro à splene melancholia nū attrahitur, quapropter sanguini
permiscetur, vnde ex calore debilitate innato vapores à materia ista crassa
eleuantur, qui petentes exitum murmurationes, & cruciatus inferunt.

Affectio hypochondriaca melancholia, tibi tantum principitata, cum
constet ex contrariis intemperiebus. resultat composita curatio, inspecto
prius ad quod magis vrget, quod est humor melancholicus siccus, ac flatus
generatio, ventriculique debilitatio; ideo regimen, & cura debent prius
pergere ad humidum, vel alterans, vel nutriens, quod Galen. sola victus
ratione, humida, & balneo aquæ dulcis curabat. Victus ratio con-
sistit in sex rebus non naturalibus; Primo in aere temperato, lato, non
obscurato, paludoso, vel crasso, nebuloso, sed maritimo, montano, vel ten-
nui, habitatio non sit subterranea, sed hyeme uersus meridiem, æstate uer-
sus zephiros, etheiolq; uentos; pomis compositis, uel suffumigiis, arte tem-
pori congruo parata, ut hyeme igne cum thure, & belzuino, styrace; æsta-
te floribus rosarum, gariofillorum, aqua, & aceto rosato sandalis correctâ.
Siccine regula debetur restitui, ut hyeme sint uestes duplæ, æstatis, & ven-
triculus cum sacculo communi, uel emplastro utriusque Gallia.

Cibi sint, panis optimus, carnes vitulina, uel uisuarici, hædi, leporis, gal-

Sinx iuuenis, uel pulli, inter apes ficedula, turdi, riuexxi, petnices, & starnes pilces saxatiles, quales trotta, uel nulli, aut aurata, oua non uicuperantur rscientia, & forbilis, si sint familiaria, inter olera, sint borrago, endiuia, cichoreum, atriplex, lupulus, lactuca, sonchus, cucurbita longæ, talli, seu stipetes, far, asparagus, fructus sint usq; passulæ pingues, mela appia, dulcia pruna, fraghæ uino ablutæ, malum tantum præcochium. Sit semper cæna breuior prandio, ac dum masticentur edulia, procul cogitationes, speculationesque, sit inimicus acerrimus saporum, quia multi coci fecerunt plures ægitudines, cum plus occidat gula, quàm gladium, non confecta digestione in uentriculo non edas; cruditas mater omnium morborum, & Cic. lib. de senec. dicebat tantum cibi, potusq; esse adhibendum, ut reficiantur uires & non opprimantur, lacticiuia facillè corruptibilis, & flatuosa interduntur.

Potus debet esse proportionatus complexioni, & cibo, sit uinum uulgo col. quod si moderatè & bonum bibatur, non solum in corpore, sed in anima operatur, ut Auic. de uiribus cordis, & Gal. quod animi. m. & c. fugienda uina trassa, recentia, turbida, & corrupta, ingrata, ac etiam uarietas, sit guttur tuum sicut uinum purum optimum; post pastum non negatur paruum optimæ aquæ potus, & æstate à uespere potatio aquæ chinæ, uel mellisæ cum pauco pepone, uel cucurbita condita zaccharo, post cibum, & potum standum hilaris animo, nec studendum, aut laborandum, imò post horam in diebus magnis parum dormiendum, & licet otium sit uitium passionis animosæ, & à Seneca 7. epist. appellatur mors, ac pater omnium uitiorum, tamen in 3. epist. 26. ait tantum otium indulgendum, dandumque subinde otium quod ad menti, ac uinum loco sit, quod enim caret altera quiete durabile non est.

Exercitia, seu motus sunt necessaria ad corporis firmitatem, excrementorumq; insensibilem certè euacuationem. Homo enim dicebat Hipp. sanus esse non potest nisi laboret; labores ea, quæ insunt consumere solent, cibi & potus ea, quæ euacuata sunt explent. Euitandæ tanquam uenena animi immoderatae passionis, seu pætegmata, præsertim timores, tristitiæ, curæ, spiritus tristis desiccatur ossa, & dant gaudia uitam, & Eccl. 5. hoc itaq; mihi uisum est bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur lætitia ex labore suo, quo laborauit, Tristitiam non des animæ tuæ; Accedit necessaria nostri corporis inanitio, quàm bellè descripsit Plato in Timeo. Cognoscebant enim perfecti illi nostri generis fabricatores nos ad cibum, potumque intemperatos fore, ac propter ingluuiem, plusquam modus, ac necessitas postulerit ex his assumpturos, igitur ne subitus propter morbos interitus adueniret, atque ita imperfectum mox genus mortale desineret, inferiores uentrem fabricauerunt ad esculentorum, poculentorumq; superabundantiam capiendam, & excernendam, sic intestina per secessus, renes, uterum, & uescicas per yrinas, pectus per sputamina, caput per nares, aures palatum, oculos, & suturas: Totum corpus per sudores, & sordities, ac uentilationes pororum. Quare & ante prandium, & ante cœnam semper educenda sunt excrementa, nisi natura, tamen arte, præsertim in hac affectione, in qua generantur in omni cibus sub inanitione cadit, etiam usus ueneris huic affectui noxius, sed cum castis non est differendum.

Veniit secundum instrumentum dictum Chirurgicum; & laudantur frictions

stiones, & sapè ventosæ ante coenam, & licet affectus non sit magnus, & acutus, tamen quia timerar fieri talis, & euentilandum hepar non vituperatur sanguinis missio, & pro præseruatiua, verè ea vena hepatis, autumno à venis internis sedis, ac cauterium in crure.

Pro tertio instrumento præter dicta in curatione, verè purgato corpore laudarem, vel serum lactis cum china, vel sy. Altissimi magistralis, & quia tibi arrident pilulæ in hac affectione vtiles, ideò scribemus aliquas: Kafes, Actius, & Paulus laudant purgari sapè cum epythimo, & aloë inijs huius melancholiæ, nam cum confirmata veratro vtuntur; sic Gal. 6. de morb. vulg. 1. veratro quidem purgare si valde antiquus affectus, qui eorū vctibus, vt dicam extruendus, quod vel sero caprino, vel aqua mulla, vel alio humectante dandum; & 6. aph. com 47. hos melancholicos purgat Gal. vere, & autumno per inferiora, & crassos humores in initio veris, subtilis verò in fine, quemadmodum epilepticos, & arthriticos, & hæc pro communi praxi. Nos igitur periculum fecimus magni esse adiuuamini bis in hebdomate superfluitates, quæ magnæ generantur à labefactata concoctrice per epycrasim expurgare, ideò vsque ad caniculæ exortum ante coenam, vel prandium, hæc pilulæ frequentandæ, R. aloës hepatis præparatæ in quadrupla quantitate succi ros. ps. ac siccatæ secundum artem dram. 1. Khaub. opt. scrup. 2. epythemi dram. 2. cum succo borrag. f. pipulæ 5. ac deurentur. Si abundet flemma adde scr. 1. agarici trochis, cum aqua flor. citrang. componenturq; Nec aspernendus prædicti iulepi de china vsus, & pro adiuuanda stomachi coctione adherendum operimentum pelle candidi Oloris, vel edacis Vulturis, Coruiq; marini, vel pelle ventris, veleris lupi, ita tamen nè tangat regionem hepatis.

Afferret Aretæus omni geniti melancholiæ. Maluæ feminis pondo dram. 1. exhibere experientia compertum est; quod auxilium nunquam ledere potest cum aqua mellissæ, vel citri.

Vritur in cinere testudode inde lyeo

Immisa ebibitur, vel cornu Rhinocerotis

Scobis, datur ad dramme pondus.

Hæc pauca arra seruitutis; Tu nimis me colis in tuo libro de visibus.

De Incumbo Magico. Cap. VII.

CVM quis in somno, quasi rem grauem aliquid super se cadere sentiat Auctores incubum nominant, in praxi medica est vapor ingrossatus in cerebro oppilans vias spiritibus in magica, vel Dæmon inferioris ordinis, stryx premedo, vel occubando, vel vaporem euaporando.

Ieiunandum in sero; purgandum hyera agar. & sena. Alex. extollit suas pilulas, R. diagridij dr. 1. hebell. euforbij, nitri an. scr. 2. pul. c. oloquin. tidæ dram. 1. bdellij. aloës hep. an. scr. 1. cum infus. ros. rub. f. dosis aureus vnus. Postea laudatur vomitus, & dram. 2. feminis atriplicis, vel vt laudat Aetius 28. granis cataputicæ. Cæterum appfica, quæ diximus in cap. de epilepsia, cum sit via ad istam. Tu vtere hoc miro, R. ossis caluariz humane semin. peonizæ, brionizæ an. scr. pul. & cum aqua betton. dentur per 4. vices.

B

Testi-

*Teſtigera laudant quidatu reſtudinis acre
ſel ſummo ſtudio quoties naribus indit.*

Dicatur Euangelium S. Marci 7. & S. Lucæ 6. Et benedicant quæ benedicendæ ſunt.

Incubo, & Succubo Dæmonio Drufio . Cap. VIII.

Incubus, vel Succubus Dæmon in venereo actu cū malifica (vel rard cū malefico) volente fit corpore aſſumpto, vel aereo, vel reali vi ſpirituali, delectationis, vel impregnationis cauſa, vt plurimæ extant practicataz hiftoriaz, & concrem atz mulieres, præcipue in p. 2. Q. I. à cap. 4. Mall. Spreng. vbi habetur, qudd actus illos venereos exercent maleficaz in diebus feſtiuis, vt Natali D. N. I. Paſchatis, & Pentecoſtes, propter tria. Primo, vt grauius, ac ſacrilegum committatur peccatum, pœnaq; grauior ab ipſomet lucretur. Secundò, vt propter commiſſa grauiora peccata Deus facilius permittat Dæmonibus operari ad hominum ruinas etiam innoxiorum. Tertio, vt maiori opportunitate plures præcipitari faciant, præſertim iuenculas, quæ feſtiuis diebus otio, & curioſitatibus amplius inſiſtunt. Addo etiam ad ſpernendam noſtram Religionem, & ideo ſolent ieiuare in diebus Dominicis, ac edere carnes in die Saturni; Merlinum, Gigantes, & Alexandrum Magnum, qui medicinâ exercuit; tali coitu ab Amone gentium refert Plutarcus.

Solent etiam viri, & mulieres contra eorum voluntatem moleſtari ab incubis, vel ſuccubis Dæmonibus, vt de Virgine, & alia Moniali narrat Spreng. cap. 1. Poſſunt etiam huiuſmodi Dæmones immitti vi maleficijs ad contumeliam, & dedecus matrimonij, vel virginittatis, viduitatiſque, vt teſtantur hiftoriaz.

Cura huius maleficijs, incuborumque Dæmonum fundatur in abſtinentia SALIGIÆ, huiuſq; Confeſſionis, ſanctaque Dominici corporis communionem, orationem, ieunijs, exorcifmis, locique mutationem, ſæpè Crucis ſignaculo. aſpergineque aquæ luſtralis, recitatione Dominicæ orationis; Angelicæq; Salutationis, nempe Salue Regina.

Tum ſerò, & manè corde proferre, Abrenuntio tibi Sathan, & coniungor tibi Chriſte Ieſu. S. Bernardus curauit mulierem ſex annis ab incubo vexatam, vt in eius Vita; vide Formic. Niderij cap. 10. in exemplo 4. lib. 2. Prati Floridi, reuelatum fuit ab Angelo Religioſo cuidam, quòd ad auferendam carnis tentationem, nec non incubum, recitentur verſiculi Pfalmiſtæ piè, *Conſige Domine timore tuo carnes meas*, & etiam Oratio S. Suſannæ Daniel 13. *Ingemuit Suſanna, &c.* & Pfalm. 31. *In te ſperaui, &c.*

Conuulſionibus, Lectigationibus, Oſcillationibus, Tremoribus, & Timoribus Magicis.

Cap. IX.

Proportionatè dietandum; tùm purgandum medicamentis ſcriptis cap. 2. & repetam, conferunt iua arctica, euſragia, ruta; hypericus, iuniperus.

rus, abrothanus, radix acori, anacardi, castoreus, pyretrum, assafætida, iris, scordeum, angelica odorata, gentiana, cardamonus, bauælauri, quorum fieri possunt pulueres, decocta, confectioes, olea, linimenta, emplastra cum solitis benedictionibus à pio Exorcista periti Medici iudicio applicanda. Tum optima horum extracta, quintessentiæ sunt; Balsamum, & Oleum Magni Ducis iuuant, Masticatoria continuanda. R. safiragæ, nigellæ, masticiis, pyretri, tabacciar. scrup. i. cum cera fiant pilulæ masticandæ. Naribus confert puluis tabacci, cattorei, nigellæ, vel succus rutæ, atriplicis, bletæ; item myrrha, & mumia vino dissoluta; oleum de been, & pilulæ de serapino sunt laudatæ.

Oleum de Gagate magnifi, & medulla Cerui.

Atractos reuocat, neruos, caro sumpta Columba.

Timori conducunt ferè eadem scripta, cap. de melancholia, à proprietate observatur oculus, vel dens dexter Lupi, vel Vrsi, vel Leonis suspensus, radices astrologiæ rotundæ, vel serpentariæ cum thuræ suffitus, vel horum pulueris dramma sub capite p. non 9. ac lapis armenus à pueris gestatus nocturna terribilamenta arcet, ex Anselmó Boetio 143. de gemmis, sicut stellarius, opalus, & lapis Belzuar verus

Quem visu dignum instar gallinæ oui.

Vidi apud Illustrissimum D. Hieronymum Codabouium V.G. Bencuea. Patricium.

Amori insano Mag. Castitatisque conducentibus.

Cap. X.

IN Medicorum schola vocatur amor inordinatus, & irrationalis, quem aliquis habet erga aliquam mulierem, vel puerum, non propter bonum finem; vnde dicitur mentis insania, qua animus vagatur per inania crebris doloribus permiscens gaudia.

Læditur imaginatio, æstimatiua, ac memoria in hoc casu à vi Dæmonis, vel actiue, vel passiuè, cum venæosorum applicatione à pacto magico; voluntas tamen hæc philtis non cogitur. vt lib. 1. pag. 34. fusius.

Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam;

Adiuuant in extremo maleficio fabricato prius diligentia, & perquisitio, illiusq; reperti vsitio, instrumenta maleficiæ vrenda semper, suadent omnes, vt Sprenger. p. 2. Mall. Q. r. c. 12. & alibi. Tum curationes diuinæ ad instrumentum inueniendum, vt confessio replicata, & S. Sacramentis, Eucharistiæ assumptio, ieiunia, orationes, præsertim scriptæ pag. 144 & 152. ac Amuletæ ibique notata, valdè valent peregrinationes, aerisque mutationes. In interno dietandum, mittendus est sanguis, quod non contra indicaret, nec non deueniendum est ad vomitoria nostra repetitum, ac ad euacuantia per inferius; cauteria infra genu administranda, aureisque perforandæ; retroque istas consilio Hipp. aperiendæ venæ, quæ conducunt etiam ad castitatem, renes vnguento infrigidante, vel populeon, vel oleo iusguiami, aut agni casti refrigerentur, porteturque lamina plumbea perforata, ac in cibus vtatur puluere isto. R. semina agni casti, rutæ, portulacæ; alpa.

asparagi, fol. plantag. & semperuii esiccatorum an. p. æquales, camphoræ parum pul. & conferunt etiam hepatis intemperiei calidæ, ac castitatis conseruationi Pomum nostrum, cap. vlt. lib. 2. vel argentum viuum, ducendum, suffitus ex astrolog. rot. Hyrace cal, cyclamone, bryonia, agnoscato, nec spernenda balnea aquæ dulcis, in quibus decoque salices, filices, lactucas, affodillum, apios, mentam, rutam, alparagos, semperuium, &c. sacerdotali omnia hæc benedictione infusa.

*Ocia, segnities, somnus, caro, fœmina, vinum,
Prosperitas, ludus, carmina, forma, puer.*

Nota præter notatis lib. 1. quòd amor, ebrietas, gelositas, luxuria, sacrinimum, ludus, vlt. a, maliloquium, mentiri, blasphemia, petere, tenacitas, seu avaritia, loquacitas, omnia ista rationis iudicium impediunt, & habitum vix recedunt.

Intrat amor mentes vsu; dediscitur vsu;

Hei mihi quòd nullis amor est medicabilis herbris.

Castitati aliqua addenda sunt in cap. de Priapismo conducentia, extat exemplum vxoris Imperatoris Marci Aurelij Faustinae amore gladiatoris captæ, ac Medicorum eo consilio, quod Christianis non licet, proficui sunt versiculi scripti, cap. de incumbo Doemone vlt. dicendi.

Visus affectioni Mag. Cap. X I.

Regimen, & method. curatiuam quære in cap. 1. huius euitandus vomitus, ni ventriculus sit valdè repletus, conueniunt pilulæ lucis maioris, tum cauteria brachio, & collo, oculosque sæpè ablue aqua lustrali, in qua sit infusa, & aloes, vel sieph Album, item aqua feniculi, verbenæ, rosæ, eufragiæ, celidoniæ, rutæ, tum fel vulturis, vel perdicis cum benedictione ab Exorcista.

Scobs quoq; viuenti derafa est ungula aselli

Illita contulerit lacti coniuncta puella.

Dicenda Lectio Sancti Euangelij secundum Matthæum 12. Oblatus est Iesu Doemonium habens cæcus; & mutus, & curauit eum, ita vt loqueretur, & videret, &c. tum Marci 10. & Lectio 6. libri Tobia, interrogauit Tobias Angelum, &c. vt in lib. Exorcism. Catholicorum DD.

Surditati Magica. Cap. XII.

Obtusum faciat si auditum crassior humor,
Vel flatus, sonet, & surdastra sibilus aure
Doemone causatum cum Magi mente maligna.

Dicat pius exorcista ter in aure, Christus Iesus vincit, Iesus Christus regnat, Iesus Christus imperat, exi tu peracta Confessione, & Sancta Communione, celebrato medico regimine, & purgationibus scriptis, cap. 1. & 6. non obliuiscare vti hellebero, vel cucumere asinino castoreo, silyrace, raphano, isopo, iunipero, ireos, nitro, serpentaria, cyclamine, vermibus terræ, quibus vel fiat oleum, vel extrahatur succus, vel extractum, vel pilulæ prius benedictæ,
Sunt

*Sunt qui commendent petulantis cornua Capræ
Illius imptense urina; deinde diebus
Te ternis fumo suspendunt, atque dolenti
Auricula infundunt tepidum, morbumque repellunt.*

In surditate D. vxoris D. mei compatri N. Petri Pauli de Luca Cancellario purgato corpore solitis benedictionibus hoc feliciter vltisum, R. cielamen f. cōcauum, impleaturq; vermibus rubeis terræ lotis vino, & oleo vtriusque amigdalæ igne decoquatur, auribusque infundatur.

Sternutamento Magico, ac Flatu. Cap. XIII.

Hæc sæpè obseruantur in Praxi Magica, & curauimus ablata causa materiali crassa euaporante ab interno efficiente purgationibus sæpè repetitis, vel repetis, & combustis maleficis instrumentis, demum corroborato natiuo calore diambra, dianiso, djamusco, diacinto; succus basilici, vel oleum de salicibus, naribus applicetur, vel ruta, vel sulphuris odore, nasi contorsione, aurium frictione.

Muto Magito. Cap. XIV.

Mvtos obseruauimus plures vi maleficij, extantque exempla multa & recenter narrat Io. Baptista Belhauere cap. 3. lib. 4. de iuane loquela priuato propter oua commesta à Maga quadam incantata.

Cùm assistit Dæmon cogendus ad loquelam vi exorcismorum, orationum, ieiunij, ac Confessionis, Sanctæ Eucharistiæq; Sacramento, legendaque lectio Sancti Euangelij Matthæi 9. & 10. & 12. Obtulerunt Iesu turbæ hominem mutum Dæmonium, &c.

Vtuntur etiam Exorcistæ tali gargarismate, vt periculum sæpè fecit Illustr. & Per Reu. D. Can. Basil. Hector, Cianus R. rutæ, origani, palmæ benedictæ, thuris, rad. peoniæ, staphidisagriæ, absinthij an. dr. i. myrrhæ, aloes an. scrup. i. bulliantur parùm in aqua lustrali pro gargarism. & ex his puluerizatis cum cera componatur pila, sancta benedictione munita, ore vi exorcismi tenenda, ac dicat exorcista Lectionem Sancti Euangelij secundum Marcum cap. 1. Erat enim docens eos, &c. Hæc omnes benedictiones non aliter fiant nisi ad præscriptum exorcismorum, & ritualium Sanctæ Ecclesiæ.

Sih autem fiat ex materia crassa mota vi maleficij, recurre ad cap. de conuulsione, & celebratis euacuationibus vtere suffitu emplastri vlti descripti, cap. 1. huius lib. adest vomitorium mirum ex granis præparatis cataputis benedictis correspondentibus ætati, ac temperamentis ægentium,

De Gula tumefacta Mag. & de Anginosa Peste, vulgè
Male della Canna. Cap. XV.

- **N**on solum propter Dæmonis assistentiam gulam, & linguam tumefactam vidimus, quæ deinde imperio pij exorciscitur, oleoq; benedicto ad statum naturalem redacta fuit, sed vi maleficij ex effluxu humorum ad partem debilitatam ex illato dolore, ibique terminatorum, vnde sæpè, & diglutio, & loquela interdicitur; ac gula ceu laqueo suffocari apparet, nunc nullo, nunc aliquo sumore extra apparente.

*Dum lenta obsessus pituita stringitur isthmus,
Et veluti corda constrictum guttur anhelum,
Vix voces proferre potest, vix sumere potum,
Exemplo muris sorbentur in scula costæ,
Sicut athenis vi quidam putari nesciat æger,
Offsuori canis miscetur stercore mellis.*

Dicatur Lectio Iob 46. Dixit Dominus ad Iob, Ecce Boemot. &c. &c. re. medijs infrascriptis benedictis.

Peractis prius diæta, & sanguinis missionibus etiam sub lingua bis, & ter in die, prout morbi acuties, & malignitas indicabit, purgato ægro manna, cassia, rhabd. cum decoct. contra malitiam, fuit mota questio de vomitorio: est obseruatum plus mortuos, quam animatos causasse, vltra quod sit cõtra methodum rationis medicæ prohibentis ad partem affectã humorem trahi, ac caput mandans debilitari, nec non vires conferuandæ, non labefactandæ venenosis medicinis; idè interdicitum fuit. Pro gargarismate, R. aquæ sorbatræ, & morfus Diaboli an lib. ÷ cassiæ n. extr. vnc. ÷ camforæ scrup. i. acet. ros. vnc. ÷ mirte, R. aquæ scordij, herbæ impiæ, trifolij acetosi, acetosellæ an lib. ÷ succi foliorum mori, vel cardui bened. vnc. m. &c.

Occasione affectionis Perill. D. Francisci Pisani Præfecti Excellentissimæ, ac cunctis Regijs honoribus honoratæ domus DD. Marchionis Terrecusi Principis à Cathol. Campaniæ, &c. tum Ducis S. Georgi, &c.

Additur quod de hac epidemiali affectione aliqui doctissimi, nobilesq; viri Neapolitani scripserunt, inter quos D. Tiberius Carneualis, cui &c.

Facta prius diuisione, obseruationeq; de morbi essentia, vt pura quidam apparent initio morbi non ita maligni cum quadam aiba excoaritione non validis symphomatibus, & tunc benignis vtendum medicamentis.

- Secundò sunt alij morbi non extremè maligni, in quibus etfi obseruantur vlcera crustosa, non tamen callosa, liuida, nigra, purulentia, ac symphomata non improporcionata cum facili spiratu, ac diglutitione, animiq; hilaritate, multi enim solo mortis timore, & apprehensione exanimati sunt.

Tertiò visi sunt extremè maligni, & pestilentialis.

In primo genere possumus obseruare quatuor morbi tempora in applicatione gargarismatum, &c.

In secundo, quia sunt periculosi, nec fidendum naturæ imperio, idcirco diligenti sedulitate vtendum, citòque mittendus est sanguis ex indicationibus virium, morbi, humorisq; peccantis, cum purgandum, gargarismate vtendum

vtendum ex decocto nucis cupressi, sumach, portulacæ, plantaginis, solatri, tormentillæ, scorfonariæ, & scordij, quod semper miscendum est, cum morbus facilliter transire queat ad extremum malignitatis, vt est, cum R. sumach, mirtillorum, tormentillæ, scorfonariæ, gallar. an. d. 1. karab. tutiæ præparatæ, boniarm. an. dr. 1. camphoræ scrup. 1. zuech. albi dr. 4. m. f. puluis, vel R. pul. corall. rub. terræ lemnæ, dictami albi astorlog. rot. an. dr. 2. femin. portulacæ dr. 1. camphoræ scr. 1. zuech. albi vnt. 1. m. f. pul. Bubicir lib. 22. c. 405. extollit fel testudinis, malignis verò, pestilenticibusque, vtor gargarismate decocti quinque folij, scordij, anagalidis, linguæ bouis, oliuæ siluestris, cardui bened. leu. lonchi, cum camphora, & sale coralli, puluis verò est, R. Boniarm. lennæ, gallarum, gentianæ, dictami, vincerofficij, spodij an. dr. 2. camphoræ, contraherbæ, lapidis Belznar. an. scrup. 2. zuechar. dr. 3. m. f. puluis insufflandus.

Item R. succi quinque folij, trifolij, & succisæ an. vnt. 1. siccantur, ac adde tutiæ præparatæ, aluminis præpar. tormentillæ an. dr. 2. pulueris lapidi stellarij dr. 1. zuechari dr. 4. m. f. puluis optimus, alij solo celidonio vtentur, vel puluere, vel decocto cum radicibus. Sed sunt vlcera, quæ melius non tetigisse foret, nam misit Deus serpentes regulos, quibus non est incantatio, cum statim vires lancinant, & venena euiant, vt innumeri sunt mortui, vt hodiè quoque felices ab hac inani terra volauere ad Deum vno temporis spatio duos puerum, & infantam nobiliss. D. Patri. Beneuentani. & Neap. Vincentij, de Morra ex Gregor. Papa VIII. anno 1635.

Tussi, & Asmate Mag. Cap. XVI.

PRæmissis vniuersalibus valet radix Dragontæ cocta cum melle, vel puluerizata, radix astrologiæ, centaurea, vel semina abrotani, vel calamenti montani dramma cum ficibus, vel vuis passis confert. Tum bacæ lauri cum melle, vel yncia terebinti: luffitus etiam styracis liquidæ, & colofoniæ, tum decoctum marrubij, quæ omnia hyeme potius & frigidis, prius benedicta sint, applicanda, Tassilaginis decoctum, confectio, & syrupsus omnibus iuuat. In pertinacibus vtere decocto cochleæ cum malis appijs ad vnt. 2. manè.

Flatu pectoris. Cap. XVII.

INter alia valent gentiana, vel angelica odorata, vel semen hyperici, vel caruum dianthum, iulep. de cinam. flor. citrang. & condito nostro vitæ cum oleo sulfuris, vel tartaris, vel oleo optimi vitrioli; quo auxilio libera ab hac mædica affectione facta est nobiliss. D. Felicianæ Contestabilis vxor nobiliss. viri Patr. Beneuentani D. Lutij de Leone ex Anacleti familia, vt aiunt.

Pleuriside Mag. Cap. XVIII.

MOrbus est peractus, sæpèque perperacutus, cum est exquisita, & véra pleuritis, quâdo scilicet erisipelatz, vel inflâmatae sunt mēbranz peccoris costas succingentes. 5. de loc. aff. 4. manifestatur per quatuor signa pægonomica, 1. de off. resp. 8. per dolorem lateris, per febrem continuam, difficultatem respirandi, & tussim, addunt p̄llum ferrinum. Peccat ut plurimum bilis, & sanguinis mandatus remotè à iecore, proxime à capite per vênas, & arterias ad costas, ut debiles forsan factas, doloreq; aucta fluxio, actiue, vel passiuè excitata à Dæmone vi maleficij. Coniectura fit per signa, quando confusa, improporcionata sunt, cum æger sacra aufugit, abhorret.

Curatur victu tenui præuijs benedictionibus, ac existente magna pethora secunda vena interna ex opposito cubito, postea ex eodem latere, in mulieribus considerandæ mēstruz purgationes retentæ; sicuti in hemorroidibus; tum fomentis anodinis vtendum, R. 4. anod. verbenæ hyperici nepitæ an. p. 1. rutæ parum decoquantur in aqua benedicta cum paucō oleo, spongisque foueatur pars affecta; dicebat Hipp. in acut. siuè is per exordia fiat, siuè postea successerit, semper anodinis resolvere tentandum est.

Postea in secundo, & in quarto, lenè medicamentum porrige, hinc 4. de rat. 5. ac. 21. scribitur post phlebotomiam in internis inflammationibus medicamentum purgans mediocriter, & securè porrigendum est, & Alex. Tr. lib. 1. sed ubi dolor per venæ sectionem non conquieuerit, alius subducenda est medicamentis. Præualeat manna, aut castia, aut sy. viol. diaprun. diastabest diacapt. cum Rhaub. cum hoc decocto R. alteæ scabiosæ, hyperici, farfaræ an. p. ÷ senæ dr. thuris, liquir. yfopi aa. dr. ÷ f. decoct.

Alij addunt his simplicibus fl. papau. rub. gentianæ, visci quercini, dentis apri an. dr. ÷ ac puluerizant eius dramma post 4. cum iure puli præbeatur infirmis pro arcano.

Neque timendum est deindè, & ante quintum, & sextum, prout morbus dabit inducias, laterem affectum scarificare, ut iubent Auic. Aetius, Aretæus, Paulus, & Vallesius in acut. doctè, & Fort. Fid. in contempl. med. & nos cum nostris doctis. Med. multos è faucibus læthi exemimus. Alia medicamina, quæ per spûta, & per halitum discuciant, sunt plura in ordinaria praxi.

Scrupulus accipitur salutz dentis aprugni cum cochleare olei seminis lini recentis, item decocti cochleæ vnt. 2. bibiti, ipsaque contusas lateri applica mirè.

Sanguis sputo: Cap. XIX.

REcurrè ad medicam Praxim coniunctam cum diuina
Commiscet alijs, leporisque coagula lenta, &
Cervinum cornu rasum, sic mista bibuntur.

Pachis

Pthifi Mag. Cap. X X.

Morbum hunc appellat vulgus *Nale sottile, contagioso*, qui propter sui incurabilitatem, temporisque longitudinem, Medicis sæpè iudicatur magicus, idèd prudentia, & calliditate vtendum.

Aer debet esse proportionatus morbo, ac temperatus, ad siccuti vtens, Gal. tob. ad Tobias 5. meth. mittabat, Cellus l. 3. cap. 22. navigationes, & Coeli mutationes laudabat. Cibis misceantur pulueres, siccan-tes ex spesiebus diamuræ, trodisc. de karabe de armeno, &c.

Consideranda sunt multa, an prouenit ex rupta vena in pulmone, vel eius erosionè à salsa, vel acri destillatione, an casu, an post pleuriticid em, & empygma, cum ethica, vel sine.

Quies in hac procuranda, fugiendæque animi passiones, & omnia re- media præbenda cum bened. solitis in pthifi non confirmata; confirmatæ n, non sanantur 4. de loc. aff. 8. præsertim cum sputum super prunas tæ- tet, cum vngues curuantur, cum capilli cadant, vel superuenerit diarrheæ cum cibi abominatione, vel febre quintana i. 3. epid. vel Autumno, pur- getur manna, vel cassia.

Conferunt lactisasinini cum chinæ dram. vel decocti testudinis, aut cancorum fluuiatilium cum china, vel huius compositum iulep. & vltimo sy. de serpente dicto Ceruone, vel huius carnis esus, & bis in hebdomate iucerat vntiam terebinti aqua farsaræ loti, ellectuarium de betronica lau- datur. Kirandus laudat cor, & pulmonem anseris siluestris, tum serum Caprarum montanarum cum puluere bonjarmeni, ossis capitis asini, & fa- barum sæpè datum.

Vulpecula pulma poteris quoque pellere morbum

Aut per se mansus, sumptusque ex nectare vitis.

de alijs præsidijs vide cap. de Hertica in posterum.

Lactis exiccatione Mag. Cap. XXI.

DE hoc lib. i. pag. 33. exemplum extat, & plura obseruata ad lactis exiccationem, & non solum actiue, sed applicatione passiuorum naturalium, vnde Varigin. si capita tantum mamillarum liniantur succo plantaginjs fit lactis exiccatio, vel vnguento populeon cum succo mentæ.

Pro lactis recuperatione, confugiendum prius ad diuinam sæpè repetitâ benedictione, cibi sint optimi nutrimenti, vt oriza, & parilli lacte deco- cti, testicula animalium, sanugreci, pysihaccij, & pini, succus brion æ, pu- xilius cum farina orizæ coctus, puluis lumbrici terrestris in duobus ouis recentibus cum aniso, & feniculo, aut puluis linguæ vaccinæ.

Pulueris accipiet pauillum ex vngue caprino,

Atque illum miscens melli, lactique lyai.

Ebibat, hinc tandem circum linat anseris album,

Vel line vnguento nostro benedicto.

Ex Philon. Rom. Visitetur Ecclesia Sancti Laurëtij Martyris ieiunio, deuo.

deuotione; nostro climate Ecclesia Sancti Mandati.

Papillarum fissuris arcanum, cinis testudinis cum albo oui illitus, aut axungia anguillæ, vel lumacæ humidum.

Morbo Pilari Mammarum. Cap. XXII.

Dolorificus est morbus etiam vt Medicus febres magnas causans, vt in vxore mea Prud. D. Iustiniana Vascelli compassus sum, & sæpe à fascinantibus odio excitatus. Duo sunt à proprietate, primò filum aureum potatum, secundò imposito concharum carnes purpureas tritatas, vel oleum lumbricorum cum oleo lilij, vel sambucij benedicti, vel gerat supra lamina cornu bubuli. Nec mediculosum est, quod dicunt, mulierem quando fortè pilum hausisse, malum pilare causati, nam est Arist. lib. 7. de Animal. cap. xi.

Tremore Cordis Mag. Cap. XXIII.

Confarunt sæpe patrum purgationes, tum Alkermes, Diacintum, Elixir vitæ, Iulep. ex gemmis, ex mellissa, ex citris, ex corallis, conditum vitale, antidotus nostra; extra verd oleum Magni Ducis, epythema ta cord. Mentecha Hispana, sacculus cordialis cum benedictionibus, & pomum nostrum, Palma. *Qui habitat in adiutorio, &c. Ac si Deus est tecum quis contra te, &c.*

De Ira, & Odio Mag. Cap. XXIV.

Frequentissimè obseruantur hæc dira maleficia, ac inuidus tartareus ad standum pactis libentius volat animarum lucrum prospiciens, cum ira sit simbola eius naturæ, consistens in libidine puniendi eius, qui videatur re læsisse iniuria, sanguinem .n. subtilem reddit, sitque accessio circa cor, vel assatio, inde exalati vapores ad cerebri ventriculos, mouetur, perturbaturque phantasia, ac ratio confunditur, & coacta est à legibus suis ordinatis inordinatè exire, tum animi impatientia, maledictiones, blasphemæ, calumniæ, opprobria, iniuriæ, rixæ, minæ, odia, seditiones, vultiones, homicidia, & in semetipsis, & in exteris excitantur, optimè depinxit Claud: de 4. Honorij Consul.

*Iram sanguinei regio sub pectore cordis
Protegit imbutam flammis, anidamque nocendi,
Præcipitemque sui rabie succensa tumescit,
Contrahitur suspesacta metu cumque omnia secum
Duceret, & requiem membris vesana negaret,
Inuenit pulmonis opem, madidumque fluenti
Præbuit, vt tumida ruerent in mollia fibra,
Iam iaculum quocunque gerit dementia mutat,*

Quid. lib. 3. de Art. Amand. signa describens,

Ora

*Ora tument ira, nigrescunt sanguine vena,
Lumina Gorgoneo seuirus angue micant.*

& bene in Prouerb. 22. docetur. *Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum homine furioso, ne forte discas semitas eius, & sumas scandalum anime sue, quia suscitabit rixas, &c.*

Et dum de his in Palatio Archiepisc. sermonē habebamus, instabat Perilustris, ac per Reu. D. Archipresb. Beneu. Abb. Iulius de Ianuario omnium Scient. Doct. Si irā videtur propria, & frugifera Dæmonibus, quomodo cantat S. Cithareus Psalm. 4. *Irafcimini, & nolite peccare?* & ad Eph. 4. ac multis in locis sac. litter. vt Deut. 22. Exod. 15 dicitur *Deus cogitatus ad iram, & Iob. 9. Ira Dei nemo potest resistere, & Iuuenal. 13. Sat. Vt sit magna tamen, certe lenta ira Deorum est, & ex Plat. & Homer. Sapientem virum contingit irasci, ergo etiam Dijs, & sapientibus cara ira est.*

Tali viro tunc tacitis cogitata responsio, bipartita ira vitiosa (vel minus dicere otiosam) virtuosa aut Dei zelus. Irascibilis enim natura dicitur homo, qui nisi declinet à rationis lege, non esse vitium docent Theologi, ac addunt quod in simplici primario motu non cadit peccatum.

Cum enim tendat ad bonum sub rationis dominio nullatenus deponenda est ab homine, nam bonum est contra mundi vitia, contra Diabolum, & lu gerentem, contra carnes, semetipfos de peccatis dolentes irasci.

Ac ita percipitur responsio ad Psalm. 4. quamquam Hæbraica veritas vertat contremiscite, & nolite peccare. Ad aliam explicant iram Dei, v. d. potentiam Dei, vel iræ iustitiam; nullum crimen impunè, in bello contra Turcos, & Hæreticos, &c. bonum est irasci, & esse occisorem. Memorandum extat exemplum in Prato Florido Valeriani p. p. l. 3. cap. 61. de zelo cuiusdam Principis nepotem sibi vnicum (cum tentasset tantum suprum) occidentis, nec peccantis, cum dilexit iustitiam, & non voluntatem, hæc fiat mihi.

Iræ, odijq; moralis curatio verè ponitur à sanctis legibus, Non vos vindicantes carissimi, sed date locum iræ, ac Deo vindictam. Tunc dimittendas esse iniurias si velimus ab ipso nos dimitti, *Marth. 6. Deut. 32. & in Oratione Dominica, vnde Ouid 1. ar. a.*

Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram.

Causas sæpè nosmetipsi affectamus, fingimus, ac sæpissimè à Dæmone suggeruntur offensarum stratagemmata, vmbra zeli, non vindictæ vltiones esse licitas, vt te præcipitet fingente. Iram Ennius initium insanix, & Flaccus breuem furorem appellat. Ideò suadet Cic. ira procul absit, cum qua nihil rectè fieri, nihil consideratè potest.

At dicis, quæ maior est virtus, parcere, an irasci?

Respondeat Arist. vt gentilis s. Ethic. vlt. Peius autem est iniuriam facere, quam pati. Illud enim cum vitio est, atque vituperatur, sed pati sine vitio est, & sine iniustitia. Quod si considerasses turpitudines ex ira, forsau non malè iraceris. Depinxit S. Basilius in sermonibus, Vir iracundus turpis est, quia decorem, & quasi figuram humanam amittit, feræ speciem induens. Considera parumper iratum, furor debacchatur, immutatur oculi, qui turbidi, sanguineiq; fiunt, cor accenditur, sanguis commouetur, hunc videas, vt aprum dentes acuentem loqui, sæpè incipientem, ac verba im-

perfe-

perfecta relinquente[m], multa quoque in corde non appetentia voluntatem, nec parentum, nec liberorum rationem habet, nullis demum ut libidini suæ satisfaciat parit.

Sunt multæ medicinz Gentilium moralium apud Plat. Senecam, Homerum, Pythæghi diuidunt iram in apertam, & dissimularam; & posterior longè deterior, Homer. in Illiad. Nam melior Princeps iratus forset miori est;

Quod si dissimulas subitum tunc mente furorẽ;
Tempore post illius poena grauiore rependet.

Democrates cum irato animo contendere difficile est, tùm virum sine ratione superare. Et Glycon ait, mansuetudo, ac patientia maximum signum esse Deo acceptum. Exempla huius malefici vides in Præo Florido lib. 5. & in libell. Bell'hauer. 1. cap. vlt. & in Ciuitate Beneuenci plura videmus etiam in puteis semetipsas precipitatas mulieres.

Curatio medica (coniuncta tamen diuinæ) fundatur in contrarietate, & si Gal. 6. epid. 4. præcipiat, iram nonnunquam euitandam, nonnunquam industria excitandam; primo in calidis; secundo in frigidis; Cùm igitur sanguis sit feruidus, vel affatus, refrigerandus, temperandus, refrenandus; primò victu frigidò, & humido temperato, ut carnibus vitulinis, veruecorum, agnorum, hebdorum, cum borragine, endiuia, cichoreo, farre, cucurbitula, &c. vina sint, vel nulla, vel parua, aqua iuuat buglossi, acetosellæ, maluz viol. sandal. citrinorum; prohibentur salsa, acria, amicum sit malum appium; vtrumque punicum, & citrium, cichonium, musica, aquarum inuitibus, Ecclesiarum visitationibus, placidis, pijsque verbis, honestis ludis, pomarijs verbis, modesta Venere cum sua vxore, accensus animus placandus, diuertendus, tùm tempus, & cibum interponere iræ, contentia vti optimum est, procul ex animo suspitio, cùm satis sit decipi, quàm diffidere; & vituperari malis, laudari est, dixit Seneca. Zelusenim, & iracundia minuunt dies, Eccles. 30.

Tùm mittendus est sanguis in parua quantitate refrigerationis, diuersionisque causa è basilica primò, tùm è vena axellari in parte; hoc conditum sæpè assumendum. R. sy. de pomis, de borrag. viol. oxiz. iulep ros. & flor. citrang. an. vnt. 1. perlar. præpar. dram. 1. pul. lapidum pretiosorum, ossis de corde cerui, corall. rub. præpar. an. scrop. fol. auri nu. 11 m.

Præparetur, ac incrassetur impetus sanguinis prædictis tyrupis cholagogico, deinde benigno medicamento, ut manna, cassia, viola purgetur sanguis, cuius forsan ex feruore magna pars conuersa est in choleram, R. flor. cord. p. 1. senæ, tamarindi, hordei m. an. vnt. ÷ sandal. citrini dr. ÷ f. d. in aqua lupul. in 5. q. diff. mannæ vnt. 4. vel sy. viol. sol. vel cassiæ exper. per feram vnt. 1. ÷ diaprun. lenit. diasebesten an. dram. 4. rhaub. pul. scrop. 4. m. f. p. post duos dies omni mane, & die ante duas horas prandij accipiantur hoc. R. succi limonù, vel citri, succi borrag. depurati an. vnt. 2. pulu. diamarg. frigidi, boni armeni, corall. rub. præpar. an. scrup. 1. m. in regione cordis applicanda hæc lenitio. R. sanguinis testudinis, aquæ ros. rub. flor. citrangul. an. vnt. 1. pul. corall. rub. boli arm. terræ sigill. an. dram. ÷ m. cum exorcismis, & orationibus in Rituali.

Recitandus sæpè Psalm. 82. Deus quis similiserit tibi, ne taceas, tùm cap penult. Apocalipsis, & Psalm. 20. & 12. cum c. thera, ac exorcismis cogendus

gendus spiritus nequam ne sanguinem accendat, ac dicat etiam Exorcista Lectionem lib. 1. Reg. 16. Spiritus Domini recessit à Saul &c. in Practica Polid: 51. & Euang. secundum Mattheum 8. Cùm uenisset Iesus transire in regione, &c. & lib. Iob. 1. Quadam die cùm uenissent filij ut assisterent, &c. & huiusmodi, ut scribuntur in Ritualibus, & probatis ab Ecclesia Exorcismis.

Doloribus Stomachi Mag. Cap. XXV.

Hæc tristis sensatio sensus tactus sæpè etiam practicatur in mag affect. quare cogitata indicatione ex natura ægorantis, incipiendum est à uomitorijs lenibus, & benedictis, ut succus aneti aqua coctus bibitas ad ciatum unum; tùm decoctum florum camomillæ; item semè nasturtij cum lacte caprino bibitum; ita etiam trifolij, nec non semen peoniæ iuuare creditur; deinde deuenire ad alia alibi descripta, cap. de uomit continuatio harum pilularum ualet ad affectiones stomachi, R. aloes nutritæ in succo ros. of agarici troch. senç, myrrhæ, masticis an. scr. 1. cum succo absynthij s. dill. ue. ante prandium, & applicari possunt omnibus statuosis.

Ad corroborationem cõfert dramma theriacæ, uel aromat. ros. uel diarrhod. cum uino, item R. conferuæ adianti ex citro ex florib. gariofil. betton. borrag. an. unt. 1. pulueris corall. rub. iuniperi, an. scr. 1. m. sit uncia pro dosi. (extra oleum benedictum, ut supra benedict. omnibus ex Ritualibus) quinta essentia absintij, uel corallorum. tùm catulus super stomachum

Nam fama est quodam secreto mouere Diuum

Omne malum ad teneri corpus transire catelli

Adde huic radicis bettonicæ dr. 1. cum hydromellite uomitum prouocare, ac conferre. Sicuti in affectu ordinaro admodum iuuare unt 2. oximel. foliatiui cum scr. 1. aromat. ros. experti sumus in vxore D. Augustini Florensiæ Benueu.

Vapitu, & Singult. Mag. Cap. XXVI.

Vomitum uomitu curatur, cap. præcedenti scripto, ac utere etiam corroborantibus illis infantibus, R. rutæ siccæ, thuris, masticis, corall. rub. prepar. an. scr. 1. f. p. cum uino, uel sy menthæ, uel ros. rut. Singulti frequenti purgatio, cùm est à repletione, tùm thariaca, & Alkermes, & Mitridatum, item seminis rutæ, aneti, an. scr. 1. & scr. 2. ligni aloes cum aqua mentæ, castorei 31. cum uino bibiti. item appensi. uide Trallianum.

A siccitate bibere confert oleum molatum cum lacte, in alijs ponuntur 17. modi curatiui à Philonio Romano prius exorcitati, & benedicti.

Amphibij appendunt stomacho glomeramina fibri

Aut eadem in paruas atomos censa bibuntur,

Hepat

Hepatis Obstructione, ac Ictericia Mag.
 Cap. XXVII.

HEpar cecus, & pater nostri corporis, multis est subiectus miserijs, vel culpa rerum non naturalium, vel magicarum, non dicam ex propria essentia vi compositionis temperamentorum, & omiffis causis, signis &c. Phificis. Post vniuersales euacuationes repetitas, sy. D. August. Cichorei Nic. cum Rhaub. &c. ac sanguinis missionem etiam à vena axillari, laudatur centauræ minoris decoctum cum Rhaub. vel cuscutzæ, çamepitreos, camedreos, affodillus, succus pentaphilionis, vel calthæ, amigdalæ amaræ, gentiânæ, absinthij, decocta ligni, vel salis, item pulueris iecoris eritij, vel lupi dr. i. pro vice ficus siccæ, cum nucibus, & ruta, & rubea tinctorum, miram habent vim, infusa prius sacra benedictione, vt habetur in probatis ritibus exorcismorum sacrorum.

Vteritiq; nigre valet. panis porcini vnt. ⇨ mellicrati vnt. i. m. vel eius aque vnt. i. ⇨ vel litium, aut puluis combustæ caluæ catuli cum mulsio item præualet verbenæ, vel hyperici decoctum vel sy.

Vsa alij in dunt terre intestina minutim

Ac pilulas formant hymbleo ex melle vorantas,

Quæ, alij myrrham iungunt, acidumque liquorem.

Hydropsia Mag. Cap. XXVIII:

EX vitio, quantitateq; humorum anasarca; ex copia flatuum tympanites; ex sanguinis vitio hypofarca. Dieta vergat ad siccum, sed facilis coctionis, potus paucus, & vini, vel aque salis, aut visci quercini. Pro euacuationibus conuenit Alkeroti scr. ⇨ vel ricini orient. vel nostrati, aut ca taputiæ gra. 30. vel rad. muceiochanis dr. 2. cum vino, vel brioniæ, vel radicis siluestris vuam ferentis dr. 2. vel succi sambuci vnt. 2. &c. in Robure est hoc, R. cucumeris asinini siccati vnt. i. bdellij dr. i. masticis, salis gemæ an. scr. 2. m. dosis sit scr. 2. in pillul. eunti ad somnû. Carnes edat echini, sed ricinio, indico, cataputia, & Alkeroto, facta super his benedictio, miræ sanitati fuit quondâ D. Ioseph filij Perill: D. Aduoc. fiscalis Hieronymi de Cassandro, vrina capellisq; bibita exemplo depellit corpore morbum.

Splenis Duritie Mag. Cap. XXIX.

REcurrere ad caput oppilationis hepatis, ad decocta nostra contra maleficia. Tum valet, benedictione concomitante, radicis celidoniæ dramma, vel aceto, aut vino bibita, radicis acori, item succus verbenæ, vel ipsamet contusa cum farina ordeï, & fenugreci cum oui albumine applicata, iecur vulpis siccatum, lien echini, vel splen vulgaris Aselli.

Renum

Renum affectibus Mag. Cap. XXX.

DE Nephriticis physicè latè scribebam in Historia nobilissimi viri D. Ioannis Baptistæ Bilostæ ex bina lucta luctans Amphisibena Longobardorum cum Duce Romualdo Heroum, simulacrum, ac stemma prosapiam ducentis. Qui hunc morbum contraxit cum in hoc Regno Regij Tribunalis Campanæ esset Præfectus, qui filium vltimum genuit ex nobilissima D. Hippolita Georgio magni illius Ioannis Andrea Regij Consiliarij filia, D. Octauium prudentis. & eleuatils. ingenij V.I.C. maximæ spei iuuenem, variaque eruditione floridum pub. scriptorem.

Dolores & causa frigida purgato corpore valet radix, & semen peoniæ cum vino, radix meu, iecur eritij. Daucus ameos, succus vel semen horum an: dr. 3. per 10 dies, ventosæ, & clysteres, ac vnctiones ex oleis lilij, amigd. amar. &c.

A causa calida phlebotomia in pede, super renes album oui cum semperuiua, vel plantagine, lamina plumbea.

Ab inrra succus lomachij vulgo cardilli bened. cum succo limonum, indicante multitudine vturabis hoc.

R. cassiæ n'ext, dialabeiten, diacaptolicon an. dram. 6. agarici troch. & Rhaub. vig. an. dr. 4 liquiritiæ scr, 1 m. f. 6.

Nephriticis curare inter alia est expertum R. stercoris leporis dram. 1: 1. piperis scr. 7 cum vino. milium sclis, viscus quercinus, cinis leporis, lapis iudaicus, vel linais, ad dram. item radicum pimpinellæ, vel celeponiæ dr. 1: succus parietariæ siluëstris ad vntiam. R. sanguinis hirci præpar. millij solis, au dram 7 rubeæ. nitri an. scrop. 7 f pul. cum vino, est que mirum.

Ad frangendum omninò, pulueris de secundina mulieris, vel corticum oui Strutij dr. 7 continuerur per decem dies. ita Auerzuar radix, vel semens bardanæ, seu luppæ per decoctionem per quindecim dies ad vnt. a. &c in extrema necessitate vtuntur scrupulo cantharidum præpar.

Vrinæ ardoribus pauca ponam plura in Consul. Medico pro D. Filca li P. Curie Archiep. Petro Antonio Gallo:

R. femin. citruli, cucurbiæ, femin laçuce, portulacæ, cithoniorum an. dram. 3. succi liquir. lentium, ros. mirtilorum an. dr. 7 femin. peoniæ scr. 1. eum mucilag. psyllij f. Trochisci. His si addantur boli armeni, sanguinis draconis, thuris, karabes, femin. maluc papauer, iusquiami an, dr. 1. opij scr. 1. Alkakengi num. 6. consolidæ maior. scrop. 3. conferunt mirè vlcibus renum, & vesicæ, sed non curant, cum ferè sint in sanabilia.

Diabeti hos trochiscos etiam conferre expertum est, ac omnia frigida, eum quadam stipticitate tam lamina plumbea, quæ omnia benedicantur vt infusa eis virtutem supernaturalem, naturalem retractant.

Lac canis exhibeas mixtum salsugine terre,

Illius, & sebo, cineres, vel iunge lyao

Vesica exusta torante lacte capellæ;

Colicis doloribus Mag. Cap. XXXI.

Post cibam euacuationem, agarico cum cassia diafinie. benedict. & hiera
 confert ius gall. descripti à Mesue. tum theriacę phil. Rom. & Triphera
 mag. an. dr. ÷ vel R. semin. fileris, hyperici, coriandri coriandri camo-
 miltæ, rutę an. dr. ÷ cum vino. tum pilulę ex baccis lauri, cinam. & sthyra-
 ce, castam, chisteria, ex decoct. rad sambuci, brionia, verbenaz. cenraue,
 ritaræ cum oleo laurino, & hyera, externè 4. anod. puluis intestini lupi,
 vespertaner poteritã proprietate, & magnam vim tribuunt spolio serpen-
 tis, oleo cocto, & vincto. praeuia semper benedictione. Mirandum dictu
 quantum hæc medicina probetur, si feces non exeunt ad balneum olei
 recurte, & pellis Lupi superposita.

Lumbricis. Cap. XXXII.

Rhubarb puluis magistralis, semen sanctum, semen caulium, vel
 libyfici, strados, & absinthium, decoctio corticum, vel radicum
 granati, lapis Belzuar, bufonis, vel stellarius potata. Theriaca, Triphera
 persica, externè myrrha cum oleo viol. felle Fauri ac aloe, coloquintidaq;
 ad vermes multa meo iudicio vana verbosa, superstitiosa scribebat Sava-
 sarola, cap. proprio T. de Feb.

Fluxibus ventris, ac Tensioñi Mag. Cap. XXXIII.

Purgatio cum Rhauib. mirabol. ros. rub. vel manna, &c. clystera, ex
 decocto verbalci, plantag. caudæ equinae, mirtis, ros. rub. gummi serra-
 feraphini, masticcis, squamanti, cum oleis conuenientibus, vel melle ros. tem-
 poribus morbi, & temperato, urgente necessitate vtimur mycletio Nicol.
 Philonis, Persico, Atnanasia, Trochiscis de spodio de karabe, puluere cor-
 ticis pini, vel internè, vel externè. Tum nux cupressi, cinis sijnatiarum, &
 & gallarum, bonarhmenus, terra sigillata: spongiæ rosarum siluestrium, nux
 combusta valent vnictim, vel distinctim.

Præterea multæ bircina coagla probantur,

Contulerit ventri quoque vniuersi addita vana.

quæ omnia secundum vsus Ecclesiæ benedicta sunt.

Stipticis, seu ad euacuandum. Cap. XXXIV.

Svpositorum, ex sermento vnt. 2. salis gemmae, agarici scanonei an dr.
 a. salis communis dr. 2. fiant pilulae, vel rotundæ, vel longæ, item
 siunt

fiunt ex melle, & pulpa colocinthides, & felle Tarrhis etiam vmbelicus lenitur, aut vnguento Arkanitae; m. vel Agrippae. Ani orificio applicatur fellis tauri, aloes salis gemmae cum oleo. communi, & stercore muris ana. p. eq. Hoc pomum odoretur, ac applicetur vmbelico, R. scamonei, colloquintidae, aloes, mezereon, myrrhae, rhaubarb. caraputiae, esulae, turbit. senae an. dram. i. cum succo broniae, vel cucumere asinino, & aliquo gummo s. poma duo manducanda; vel cū butiro, & cera fiat vnguentum, ventrē soluit ius galli antiqui, oua perdicis, ren vulpis, caro erici marini, pulueris tartari, cremoris dram. i. cum iure, vel zucch. ros. p. l. tum vnt. zucch. ex si. perfici, vel ginestrae. Vinum ex sena; agar. rhaub. cum parum cinam, radix mechocan ad duas dram. cum vino. Tum pul. scamonei ppar. dr. ÷ epith. dr. ÷ cinam parat. m.

Fiunt etiam electuaria cum puluere senae, epythemi, ac rhaub. diagridij officinis sunt multae confectioes solutivae leuiter applicandae, prout indicabit complexio, & tempus, ac affectio. Habui à Illustr. & Admod. Reuer. D. Primitio Cathed. Hieronymo Rosello quond. Secret. Illustriss. Archiep. Ticini peste depascente hoc congruum purgans.

R. polipodij quer. epithymi senae an. vnt. i. rhaub. dr. 2. agar. troch. dr. 1. ÷ semin portulacae, acetosellae, tormentillae an. dr. ÷ leu. er pistentur, ac infundentur in lib. 2. aceti optimi pro euacuatione dosis sint vnt. 2. pro vice etiam cum acetarijs lactuce, vel end. vel borrag. coctae cum parum zucchari, & benedicenda beneq. cantur cum exorcismis, benedictionibus appropriatis ab exorcista.

Priapismo, & Satiriasi Mag.

Cap: XXXV.

Priapismus est sintensa veretri erectio sine voluntate coeundi, dicitur à praefixo, quod est redimere, ceū virile membrum generis humani iacturā redimat ex Phil. hic & Priapus dicitur hortorum custos.

Helle spongiaci seruat tutela Priapus;
& lib. Fast.

Ruber hortorumq; Deus saclesia Priapus,
fabulantur enim quia semper sunt cum fructu.

Satiriasis est cum concupiscentia coitus, & per hunc sedatur, vt Gal. 6. de inter. vlt. Satiri enim finguntur homines additis naribus habentis cornua in frontibus, caprarum pedibus similes lasciuosi, luxuriosi, saturari cupientes. Causa est ventositas grossa eleuata à crassa materia vi tepidi caloris, saepè excitata à Daemone, vel tentandi causa pios ad Venerem, vel vi maleficij.

Curatur ieiuniis abstinentiā à cibis inflarijs, aromaticis, vinisq; generosis, à longo vsu ciceris, carniū capponum, passerum, columbarū, tuberorum, pineorum, pyftachiorum, iryngorū &c. Vtatur cibis frigidis & benedictis, vt lactuca, borragne, endiuiā, cucurbita, cucumere, cum p. eribus agni casti, & rutae, salis, & canforae, & verbenae, de hoc dicit Saurocola, quod verbenā manducata non permittit per septem dies coitum, & camphora

maiora scriptores, dicunt omnia acida iuuant pro castitate; & quaedam vtilia scripsimus cap. 9. de amore infano addenda huic, sanguis saepè mitatur; ac venis sedis applicentur sanguifugæ. præcessa prius euacuatione, laudatur etiam vomitus bis in mente, & pilulae de aloe, agarico, sena an. dram. ÷ agni casti, cæforæ an. dram. ÷ cum succo portulacæ, & verbenæ f. pil. fomentetur partes genitales, & virga decocto rutæ, cumini, agni casti, lactucae cum aceto.

Perforentur aures, vel rerto harum aperiantur venae, vel cauterizentur, & valent etiam cauteria in tybijs, vel setacium transactum in pelle testium tempore etiam pestis conferens. Recitandi sunt animi pietate versiculi cap. 9. positi, & alij probari in exorcismis extant.

Impotentia coeundi, vulgò Maleficiatis, seu frigidis.

Cap. XXXVI.

HOc lib. 1. cap. 2. tegimus, frequentius in prima matrimonij copula, & in viros, quam mulieres potens est; causa est Dæmon, vel actiue, vel passiue, siue immediate, vel mediate vi legaminis à maga.

Idcirco diuina prius curatione vtendum, ac viua fide ad Deum, ambo muniantur Sacramentis S. Ecclesiæ, ieiunijs, eleemolynis, orationibus, alijsque Theologicalibus virtutibus; recitentur sæpè septem versiculi. *Illumina oculos meos, &c.* pag. 140. & Euangelium sancti Ioannis. In principio erat Verbum, tum cap. penult. Apocalypsis cum orationibus ponendis cap. sequenti, & præcatioes sancti Petri ad vinculam; pomum nostrum portetur lib. 3. vltimo compositum, sacraque Amuleta lib. 5.

Ad præseruationem possit Resus p. varius. &c. aliqua non scribenda.

Perquirenda semper in omni affectione M. instrumenta magica, quibus adustus cessaret affectio; sæpèq; iuuant stratagemmata, quibus vsus est Comes: quidam apud Spreng. Q. 1. c. 1.

Applicari possunt omnia, quae à pratticantibus in hoc tractatu tractantur, tam in ratione victus, tacta in cap. de lactis exiccatione, quam in alijs medicis instrumentis.

Sponsus verò, & sponsa his peractis vtantur ante coenam. & prandium præmissa benedictione vntia 1. huius ellec. R. pistacchorum, pineorum, Satyrion, palmæ Christi, fenugreci an. vnt. 1. radice iungi, bionix an. dram. 2. pul. arthamitiæ, bettonicæ. hyperici, granorum paradisi, nepetae, cinamomi, gariofil. macis an. dr. 1. galangae, zedoariae an scr. 3. puluerizentur omnia, & cum melle desp. fiat confectio aromatizanda cum muscho, item theriacae, diamuschi, diasatyr. an. dram. 1. cum vntia 1. decoctionis hyperici bibatur, quod si addes dr. 3. pulueris virgæ tauri vigorosius operatur, item R. olei de lilio, castoreo an. vnt. 3. nucis muscatae euforbij an scr. 1. muschi, ambræ an. gr. 3. m. vnguantur renes, & virga, & peritoneum ante coenam, laudatur fel cortinum cum balzamo, & confert etiam oleum nostrum, seminis, & frigidis. R. priapi tauri, erucæ, piperis, gariofil. testiculorum vulp. suam, cardamo, an vnt. 3. caudæ slyncorum dr. 2. zucch. al. b. vnt. 3. f. puluis dosis dr. 2. cum vino, item R. tuberculum redolentium n. 2. deco.

decoquatur sub cinere, ac ablatis corticibus pistentur, & infundantur in ʒ. q. aquæ vitæ citram, & per 8. dies ponantur in olla vitrea sub fimo, deinde adde iulepi, il cinrang. & ex cinam an. dram. ij. diamulchi ʒi. palmæ Christi dram. in felle.

De Sterilitate Mag. Cap. XXXII.

Orationes nuper dictæ piè continuandæ cum precat. Annæ 1. Reg. 1. Domine exercituum, & cap. 2. exultauit cor &c. Tùm frequentanda lectio, & vota SS. Ianuario, Festo, & Desiderio nostris Ben. Ciuibus ad exorandam prolem; vt exorauit prolem Giphius Cyphus S Beneuentanus, & sapè lib. 6. Tobij in interrogauit Tobias Angelum &c & 7 & 8. vocauit Ragueal. ad se. Annam &c. celebratis euacuationibus præsertim in vxore, & decoctis chinæ, accipiat post mestrua per mensem pulueri herbæ Aron, flor. cinoforci dram. 1. cum vino, vel pomum mandragore aut, cum Actio vnt. 4. succi saluiæ per quatuor dies bibiti, tùm ellectuar. supra descriptum cum pystachijs item dram. 1. tripheræ magnæ, & benedictæ bibendo desuper vinum, cuius fuerit infusus testiculus herbæ canis. Tùm mulier mestrui munda supponat per tres dies hoc matricale, ac cibis optimis vescatur, & coeat cum uiro suo. R. cyperi, zaffaran, acori, saturægæ an. dr. 2. cum coagulo leporis, & eius felle, & succo mercurialis f. matricale, continuant aliæ ferraturæ eboris coclear unum cum optimo uino. Rasis docet si uolueris generare masculum duos testiculos apri, assos comedas, & coeas eadem die seruatis regulis, & generabis. Subditque si mulier sumat lac equinum ea ignorante, & statim coeat uir cum ea concipiet. Quæ omnia concomitanda suis benedictionibus, & fiat uoluntas Dei.

De Abortu Mag. Cap. XXXVIII.

Solo tactu ueneficæ, non ui naturali, sed pacti, abortum excitare solent, exempla in p. p. Prati Floridi. Prieri, &c. confuglendum ad iam dictas diuinas curatiuas orationes mutando locum, & aerem, ac in reliquis præceptis medicis in regimine prægnantium utendum, & pro præseruatione pete cap. ult. lib. 3. ac bis in hebdomate accipiat hunc puluerem cum miua cithoniorum. R. diamargar Auicennæ corall rub. præpar. trechisei de Kâra-be an. dram. ʒ. dicitur.

Doloribus Artuum, Musculorum, Chyragicis, Podagricis, Ischiadis, Mag. Cap. XXXIX.

Cognitio difficilis pendet ex oculatissima coniectura, & philolophia callidi medici, obseruantiaq; eadem qualitate Exorcista cum ægri inspectione probabilis hoc enim morbo multi obseruati sunt affecti, quos medici

dic; medico ordine curabant, ac tamen reperta, & vsta fuerunt instrumenta maleficialia, & sanitas restituta est.

Præmissa diuina curatione dicantur Psalmi 83. & 37. aut aliæ preces cum instituto regimine ad siccum, & temperatum vrgente, statim initio minorandum.

R. fol. bettonicæ, iuz, fumariz an. p. 1. mirabol. cirr. & keb. an. dr. 1. senæ vnt. ÷ f. d. in aqua infus. ros. rub. col. diss. syr. ros. fol. pf. vnt. 4. fof. rub. vnt. 2. m. f. p. nec errabis si addes Rhaub. pul. dr. 1.

Doct. simus Fouentinus in consilio de podagra iubet, vt post quintum diem affectionis continuetur assumere scrop. 1. pilulæ de hermodact. desuper bibendo sy. de betton. de sthæcad. & infus. ros. rub. an. vnt. 1. ÷ cû aqua aqua iuz. laudo etiam illas descript. c. de stomachi dolore.

Appatente morbi declinatione vtor post vniuersalem purgationem hac confectione. R. salzæ perill. optimæ vnt. 1. cort. ligni sancti limati vnt. ÷ fenæ, epithymi, polipodij quer. an. dr. 7. hellebori nigri præpar. dr. 2. betton. iuz an. dr. ÷ puluerizentur, ac super addantur aquæ vitæ vnt. 3. & cum melle optimo despum. f. confectio, dosis sit vnt. 1. ÷ pro vice manè per sex horas ante prandium; hæc sola continuata per 20. dies morbos etiam ex lue venerea confirmatos curauit: ita vt aliqui lucrorum cupiditate non eharitate impulsu propria arcana (ablatis aliquibus) esse iactabant; Nobilis Medici officium est de suis medicamentis palam rationem reddere, nec locietatem cum aromatarijs habere; alijq; impartiri, laudatur vinum iuz arteticæ continuatum, vinum rosmarinæ, ros. rub. & betton serò pilulæ masticis; tûm conferuæ saluæ, rosmarinæ, ros. rub. gariofil. mirabol. kebuli conditi an. p. æquales. Chiroteæ ex pelle canis ruppi vtilissimæ sunt.

Externè oleum de ranis, vel lumbricorum, quando est calida affectio, in frigida oleum cornu, vel stercus pauonis, vel de gagate; cum benedictionibus appropriatis, vt alias dictum est.

Et inter arcana est hoc. R. artemisiz, matriconiz, iuz art. verbenæ hyperici an. p. 1. ranarum, lumachiarum an. nu. 6. pistentur, ac macerentur in oleo, vel ros. vel vulpis, & cum asfungijs, vel porci, vel vituli, vel Vrsi, vel Leonis, vel Tauri, aut vnitim f. vnguentum.

Neque obliuiscaris cauteria in cruribus, & brachijs, & vrgente fluxione in collo, alia etiam scripsimus lib. 3. cap. 2. & lib. 4. cap. 3. nostrum enim est pauca eligere hic; non tractare. Suffitus emplastri vsti descripti cap. 1. huius lib. in partibus affectis valdè conducit.

Mec audiendi sunt iactantes pretiosis, & superstitionis curare medic. contra quos doctissimo zelo irruit Nobilis D. Paulus Zacchia lib. Q. med. leg. 1. 1. Q. 7. pulchra scripsit Ronleus arcana de med. venat p 90. ibi ad Tophos, & Amat. cent. 5. 29. curat ad præseruandum, deinde memoratur uccus caparum illatas, & desuper piperis nigri puluisculus resperusus, ac spingnia vino decoctionis cymini imbuta super posita bis in die.

Et notandum præpono verissimum in me obseruatum ter vsque ad hunc annum 1643. 23. Martij in qua die natus sum, correptus onnua podagra. Sicut obseruauit in nobili Famili, aquæ omni anno saltem vnus corripitur morbo à prima Septembris vsque ad 15. Ac de Ichia describebam luculenter in cons. Illustrissimæ, & Excellentissimæ D. Marchionis Terracusi quondam vxoris Excellentissimi D. D. Caroli Mariæ Caraccioli Marchionis

shionis Terrecusij, Principis Campaniæ, Equitis Velleris aurei, S. M. Cathol. Magnatis, & eius exercitus Principis dign. & matris Excellen. Ducis S. Giorgij D. D. Hieronymi S. M. Cath. Cubicul. intimi.

De Febris Mag. Cap. LX.

Magica febris definitiue describi potest, quod sit calor extrinsecus accensus in corde mediocribus spiritibus, & sanguine per totum corpus lædens operationes naturales à vi dæmoniaca externè, vel internè ob magica pacta. Cognitio est confusa, difficilis, indiget subtili, diligentiq; examine. Primò si febrilis calor non correspondeat ideæ febris, ac tactui sapè vagus sit. Secundò si nimis varietur modus motus eius, vt accessiones sint confusæ, improportionatæ, inadequatæ, mixtæ conceptui febris. Tertio si exentia consideretur admiratione digna, medica pronostica illudentia. Quartò si sympth: mata, vel sint ita parua, aut magna, aut non adæquentur essentia febris; adsintque timores, & mæstitiæ, vel intempestiui ritus, estantibus auribus suspiria profunda, oculorum album, citrinum, vel viride, vel liuidum, cum pupillis ocluris, somnia terribilia, murmurantesque, flatus, extremæ vigiliæ, & improportionatæ cum violenta macie corporis, vel aliquid simile miro notatu Quintò si nolunt libere exconferi, vel timent sermones morales, aut diuinos, vel abhorrent Religiosos, pioq; viros, sacraq; appensa, seu amuleta. Sextò si quæ suspicio coniecturatur de maleficio ab aliquâ maga propter facinus, vel odio, vel amore.

Si mutatio loci, vel cubiculi, torsq; sanguentia conserat, aut inspecta forsan maga suspecta timor, & tremor per essa cucurrissent, falsidiumq; excitatum esset.

Quibus maiori ex parte obseruatis, confugiendum est tanquam causam ad aliquid diuini, seu quid mirum absconditum, quod intellexit Galen. 1. proret. 4 Non enim simpliciter quæcunque causas habeat incognitas aut inopinabiles diuina vocamus, sed vbi mirabile duntaxat, non quidem ad aeris constitutionem: sed ad Deum permissiue, vel ad Dæmonem mediatae, aut immediatè agentem, vt alibi, & quamquam Medicus agit tantum naturalia, vt Christi fidei imbutus decernere debeat in hoc casu, vt vniantur acta, electis remedij naturalibus cum diuinis. Diuina semper priora benedicendi quæ benedicenda sunt à Sacerdote, vt scripsimus cap. 1. huius.

Facta perquisitione in locis suspectis, ac repertis, & dissolutis, & ritè cõerematis; etsi aliquorum mortem in huiusmodi combustione obseruauimus, sic iubent tamen Auctores; vt fusè Del Ritus lib. 6. cap. 11. q. 3. 1. Condrochius 1. lib. de m. v. 8. Cesalp. Carrar. Belhauer, Menghus, &c. pluraq; exempla in p. p. Præti Floridi, in omni febre dicendum Fungelium S. Lucae 4. surgens Iesus ex Sinagoga, ac Orationes S. Bartholomæi, Sanctiq; nostri oriundi ciuis; & Præfulis Ianuarij Mart.

Febribus ardentibus Mag. Cap. XXI.

Premissa dieta, sanguinis missione repetita cum sacrificio; purgatione conuenienti; laudatur aqua cucurbitæ cum dram. 1. diamarg; frigidi, item aqua portulacæ cum dram. 2. seminis psillij infusi per noctem, ac colati, adiuncta iulep. viol. vnc. 1. & 3. ÷ pulueris dicti, item hordeatum, & in statu febris tribue dram. 1. camphoræ in lib. 1. aquæ acetosellæ, vel cum vnc. 3. sy. viol. item potus decocti fluuialium cancrorum, & sebesten. alij vtuntur sy. de papau. rubeo cum aqua scabiola, & sempre uo

Optimum diuitibus in Mag. febre, & ad præseruandum ab Heticæ, R. seminis psillij, portulacæ, cithoniorum, citruli an. vnc. ÷ radices febrifugæ, seu centauræ minoris ÷ fragmentorum smaraldi, agathæ, iacinti, zaphiri, coralli, ambræ, perl. præparat. scorp. ÷ puluerizentur, & cum gummo dragag. diss. in aqua acetosellæ, vel cucurb. vel portul. fellec. secundum artem, vel utere tantum pulueribus, addendo cornu Rhinoceronis, & lapidis Belzuar. an. scr. ÷ cum benedictionibus appropriatis.

Hic puluis è lethi faucibus exemit meum Nepot, D. Iulium Vascellum grauis armaturæ militiæ Excellentiss. D. Principis Concz, &c. Alterium, & D. meum compatiem Hieronymum Collem Thesaur. Beneuen. aliosq;

*Febribus alijs Putridis, ac Heticis Magicis.**Cap. XLII.*

Precedentibus sæpè dictis cum cap. iam scripto continuatur assiduatio Euangelij Sancti Marci 6. Recumbentibus vndecim discipulis, &c. cum febris sit difficilis eradicationis bibantur apparente aliqua digestionem dr. 2. huius trochisci, R. spodij, eupatorii, seminis cuscute, & hendiuiæ, berberis an. dr. 4. xilaloës, dragaganti, anafi, absinthii, daronici an. dram. 1. terantur, & cribellentur cum aqua calida. f. troch. per septem dies cum vnt. 3. sy. acetosi accipiendi, item succus pimpinellæ per tres proximos bibitus ante accessionem ad vnt. 2. tertianam eradicat, idem operatur succus radicû, & foliorû berbenæ, eodè modo utimur pentaphillo, virga pastoris, uel herba Turcæ, ubi uerò apparêt oppilationes, tam splenicæ, quam hepaticæ, quàm mysericæ in febribus lógis compono hoc ellec per tres horas ante cibum ad duas dram. accipiendum, & confert ualdè Nephriticis, R. utriusque astrologiæ, radices iridis, squinant, geutianæ, matitica, seminis hyperici, succi marrubij, eupatorii, uerbenæ, an. dr. 1. iacoris, spicæ nardi, myrrhæ; Camedrios, corpebalzami an. dram. ÷ camphoræ scrop. 1. ligni aloës G. V. puluerizentur, & cum sy. de tribus rad. f. confectio & quando petis euacuationem adde senz polipodii, epithymi, agarici troch. an. dram. 1. quæ omnia conferunt spuris tertianis, quotidianis, & quartanis, & etiam ante harum accessiones iniatiatas tribuunt cum uino dram. 1. huius saluberrimi pulneris, R. coriandr. præpar. millilois, hyperici

an. dram. .x. cinnami parū f. puluis, & omnia sint ab Exorcista cum Rituali benedicta.

De Quartana, Philonius Rom. lib. 7. cap. 12. plura curiosa, & dixit phlebotomia de saluatella sinistrae manus in hora accessionis curauit multos me vidente, quamuis sit contra regulas artis, Lumbifanus examinat. Locū vero mutatio in omnibus morbis confert.

Hæcticæ febrī, sine putrido, nec in tertio gradu, celebratis alijs auxilijs, vt balneo, & lactis exhibitione, & quæ diximus Cap. ardētibus, &c. vtor dram. .x. huius pulueris R. specierum omnium lapidū præciosorum, ambrae croceæ an. serop. ÷ femin. maluz, pertulacæ, papau. albi ana. dram. .x. sandalorum, gummi dragag. rasuræ eboris an. dram. .x. ÷ ossis de corde cerui, & eranei humani, corall. rub. præpar. perl. præp. an. serop. .x. diarrhod. Abb. dram. ÷ zucch. albi vnc. .i. m. f. puluis, vel etiam electuariū exemit multos a faucibus orci, his omnibus præparatis postea benedicantur more Ecclesiastico.

Neque pium est ieiunium ferre in Tertiāna in tribus Dominicis, in Quartana in quatuor, cum sit potius obseruatio Paganorum, qui die Solis, & Dominicæ, seu Solis ieiunare solebant, quod iure vetitum fuit a Pontific. Mechiade, ex Decretal. Gratia, ex Platina in huius vita.

Febribus Mag. Puerorum. Cap. XXXXIII.

PVer benedicendus, ac appendenda sunt sacra amuleta, suffumigetur thure, beizuino, palma, astrologia rot. febrifuga benedictis. Euangeliū S. Lucæ cap. 9. superlegendum, & lac deinde nutricis corrigendum, prout exigit occasio, diæta, sanguinis missione, & pharmaco, vsus corallosum tam externe, quam interne feb. puerorum conducit, inunctio spinæ ex mucilag. femin. cydoniorum oleo viol. & cera prædest. Item R. succ. plātag. maluz, absynthij an. vnt. .i. farinæ, herdei q. s. pro limimento applicādo pectōri, & præcordijs, & Gradus R. sē priuui, plantag. solatri, rutæ ana cum farina herdei, & albugine oui, applicas stomacho, hæc omnia benedicantur, & propinentur cum consilio Medici. Dioscorides araneū cum splenio subactum, & limteo illitum, pro latumque vtrisque temporibus, & fronti iubet immittere. Apuleius lactucam leporianam sub puluillo vult supponi. Item cingere febricitantem perforatæ herbæ solijs. Constantius pedes, manus, & frontem inungit oleo scorpionis.

E

COMPEN

C O M P E N D I V M

De Fascino . Cap. XXXXIV.

Perillust. Domino Iosepho Fiscaro Aduoc. Primario
in R. A. Montis Fasculi, &c.

Fascinum triplex. Primum Poeticum, consistens in visione, seu iniu-
da aspectu, vel in loquela malitiose laudante, in quo superstitione
naturæ herer ponunt vires, refutans a communibus, Del Rio lib. 3. p. 1.
q. 2. Valles. de S. Phil. Leon Vair. Beneuentan. lib. 2. & 3. de Fascino, &c;
Secundum dicitur improprie Physicum, cum sit quædam contagio, seu
infectio ex mala qualitate præcellentis putredinis ab oculorum tuni-
cis, vel anguis eiectione, inuida imaginatione, seu excitante spiritus,
& poros aperiente, coadjuante lætitia, vel odio, visuque eradiante
infecto prius aere tanquam medio usque ad obiectum dispositum.
Tertium Dæmoniâ appellat, & est perniciofa qualitas dæmonû ar-
te illata, ob tacitum, vel expressum pactum cum iisdem dæmonibus fir-
matum. Hoc quadrat cum magica affectione pluries dicta. Re vera nec
que iusta Fascina eoadæquantur cum nominis Fascini etymologia, que
sonat inuidere, seu nimium videre, vt explicantur multa loca SS. Pa-
truum, Magicum verò potest veri fascinum, a fando, seu incantando, sic
de illo Viterbi Hiero. Poeta decantat

*Quandoquidem memini Tusci altâ in rupe Viterbi,
Ipse senem vidisse serum, cui dira vigeant
Ora, grauesque oculi suffecti sanguine circum,
Fronsque obscura situ, hirtique in vertice cani.
Ille truci (scelus) obtutu genus omne necabat.
Reptatur tenues animas, prauasque volantes:
Quin etiam si quando hortos ingressus, ubi annus
Exiit expleto turpens nouus urbe senectam,
Floribus, & passim per agros incanuit arbor;
Ille horus stragem dedû, arboribusque ruinant:
Spemque anni agricolæ mæsti fluere caducam.
Nam quocunque aciem horribilem intendisset: ibi omnes
Cernere erat subito afflatos languescere flores.*

Hoc fascino referunt Orbilius Beneuentanum Grammaticum Plago-
sum (tempore Ciceronis vixit 100 annos) adeo memoria fuisse orbatum,
vt neque primas litteras recordabatur. Hoc monumentum legi in quo-
dam veteri manuscripto a D. V. I. P. Bartholomæo Pacillo Beneuenta-
no conseruato.

Signa

Signa vero fascinantium videntur in oculis binæ pupillæ, vel forma bufonis, hirci, canis, equi, vnguium, serpentum, &c. nostris. n. (ait Mart.) temporibus deprehendæ, quibus in oculis erat nota catellini, vel bufonis, Palemones de Signorum interpret. ita, si vero nubecula vel obscura, vel pallescens, aut turbida fronti eorum insiderit, non te fugiat a dæmone omni nocumentorū genere lædi, ac addidit, qui conuersos circa pupil- lam circulos, qui cum motu ipso iuncti feruntur, habuerint. Sunt Signa mancipij.

De fascinatione Physica addit Didimus, quique oculos concauos, ac veluti quibusdam quasi foveis recendites gerunt, exhausteque ad eum vni- uerso humore, vt ossa, quibus palpebræ cohererent emnere, hirciq; sordidus seateere cernuntur cum squalore, oculi sunt strabi, glauci, ac lucidè terribiles. Signa fascini, vt plurimum est macies ac tabes: cum vomitu, & inappetentia, vigilijs, deliquijs animi cū tristitia, motibusq; conuul- sibus, &c.

Dispositi enim sunt magis pueri, & iuuenuli, & pulchri tanquam spongiosiores.

Curatio physica pendet a prohibitione agentis insufficientis, auertendo faciem, oculos, & ipsummet puelum, naturali proprietate laudatur rutæ Alissus, opalus lapis, gagites, corallus, vngues aleis, oculus Lupi dexter, vel mustelice, pars caudæ Leonis, pelis hircæ, Thasciozæ, radix Sa. yriõ, ac vana antiquorum omittendo, vt Deum liberum, Dictatoris etiamum, adipem Lupi &c. Tu vtire, quæ scripsimus lib. 3. c. 7. de præcauat & cõ- ducunt omnia Alexipharmaca; ac statim sumigetur puer hoc pui. R. Thuris, myrihæ, astralog, rot. rutæ siccæ, sulphuris, ambræ crocæe an. dr. ÷ ligni aloes G. 7. mac aliqua danda antidota nostra pag. 113 descrip- ta. Ita sicut sunt affectiones, & symptomata repetenda, horum capita iam scripta, interim tempora, stomachus, præcordia, narices liniantur an- tidoto nostro dissol. cum aceto, vel Theriaca, omnia benedictionibus mu- niantur, iuxta Ritualia; ac pie recitetur Orationes S. Mercurij, & S. Bar- bati, ac S. Bartholomæi rescriptæ pag. 146. ac S. Ianuarij.

Nobilissimus Patritius Beneu. D. Hieronymus Mascambrius Ifernæ Episcopus præposuit. Cur antiquitas contra fascinationem obseruabat spucere, vnde Tibul. lib. 2. *Despuit in molles, & sibi quisque sinus.* ac etiam vulgo, *Far la Fico.*

Sat respondi posset, ea Gentilium fuisse superstitiosa, quorū valde erāt imbuti. Speculandum tamen paucis, vel. n. fascinum est contagium, sic de spucere, signaculoque ficus obuiare auxilij esse suadet ratio, cum conta- gioni illi spucendo oppugnetur, impeliendo aerem, diuertatque Adde quod corpora paratiora ad ea pessenda huiusmodi fascina sunt viliora, tanquam non ita resistentia. Spucendo vero, ac ficum figurando animo- sior sit homo, siccine melius resistens, nec exaudiens vocem, ve commo- tionem, inuidiamq; fascinatis. Vel est dæmoniacum, ac pugna inuicenda cum Diabolo superbo, at sæpe victoria adepta est a fortibus in fide eius fascinoza paruascentibus, ludantibus, calumniatibus his signis.

Pestis senior bello, singula falce metens, effranis belua, damaosa, sce-
da, misera, violenta, maligna, contagiosa, lethifera, omnium ægri-
tudinum Stigia Regina, a Gal. 3. epid. 10. descripta. Quiunque morbus
vno in loco multos simul inuaserat hic vulgaris nominatur, cui si accidat
vt mulcos tollat, pestilentia efficitur, tu adde aſvi dæmonia ca externe, &
interne ob magica pacta, scripta lib. 1. de potentia notum est lib. 2. cap.
2. Exempla sunt: plura, ac nostris temporibus visa sunt, ac multa eorum
facinorosa, veneficaque corpora Diaboli ministra Vulcano tradita ab
Africa Mediolani, locisue Allobrogum, Regioniq; Gallix Cisalpinæ, Flo-
rentiæ, Mantux, Ferrariæ, quæ miseranda calamitate anno 1630. & 31.
vnguentis, & pulueribus dæmoniacis portarum coronides, ac in Eccle-
sijs aquarum lustralium fontes inficientibus contagio animalia ratio-
nabilia num. 150000 ultra interfecerunt Regnum, Regioneq; Romanæ
Vrbau. Sanctiss, VIII. prudētia, ac Excellentiss, Præregis, Neap. vigilātia
in Limenarchas, & Ciuitatum custodes, explorantesque instituendo præ-
seruatæ, Cardanus lib. de var. rer. nostro lib. 2. cit. huic similem narrat hi-
storiam, altera legitur lib. 2. c. 6. Cælij Rhodogini nequitia Dæmonum
excitata, origo mali a terriulamentis specie humana; subdit. Quibus
auerruncandis nullis prorsus amuletis opus erat, vel vt assolet, mysticis,
sacrisq; verbis, sed velut lymphati, ac arretitij, vocantes nec audiebant,
etiam si in arcto asseruarentur. Per quietem obtingebant hæc quando-
que inhorrescebat febris, sed ita, vel nec color demutaretur, neque in-
tas item calor; nam nec inflammatio, vt fit, persentiebatur, verum tussis
infecta erat, nulla discriminis specie. Tubercula se se ostentabant, sed
non eodem tempore omnibus, nec eodem loco. Quibusdam profundior
obrepebat somnus, alijs dementia cum rerum omnium obliuione, vt in
eibi neglectu conficerentur, ac furentes e lectulo sese proriperent, vt se
daturi in præceps, aut sitis ardore flumina perituri. Morbus tamen hic
contagiosus haud fuit &c.

Romani etiam gentiles fidem adhiberunt magis pestem causare po-
tentibus, scribit Vairus lib. 2. de Fasciis pag. 16. Roma vero cum ob fa-
scinum pestilentia, aut graui morbo laboraret hoc pacto Ciuium cōsul-
ti Consules consul. bant. Dictatorem ex seniorum memoria reptitum
creabant, qui clauum (hæc erat supersticio) in dextro latere ædis Iouis
Opt. Max. in Capitolio figebat, & statim pestilentia, quæ nec diuina ope,
nec humanis consilijs depelli poterat, discedebat, ac plura Linius, & re-
center Felicianus Bætera Br. xianus collegit pulchra.

In curatione obseruarunt præcipue vti remedijs diuinis, vt; puta iei-
nijs, orationibus. cæterisque salubribus Sacramentis, extat scriptus Ri-
pæ ib. 2. c. 1. descriptus, idcirco pijsimus Pater Opt. Max. necessitati
conuulens Reip. Christianæ sæpe iubilæa misit.

Quo

Quoad partem medicam considerabatur pestis ex venenis naturalibus contagiosis: Et finem imponendo huic Sexto Libro, describam Catalogum, seu Indicem Sanctorum Beneuent. vt eorum nomina innotescant, quorum Historias perbelle descripsit Reuerendiss. D. Marius de Vipera Archidiaconus Beneuent. vir omnibus fere numeris absolutus.

S. Arnaldus	Archiep. 35. M. 1332	S. Sophius	Episc. 24. M. 49
S. Apollonius	Episc. 16. 332	S. Stephanus	Mar. Puteol. 305
S. Barbatus	Episc. 33 666	S. Thomas	Episc. 23. 440
S. Benignus	Archid. M. 490	S. Taso	Abb. S. Vinc. 729
S. Cassianus	Episc. 17. 341	S. Zosimus	Episc. 28. 553
S. Dorus	Episc. 15. 330		
S. Desiderius	Lector M. 305		
S. Emilius	Episc. 20. 430	S. Artelais	Virgo 566
S. Euntius	Episc. Astenfis 741	S. Bella	Monial. S. P. 1280
S. Felix	Papa 4. 630	S. Daniella	Ord. Prædic. de Vipera Famil.
S. Festus	Diaconus 305	S. Offa	Abba. S. Pet. 569.
S. Photinus	Episc. a S. Petro missus 40		
S. Ioannes	Episc. 21. 430		
S. Ianuarius	Episc. 13. Protector Ben. & Neap. 305		
S. Ianuarius 2	Episc. 18. 347		
S. Liberator	Episc. 12. 300		
S. Marcianus	Episc. 27. 536		
S. Milo	Archiep. 11. 1062		
S. Natalis	Presbyt. C M. 750		
S. Paldo	Abb. S. Vinc. prope Vultur. 750		
S. Paulus	Diaconus 404		
S. Piaton	apud Gallos 313		

Plura in Historijs scribentur ab eodem Domino D. Mario de Vipera pulcra, & erudita, & nos in nostris.

D E
N V C E M A G A
B E N E V E N T A N A
P E T R I P I P E R N I

*De Lepra, & Isciade a Lamia causata pro NVCE
 Beneventana*

C A S V S P R I M V S

Vixer quædam propter longam familiaritatem, eu-
 risitate iocosa ducta, quæ cum vetula strigima-
 ga habuisset, excitata ad ludos Nucis Beneventa-
 næ ad re, non vero, sed ludædi animo, Principis se-
 ctam sectaturâ ter promisit. Vetula vero adeptæ
 amicitiz læta, vt suo Principi eam expiscaret, ac
 ad standum promissis confirmaret, ludos inex-
 plicabiles, lauta conuiuia, venereaque gaudia
 & amplexus dulces callidis quibusdam verbis
 amplificabat. Monebat ne vnquam signo Crucis
 se signaret, nec corde, nec verbo nomen Iesu, vel B. V. Mariz, ahaq; sãcta
 verba nominaret, ded itq; etiam vnguentû; vt nocte ventura hora 4 brac-
 chia, erura, nates, eunnum, pectusq; leniret, insufflato prius quodam pul-
 uere in mariti collum, vt profunde dormitasset tota nocte. Dixitq; vt
 quid optaret ad equitandum baculum, ne, an hircum, asinum, eanem, &c,
 explanaret. Subdidit illa simulate, doce me prius agendi modum domi
 meæ, interim cogitabo de equo; subridens lamia se libenter id facturam.
 Nocte aduentante per ossa mulieris quidam terror cucurrit; ruminans
 nefanda interdicta sibi a vetula; & Angelus sanctus Custos interne (cre-
 do) dissuadebat ne scelus illud magnum committeret, cum ecce ventus
 quidam, & oculis visa lamia submisit loquens. Age? Age? Vnge? nam
 maritus tuus dormiet, cum postea breue gaudendi tempus habetur,
 Illa terrefacta, subdit, ij, ij tu? Ego quidem nolo Creatorem meum
 Iesum offendere, iocose promisi, torua, perfida strix ita tumefacta
 flatum

statum, eed spueno igneum, & fœtidum in mulleris faciem insufflauit, ictumque in offe scio dextro cieculauit: ac tota nocte exurentem faciem tulit, ita vt mane, eeu lepra infecta lectylo iacebat eū isehiatico dolore. Dolor enim ab offe sacro vsque ad pedem dextrum descendebat. Quam historiam in scio marito iuramento mihi patefecit dubitans de aliquo maleficio. Dum hæc in arce Beneuent, narrabam cum D. Dominico Preaccino de Monte S. Viti, nepotis tamen nobilis scriptoris Calisti Preaccini.

Petijt Nobiliss. Dom. D. Iulius Vintimilia Patritius Ard. Beneuent; Quomodo poterat expiratio illa lepram excitare? Ego aliud exemplum narrabam cum Sprenger, pag. 33. naturaliter enim in mestruiosis mulieribus, vel cacothicis vi contagij, ex suo viro sanguinem corrumpendo, & euocando potest id causari, sed non affirmari approbè in casu nostro.

Neque possumus dicere, quod fuisset ex applicatione venenorum, quia præfagire non poterat, an mulier sibi morem gestura recusasset; ergo tenendum est fuisse a Dæmonis vilamizæ magistri, ira moti ad vindictam suæ delusæ ancillæ. Probat id doloris isehiadis causa, nempe ictus, qui ad se humores crassos traxit vi dæmoniaica. Adde etiam Dei permissentiam, vt mala familiaritas, nimia curiositas puniretur.

Curata fuit lepra ratione diuina, & medica. Inter hæc persuasi offerenda vota; ac preces S. Ianuario nostro Episcopo, & conciu, impulsus miraculis lepræ, quæ corripiebantur, qui lasciuie dormitabant in suo cubiculo, in quo natus est Sanctus Beneuenti, Tum dicendâ Orationem Leprosi, Matt. s. Marc. 1. *Domine si uelis, potes me mundare*, quæ cum medicis etiam auxilijs fuit curata. tamen post annum expirauit eodem tempore,

APPENDIX MVRGHONO

De mala Conuersatione prohibenda

PLura tibi dicenda non correspondentia tuo pio Dominatori, D. Illustri, Michaelang. Baglioni Marchioni N. P. quæ uelo silentij uelo, fuge malam Conuersationem, nam Plutarchus lib. de cogn. ver. amic. ab adulator. notauit tantam habere vim assiduâ Consuetudinem, vt vix imprudenter exprimamus uitia eorum, cum quibus agimus, vnde Euseb. lib. 6. de præparat. Huan. S. Bonos quippe mores conuersatio praua corrumpit; sicut etiam prauis mores proba Conuersatione corriguntur, Seneca tertio de Ira, sumuntur a conuersationibus mores, & vt quædam contactu in corpus uitia transiunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebrietas conuictores in amorem uini traxit. Impudicorum cœtus fortes etiam viros emollit. Auaritia in proximos vires transfudit suas, eadem e diuerso ratio virtutum est, vt omne, quod secum habent

bent mitigent. Nec tam valetudini profuit utilis regio, & salubre cœlum quam animus parum firmis in turba meliorum versari.

Difficile quidem potest euadere, qui degit in Regione pestifera, vel non humectari sub aquis, ita prauorum conuersationes, quæ leprosis, & morbis pestilentibus assimilantur, tactu, propinquitate, & aspectu nocentes. Sic optime consuluit Ficius. Memento denique effrœnatos, & imprudentes, & malignos, ac infelices procul fugere. Hi namque malorum pleni Dæmonum, vel radiorum malefici sunt, & tanquam leprosi, pestilentresque non solum tactu nocent, sed & propinquitate, & aspectu, sane propinquitas ipsa corporum animatorum putatur esse contactus propter efficacem vaporum exhalationem foris a calore spiritu effectum manentem. Maxime autem pestilens erit flagitiorum familiaritas, atque erudelium. de tripl. re. 23. ideo vulgo. *En lo posto al buono, che si ricorda.*

Vir bonus est quis?

Qui consulta Patrum, qui leges, iuraque seruat. Non solum conuersatione dicta, sed praua obiecti præsentia, turpiaque verba bonos vitiant mores. Sic Lactantius spectacula cuncta damnauit lib. 7. de cultu vero, ac Histrionum impudicissimos motus, Mimorum adulatoria de adulterijs, scenas corruptelas vitiosiores, comicas fabulas de stupris virginum, de amoribus meretricum fingentes, libidinum flammæ, seu irritamina, quæ omnia a veris zelotypis Pastoribus, vel interdicens, vel corrigenda. Narrat Plutarch. de amat. enar. de Strabone, qui Aristocheam formosissimam puellam nudam videns, in eam magno utriusq; malo exarsit, sunt exempla fere innumerabilia, vt in Specul. Exempt. in Prato Florido, & recorder Susannæ, cuius visus mutauit senes in iuuenes, Daniel 13. Dauidis, & Bersabæ. Nec nos sumus Dauide sanctiores, vel Salomone sapientiores, vel Sansone fortiores, inquit S. Hieronymus, idcirco oculos nostros auertamus, ne videant obiecta vana, & periculosa. Gentiles etiam legimus hæc euitasse. Augustus ex Suet. cap. 44. Fœminis ne gladiatorum quidem, nisi ex superiore loco spectare concessit, Athletarum vera spectacula muliebrem sexum submouit, habes C. de repudijs, l. consensu S. vir quoque, licuisse marito repudiare vxorem, vel sine iusta, vel probabili causa foris pernoctantē, vel Circensibus, vel Theatralibus ludis, vel arenaarum spectaculis, in ipsis locis, in quibus hæc assolent celebrari se prohibente gaudentem, vt Sempronius suam repudiavit vxorem, quod ludos funebres spectasset. Hanc recte Lacedæmones non solum imagines, sed libros etiam, Archilochi parum pudicos a Rep. iusserunt exulare, lib. 6. cap. 3. Val. Max. num.

*Verba mouent animos, oris lasciuia pectus
Pulsat, & in Venus semina mortis agit.*

Leges Romuli erant, vt refert Plin. in vita, quòd qui coram feminis ob-
scenium aliquid dixisset, non secus quàm homicida puniebatur, quòd Iu-
ris Consultus æmulatus, l. item apud Labeonem, qui turpibus, ff. de iniu-
rijs, iniuriarum voluit teneri, qui cum muliere turpes sermones miscent,
ideo cum S. Paulo Apost. ad Ephes. dicamus, Fornicatio autem, & omnis
obscenitas ne nominetur quidem apud vos, sicut decet Sanctos, nam libi-
dinositas mortale peccatum, vt explicat lib. 9. d. 45. num. 39. contra Sa-
chez de Mat. r. 2. hæc etfi de terminis tamen, vt vilia apponere licuit, plu-
ra forsàn in historijs.

C A S V S: II:

*De Gibboso vi Dæmonis mutatu in arenationem, seu ante pectus in
conuulso Nucis Beneuentana Mag.*

V Ir quidam Lambertus Alutarius in Patria sua Altauilla decoctus
Beneuenti iuribus statutarijs gaudens, vulgo *affidato*, artem suam po-
pulari lætitijs, & ritu exercebat, amore ductus, vxorem filios, & Patriam
tangendi, videndiq; causa in vigilia Sanctissimi Corporis Iesu Christi se-
ro, hùmida lucente Luna, nostra discessit ab Vrbe, cum vix duobus mil-
liarijs seniorus, inspexit in plano, prope flumen Sabbati in fertilis ruris
confinio perillust. D. Patris Ben. Franciscus Ianuarij, omnium virtutum
ornati, magnam virorum, mulierumq; turbam saltantium, & cantantium,
ben venga il Giovedì, & Venerdì, putans esse messorum, ac feminas spicas
colligentes, ad eos rhythmica, canoraq; voce accedens, *o Sabato, o Domen-
nica*, replicando, quæ facietis, & Gibbosus homo, etfi exterus, omnibus
arrisere, ac vnã ex ijs arreptus, diuerberatis scapulis saltabat, quibus
choreis expletis, & defesse, sub quadam alta, spaciosaq; & magna Nuce non
longe à Flumine accesserunt, vbi plures mensæ multis esculentis paratz
erant, famelicus forsàn, v. l. iocandi animo ambitioso, ipse prior sedem ac-
cipiens accumbit, cum en dæmon à tergo vi, & arte indicibili, intenso, sed
momentaneo dolore, miraq; celeritate montem illum morbosum, dislo-
catis spondilibus, super humeros adæquans, ad pectus extulit: Siccinz ille
cito vociferans, ò IESU, Virgo MARIA, omnes cum dapibus, lumini-
busq; euauerunt, atque manibus sua terga tractans, gibbosam eleuatio-
nem non inuenit, & quam oculi non videbant, nunc ante deformem, & la-
mentabile impedimentum inspiciunt, Lambertus igitur ad animi fortitu-
dinem excitatus, eas lamias esse colligit, itinere terminato, nouam tamen
molem anteriorem plorans, ad domum suam auroræ nuncijs cantu perue-
nit, ianua pulsata. Ridiculosa magis fortuna parat: vxor epim pudica no-
cturnis territa ictibus, quis est iste temerarius? dixit, ille mutula voce re-
fert, Lambertus tuus? vox quidem ei talis videbatur, mente verò non con-
cipiebat hora illa, malis amica, maritum aduenire potuisse: surrexit è le-
ctulo, fenestram aperit, dum lunari luce eum hominem sine gibboso signo
inspexisset, alta voce vicinos, & parentes proclamans, mortarium proiecit,

non sine periculo capitis fracturæ infortunati viri, tunc miserandus ille
 vlulans, sum Lambertus? falleris? hic sum, aperi? narrabo meos casus, aperi?
 tace? tandem voci cessit, diuersaq; figura domum ingrediens, euentus sub
 Beneuentana Nuce, suæ vxori, ac parentibus narravit, ita vt mane cum per
 plateas Altavillæ, non gibbosus ambulabat à suis creditoribus non cog
 noscebatur. Post festiuos dies reuertens ad nostram Urbem, vt tutior, sed
 mutatus ab illo, iocosa puerorum acclamatur audita fuit. Casus hi sunt
 multi apud nos, & Scriptores plures, quos breuitate omitimus.

De Lamijs. Cap. I.

PErstringam de Nuce compendium, quæ ab omnibus fere Regionibus
 est nota oribus, & auribus, à nemine examinata, ac supp. verissimas
 esse Lamias, seu Ianaras, satisquæ probatas à Del Rio lib. 2. q. 16. vbi centum
 Auctores, & negates incidere cōtra Canones, & diuinas Leges, 14. q. 1. &c.
 de frig. & malef. titul. quot Inquisitores, & Commissarij ad captendas
 informationes, iustitiamq; exequendam, constituti in varijs locis: quot re
 tractatæ Beneuenti? quot cōbustæ, his ludis gloriantes, & vsq; vulgares le
 gant totum lib. 6. r. p. Prati floridi, ex quibus probatur, quod corporali
 ter, seu totaliter, rarò phâtasticè, nisi quando sunt à nimijs ludis lassæ, ire ad
 cursum, seu ad nefanda concilia, Nucemq; Beneuentanam indicibili cele
 ritate, vt solemnem locum. Et quoniam Aristot. ait se ipsos, & alios decipit
 ab ignorata vi nominum, quanquam Gal. ad eam declarandam longum
 tempus terere vituperet, tamen in 63. pronost. 39. & primo de diff. puls. neq;
 cessariam appellauit, plura inueniuntur nomina harum malignarum mu
 lierum, dico mulieres, cum vijs reperiantur, sed pauci, hinc dictum, latro
 cinium in viro, veneficium in fœmina, ceu fidei minor.

Magæ primò vocantur à magnis actionibus vltra naturam, seu quæ vi
 ribus humanis perfici nequeunt, apertè verò, vel occultè Diabolis audito
 ribus ex perficere multa posse profitentur.

Sagæ, quia satis pessimè faciunt, multa scire volentes.

Lamix (à Lilith. hebræo) à Lamia fœmina, zelotypia furens ob adulte
 rium maritum: infantulum adulterinum necauit, & quosquos poterat, vel
 ob similitudinem quandam cum Lamijs antiquorum, quæ repræsenta
 tur phantasticè in specie pulchrarum mulierum splendētium, amore cap
 turū a iuuenibus, vt hos perderet, vnde Empusæ, ac Marmolicia, vel Lar
 uæ, & Lemures fuerunt nuncupatæ, apparentes vnico pede, in varijsquæ
 figuris Dianæ dicatis. At nostræ Lamix conuiuantur, cum spectris collu
 dunt, negotiantur, libidinem exercent, ita vt ait Rhodog. lib. 19. 5. libidinis
 cupiditate allicere iuuenes, vt postea deuorent, maleficia patrant, infantes
 expetunt, sic Horat.

Hec præsa lamia puerum viuum extrahat aluo,

Et propter hanc appetitionem appellari etiam friges, ab aue. friga, huc
 vel illuc vagatæ, quamuis Plin. iudicet fabulosum, vel vt Mercurial. in cap.
 3. de mar. puer. à stringendo, sic Picus ex Ouid. Ang.

Prosa

*Prosa il dimostra quale sia questo angue ,
 Che al quinto giorno dopo suo natale
 Delle freghe già preda forte langue ;
 Poco il vagito fanciulleſco uale ,
 A chieder ſpeſſo aiuto alla nutrice ,
 Che è lacerato da queſto animale ;
 Aſorbe il ſangue la frega infelice
 Sì preſto con la lingua : inſattabile,
 Che 'l ſoccorſo oppor: uno eſſere non lice :*

Stringunt, & occidunt infantes non baptizatos odio ne ſaluentur ſanctiſſi; mo charactere, ac ſigno Crucis, ided ſtatim baptiſmo ſacro muniedi ſunt, ſic ſtrigz à L. ſtrygonibus, ex Odiſ. Hom. Anthropophagis, hinc Euectas, & Cnoſtices inſames fuiſſe infanticidiorum.

Lilith, à Lail, quæ nem ſignificat: ac interrogati quondam ſeniores Synagoga, quod plerique pueri non dum octiduani (u. d. ante Circumciſionem) reperirentur necati. Respondent eos interim à Lilith, hoc eſt à Lamijs, hodie poſſimum nondum baptizatis inſidiantur, & noto hæc cõciliabula fuiſſe ante Noe, ut Picus notauit, & nos ex Sacra Genef. pucros uerò, uel præfocant iniecta culeitra, uel acu poſt aures, uel intra unguis infixâ ſanguinem ſugunt, & necant, uel præcipitant è cunis, uel rapiunt, lancinant pro uſu unguentorum, aut grati cibi hæc Druidæ, Dryidæ, uel Druides ab Hiſpani, & Galli nominant.

Veneficæ quia sæpè etiam uenenis ſimplicibus, uel compositis à Magiſtello docto, impenetrabilibus utuntur, ex lib. 2. cap. 3. nu. 4. de ente Regali doctiſſ. V. I. D. Virgilij Pedicini. Beneuent. habetur plus namque eſt ait Imp. hominem ueneno extingui, quam gladio.

Incantatrices Græcè Epodis Carminibus uim totam tribuentes, uel Solis, aut cum alijs rebus miſtis, ac de his ſcripſiſſe Gal. de Homericâ curatione uolunt aliqui.

Ianaræ noſtro quoque uulgo nuncupantur, cùm per aerem gnariter ſentiantur dũ feruntur ad ludos, uel quia ita antiquitus nomen erat cuiuſdam tætareæ Lamiarum Duciffæ Lanæ dictæ, ceũ dicunt Ganidiz, à Canidia Neapolitana uenefica, ut Horat. ode 5.

Candidia breuibz implicata uiparij, &c;

Saganæ à uenefica Sagana hinc ſubdit. At expedita Sagana per toram domum ſpargens auernales aquas, &c.

Veiz à Veia. ibid. Veia exhauriebat ingemens laboribus, quo poſſet inſoſſus puer longo die bis terue mutataz dapis in emori ſpectaculo.

Foliz à Folia ſtiga. Nõ deſuiſſe maſculæ libidinis Ariminenſem Folia; Locuſtæ à Locuſta, Iuuen. Sat. lib. 5.

Inſituiſq; rudis melior locuſta propinquas,

Erichthotes ab Erichtoze Maga ibid. lib. 6.

*Hoc ſcelerum ritus hæc dira carmina gentis
 Eſſere damnarat nimis pietatis Erichtho,*

Est quedam quicumq; volet cognoscere Lenam;

Audita est quedam nomine Dispas anus.

Eriphia, ab Eriphia, Michaleis à Michala, Hecateia, Medea, Circea, Thesalia, ac in Sicilia Cyclopa, & Lestrygonas, humanæ carnis avidis, ita ut proprios depascunt filios, memorant, sic Thracia Herodiades, communiore vocabulo in aliquibus Regionibus nuncupantur ex Idumæa Herodiade prope Iordani Flumen habitante, choreis, ludisq; veneris est ut fructe, quæ multos, & multas ad suum conuictum trahebat. Diana ludorum memorans, Manarda erat in antro, nunc dicto *Grotto Manarda*, Alcina in Petra, nunc *Pulcina*, sub dominio iam Excellentiss. ac nobiliss. D. Principis pij, ac prudentiss. Cesaris de Aquino, eisdemq; encomijs D. Principis matris, Lucretiæ Centurionis.

De cognoscendis Sagis. Cap. II.

Pater prædicta in Cap. de Fascino, adduntur strata gemmata, ut si fæspeciæ reperiantur die Veneris, vel Martis, lassæ ludis in lectulo iactæ, si in aliqua corporis parte appareat aliquod signum liuidum, vel character, & tædet se signare sigao S. Crucis, si sæpe maledicunt, irantur, minentur, blasphemantur, raro confitentur, nisi hypocrite, si irrideant in elevatione S. Eucharistiæ, si scus manu fabricent, si aqua lustrali introitu Ecclesiæ non signantur, si hædinis carnibus non vescuntur, &c. huiusmodi, nam de faciendâ furca cum acibus, cum verbis, &c. de pedibus vngendis in stium, &c. de charta scripta, &c. ne exeant, quia Superstitiosum non scribitur. Adde signa, quibus tanquam mancipia signari solent à Principe Dæmonum in oculorum pupillis, vel binis, vel imagine bufonis, lacertæ, &c. (vt Melamp. de Phylon.) nam liuido signo dextræ, vel sinistræ mammillæ, vel lacertæ. Plura cap. de Fascino.

De Nuce. Cap. III.

Nv, ut arbor, & bonis, & malis proprietatibus fuit à Natura dñare. Primo enim cultorj præbet annua poma sua, quæ vocantur glandes, seu Iouis glandes, glandibus antiquorum suauiores, quibus oleum exprimitur, multis utile.

Præsumptæ, vel cibo comestæ cum caricis, & ruta, pesti, ac lethalibus uduerantur venenis, ac tantam vim habent, ut positus fructus inter fringos, & venenosos cibos, quidquid in eis virulentum effundat, rapiat, & extinguat, ut Isid. sic omnibus cibarijs suspectis imponendus.

Largitus usitate, lacos lumbricos pellunt, cum capra vero, sale, & melle, canis hominibus morfui conferunt.

Tormina, cum putamine suo crematæ, & umbilico admortæ, sedant.

Cortex combustus, tritusq; in vino, & oleo, infantibus vinctus, capillos elegantes efficit, alopecias replet.

Ulla

Illuduntur mammarum inflammationibus abscessibus, laxatis; cum exto
quo melle, & ruta.

Sistit menses crematum, tritumq; & cum vino ad motum, quod intra
nuces clauditur.

Putamine nucis dens canis inurit, quo plures quis nuces ederit, hoc
facilius tineas pellit.

Folia trita cum aceto aurium dolori, & angina cum ruta, & oleo.

Aduersantur capis, leniuntque harum sapores.

Ad dentium pruritus viles sunt.

Verustarum autem nucum, nuclei illi gangrænas, carbunculos, ægyl-
pas, ac alopecias, commanducati, & impositi, celeriter sanant.

Recentes stomacho minus nocens, dulciores enim sunt, quam ob cau-
sam alijs miscentur, vt acrimoniam auferant.

Oleum illitum liuores tollit.

Nonnulli ad nervos etiam vulneratos vtuntur.

Post pitces edita, incidunt eorum viscositates.

Potesit etiam stomacho aliquid vigoris acquirere, & ventrem cum garo-
fampis (si viridi) molles quo circa non sine magna ratione clamat, cur

A Populo saxis prateruente petor?

Si merui, videorq; nocens, inposita flamma,

Et liceat misera sedecus esse semel:

At Nux dicta est lingua am nocitura tua.

Hinc Plin. lib. 17. cap. 17. *nam quædam umbrarum proprietates Tuglan-
dium grauis, & noxia etiam capiti humano, omnibusq; &c.* ac infe-
rius subdit esse venenum. Faucium, & capitis dolorem afferunt, & tusses
augent, & in calidis ventriculis in bilem mutantur, suntq; stomacho inu-
tites, sitimq; mouent, tum quia umbra arboris est noxia non solum homini-
bus, vel stantibus, vel dormientibus, quibus stuporem, torporem, ac quan-
dam sensuum grauitatem gignere solent cum minore momento, vt Plinij
verbis vtat, foliorum vires in cerebrum penetrant, sed animalibus alijs, so-
loq; ipsi, quod tetigit.

Sed cur umbra Nucis nõ ita noceat post multa circum verbera, & vulg
nera, frondibusq; quibusdam priuata.

An quia aer verberibus dissipatur, motuque calefcet, ac animus animo;
sior fiat; vel ab ijs partibus exanimetur insensibile virus, vnde discussum
non valeat in corporis ambum penetrare? vel spiritus verbera aufugiat
certe viles, vel crassi, &c. vt Plautonici, & Virg.

Tuq; inuade sam, vaginaq; eripe ferrum.

Pro turpi obsequio, ac pueris visso. Catul.

Da nuceis pueris meis

Concubini: satis dæu

Casisti nucibus, ac pro inexcrcabile, nefandaque sede tartareorum spiri-
tum, virorum, sceminarum quemaligarum concilijs, tripudijsque.

Hinc Populo saxis est prateruente petenda.

De Nucis Maga quid qualis sit. Cap. IV.

Vocem famosam monstrant plurimi curiosi, qui ab auis, & atavis, vel per traditionem acceperunt, vel annuentibus aliquibus scriptis. Quicunque enim exterus, qui moram Beneuerti fecerit, curiositate sciendi, scribendi, narrandi que, veritate ductus, de huiusmodi Nucis Historia diligenter nos, aliquosque Ciuēs est sciscitatus, mea tempestate fuisse, præsertim, Illustris, & Reuerendis, V. S. R. DD. V. GG. Lucas Cellesius, Marcus Antonius Coccinus Rom. Archafius Riccius de Piscia, Comes Gaudius Castellus Interamnz, & Nahartium Nob. huius nunc affine, prudentissimo viro gubernante Brunono Sciamanno, qui proprijs oculis, pedibusque videre, & tãgere Nucis destitutum locum, me duce voluere. Tum Illustrissimus D. Ioannes Oregius Nicolai, & Ioseph pater, ac Perillustris, & Reuerendis, D. D. Laurentius Martinus Vic. & Annibal Albanus S. R. filius, & nostri Eminentissimi Archiep. Auditor, & a Secret. & Franciscus Minutulus Patrit. Lucensis, & c. eiusdem Eminentis. Cubicul. Præfectus, ac Perill. D. Anellus de Socijs, ex Baronibus N. S. Nicolai, alijque qui de nostræ Nucis famosa fama in omnibus Ciuitatibus, & locis, quibus adfuerunt, testimonio perhibuere, qui cum sint omni exceptione maiores, quiesco, & nostri Samniticæ Poetæ citat. D. Primit. Maceab.

*De la famosa Noce il chiaro grido
No gli estremi Paesi, e ne i vicini
E sparso sì, che l'habitante infido
Dice si possessor de' suoi confini;
Quindi i Popoli tristi appresso il nido
Del gran Plutone, e de' suoi Cittadini,
Per cotai Noce han privilegio sale
Che nuocer non li puo schiera infernale.*

Parufinus Poetæ assimilans amorem nudæ Lamie pag. 91

*Amore è vna lasciuia ignuda sfrega,
C'è al buio, e fra gli horror senza sgomento,
Con l'oglio del piacer s' unge, e si sfrega;
Indi a caual veloce piu che vento,
Sopra' l'concupisibile appetito,
Alla Noce sen va di Malamento,
Che ben non si puo di, rdonc il mentito
Bancetto è priuo de l' honesto sale, &c.*

Nux igitur maga describitur, quod sit arbor mira quantitate alta, lata, ramificata ordinato artificio, omni tempore Lamiarum oculis viridis, a Principe Dæmonum destinata, v. nefandorum conuenticulorum, aliorumque scelerum locus primarius.

Hanc descriptionem accepimus a lectione quorundam Processuum eò

ita Ianaras manuscriptorum, ac a multis S. R. E. Inquisitoribus. Ex confessione earum, quæ retulerunt ex mente, ac antiqua Longobardorum traditione, veterumque Samnitum, quod illa Nux fere toto anno viridibus frondibus videbatur, fructusque suos abundantes, pyramidalis figura, qua trangularibus lineis emittebat, a multis non sine superstitione affectabantur, vetulaque exteræ magni emere solebant, putantes esse contra terriculamenta nocturna, puerorum umbras, ad epilepticos motus gestas, nec non ad concipiendum masculinam prolem, retentis intra matricem nucleis. Peregrini aliqui Beneuentani itinere egentes, calliditate vsi famosis Urbibus, simulatas nuces vendidisse eo pretio, vt vitam lautam duxerunt. Misera humana Natura data malis potius, quam bonis.

Vtuntur quædam pro maleficijs etiam Nucibus, referam dicta Del Rij lib. 3. r. p. q. 4. sect. 7.

Anno 1581. in Viuarésæ Oppido Annonaio, fuit malefica nomine *Bolarona*, quæ varijs plures cuique, non vno modo dæmones immisit, quibus grauissime diuexati fuere, in his filius, & filia illius fuerunt, quos nucibus alteri paratis, sed more puerili abliguritis ab ipsis, qui deferebant, singulos tribus dæmonibus possidendos mancipauit. Similia facitabat, Strix alia dicta, *Gachonne*, &c. Nuces enim vehementer appetunt ex memoria forsitan facinorum sub illa.

De Loco, & Origine. Cap. V.

Beneuentum anatomizauimus in Pet. Med. nostra, ac fusc in Historijs, nunc vt innotescat profanus locus, Nucis describemus Theatrum, Beneuentanum, quod perbelle prospicitur in Palatio Castri, aut in Ecclesia S. Michaelis Archang. extra caput Urbis, ab Oriëte Porta Summa, representatur enim quædam vallis triremis figuræ circumuallata, frugiferisq; amaenisq; montibus, longitudine plateæ planæ ab Oriente, vbi dicitur *Stretto di Barba*, a quo Flumen Sabbatû ad Occidentem versus Montes Vitulani per medium Theatri fuit ad Urbem Capuam, per lineam distantem septem miliarijs. A Ciuitate igitur bino miliario non longe a ripa Fluminis meridionali, famosa, vel umbrosa Nux, non lux, sed nox in agro D. predicti de Ianuario sub insaucto sydere plantata, ac a tenebrarum Principe electa ad ruinam animarum. Huic loco nobilissimus D. Octavius Bilotta Patritius Beneuentanus hanc Inscriptionem adaptauit.

Ob locum, iam superstitiosa Nuce, & maleficijs infamem, Stigpiorum alitum, strigumq; nidum, a Diuo Barbato Episcopo Beneuentano, extincto serpente instratum, & expiatum, & ob superstitionem deinde regermantem, Dei munere, & eiusdem Præsulis beneficio. Tandem vna cum Nuce radicitus extirpatam. Antistiti optime de Patria merito, sempiterna Memoria Monumentum. Octavius Bilotta. P.

Nucis

Nucis existentia in descripto loco probatur primo ex nostrorum *Strig.* traditione cum communi Civium sententia, ex Bartolo in L. procuratori falso ff. de condit. caus. da. & Soccino in Rubrica C. de edendo n. 4. scilicet traditio significat factum in fieri, & in facto esse, tum ex multarum Lad. miarum confessione, vt in Processibus.

Ac D. Inquisitor interrogavit *Rosam* si sciat, vbi erat illa Nux. Respondit, in quodam plano Beneuenti prope quoddam Flumen, cuius non longe ab oris, & ripis saltare etiam solite sunt. Tum subitum redditura erat ad suam domum, de mane campana pulsavit pro Angelica Salutatione, hinc relicta a suo equo, *Martinello*, se prope eam ripam abscondere coacta fuit, retinet hodie locus, *Ripa delle Lanare*, in qua erat, ceu antrum aqua plenum, qua æstiuo tempore Lamiz etiam balneatur, aliosque ludos aqueos exercentes, imo in media nocte S. Pauli, vel S. Ioannis, quando steriles ibant in eo loco ad coeundum, concipiebant, sed cur, nesciebat.

Quare & si sit superstitio, ac concursus auxilij demoniaci, non est impossibile succubos, Diabolis semen administrantibus, concipere (vnde referunt natos Gigantes, & Herculem, Æneam, Achillem, Alexandrum, Scipionem Africanum, Merlinum, &c.) cum habeat indicibile velocitatem malorum virorum fortiorum semen colligere, conseruare, fugere, ac immittere ad dispositam mulieris matricem sub concursu aliquo syderum, vt Spreng. 1. par. q. 4. Sed an naturaliter adiuuat balneum aque frigide ad concipiendum? ex Galeno 3. de S. t. 4. Respondetur adiuuare in calidis illis natoris, vbi semen statim consumitur, & adurit, vel liquefit. At itæ Lamiz dicunt se concipere Arcianaras, quæ priuilegio extra citationem de die, & nocte possunt venire ad Nucem cum suis Ludouicis, luxuriando nemine vidente.

Hanc etiam loci descriptionem accepimus ab Historijs, huiusmodi locum ad vitium effingentibus (quidquid aliqui mustirando dicant) *Codronchi*. lib. 3. 8. *Garzonius* plat. 5. cap. 41. *P. Crilland*. lib. 1. q. 7. pag. 41. & 43. quos videas, &c. vt *Syluester Pierius*. lib. 2. 136. & *P. cus* lib. 2. *Strig.* alijque multi.

Sed petijt *Perill. Dom. meus* *Comptar Antonius de Sanctis, Locum* meus Illustriss. ac Reuerendiss. D. V. S. R. Comitis *Gaudij Castellj*, Prohub. Beneuent. &c. si possit assignari aliqua ratio, cur prope Flumen.

Præscindendo a loci destinatione, vt postea, speculor, aliquas causas, supposito, quod in casu Draconis ex omnibus Angelorum Choris spiritus cecidisse, ac varij specissim locum habuere super quatuor Elementa quidam dixerunt, & de aquaticis, genus quoddam Dæmonum, dicunt quidam DD. denominatur aquaticum, quoniam se humoribus immergens circa fluctus, & lacus cohabitabit, ita plenum, turbatum, & inquietum, & fraudulentum, tempestatque, moués, vitamque auferens in aquis, ut appareat formidat (vt *Naiades, Nereides, & Dryades* dicuntur) sexu, vestitu nonnunquam vero cum hominibus loquitur, & varias ludificationes exercet, quo circa forsitan inclinatione huiusmodi Dæmoniorum æquosa loca diligentia, si cuti alij, alia ex *Mart.* lib. 2. q. 16. vel eorum commoditate pro apparitione fontium, vt consensu est *Nobilis*, ignara viridem Nucem cum pulchris fontibus

bus vidisse, hunc prope flumen locum elegisse, sicuti in aquis estum con-
iuria Mereti, & in maris Euximi Insula, mensa Behillis.

Addit Picus lib. 2. Frig. elegerunt, vt conseruaretur locus habitations
Herodiadis idumæz prope Fluuium Iordani habitantis, vbi ad eam trans-
cere decipit Dæmon lamias, tum vt sciret memoria auium, socrorū Dio-
medis in aquis morantium, si in luxuria, ex Iob 40. dicitur Bemoth, dor-
mit in locis humentibus, vsq. luxuriosis.

An vero ante Christi aduentum fuisset non repugnat potentia conser-
uandi, vegetandi ipsius Dæmonis, nam si eo tempore poterat valde super-
rationalia, quomagis in vegetabilia. Post autem aduentum Domini nostri
Iesu Christi limitata est. Quod si memoria nominis Herodiadis testari vi-
deatur Anno S. Io. Baptiste, cuius caput petijt a Tyranno, tamen nō pro-
bat, quia propriam originem lamiarum volunt a Diana antiquissima, tū
etiam Herodiades quoque nuncupantur zues Diomedæ, quæ post euersā
Troiam, aq. ab reedificato Beneuento a Diomede memoratū. Ante enim
Diluuium magis abundabat hæc professio, vt ex S. Genes. clarescit. Post-
quam enim ingressi sunt Filij Dei ad filias hominum, illaq. genuerunt,
scilicet gigantes, qui sunt potentes a seculo viri famosi, super quos expli-
cat Vallesfrua ante Diluuium totum, fere hominum genus redderunt be-
luis immanius, & absurdus, mulieres enim Dæmonum factæ sunt concu-
binæ, & omnis caro corruerat vim suam, &c. Post quidem abscissam Nu-
cem, famosius, numerosius concilium a eadæmone creditur auctum,
vt infra.

Nucis infelicitis recentioris memoriæ originem vt intelligamus. Notan-
dum, vt ex chronica S. Barbati curatoris S. Basilij Murconi, ac Episc. Be-
neue. quam in Biblioth. Card. Eccl. Bibliothecario Perilluari, ac admodum
Reuerendo Can. D. Francisco Roscio existente legi.

Erat Beneuenti insignis Sacerdos Barbatus, qui tempore Romualdij
Ducis claruit, actionibus cælebs, & miraculis coruscans, nam dzmonia ex
obscissis corporibus aliquando suscipiebatur, aliquando aliter eiciebat.
Non longe a Beneuenti (antiqui) manibus quasi solemnem diem sacram
colebant arborem Nucis gentilitatis ritum tenentes, bestia simulacro, quæ
vulgo *Vipera* nominatur, flectebant colla, quæ flectere debebant Creatori,
& in eadem arbore suspendentes corium sumach (*Tomato*) celerius equita-
bant, calcaribus cruentantes equos, vt vnus alterum posset praire, atque in
eorum cursu retrouersis manibus iaculabatur, iaculatisq. periculo nō mo-
dieo, ex eo comedebant, & superstitione accipiebant, S. Barbatus zelo ple-
nus Deum sæpe orabat, vt nobilissimam Ciuitatem, Regni caput, ab illa
excitate idololatriæ mundare dignaretur, sæpe palam seruore magno præ-
dicabat, cum en Deum dat ex inimicis salutem Ciuitati.

Constantius Imperator innumera multitudine suorum collecta, coacer-
uato exercitu cum diuersis bellorum machinis Samnium circumiuit.
Romualdus autem inter ea cum paucis Longobardis fortissimis viris, &
Ciuiibus se tuebatur, cumq. præfatus Princeps, & eius Ciues, vadij se ar-
stos confpicerent, & frequentissimis prælijs laceffarentur, penitusq. ab
eis spes salutis esset ablata, & capiendos se fore a prædonibus diripiendos

indubitanter conspicerent, decreuerūt, vt Urbis patefierent portæ, & virtuos que sexus pugnando interirent, sicq; valido ciulatu cuncti flentes se mori preparabant, nec ad orationes, & alias pias res recurrere recordabantur.

Arrepta occasione S. Barbatuſ eminenti loco publice orauit, ac increpans peccata Ciuium, nefandæq; A boris Vipere idololatricæ, dixit, abijcite quam amastis, recipite quem odistis, despiciſte quæ hactenus venerati eſti, amate fideliter quem despexiſtiſ; amate Ieſum Chriſtum, & ad Sanctiſſimam ſuam matrem Mariam Virginem corde puro confugite; conuertimini ad Deum, ipſe deſtruet bella, & elatos deſtruet Montes, & humiles ſaluabit. **Que,** & alia Dux Romualduſ, & Ciues audientes, ſe S. Barbato obulerunt promittens Princeps ſtatim illam idolatram arborem euellere, & ad vng. & obſeruare, obſeruariq; agere Leges Domini Ieſu Chriſti. Tunc ſolemniter, ac magni animi pietate Dux cum fere omnibus Ciuibus ſecutus eſt S. Barbatum, qui erepta Romualdi manu, vt oculos ad Cælum extolleret, dixit, Virginem Mariam tibi oſtendam, quæ ad Deum Saluatorem præ nobis preces effundit, & exaudita, ad inuandum nos venit. Quo audito, Romualduſ lachrymas præ gaudio effudit, & vterq; abeuntes murum viſa Genitrice, in faciem cecidit, nimio pauore perterrituſ, & pene exanimis ſole conſternatuſ iacebat, quem vir Dei Barbatuſ a ſolo lenauit, ac ad Populum reuerſuſ, iam nobis placata eſt Dei ira (inquit) ſtate promiſſiſ, ne detriuſ poſt hæc vobis contingat: Ac ſcitate, quia Cæſar Conſtantiuſ, & eiſ exercituſ Beneuentum non penetrabit, ſed cito ſuoſ adibunt fineſ. Sunt longè hic Hiſtoria de Geſualdi fide (vade Scirps nobiliſſima Geſualda) de Vittola Duce Capuano, ſed alibi.

Diſceſſit ergo exercituſ Beneuentum glorioſæ libertati; quæ non redimitur auro: Dominuſ remanſit. Tunc Barbatuſ creatuſ Epicoſ ordinatuſ publica rogatione ad contaminatiſſimam Arborem ſe contulit, repenteq; ſuiſ manibuſ ſecuriq; accipiens, eam a radicibuſ incidit, & deſoſſam, humo, de ſuper terre congeriem fecit, vt quiſ nec inditium de ea poſtea valeret reperire, e radice tamen ſquamoſuſ, & famoſuſ, horrenduſq; extulit ſerpẽ Diaboluſ, cuiuſ viſu omneſ auſugerunt, quem Sanctuſ per aquæ benedictæ aſperſionem maſtauit, & euanuit. Quo in tempore non ſolum alata Vipere idolum, ſed bini capitũ luſtantuſ Amphibææ ſimulacrum, quod a Longobardo Romualdo colebatur, diſſipauit; illo inſolam, hoc calicem, aliaq; Baſilicæ ornamenta componi curauit. Fuerunt hinc initiatæ duæ Beneuentuſ nobiliſſimæ Familiæ. Fuit poſtea anno Sal. 680. a D. Papa Agathone vocatuſ ad Conciliuſ.

Hæc demoniaca ſimulacra euerſa, admodum diſplicuere tartareo ſuperbia auctori. Ac omniuſ Inferorum conuocato concilio, decreuit ad deſpectum S. Barbatũ, illam Arborem Nucis dirutam, ni eſſet regenerare permiſſam, altam, pulchram, & viridem ſaltem ſub figura, melioriq; pompa in nocturniſ magiſ famoſiſ, feſtiuiſq; congregantibuſ omnibuſ ſuiſ cum iſſdem forſan idolis videndam fore. Ac omneſ vi maiori, arteſ ad augendam, propagandamq; hanc congregationem conari, iuſſitq; hoc in loco principale ſuam ſedem collocari, omneſq; ex vtroque ſexu pacto recipi. Nam cum Samnium ſit ſedes primaria in Italia, nunc ſub imperio S. R. Eccl. vt ſig.

Crocia

Crucis bella visent, tot Sanctorum ciuium, ac exterorum colendis ditatum reliquijs, vt noto tercentum, nonagintaquinque ad eam oppugnandam necesse est nostrorum preliantium numerum, & robora augere. Sic ore spumantur sancire putatur.

Neque est erroneum tenere, vt alij tenent, saepe Nuceam in Nam vi demonis esse pullulatam, & ab Illustriss. alijs Archiepisc. funditus abscissam, et ego ob reuerentiam S. Barbati regentam esse a Demone, D. cum iuramento permisisse autumo.

Est vero in descripto loco alia Nux alta, lata, & caua, in qua tres possunt abscondi homines, saepeq; sub hac reperta ossa, ossiculaq; tantum recenter nudata, seu signa lamiarum conuiuiorum, ita vt multi suspicari sune, hanc fortasse, pro illa antiqua, selectam, ac destinatam his temporibus a tenebrarum Principe. Esti interrogata Violante in Processu Curiae quondam Illustriss. (nunc Eminentiss. vere nepotis) D. Cardin. Columae Ann. 1569. Mense Iunij Strigum Terrae Pontecorui, quod falsum dicebat de Nuce Beneuenturidi cum frondibus, cum in dicto loco nunc non sit aliqua Nux, eo enim tempore aberant) respondit id nescire, sed bene viderat Nuceam virentem, amplam, & frondosam prope Flauium, & forte hoc est ex potentia diabolica, cum ipsa videbat, palpabaturq;. Hoc caput sequens ponitur petitioni Porilli, D. Francisci Minutoli ex profapia vrsustissima; Locentis Reip.

Cur Arboris Nuclei umbras elegerant. Et cur Beneuent. Cap. VI.

P Repositio pulchrior erit, si quae ratio a nobis inueniretur, cum nullus hucusq; vt sciam, id cogitauerit, neque Striges illae interrogatae, aliquam reddere rationem potuerunt, afferebant tantum, quia sic fuit antiquitus, sic Lucifero placuit, ac veniunt ad huius Nuclei, & loci umbram ob assignatam deuotionem, veluti Christiani, propter piam aliquam animi pietatem solet visitare pro Indulgentiarum acquisitione aliquod Templum certo die, vt die Veneris S. Petri, vel Pauli Ecclesiam, &c. aliasq; caerimonias obseruare, de quibus nesciunt reddere causam, nam nec proprium id est Nucleus, cui felicissima sit altera Nux Constantinopoli, in qua Martyr Acathius appensus, tormentis fuit excruciatum, cuius sanguine irrigata, adhuc virens in memoria hominum perseverat, & est in posterum permansura, ex Baronio Maij 8. Niceph. h. 13. cap. 38. ipse vt mei, magni debentis, animi arram tanto representem viro. Hic infero.

Diximus in 2. cap. cum Plin. umbram Nuclei peculiariter sensus capitis vitiane, quae Daemon, qui pro auxilijs solet uti passiuus naturalibus, vt Striges maiori efficacia eorum sensus a rerum diuinarum consideratione obcecentur, sub illa sensus alios miseros, Iudos, conuicia, vltiq; venereos, animiq; 3. pletionem admittit, ac excitat.

Item soli sub umbra Nuclei melius conseruantur, & simulantur tripudiscum folia Nuci cadendo somnum, & eripudium, seu sonum dare datum sit, vt Pl. h. 12.

At vt allegorice loquamur vmbra Nucis electa fuit ad patēfaciendam famiarum hypochondriacam naturam. Nucis enim vmbra in presentia grata, & iungans videtur, in existentia, effectusq; nociua, & naturaliter vetitum est dormire sub illa, sic externe, cum coronis apparent Ianarū, quibus abutuntur vt alias, aliosq; decipiant, & ad concilia trahant, dicitq; potest cum Matth. 7. *Yocibus ad vos in vestimentis omnium, intrinsecus autem sunt Lupi rapaces, & in vmbra mortis sedent.* Secundo, vt manifestum sit inter eas, & Christum D. esse oclipsū, vmbra enim est luminis impeditium, ex Psal. 73. Tertio, vmbra precipue Nucis propter frigiditatem, est somni prouocatiua, sic Iob. 4. *Sub vmbra dormis in secreto Thalamos, Lamix dormiunt dictis Dei; vigilant illis Szatanæ, indicaturq; immobilitas eorum peccatorum; & per hanc Nucis vmbra extinguit suorum mancipiorum charitatem, nam cum diligant illa in familia vitia, paruifaciunt Dei charitatem.* Quarto, vmbra Nucis est serpentium amica, unde coluber, quasi vmbra colens, ita amore similis tartareus coluber elegit, sub radice mactatos a S. Barbato. Quinto, vmbra Nucis est ferilitatis inductiua, cum sub ea nil quasi creseat; ad hanc in animis Magarum ferilitatem firmandam, eam Dæmon, destruit. Sexto Nux dicitur dicata Proserpina, Neōtis, Inferorumq; Dææ, ideo illam colunt, &c.

Secundæ parti responderetur esse falsum Beneuenti tantum Nucem affectare, sed alios multos locos, prout Principi placet, & statuit, imo sicuti Christiana fides in omnibus Mundi partibus, ac Prouincijs fundamēta posuit, Prouincialesq; Duces constituit ille superbus Dei familia in omnibus Prouincijs, & forsitan Ciuitatibus magnis posuit suos cœtus, suaq; conuenticula, sic Martin. plures locos memorat, ut videre est in lib. 2. q. 6. & alios alibi Anania fab. m. 65. narrat Regionem Collam, sicut nefandam, famosaq; Nucem Ben. Remigius lib. 1. Spina c. 17. &c. quos breuitate prætermitto. Spina tamen cap. 20. idem declarat, memoraturq; Regionem Iordanis, & Nucem Beneuenti, &c. ac etiam conijcio Herodiades aues Diomedis foetios colere, ac ob suum Ducem edificatorem, aues enim illas omnibus inimicis impetum facere præter suos. Grecos fabulantur, aues autem sunt Dæmonis mancipia, vel ipsemet cunctis suis hostibus bella irruens, ac alliciens fruges amicas, hinc Iob. 40. *Nonquid illud: ei quasi auis & in 32. Deut. Denorabunt eos aues morsu amarissimo, & dici potest de his lamis, ut in Protus. Auis transmigrat de loco suo.*

Dum hæc scriberem, a Perill. & Perreuer. D. Can. Reg. Lat. & Abb. Angelo Tuso, Fratre D. Francisci Equest. mil. Ducis, & Petri, ex antiquissima Profapia Baronum Tusorum (ut Falco. B.) ostensum fuit quoddam Instrumentum sub Anno 1273. 24. Feb. Indice Guadafio Spitementa N. Roberto, ut in Archiuio Porte S. Barbari 1289. & Biblioth. Cathed. Ben. Filia 4. fol. 59. 1236. in ultimo subdit a Pefco, quod est iuxta uiam, qua itur a Beneuento ad Petram Pulcinam, & rem, quæ dicitur esse Ecclesia S. Ioan. de Curia, & vadit per dictam uiam usque ad rem Ecclesie S. Spiritus de Beneuento, quæ est iuxta Nucem, dictam Ianaram. Hæc memoria doceret duo. Primo diuersos tripudij Beneuenti locos, ut tegeter locus Promissimus, dictus. Secundo, Nuces eis esse caras, quoniam est traditio, quod sub illa Nuce capta fuit quædam ianara (& forsitan Alcina) quæ redibat.

Ubi a cursu tarde, sonaque campana.

De Facinoribus sub Nuce Benedictana. Cap. VII.

GERA sub hac Nuce, tanquam Orbis Cathedrali, sunt solenniora, quàm in alijs Congregationibus, de quibus late Del Rius lib. 2. q. 16. Grillaud, de Sortil. & alij, colligam recentiora pauca in Curia Archiep. a lamiarum confessionibus excepta.

Multi hos cœtus uocant ex Gentilium Fabula Ludum Diana, aut Herodiadis, ut Despina refert; Fingebatur enim ab antiquis Diana noctis Dea, cuius honore celebrabantur in suis Ludis, cantus, saltus, & fons, ordine contrario, seu præpostero, ac omnia genera Veneriorum inter Nymphas, & Barones ueteres. Hinc ortum Prouerbium, *Amicitia misciata di Homero*, interq; alias concurrebant Napæa fontium, Oreades mœtium, Dryades sylvarum Nymphæ, & Deæ saltæ: Post uero multos annos sortitæ sunt Herodiadæ idumæ, quos Ludos, Vulgus appellat, *Il Giudice della Donna*, huicq; Dianæ conuiuio assimilantur mense dicatæ Soli, ubi carnes portatæ crescunt, enarrata a S. Hieronymo ad Paulinum, quæ est esca, massa dæmonis decipiens gulosos, & lasciuos, ut de illa Nerej, &c.

Tempus eundem ad cursum aiunt DD. absente Sole in medio silentij, & tenebrarum. Picus dixit de nocte, Lune, & Iouis. Remigius noctem, quæ præcedit Feriam tertiam posuit. Comanus noctem, quæ præcedit Feriam sextam. Communior uero sententia lamiarum est, quod fere omni nocte nefanda sunt conuenticula in diuersis tamen Regionibus signatis, etsi non adstringantur ire nisi conscriptæ in illa congregatione Prouinciæ.

At ad Nucem Beneu. transferri in nocte Veneris (puto ad spernendum diem Passionis Domini nostri Iesu Christi, earum catenæ) & est hæc congregatio, caput aliarum, possunt quoque de die præstigiosè sub Nuce, vel alio loco, libidines earum arbitrio, ac cupiditate exercere, sicut euenisse, cuidam D. Benedicto, ignito pro sua Armellina, refert Picus, & Pindarus, narrat, quod amoris sermones, ueneræq; nocte antiquitus gerebantur, ac luce apparente finis imponebantur: *Mi è stato aspro l'Oriente con l'Bequi aneli*, ac Meander. *O notte è bisogno a te assai carnali piaceri*, ideo qui male operatur, lucem odit, &c.

Sed ad Nucem non omnes Striges uoluntarie venire queunt, nisi conscriptæ, aliæ autem obtenta licentia, vel publicato edicto, aut citatione pro soleam die a suis Magistrallis. Arcilamiz uero sine uenia, & citatione, priuilegium habent suo uelle adire, ut passa est Violanta. Dicuntur *Arcinurae*, ortæ a matre, vel patre mago, aut auis, vel attauis.

Dum ueniunt in die aliquo indeterminato ad Nucem, signum est, magni, nouiq; facinoris, vel adscribendi causa aliquam nouitiam, vel puniendam inobedientes, vel laudandi lamiam, qua uirgo infamati suæ calliditate deflorata est, sicut enim magni animi pietatis est uirginitates defendere, conseruare, ita actio contraria demoniaci est. Cur permittat Deus? enodauimus lib. 1. p. 42. At cur innocentes, ac simplices permittat adire ad nefandos cœtus? Ratio respondit, ut sint testes de visu, & Martinus lib. 2. q. 16. in Prouincia.

uincia Deirorum narrat de Rustico, qui in huiusmodi conuiuijs vasculū materiz incognita, sed ditissimum, sibi offrens a quodam Ianitore frigore ad potandum accepit, ac concitus fugiendo rapuit, donauitq; primo Regi Angliæ, hic Scotiæ thesauris proposuit, quod curiositate inspicxit Henricus II. ac Euilmo Reg. designatum, Meng. in lib. 2. Compendij cap. 14. aliud exemplum de Nuce narrat, sic Pierius lib. 2. p. 138. de quodam alio.

Ut morem geram curiositati Perill. prædicti D. Antenoris Benedicti, omnibus virtutibus D. Locumtenentis Beneuenti, ac nunc dignissimi in Rō. Capitolio Iudicis, & Fiscalis, &c. de gestis sub Nuce summarie petentis.

Nefanda perfringo, ad euitanda, eludenda. Veniunt ad Nucem (vel ad alia loca, vt scribunt DD.) lamiz citatæ prius a Magistrillo, & sunt illæ, quæ abiurarunt Deum Creatorem trium in unitate, simplicitate (proh scelus) fidem Christi, Beat. Virg. & omnes Sanctos, ac Sacramenta S. Ecclesiæ, proprium Baptismum, iterumq; baptizata, seu signata stigmate sub manibus sinistra, vel lacerto eiusdem brachij solenni pacto coram Principe, vel suo Martinello, ad stipulante Nor. deputato, & obligare seruire tartareo Regi, omnibusq; suis iussibus obedire, pactoq; speciali astrictæ ad Sacramenta cuncta conculcanda, vituperanda, ac ad reducendas, quas possunt ad se; & as, congregationesq; Proserpinæ.

Tum permittunt quedam peccata confiteri hypocritice, sed nunquam se esse lamias, & ire ad cursum. Cōfessa postea irrideatur de confessione, & penitentiæ, ac de S. Euangelio, imo tacite mussitant, mentiris? Hostiæq; elevationi insultando, odia excitantes, supra patrantes, ac adulteria, maleficia, puericidia, omni Luna homicidia facientes. Se proprio sanguine ex sinistra mamma effuso a stipulante strigimago scriptis promittere debet, &c.

Princeps tenebrarum abiiciens, e contra se obligat (quæ obligatio mendacijs plena) vitam longam, diuitiasq; promittendo, & semper videntur præfere, assignans vnum particularem dæmonem, dictum amorosum Ludouicum, aut Magistrillum, seu Martinellum, vt voluntati lamiz pareat, ac appareat & in forma humana, non tamen irridendum, cum omnibus membris, pedibus, exceptis Oca, nam hæc est dicata Ilix, seu Diana, quod animal friges venerantur, tussi decipit eas dæmon, promittens post mortem collocare in aere eleuato, appellariq; Fata. Adhibetur ab ipsis ad eursum, vnguentum, vntionem iubet dæmon ob cerit oniam, vel forsam ad sensus obtupefaciendos; tandem super aliquod delectabilius, quoddam animal diabolium, vel scamnum, baculum, sedem, equitando proportionato, sed velocissimo temporis spatio aerem aperiendo, ne suffocentur, vel inflammentur, ad ludos Nucis ducuntur, præire primo solent lasciuæ choreæ, sonus, trāpudia a tota planitie ad Nucem, cum semper sint ultra 2000. mulieres cum suis Trigonibus, vel Ludouicis, candelis aliquando piceis manibus accensis, tum ad mensas edulij lautis postas, vel dæmonibus traductis, vel iisdem lamijs allatis sedent, ac epulantur, vnaquæque cum sua amante, factis prius benedictionibus nefandis, ac gratiarum postea actionibus ad Principem tenebrarum, vt auctorem rerum agnoscerent, veniuntq; postea ad collocaiones maledictorum suorum facinorum pro Principis tributo.

tributo, & honore, illumq; sedentem regio sceptro, hirci effigiem repræsentantem resupine, vel crucibus in altum, in cæcis piculis candelis, aut filijs oblati, adorant; pedes, & obsecrum hircora os oscula fingunt, & si que Sacramenta scriptim duxerint, sub pedibus ponunt, ac horresco referens, &c. Alię huiusmodi maleficia fabricant coram omnibus, petentes ab eis maius robur immitendi morbos, vel occidendi, vel ad amorem inflammandi. Hinc iubet Princeps laudari illas, quæ maiora, & plura curarunt supra, adulteria, odia, morbos, &c. in obediētes sine adæquata causa, quæ ad ludos venire recusassent, flagellis puniri. Demum ad venereos exercendos, & abominandos vsus, vel cum frigonibus, aut cum dæmone, *Magis male*, corpore assumpto aereo, vel materiali tactu frigidus, & molli, sese præbent, vtramque venere exercendo, tum ob maiorem delectationem, tum quia dæmon vicio hoc sodomitico, longam vitam promittit ventibus, sicut Ganymedi, ac Branche, Thamyra, infamiq; Orpheo Hinc natum, quod cithara Orphei sonus sensu traheret animalia. Expletis his, hircus comburitur, & fit puluis, cuius tãquam thesaurum, unicuique demon impartitur, ad hoc, vt utantur pro maleficijs, si perstitutionibusq; alijs (plura tibi D. Antenores in Historijs, si Deus permittet).

Cur vero forma hirci, vel capræ colitur, aut apparent in regione præsertim Beneuentana frigonibus dæmones. Pro nunc responderetur, id fieri ad conseruandam antiquę idololatrię Longobardorum memoriam, qui adque rabant hircum, capręq; caput, ex Greg. l. 7. ep. 7. Martini l. 6. pag. 157.

Sed misere, stulte, obsecrate, minime animaduertentes persuasiones dæmonis falsas, in cuius fronte legitur, allicis, & decipis, nec fallacem, apparentemq; Inferorum potentiam, nam solo verbo IESV, vel B. M. V. sonu Campanę quid? Galli cantu euanescent, horrescunt; & capiuntur; tormentis cruciuntur. Sunt; & alia vetiã curiositati tue.

Accedere non recuso pro veritate, ac Patrię defensione, de qua multi nõ recte indicant, quia esse frigidam mente conceperunt. Tum, & sis testis pie Lector, qui Libris de Sortileg. Processibusq; Audivisti, vt Reinig. Ponzin. Grilland. Spreng. Viad. Auc. Mall. Malef. Codronch. Despina. Garzon. Pier. Budine; Alfonso Castro, lo. Gerf. Th. Murer. Tyrzo, Mart. del Rio, &c. Reperisti ne vllam veram Beneuentanam artis dictæ tinctam? non quidem. At male, exteræ, & mali, exteri, Beneu. vitiant. De præseruatione salutis conducuat scripta in lib. 3. cap. 2. & 3. & lib. 1. cap. 13. illa perquire, ijsq; vtire.

FINIS.

Staatsbibliothek
München

CAPITVM OPERIS

INDEX LOCVPLETISSIMVS.

- D**E Existētia Damonum lib. 1. cap. 1. fol. 1.
De essentia Angelorum lib. 1. cap. 2. fol. 2.
De existētia, & essentia Damonum, cap. 3. fol. 5.
De casu Diaboli, lib. 1. cap. 4. fol. 10.
An Damon possit liberum hominis arbitrium cogere, lib. 1. cap. 5. fol. 12.
De Damonum diuisione, lib. 1. cap. 6. fol. 19.
De existētia Magarum, Magicarumque affectionum, seu morborum, lib. 1. cap. 1. fol. 23.
De quibusdam Maleficiorum modis notioribus, lib. 1. cap. 2. fol. 32.
De Morborum Magicorum, seu veneficiorum etymologia, & essentia, lib. 1. cap. 4. fol. 38.
De Magicorum Morborum diuisione, lib. 1. cap. 5. fol. 42.
De causis Magicorum Morborum, lib. 1. cap. 6. fol. 46.
Qui coniecturandi sint esse magis dispositi ad maleficia capessenda, lib. 1. cap. 7. fol. 52.
De signis Magicorum Morborum, seu affectuum, atq; obsessorum, lib. 1. cap. 8. fol. 16.
De generis Damonum cognitione, lib. 1. cap. 9. fol. 60.
De signis recuperata sanitatis, lib. 1. cap. 10. fol. 20.
De Magicorum Morborum, seu affectuum presagio, lib. 1. cap. 11. fol. 20.
De Magicorum Morborum curatione, lib. 2. fol. 63.
De remedijs superstitiosis cognoscendis, & euitandis, lib. 2. cap. 1. fol. 20.
De cognoscend. & euitand. superst. lib. 2. lect. 9. fol. 71.
An licitum sit petere à veneficis remedium, lib. 2. cap. 2. fo. 73.
An applicatio remediorum telo, mucroni, seu equino instrumēto vulnerāti, sit naturalis, ac licita curatio, lib. 2. cap. 3. f. 75.

- Vi Damon nocere desinat, est ne licitum signum Maleficijs de-
 struere, lib. 2. cap. 4. fol. 77.
 An Morbus Magis cesset Damon operari in Maleficio, lib. 2. cap.
 5. fol. 78.
 An Remedia naturalia agere possunt in Magia, Maribus cura-
 dis, lib. 2. cap. 1. fol. 79.
 De Particularibus Remedys. Phycis, lib. 3. cap. 2. fol. 81.
 De Remedys Medicis in omnes Magicas Marbus in communi
 ad quemlibet applicandis, lib. 3. cap. 11. fol. 85.
 De Scopo curatio, vel Diatetico Instrumento, lib. 3. cap. 3.
 fol. 86.
 De Chirurgico Instrumento, lib. 3. cap. 6. fol. 92.
 De Canterys, lib. 3. fol. 95.
 De Praxi Pharmacutia, lib. 3. cap. 7. fol. 96.
 De Medicamento purgante, lib. 3. fol. 107.
 Essentia Stribj ex Anderuaco, lib. 3. fol. 110.
 Extractum Hellebori nigri, lib. 3. fol. 111.
 De Antidotis, lib. 3. fol. 112.
 De Balneo, lib. 3. fol. 115.
 De Liniments, Oleis, & Emplastris, lib. 3. fol. 116.
 De Praeservatione, lib. 3. cap. 8. fol. 117.
 De Vi Imaginationis, lib. 4. cap. 1. fol. 119.
 De Imaginationis falsa Curatione stratagematica, lib. 4. cap.
 2. fol. 125.
 De Signaturis membra Corporis iuuatibus, lib. 4. cap. 3. fol. 121.
 Observationes stratagematica, lib. 4. cap. 4. fol. 127.
 De Morbos simulantibus, Vromantibus, abyssq; Stratagemati-
 bus, lib. 4. cap. 5. fol. 130.
 De Curatione Diuina, lib. 5. fol. 137.
 De Amuletis, lib. 5. cap. 12. fol. 143.
 De Exorcismis, lib. 5. cap. 23. fol. 148.
 Benedictio Loci, vel Damus Insanis, & valia contra Terricula-
 menta, & Pauores, lib. 5. cap. 30. fol. 151.
 Benedictio Panis, Vini, Aqua, & ceteronam Comestibilium, &

I N D E X

- Potabiliūm*, lib. 1. cap. 32. fol. 153.
Benedictio generalis, lib. 1. cap. 31. fol. eod.
Benedictio Sympliciorum, lib. 1. Medicinarum, & omnium Compo-
 sitorum, lib. 5. cap. 33. fol. 154.
Benedictio Olei, lib. 5. cap. 34. fol. eod.
De Modo unguendi Aegrotos a Sacerdote, lib. 1. cap. 35. fol. 155.
Benedictio Charta, lib. 5. fol. 156.
Consilium pro Exorcista, lib. 5. cap. 37. fol. 157.
Modus Exorcizandi, lib. 5. cap. 1. fol. eod.
Oratio super Aegrotos, lib. 5. fol. eod.
Præceptum Demonibus de se manifestandis, lib. 5. cap. 7. fol. 160.
Solutio Maleficiorum, lib. 5. cap. 8. fol. eod.
Præcepta Demonibus, lib. 5. cap. 9. fol. 161. cap. 10. fol. 162. ca.
 11. fol. 163. cap. 12. fol. eod. & fol. 164.
Destructio Maleficiorum, lib. 5. fol. 162.
Protestatio, & Condemnatio, lib. 5. cap. 13. fol. 165.
Pro Ligatis in Matrimonio, lib. 5. cap. 1. fol. eod. & 166.
Absolutio Maleficiorum, lib. 5. cap. 11. fol. 166.
De Pueris affectis Morbis Magicis, lib. 5. cap. 1. fol. 167.
De Capitis Doloribus Magicis, lib. 6. cap. 1. fol. 1.
De Epilepsia, ac Vertigine Magica, lib. 6. cap. 2. fol. 4.
De Phrenitide, ac Vigilij Magicis, lib. 6. cap. 3. fol. eod.
De Maniacis Magicis, lib. 6. cap. 4. fol. eod.
De Melancholia, Infania Magica, lib. 6. cap. 5. fol. 5.
De Hypochondriaca Melancholia, lib. 6. Flavosa Magica, cap.
 6. fol. 6.
De Incubo Magico, lib. 6. cap. 7. fol. 19.
De Incubo, & Succubo Damonio Drusio, lib. 6. cap. 8. fol. 12.
De Convulsionibus, Lectigationibus, Ofcurationibus, Tremoribus,
 & Timoribus Magicis, lib. 6. cap. 9. fol. eod.
De Amore infano, lib. 6. cap. 10. fol. 13.
De Visu affect. Magic. lib. 6. cap. 11. fol. 14.
De Surditate Magic. lib. 6. cap. 12. fol. eod.
De Sternutamenta Magic. ac Elata, lib. 6. cap. 13. fol. 15.

I N D E X

- De Muto Magic. lib. 6. cap. 14. fol. eo.*
De Gula tumefacta Magic. & de Anginosa Peste, vulgo, Mala della Canna, lib. 6. cap. 15. fol. 16.
De Tussi, & Asmate Magic. lib. 6. cap. 16. fol. 17.
De Flatu Pectoris, lib. 6. cap. 17. fol. eo.
De Pleuritide Magic. lib. 6. cap. 18. fol. 18.
De Sanguinis Sputo, lib. 6. cap. 19. fol. eo.
De Ptyxi Magic. lib. 6. cap. 20. fol. 19.
De Lactis exiccatione Magic. lib. 6. cap. 21. fol. eo.
De Morbo pilari Mammarum, lib. 6. cap. 22. fol. 20.
De Tremore Cordis Magic. lib. 6. cap. 23. fol. eo.
De Ira, & Odio Magic. lib. 6. cap. 24. fol. eo.
De Doloribus Stomachi Magic. lib. 6. cap. 25. fol. 23.
De Vomitu, & Singultu Magic. lib. 6. cap. 26. fol. eo.
De Hepatis obstructione, ac Ictericia Magic. lib. 6. cap. 27. f. 24.
De Hydropisi Magic. lib. 6. cap. 28. fol. eo.
De Splenis duritie Magic. lib. 6. cap. 29. fol. eo.
De Renum affectibus Magic. lib. 6. cap. 30. fol. 25.
De Colicis doloribus Magic. lib. 6. cap. 31. fol. 26.
De Lumbricis, lib. 6. cap. 32. fol. eo.
De Fluxibus Ventris, ac Tenasmi Magic. lib. 6. cap. 33. fol. eo.
De Stipsicis, seu ad euacuandum, lib. 6. cap. 34. fol. eo. & 27.
De Priapismo, & Satyriasi Magic. lib. 6. cap. 35. fol. 27.
De Impotentia coenandi, vulgo, de Frigidis, & Maleficiatis Magic. lib. 6. cap. 36. fol. 28.
De Sterilitate Magic. lib. 6. cap. 37. fol. 29.
De Abortu Magic. lib. 6. cap. 38. fol. eo.
De Doloribus Artuum, Musculorum, Chiragriticis, Podagriticis, Ischiacis Mag. lib. 6. cap. 39. fol. eo. & fol. 30.
De Febris Magic. lib. 6. cap. 40. fol. 31.
De Febris ardentibus Mag. lib. 6. cap. 41. fol. 32.
De Febris Putridis, ac Hecticis Magic. lib. 6. c. 42. f. 32. & 33.
De Febris Magicis Puerorum, lib. 6. cap. 43. fol. 33.
De Fessino, lib. 6. cap. 44. fol. 34. & 35.

De

I N D E X

- De Peste Maga, lib. 6. cap. 45. fol. 36. & 37.
 De Nuce Maga, lib. 6. cap. 1. fol. 37. & 38.
 De Lepra, & Ischiade à Lamia cauffata pro Nuce Beneventana, lib. 6. d. cap. 1. d. fol. 37. & 38.
 De Mala conuerfatione prohibenda, lib. 6. fol. 37. & 40.
 De Gibbofo vi Damonis mutato in arenationem, in Conuincio Nucis Beneventanae Mag. fol. 41.
 De Lamys, cap. 1. fol. 42.
 De Cognofcondis Sagis, cap. 2. fol. 44.
 De Nuce, cap. 3. fol. 44.
 De Nuce Magna, quid, qualis, fit, cap. 4. fol. 45.
 De Loco, & Origine illius, cap. 5. fol. 47.
 Cur Arboris Nucis umbras elegerunt. Et cur Beneuent. cap. 6. fol. 82.
 De Facinoribus sub Nuce Beneuentana, cap. 7. fol. 82.

550 0

1111

